

Т. М. Бондар

МАТЕМАТИКА

ЧАСТИНА 1

Харків
Видавнича група «Основа»
2019

УДК 37.016
Б81

Бондар Т. М.

Б81 Математика. 1 клас. Частина 1 / Т. М. Бондар. — Х. : Вид. група «Основа», 2019. — 222, [2] с. — (Серія «Мій конспект»)

ISBN 978-617-00-3564-6.

Посібник містить орієнтовне календарно-тематичне планування та розробки уроків математики у 1-му класі Нової української школи, складені відповідно до вимог нового Державного стандарту початкової освіти (2018) за Типовою освітньою програмою авторського колективу під керівництвом О. Я. Савченко.

Розподіл годин і тематика уроків відповідають змісту підручника С. О. Скворцової, О. В. Онопрієнко (Математика : підруч. для 1 кл. закл. загал. серед. освіти. — Х. : Вид-во «Ранок», 2018).

Конспекти уроків, різноманітних за формою проведення, побудовано з урахуванням основних положень Концепції «Нова українська школа», на засадах компетентнісного, діяльнісного підходів, з використанням елементів інтеграції, інноваційних та здоров'язбережувальних технологій, інтерактивних методів та прийомів навчання, сучасного обладнання як складової нового освітнього середовища.

Для вчителів початкової школи.

УДК 37.016

ISBN 978-617-00-3564-6

© Бондар Т. М., 2018
© Корягін В. О., дизайн обкладинки, 2019
© ТОВ «Видавнична група «Основа», 2019

ЗМІСТ

Орієнтовне календарне планування	5
Розділ 1. Числа першого десятка	7
Урок 1. Досліджуємо форми об'єктів. Взаємне розташування предметів	7
Урок 2. Геометричні фігури: точка, пряма, крива. Просторові відношення	10
Урок 3. Геометричні фігури: промінь, відрізок, ламана	13
Урок 4. Досліджуємо ознаки об'єктів: форма, колір, розмір	16
Урок 5. Досліджуємо ознаки, пов'язані з величиною: довший — коротший, вищий — нижчий, ширший — вузкий	19
Урок 6. Лічимо від 1 до 10	21
Урок 7. Визначаємо кількість об'єктів	23
Урок 8. Визначаємо порядковий номер об'єкта. Скільки? Який за порядком? Тиждень	27
Урок 9. Досліджуємо групи об'єктів за спільною ознакою. Поняття «множина»	30
Урок 10. Розбиваємо об'єкти на групи за спільною ознакою. Попереднє та наступне числа	33
Урок 11. Число і цифра 1. Поняття «стільки ж», «дорівнює»	36
Урок 12. Число і цифра 2. Поняття «дорівнює», «не дорівнює»	39
Урок 13. Число і цифра 3. Склад числа 3	42
Урок 14. Число і цифра 4. Склад числа 4	46
Урок 15. Число і цифра 5. Склад числа 5	49
Урок 16. Працюємо з групою об'єктів: об'єднуємо, вилучаємо	52
Урок 17. Порівнюємо групи об'єктів за кількістю. Знаки «більше», «менше»	55
Урок 18. Арифметичні дії додавання і віднімання	59
Урок 19. Зображуємо додавання і віднімання схематично	64
Урок 20. Число і цифра 6. Утворення попереднього та наступного чисел	68
Урок 21. Порівнюємо числа. Числовий промінь	71
Урок 22. Досліджуємо склад числа 6	74
Урок 23. Повторюємо числа 1–6	76
Урок 24. Додаємо і віднімаємо за числовим променем	79
Урок 25. Додаємо та віднімаємо в межах 6	83
Урок 26. Число і цифра 7. Наступне та попереднє числа	86
Урок 27. Порівнюємо числа в межах 7	90
Урок 28. Досліджуємо склад числа 7	93
Урок 29. Повторюємо числа 1–7	96
Урок 30. Число і цифра 8	100
Урок 31. Порівнюємо числа	104
Урок 32. Досліджуємо склад числа 8	107
Урок 33. Повторюємо числа 1–8	110
Урок 34. Вивчаємо число і цифру 9	112
Урок 35. Порівнюємо числа у межах 9	115

Урок 36. Досліджуємо склад числа 9	118
Урок 37. Повторюємо числа 1–9	122
Урок 38. Вивчаємо число 10	125
Урок 39. Порівнюємо числа у межах 10	128
Урок 40. Досліджуємо склад числа 10	131
Урок 41. Перевіряємо свої досягнення. Нумерація чисел 1–10	134
Розділ 2. Прийоми додавання і віднімання чисел у межах 10	138
Урок 42. Повторюємо числа 1–10	138
Урок 43. Досліджуємо склад чисел першого десятка	140
Урок 44. Називаємо компоненти та результат дії додавання	144
Урок 45. Відкриваємо спосіб додавання і віднімання числа 2	148
Урок 46. Число нуль. Віднімаємо рівні числа	152
Урок 47. Додавання і віднімання числа 0	157
Урок 48. Вчимося додавати і віднімати числа	160
Урок 49. Додавання та віднімання чисел 0, 1, 2	164
Урок 50. Досліджуємо таблиці додавання і віднімання числа 1	168
Урок 51. Переставний закон додавання	171
Урок 52. Вимірюємо довжини відрізків. Сантиметр	174
Урок 53. Досліджуємо взаємозв'язок додавання і віднімання	178
Урок 54. Взаємозв'язок додавання і віднімання	181
Урок 55. Додавання і віднімання числа 2	185
Урок 56. Додавання та віднімання чисел 0, 1, 2	188
Урок 57. Досліджуємо таблиці додавання і віднімання числа 2	191
Урок 58. Досліджуємо різницеве порівняння	195
Урок 59. Моделюємо різницеве порівняння	199
Урок 60. Збільшення або зменшення числа на кілька одиниць	203
Урок 61. Збільшення або зменшення числа на кілька одиниць	206
Урок 62. Дізнаємося про математичний вираз «різниця»	209
Урок 63. Відкриваємо способи додавання і віднімання числа 3	213
Урок 64. Додаємо і віднімаємо число 3. Повторення вивченого	216
Література та Інтернет-ресурси	222

ОРІЄНТОВНЕ КАЛЕНДАРНЕ ПЛАНУВАННЯ

№ з/п	Тема уроку	Дата
Розділ 1. Числа першого десятка		
1	Досліджуємо форми об'єктів. Взаємне розташування предметів	
2	Геометричні фігури: точка, пряма, крива. Просторові відношення	
3	Геометричні фігури: промінь, відрізок, ламана	
4	Досліджуємо ознаки об'єктів: форма, колір, розмір	
5	Досліджуємо ознаки, пов'язані з величиною: довший — коротший, вищий — нижчий, ширший — вузчий	
6	Лічимо від 1 до 10	
7	Визначаємо кількість об'єктів	
8	Визначаємо порядковий номер об'єкта. Скільки? Який за порядком? Тиждень	
9	Досліджуємо групи об'єктів за спільною ознакою. Поняття «множина»	
10	Розбиваємо об'єкти на групи за спільною ознакою. Попереднє та наступне числа	
11	Число і цифра 1. Поняття «стільки ж», «дорівнює»	
12	Число і цифра 2. Поняття «дорівнює», «не дорівнює»	
13	Число і цифра 3. Склад числа 3	
14	Число і цифра 4. Склад числа 4	
15	Число і цифра 5. Склад числа 5	
16	Працюємо з групою об'єктів: об'єднуємо, вилучаємо	
17	Порівнюємо групи об'єктів за кількістю. Знаки «більше», «менше»	
18	Арифметичні дії додавання і віднімання	
19	Зображуємо додавання і віднімання схематично	
20	Число і цифра 6. Утворення попереднього та наступного чисел	
21	Порівнюємо числа. Числовий промінь	
22	Досліджуємо склад числа 6	
23	Повторюємо числа 1–6	
24	Додаємо і віднімаємо за числовим променем	
25	Додаємо та віднімаємо в межах 6	
26	Число і цифра 7. Наступне та попереднє числа	
27	Порівнюємо числа в межах 7	
28	Досліджуємо склад числа 7	
29	Повторюємо числа 1–7	
30	Число і цифра 8	
31	Порівнюємо числа	
32	Досліджуємо склад числа 8	
33	Повторюємо числа 1–8	
34	Вивчаємо число і цифру 9	
35	Порівнюємо числа у межах 9	

№ з/п	Тема уроку	Дата
36	Досліджуємо склад числа 9	
37	Повторюємо числа 1–9	
38	Вивчаємо число 10	
39	Порівнюємо числа у межах 10	
40	Досліджуємо склад числа 10	
41	Перевіряємо свої досягнення. Нумерація чисел 1–10	
Розділ 2. Прийоми додавання і віднімання чисел у межах 10		
42	Повторюємо числа 1–10	
43	Досліджуємо склад чисел першого десятка	
44	Називаємо компоненти та результат дії додавання	
45	Відкриваємо спосіб додавання і віднімання числа 2	
46	Число нуль. Віднімаємо рівні числа	
47	Додавання і віднімання числа 0	
48	Вчимося додавати і віднімати числа	
49	Додавання та віднімання чисел 0, 1, 2	
50	Досліджуємо таблиці додавання і віднімання числа 1	
51	Переставний закон додавання	
52	Вимірюємо довжини відрізків. Сантиметр	
53	Досліджуємо взаємозв'язок додавання і віднімання	
54	Взаємозв'язок додавання і віднімання	
55	Додавання і віднімання числа 2	
56	Додавання і віднімання чисел 0, 1, 2	
57	Досліджуємо таблиці додавання і віднімання числа 2	
58	Досліджуємо різницеве порівняння	
59	Моделюємо різницеве порівняння	
60	Збільшення або зменшення числа на кілька одиниць	
61	Збільшення або зменшення числа на кілька одиниць	
62	Дізнаємося про математичний вираз «різниця»	
63	Відкриваємо способи додавання і віднімання числа 3	
64	Додаємо і віднімаємо число 3. Повторення вивченого	

РОЗДІЛ 1. ЧИСЛА ПЕРШОГО ДЕСЯТКА

УРОК 1. ДОСЛІДЖУЄМО ФОРМИ ОБ'ЄКТІВ. ВЗАЄМНЕ РОЗТАШУВАННЯ ПРЕДМЕТІВ

Мета: визначити значення математики в житті людини; дослідити різні форми об'єктів (*плоскі, об'ємні*); систематизувати уявлення учнів про орієнтування на площині та в просторі; уточнити розуміння учнями термінів, що вказують напрямок або місце розміщення (*над, під, поряд, посередині, попереду, позаду, між*); увести зазначені терміни в активний словник учнів; розвивати логічне мислення; збагачувати словниковий запас учнів; стимулювати інтерес до вивчення математики; виховувати товариські взаємини.

Обладнання: набір геометричних фігур, конструктор LEGO «Шість цеглинок», танграм.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: математична, технологічна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Дзвоник всім нам дав наказ —
До роботи швидше, клас!
Попрацюємо старанно,

Щоб сказати у кінці,
Що у нашій дружній класі
Діти — просто молодці!

2. Уточнення знань учнів про математику та її значення в житті людини

— Діти, розгляньте зображення знаків, розташованих на дошці. (*На дошці: дорожні знаки, смайлики, букви, цифри.*)

— Які з них знадобляться нам, щоб позначити кількість предметів?

— Як називається навчальний предмет у школі, де використовують цифри? (*Математика.*)

— Як ви вважаєте, чого саме навчить вас математика? (*Рахувати, розв'язувати задачі, розкаже про особливості геометричних фігур...*)

— А чи може, на вашу думку, людина прожити без математики?

— Де в житті ви будете використовувати знання з математики?

3. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів

— Сьогодні ми досліджуватимемо форму об'єктів навколишнього середовища. Але спочатку з'ясуймо, що вам відомо про геометричні фігури.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація знань про об'ємні фігури

1) *Робота за підручником (с. 4, завдання 1).*

— Назвіть геометричні фігури конструктора.

(*Учитель звертає увагу на правильне вживання дітьми назв об'ємних фігур: конус, піраміда, циліндр, куб, куля.*)

2) *Гра «Назви предмет/фігуру».*

Учитель називає об'ємну фігуру/предмет, діти добирають предмет/фігуру. (*Куля — сонце, м'яч, кавун. Конус — святковий ковпачок, дитяча пірамідка, морква. Циліндр — барабан, свічка і т. ін.*)

2. Актуалізація знань про плоскі геометричні фігури

1) *Уточнення особливостей геометричних фігур.*

ТРИКУТНИК

Сторони три, три кути —
Познайомся з ним і ти!
Це трикутник, що за диво!
Перетвориться сміливо:

То дитяча піраміда,
То ялинка вже красива,
Дах на домі, гір вершина,
В шлюпці нашій він вітрило.

КОЛО

Сонечко на небі сяє —
Форму кола воно має.
І тарілка, і годинник
(Часу круглий він лічильник.)

Круглий м'яч так бойко скаче,
Круглий наш пиріг гарячий,
Кругле завжди колесо —
І у парку, і в авто.

КВАДРАТ

Наш квадрат — фігура вправна,
Кубик він, картина гарна.
Печиво смачне квадратне,
Без даху — квадратна хата.

Так, кута всього чотири,
Сторони фігури рівні.
Два трикутники склади —
Так квадрат зробив вже ти.

ПРЯМОКУТНИК

Два квадрати — прямокутник.
Він усюди нам попутник.
Хоч кута є теж чотири,
Сторони — по дві всі рівні.

Це й кузов вантажівки,
Телевізор чи листівка,
Шафа, ранець і вікно,
Зошит, двері та панно.

РОМБ

На куті стоїть квадрат,
Ромб він, а не акробат.
Два трикутники (вниз-вгору) —
Змій в повітрі, на просторі.

Це краса ялинкова,
Пахлава хрустка, медова.
Дзига — теж як ромб верткий,
Тістечко — це ромб смачний.

ОВАЛ

Гумовий ти сплющив м'яч?
Коло вже овал, ти бач?!
Їстівний овал — батон,
А також горіх, лимон.

Ще овальний ананас,
Та лице у когось з нас.
Диня жовта, кабачок,
Дзеркало, яйце качок.

За Н. Мажиріною

Перегляд відео (<https://youtu.be/f9mt5NudSTc>).

2) Робота з набором геометричних фігур.

— Ми визначили, що всі предмети довкола нас мають таку властивість, як форма. Ми говорили про об'ємні фігури, але ж ви обізнані з плоскими фігурами. Назвіть їх.

— Чим коло відрізняється від решти? (Не має кутів.) Чи знаєте ви, як разом називають трикутник, квадрат, прямокутник, ромб, шестикутник? Чому? (Многокутники, бо мають багато кутів.)

Робота в парах

Одна дитина показує сусідові фігуру, інша відповідає. Потім міняються ролями.

Фізкультхвилинка

Встали рівно біля парт.
Починаємо наш старт.
Руки вгору, руки вниз,
Подивились пильно скрізь.
Головою покрутили,
Потім разом всі присіли.
Піднялись, понагинались
І здоровими zostались.

3) Вправа «Геометрія навколо».

— Подивіться навкруги.

— Які предмети у класі схожі на квадрат, коло, прямокутник, трикутник, овал?

3. Розвиток логічного мислення та просторових уявлень. Вправа «Танграм»

1) Робота за підручником (с. 4, завдання 3).

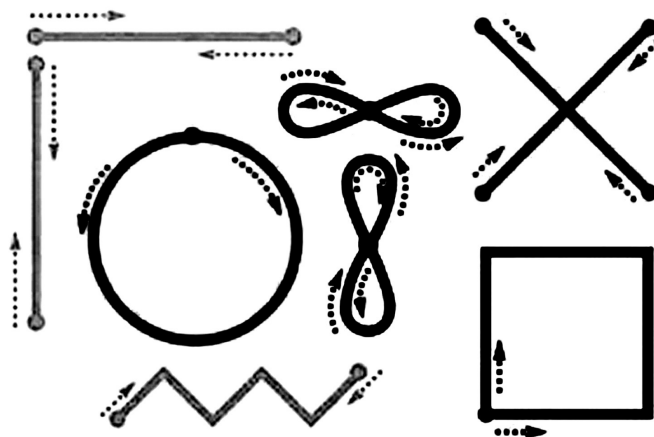
— З яких фігур складено чотирикутник?

— Це — іграшка танграм. Виберіть малюнок і назвіть, з яких фігурок складено тварину.

2) Робота в парах. Складання фігури за зразком.

Фізкультхвилинка. Зорова гімнастика

— Стежте очима за стрілочкою.

— «Намалюйте» носиком у повітрі коло, квадрат, ромб, трикутник, овал.

4. Систематизація уявлень учнів про орієнтування на площині та в просторі

1) Вправа «Визнач місце учня».

Троє учнів шикуються у шеренгу. Хто стоїть посередині? ліворуч? праворуч?

— Заплющте очі. (*На рахунок «1–2–3» діти міняються місцями.*) Визначте тепер місце кожного учня.

Аналогічно діти утворюють колону.

— Хто стоїть посередині? попереду? позаду?

2) Робота за підручником (с. 4, завдання 2).

— Розгляньте малюнок. До якої казки ілюстрація? («Пан Коцький».)

— Розкажіть, що ви бачите на малюнку, використовуючи слова: *над, під, між, угорі, внизу, по центру, попереду, позаду, поряд, ліворуч, праворуч.*

3) Робота з конструктором LEGO. Вправа «Кольорові мешканці».

Учні мають 3 різнокольорові аркуші паперу. Це уявні будиночки. Потрібно «розселити кольорових мешканців» — розкласти цеглинки відповідно до умови. Наприклад: у середній будиночок покладіть синю цеглинку, ліворуч — червону, а праворуч — помаранчеву.

Дитина називає зліва направо спочатку колір будинку і колір мешканця, а потім у зворотному порядку (*справа наліво*) — колір мешканця, а потім колір будинку.

— Заплющте очі та згадайте кольори будинків зліва направо, а потім — справа наліво.

— Заплющте очі та згадайте кольори мешканців зліва направо, а потім — справа наліво.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Приєм «Мікрофон»

— Які геометричні фігури ви знаєте?

— Чим відрізняються коло і куля?

— Що ви можете сказати про трикутник? коло?

— Де у житті вам знадобляться знання з математики?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 2. ГЕОМЕТРИЧНІ ФІГУРИ: ТОЧКА, ПРЯМА, КРИВА. ПРОСТОРОВІ ВІДНОШЕННЯ

Мета: систематизувати уявлення учнів про геометричні фігури; актуалізувати назви геометричних фігур: точка, пряма, крива; навчити зображувати на папері точку, пряму, криву, визначати точки, що належать і не належать цій фігурі; формувати поняття ознак предметів (*форма, колір*); учити визначати спільні та відмінні ознаки, порівнювати, виконувати класифікацію за цими ознаками; розвивати логічне мислення, збагачувати словниковий запас учнів; виховувати бажання вести здоровий спосіб життя.

Обладнання: набір геометричних фігур, лінійка, кольорові олівці.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична, мистецька, здоров'язбережувальна.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Ось дзвінок сигнал нам дав:
Працювати час настав.

Тож і ми часу не гаймо,
Працювати починаймо.

2. Актуалізація знань про геометричні фігури

1) Відгадування загадок.

— Відгадайте геометричну фігуру. Покажіть її. Назвіть предмет навколишнього середовища, схожий на цю фігуру.

- Я без сторін і без кутів,
Як я звуся, відгадай
І на малюнках дітлахів
У сонечку впізнай! (*Круг.*)

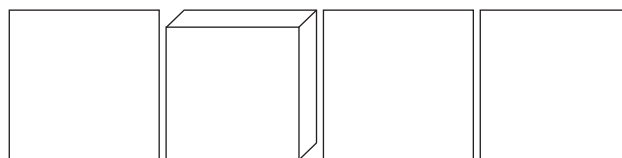
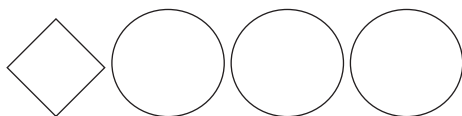
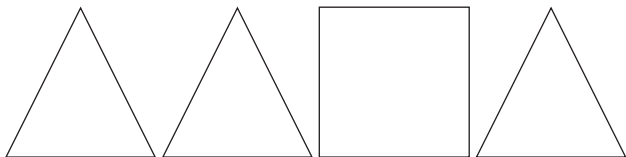
- Олівці Петрусь узяв,
Швидко щось намалював.
Хоч крути, а хоч верти,
Має тільки три кути. (*Трикутник.*)

- На квадрат я дуже схожий.
Маю теж чотири сторони.
Тільки дві з них протилежні —
Однакової довжини,
А сусідні — різні. (*Прямокутник.*)

- В мене ось такі кути,
Вони схожі, як брати.
І чотири сторони
Однієї довжини.
Отже, треба нам, малята,
Усе знати про... (*квадрата*).

2) Вправа «Знайди зайве».

На дошці викладено фігури. Потрібно знайти «зайву» та пояснити свій вибір.

Фізкультхвилинка

Щось не хочеться сидіти,
Треба трохи відпочити.
Руки вгору, руки вниз.
На сусіда подивись.
Руки вгору, руки в боки.

Вище руки підніміть.
А тепер їх опустіть.
Плигніть, діти, кілька раз.
За роботу, все гаразд.

3. Мотивація навчальної діяльності. Фантазування

— Заплющте очі. Уявіть, що ви лежите на теплому пісочку біля моря чи річки. Високо в небі щось гуде. Це, мабуть, літак. Розплющте очі. Чи змогли б ви сказати, як виглядає цей літак? Ні, бо він летить дуже високо. Він — немов маленька цяточка або точка. А за ним тягнеться білий слід. На що він схожий? (На лінію.)

— От сьогодні ми будемо говорити про такі геометричні фігури, як точка, пряма та крива лінії.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація знань про геометричні фігури: точка, пряма, крива

- 1) Торкніться олівцем аркушу паперу. Ви отримаєте слід — *точку*. Поставте поряд ще кілька точок. Як отримати точку? Пригадайте, де ми навколо «зустрічаємо» точку. (На *точку схожий літак, що летить високо в небі, птах, корабель на лінії горизонту*.)
- 2) Якщо багато точок вишикувати в ряд, то отримуємо *пряму лінію*. Вона не має ані початку, ані кінця. Її можна продовжити в будь-який бік. Тому на аркуші паперу ми зображуємо тільки її частину.

Без початку і кінця лінія пряма.

Хай віками нею йдуть — кінця шляху не знайдуть!

- 3) Проведіть пряму лінію на аркуші паперу. Обміняйтеся аркушами із сусідом та продовжте пряму лінію товариша.
- 4) Пригадайте, де ми «зустрічаємо» пряму лінію. (*Пряму нагадують залізничні колії, лінія горизонту, тролейбусні дроти тощо*.)
- 5) Поставте на прямій точку. Проведіть через неї ще одну пряму лінію. Чи можна провести ще одну? (*Так*.) Який висновок можемо зробити? (*Через одну точку можна провести декілька прямих ліній, що перетинаються*.)
- 6) Поставте дві точки. Проведіть через них пряму. Чи можна провести ще одну? (*Ні*.) Який висновок можемо зробити? (*Через дві точки можна провести тільки одну пряму лінію*.)
- 7) Візьміть вузьку стрічку. Покладіть вільно на парту. Це теж пряма лінія? (*Ні*.) Така лінія називається *крива*. Хто з вас здогадається, як її перетворити на пряму? (*Потрібно добре розтягнути смужку*.) Продемонструйте нам. Спробуйте зробити це з другом.
- 8) Зв'яжіть кінці стрічки. Яка це лінія пряма чи крива? (*Крива*.) Така лінія називається *замкнена крива лінія*.

2. Закріплення вивченого матеріалу

1) Робота за підручником (с. 5, завдання 1, 2).

Завдання 2

— Знайди на малюнку точки. Скільки їх над лінією? Під нею? Скільки точок розташовано на лінії? Яка це лінія? (*Пряма*.) Чи є ще одна така? Скільки кривих ліній на малюнку? Чим особлива фіолетова лінія? (*Це замкнена крива*.)

Завдання 1

— Діти, всього декілька днів тому закінчилося гаряче, веселе, щедre літо.

ЩЕДРЕ ЛІТО

Літня спека, грози, грім,
Літо, ти прекрасне всім!
Скільки в тебе є скарбів:
В лісі — ягід та грибів;
У садках — смачна малина,
Агрus, яблука, ожина.

Фрукти й зелень соковита —
Це смачні дарунки літа.
Ген тече срібляста річка...
Ой і тепла ж в ній водичка!
Можна влітку засмагати,
Можна плавати й пірнати.

Т. Корольова

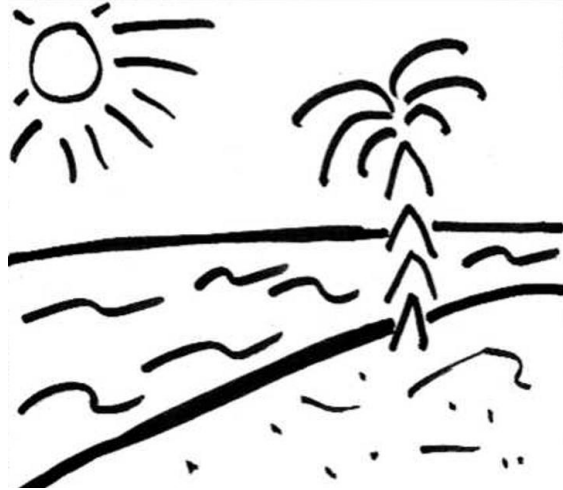
— А що ви робили влітку? Де побували?

— Як корисніше для здоров'я відпочити влітку: біля комп'ютера чи планшета, або граючи з друзями?

— Софійка згадала свій літній відпочинок і намалювала картину. Знайдіть на малюнку дівчинки точки, прямі та криві лінії.

2) **Малювання.**

— Нумо і ми намалюємо морський пейзаж, використовуючи вивчені геометричні фігури.

Фізкультхвилинка

Встали рівно біля парт,
Починаємо наш старт.
Руки вгору, руки вниз,
Подивились пильно скрізь.

Головою покрутили,
Потім разом всі присіли.
Піднялись, понагинались
І здоровими zostались.

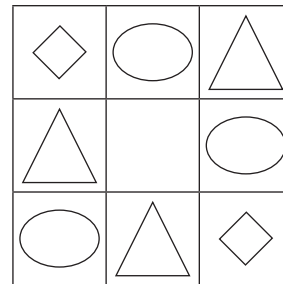
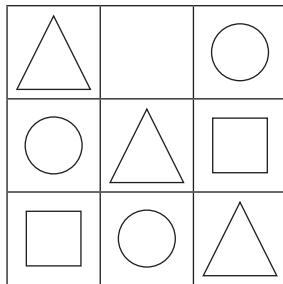
3) **Логічна вправа «Чарівний квадрат».**

а) Робота за підручником (с. 5, завдання 3).

— Розгадай «секрет» розташування фігур і визнач, якої фігури бракує.

б) Робота в парах.

— Домалюйте в чарівний квадрат, якої фігури бракує.

II. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Приєм «Мікрофон»

- На уроці я дізнався(лася)...
- Мене найбільше зацікавило...
- На уроці я зумів(ла)...

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 3. ГЕОМЕТРИЧНІ ФІГУРИ: ПРОМІНЬ, ВІДРІЗОК, ЛАМАНА

Мета: систематизувати уявлення учнів про геометричні фігури, про орієнтування на площині та в просторі; ознайомити з відрізком, променем, ламаною, із замкненими та незамкненими лініями; навчити зображувати на папері промінь, відрізок, визначати точки, які належать і не належать цій фігурі; актуалізувати назви геометричних фігур: трикутник, чотирикутник, п'ятикутник, шестикутник; систематизувати назви багатокутників за кількістю відрізків, що становлять замкнену ламану — їхню межу; уточнити розуміння учнями термінів, які вказують напрямок або місце розміщення: *над, під, на, вище, нижче, посередині*; увести зазначені терміни в активний словник учнів; розвивати спостережливість, увагу, просторову уяву; виховувати охайність, самостійність, вміння працювати в парі.

Обладнання: картки; набори для дослідницької роботи (5 різнокольорових смужок паперу, невеличкі кола-«точки»); клей, ножиці, кольорові олівці.

Тип уроку: комбінований урок.

Форма проведення: урок-казка.

Освітні галузі: математична, технологічна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Мотивація навчальної діяльності

- Діти, про які геометричні фігури ми вже говорили на уроках математики?
- Що ви можете про них сказати?
- Відгадайте загадки.

• Ця дивна фігура,
Ну, зовсім мініатюра!
І на маленький листочок
Ми поставимо сотні... (точок).

• Ця форма у клубочка,
У планети, колобочка.
Та стисни її сильніше, дружочок,
Та отримається... (точка).

— Оця маленька Точка запрошує нас сьогодні до казки, у якій ми дізнаємося ще щось нове про лінії та геометричні фігури. Щоб потрапити з Точкою до казки, потрібно виконати завдання.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація знань про геометричні фігури

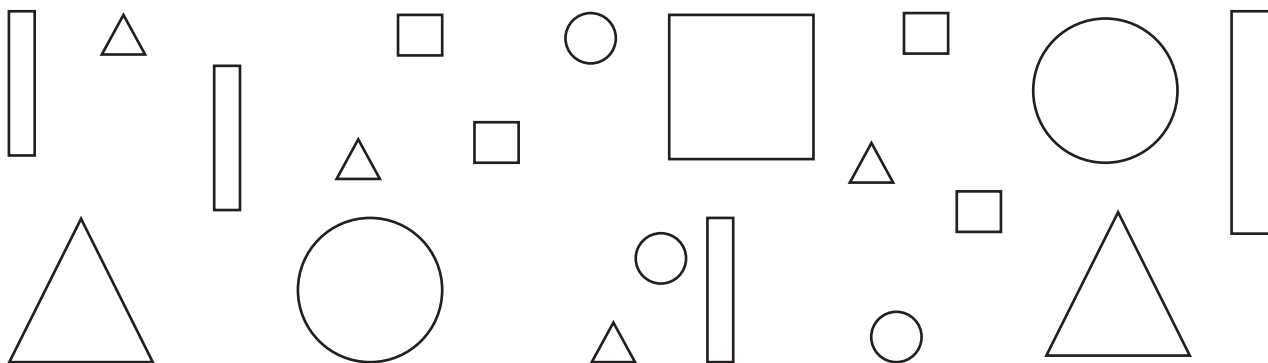
1) Робота в парах.

— Виберіть з другом одну з геометричних форм. Розфарбуйте їх зазначеним кольором. Порахуйте, скільки фігур ви зафарбували.

△ — червоний □ — синій ○ — жовтий ▭ — зелений

Перевірка. Діти називають, які фігури розфарбовували, яким кольором, скільки їх нарахували.

— Чи уважний ти? Який фігур найбільше? Найменше? Однакова кількість?

2) Робота за підручником.

— Маленька Точка дуже любить гратися конструктором, складати різні фігури, будиночки. Назвіть форми деталей конструктора та що з них склала точка (с. 6, завдання 1).

— У нашої Точки багато друзів, які дуже люблять стрибати на прямій лінії, та не завжди це в них виходить. Які точки опинилися над лінією (с. 6, завдання 2)?

— Назвіть їхні кольори.

— Які відпочивають на лінії?

— Які граються під нею?

Фізкультхвилинка

Руки в сторони та вгору —
На носочки піднялись.
Підніми голівку вгору —
Й на долоньки подивись.
Присідати ми почнемо,
Добре ноги розімнемо.

Раз — присіли, руки прямо.
Встали — знову все так само.
Повертаємося вправо,
Все виконуємо гарно.
Вліво-вправо повернулись
І сусіду посміхнулись.

3) Слухання казки з елементами бесіди.

— Молодці! А зараз нам з Точкою вже час вирушати у казку.

Точка наша дуже допитлива і хоче все знати. Побачить незнайому лінію та неодмінно поцікавиться:

— Як ця лінія називається?

— Довга вона чи коротка? Пряма чи крива?

Подумала одного разу Точка, що аби більше знати, потрібно подорожувати, тому вирушила у подорож. Вийшла Точка на Пряму і пішла по ній. Довго йшла. Стомилася. Зупинилася і говорить:

— Чи довго мені ще йти? Коли кінець Прямої?

Засміялася Пряма.

(— Діти, чому Прямої стало смішно? — У Прямої немає кінця.)

— Тоді я поверну назад, — сказала Точка. — Я пішла, мабуть, не в той бік. (Пояснення дітей про пряму.)

Засмутилася Точка:

— Як же мені бути? Що ж мені доведеться отак іти без кінця?

Пожаліла Пряма Точку і покликала Ножиці. Клацнули вони перед носом Точки і розрізали Пряму. Точка зраділа і попросила Ножиці клацнути ще й з іншої сторони. Ножиці виконали прохання Точки.

— Чудово! — закричала Точка.

— Що ж це утворилося? З одного боку кінець і з іншого?

— Це... (відрізок). А ти, Точко, на Відрізку Прямої.

2. Дослідницька робота

— На смужці паперу жовтого кольору наклеймо крапку-«точку», трохи далі ще одну. Розріжмо ножицями. Візьміть середню частину смужки. Як вона називається? (Відрізок.) Чим він відрізняється від прямої? (Має початок і кінець.)

— Мені подобається на Відрізку. Тут я влаштую собі дім, — сказала Точка. — Але Пряма мені теж подобалася. Шкода, що її не стало. Замість Прямої є тепер мій Відрізок. Але, постривайте, ось залишилося ще дві лінії. Вони теж відрізки?

— Ні, — відповіли Ножиці, — ці лінії тепер називають променями. Здогадалася, чому? (А ви, діти?)

— О, знаю, — радісно сказала Точка. — Я знаю, чому вони так називаються. Вони схожі на промінці сонця.

— Так, — підтвердили Ножиці, — сонячні промені ідуть від сонця і не мають кінця.

— Ой, — каже Точка, — подивіться: на нашому сонечку зникли промінці. Воно сумує.

— Діти, нумо розвеселимо сонечко. Додамо йому промені, що в нас утворилися. Бо сонячне світло і тепло дуже потрібні всім мешканцям нашої планети.

(Діти парами виходять до дошки та прикріплюють до сонечка промені.)

А чи знаєте ви, що?..

Сонце — це космічне тіло, велика розпечена куля;
світло доходить від Сонця до нашої планети за 8 хвилин.

Фізкультхвилинка

Ми сонечко вітаємо,
Встаємо разом з ним.
Зарядку починаємо
Під небом голубим.
Руки сонцю підставляйте,

З сонцем в піжмурки пограйте.
До вподоби нам ця гра.
Любить сонце дівтора.
Один, два —
Рада сонечку трава.

(Виконання фізичних вправ на вибір учителя.)

3. Закріплення поняття про многокутники. Дослідницька робота

— Діти, Точка ще хоче показати вам чудернацькі перетворення прямої лінії.

1) Утворення ламаної лінії.

— Візьміть смужку паперу, зігніть її декілька разів. Яка лінія утворилася? Пряма? Крива? (*Ні*.) Така лінія називається *ламанною*. Її начебто поламали.

2) Утворення многокутників із замкнених ламаних ліній.

— Наступну смужку поділіть на 3 частинки. Утворилася ламана лінія з трьох частинок. Замкніть цю ламану (*склейте*). Що утворилося? (*Трикутник*.)

Аналогічну роботу проводять ще з двома смужками (*поділ смужки на 4 та 6 частин*), утворення чотирикутника та шестикутника.

Висновок. Межа многокутника — це замкнена ламана.

4. Закріплення уявлень про геометричні фігури

1) Малювання.

— Помалюймо з Точкою!

— Візьміть аркуш паперу і посередині нього поставте зеленим олівцем точку. Праворуч від точки намалюйте синім олівцем пряму. Що ви знаєте про пряму?

— Ліворуч від точки намалюйте червоним олівцем відрізок. Пригадайте, що вам відомо про відрізок.

— Під відрізком намалюйте жовтим олівцем промінь. Чим промінь схожий на відрізок? Чим відрізняється?

— Намалюйте під точкою фіолетовим олівцем замкнену ламану, яка складається із чотирьох відрізків — ланок. Як називають таку фігуру?

— Намалюйте над точкою будь-яким олівцем замкнену ламану, що складається з меншої кількості ланок, ніж попередня ламана. Поцікавтеся в однокласників, яку фігуру вони намалювали.

2) Робота за підручником (с. 6, завдання 4).

— Відпочиньмо з Точкою!

— Знайдіть на малюнку промені, відрізки, ламані.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Прийом «Мікрофон»

— Чи сподобався вам урок?

— Що було для вас цікавим?

— Про що на уроці ви дізналися вперше?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 4. ДОСЛІДЖУЄМО ОЗНАКИ ОБ'ЄКТІВ: ФОРМА, КОЛІР, РОЗМІР

Мета: актуалізувати й уточнити уявлення учнів про ознаки предметів: форму, розмір, колір; закріпити вміння визначати спільні та відмінні ознаки на основі зіставлення предметів; формувати вміння порівнювати предмети, узагальнювати за спільними ознаками, класифікувати — розподіляти предмети на групи за спільними ознаками; розвивати логічне мислення шляхом формування прийомів розумових дій: аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення, класифікації; виховувати товариські взаємини, уміння працювати в парі та міні-групі.

Обладнання: набір геометричних фігур; конструктор LEGO «Шість цеглинок».

Тип уроку: комбінований урок.

Форма проведення: урок-дослідження.

Освітні галузі: математична, технологічна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Встало сонечко давно,
Зазирнуло у вікно.
На урок час поспішати,
Математику вивчати.

2. Актуалізація знань учнів. Визначення теми уроку

— Діти, пригадайте казку «Три ведмеді». Чому дівчинці було не зручно їсти ложкою ведмедиці чи сидіти на стільці Михайла Потапича? *(Вони були завеликими для неї.)*

— Про які ознаки предметів ми зараз говорили? *(Розмір предметів.)*

— Пригадаймо, що ми знаємо про лінії. *(Вони бувають прямими, кривими, ламаними, а також замкненими та незамкненими.)*

— Яку фігуру може утворити замкнена крива лінія? *(Коло, овал.)*

— А замкнена ламана? *(Різні многокутники: трикутник, чотирикутник, квадрат, прямокутник, п'ятикутник, шестикутник.)*

— Якою ознакою відрізняються ці фігури? *(Формою.)*

— Подивіться уважно на набір «Шість цеглинок», що лежить у вас на парті. Чи однакові цеглинки? *(За розміром та формою — так. За кольором — ні.)* Якою ж ознакою відрізняються цеглинки? *(Кольором.)*

— Хто вже здогадався, про які ознаки предметів ми будемо сьогодні говорити? *(Форма, розмір, колір предметів.)*

3. Мотивація навчальної діяльності

— Предмети навколишнього світу різноманітні за формою, кольором, розміром, призначенням, матеріалом тощо. Сьогодні ми будемо досліджувати схожість та відмінність предметів; будемо об'єднувати предмети в групи за спільними ознаками і навпаки — розподіляти їх на кілька груп за відмінними ознаками.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Розрізнення об'єктів за різними ознаками. Робота за підручником

1) С. 7, завдання 1.

— Назвіть фігури в кожній парі. Чим вони схожі? Чим відрізняються? *(1-ша пара: схожі за розміром та формою, відрізняються за кольором. 2-га пара: однакові за розміром та кольором, різні за формою. 3-тя пара: однакові за формою та кольором, але різняться за розміром.)*

2) С. 7, завдання 2.

— Назвіть фігури малюнка підручника. Чи є серед них не многокутники? Назвіть многокутники. За якою ознакою об'єднано кожену групу?

3) С. 7, завдання 3.

— Назвіть кожну фігуру на малюнках. Назвіть групи фігур. (1-ша група — геометричні фігури, 2-га група — плоскі геометричні фігури, 3-тя група — многокутники.)

Поясніть, яка фігура зайва в кожній групі. (1-ша група — п'ятикутник, бо це плоска фігура, а решта — об'ємні геометричні фігури; 2-га група — круг, бо решта — многокутники; 3-тя група — п'ятикутник, бо решта — чотирикутники.)

Фізкультхвилинка

Щось не хочеться сидіти,
Треба трохи відпочити.
Руки вгору, руки вниз,
Руки в боки, руки так,
Руки вгору, як вітряк.
Вище руки підніміть
І спокійно опустіть.
Плесніть, діти, кілька раз.
За роботу, все гаразд!

2. Дослідження

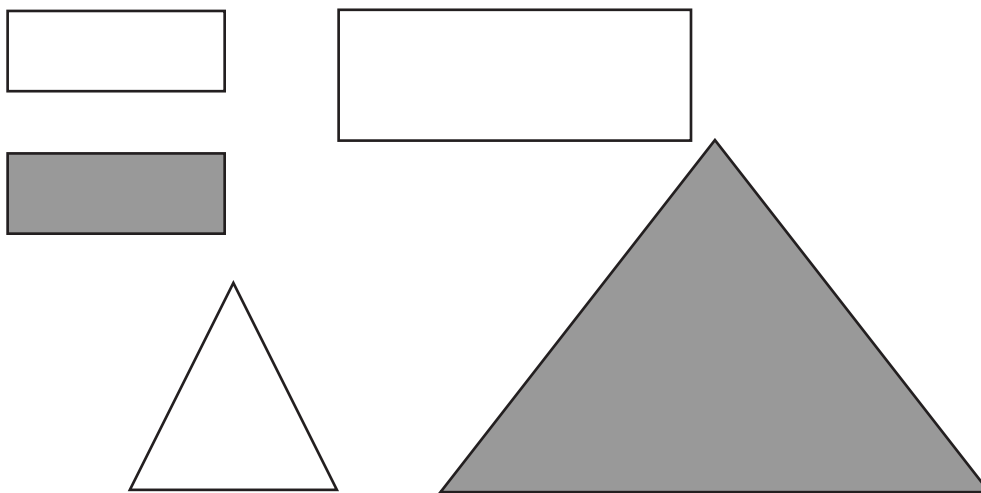
1) Робота в парах (с. 7, завдання 4).

— Визначте, за якою ознакою фігури розподілено на групи.

Перевірка. 1-ша група — за розміром, 2-га група — за формою, 3-тя група — за кольором.

2) Робота в парах (за картками).

— Розподіліть геометричні фігури на групи за різними ознаками.

Фізкультхвилинка

Руки в сторони та вгору —
На носочки піднялись.
Підніми голівку вгору —
Йй на долоньки подивись.
Присідати ми почнемо,
Добре ноги розізнемо.

Раз — присіли, руки прямо.
Встали — знову все так само.
Повертаємося вправо,
Все виконуємо гарно.
Вліво-вправо повернулись
І сусіду посміхнулись.

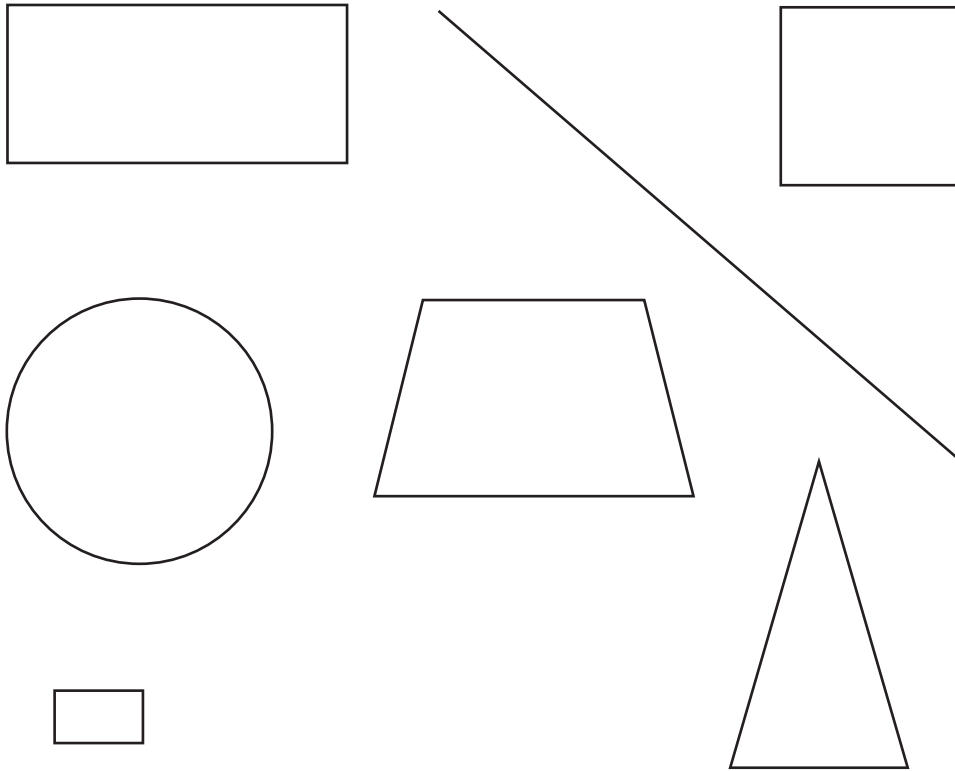
3) Робота з конструктором LEGO в парах та міні-групах.

— Створіть завдання на вилучення зайвого за якоюсь ознакою для сусідньої пари. Обміняйтесь завданнями. Розв'яжіть їх.

(Наприклад, покладіть 2 цеглинки одного кольору, а одну — іншого. (Вилучення за кольором.) Можна покласти 2–3 цеглинки по одній, а ще 2–3 цеглинки з'єднати в одну. (Вилучення за розміром.) тощо.)

3. Вправа «Ланцюжок вилучення»

— Розгляньте малюнок. Знайдіть зайву фігуру. Поясніть свій вибір.
(Працюють до тих пір, поки не залишаться 2 фігури.)

Орієнтовні відповіді дітей:

- Зайва пряма лінія, вона незамкнена, а решта є геометричними фігурами, що утворені замкненими лініями.
- Зайвий круг, бо є не багатокутником, як решта.
- Зайвий трикутник, бо решта — чотирикутники.
- Зайвий маленький чотирикутник, бо відрізняється за розміром.
- Зайвий чотирикутник, бо не є прямокутником.
— Які фігури залишилися? За якою ознакою їх можна об'єднати в одну групу?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Прийом «Мікрофон»

- Про що ви дізналися на уроці?
- За якими ознаками можуть бути схожими чи відрізнятися предмети?
- Що таке спільна ознака? відмінна ознака?
- Яка робота на уроці вас зацікавила?
- Які завдання були для вас незвичними?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 5. ДОСЛІДЖУЄМО ОЗНАКИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ВЕЛИЧИНОЮ: ДОВШИЙ — КОРОТШИЙ, ВИЩИЙ — НИЖЧИЙ, ШИРШИЙ — ВУЖЧИЙ

Мета: актуалізувати й уточнити уявлення учнів про ознаки, пов'язані з величиною (*довший — короткий, вищий — нижчий, ширший — вузький*); закріпити вміння визначати спільні та відмінні ознаки на основі зіставлення предметів; формувати вміння порівнювати предмети, узагальнювати за спільними ознаками, класифікувати — розподіляти предмети на групи за спільними ознаками; розвивати логічне мислення шляхом формування прийомів розумових дій (*аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення, класифікації*); виховувати товариські взаємини, уміння працювати в парі та міні-групі; поглибити знання учнів про український вінок як оберіг; пояснити значення кольорів стрічок віночка; формувати шанобливе ставлення до народної спадщини.

Обладнання: набір геометричних фігур, віночок, картки, телевізор чи ноутбук.

Тип уроку: комбінований урок.

Форма проведення: урок-дослідження.

Освітні галузі: математична, мовно-літературна, громадянська та історична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Актуалізація знань учнів

Гра «Згуртуймося!»

Учні отримали по одній геометричній фігурі, що різняться за формою, кольором, розміром. За сигналом учителя діти об'єднуються у групи за визначеною вчителем ознакою (*розмір, колір, форма*). Потім гра ускладнюється. Згуртуватися потрібно за двома ознаками. Наприклад, за кольором і формою — червоні трикутники, чи за розміром та формою — маленькі кола.

3. Визначення теми уроку

1) *Перегляд фрагмента мультфільму «Ховрах та хом'як».*

2) *Обговорення та визначення теми уроку.*

— Закінчіть речення: «Ховрах та хом'як — це... (*тварини*)». Що у них спільного? (*Дикі тварини, полюбляють зерно, тіло вкрито хутром.*) Чим вони відрізняються? (*Один високий, інший — низький. Ховрах тонкий (худий), а хом'як товстий.*)

— Як ви вважаєте, про які ознаки предметів ітиметься на уроці? (*Припущення дітей.*)

— Сьогодні на уроці ми будемо порівнювати предмети за ознаками, пов'язані з такими величинами: висота, довжина, ширина.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Дослідження. Розрізнення об'єктів за різними ознаками. Робота в парах (с. 8, завдання 2, 3, 4)

— Розгляньте пари об'єктів. Що в них спільного? (С. 8, завдання 2.)

— На кожному малюнку порівняйте зображені предмети завдовжки, завширшки, заввишки.

Назвіть предмети, однакові завдовжки, завширшки, заввишки. (С. 8, завдання 3.)

— Порівняння об'єктів за двома ознаками: висота (*зріст*), ширина (*товщина*). (С. 8, завдання 4.)

Фізкультхвилинка

Кіт збирався до роботи,

(*Потягуються.*)

Та завадили турботи:

(*Розводять руки в сторони.*)

Треба висушить хвоста,

(*Показують «хвіст».*)

Накрутити вуса,

Почесати живота.

(*Гладять живіт.*)

І помити писок.

Цілий день такі турботи,

(*«Лічать» пальцем.*)

Що не встигнеш до роботи!

(*Розводять руки, крутять головою.*)

2. Закріплення вивченого матеріалу. Практична робота

- 1) *Порівняння зросту однокласників у парах, трійках. Розташування 3–4 учнів за зростом.*
— Де в житті ви бачили розташування предметів заввишки (за зростом)?
- 2) *Порівняння стрічок віночка заввишки та завдовжки.*

Ой цвіте в Україні красне літо,
Ой збирають чорноброві в гаю квіти,

В'яжуть стрічку й квіточку в стіжок,
Щоб до танцю вбратись в оберіг — ... (вінок).

3. Розповідь учителя про значення кольорів стрічок з демонструванням віночка

— Стрічки добирали відповідно до довжини волосся дівчини і робили їх ледь довшими за косу, аби сховати її серед барвистих кольорів.

У центрі вінка зав'язували світло-коричневу стрічку. Вона символізувала землю-годувальницю. Обабіч першої стрічки зав'язували жовті — символ ясного сонечка. Далі — світло-зелені й темно-зелені — краса та молодість. А тоді — блакитні та сині — символи неба і води, що наділяють силою та міцним здоров'ям. Потім пов'язували жовтогарячу — символ хліба, фіолетову — мудрість, малинову — щирість, рожеву — символ благополуччя та достатку.

Якщо віночок прикрашали маки, дівчата оздоблювали його червоною стрічкою — символом магичності та печалі.

4. Розфарбовування найдовшої, найкоротшої, найтовщої, найтоншої стрічок

Фізкультхвилинка

Щось не хочеться сидіти,
Треба трохи відпочити.
Руки вгору, руки вниз,
Руки в боки, руки так,
Руки вгору, як вітряк.

Вище руки підніміть
І спокійно опустіть.
Плесніть, діти, кілька раз.
За роботу, все гаразд!

5. Графічні вправи. Робота в зошиті

Малювання ліній по клітинках, збільшуючи їх довжину, зменшуючи висоту.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Приєм «Мікрофон»

- Про що ви дізналися на уроці?
- За якими ознаками предмети можуть бути схожими чи відрізнитися?
- Які завдання вас найбільше зацікавили?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 6. ЛІЧИМО ВІД 1 ДО 10

Мета: актуалізувати вміння дітей лічити у межах 10 у прямому та зворотному порядку, співвідносити множину предметів і цифру; формувати поняття «число — множина предметів», «цифра — символ (знак), що позначає кількість множини предметів»; учити порівнювати відрізки завдовжки у спосіб накладання; розвивати логічне мислення шляхом формування прийомів розумових дій (*аналізу, синтезу, порівняння*); виховувати товариські взаємини, дбайливе ставлення до хліба (*природи*).

Обладнання: набір геометричних фігур та цифр; конструктор LEGO «Шість цеглинок»; стрічки або смужки паперу різної довжини; арифметичні штанги; телевізор чи ноутбук.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична, технологічна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Математика — наука
Точна і серйозна.
І прожить без неї нам

Навіть дня не можна.
Міркуємо — швидко!
Відповідаємо — правильно!

2. Актуалізація знань учнів

1) Робота з набором геометричних фігур.

- Викладіть на парту червоне коло, жовтий трикутник, зелений квадрат.
- Змініть колір кожної фігури.
- Перевірте роботу товариша поряд.

Аналогічна робота: зміна форми, розміру.

2) Гра «Шикуймося на урок фізкультури».

Учні класу об'єднуються у декілька груп по 4–6 учнів. Кожна група за командою шикуються за зростом від найвищого до найнижчого і навпаки.

Фізкультхвилинка

Тут трава росте висока,
Тут стежинька вузька.
Вище руки, вище ноги —
Не проста у нас дорога.
А тепер ідемо боком —
Із підскоком, із підскоком.
Походили на носочках,
А тоді на п'ятах.
Випростали добре спину
І звели лопатки.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота з арифметичними штангами або за підручником (с. 9, завдання 2)

— Розкладіть арифметичні штанги від найкоротшої до найдовшої. Порахуйте смужки в кожній штанзі. Скільки смужок у найдовшій штанзі? у найкоротшій? Що цікавого помітили?

— Як позначити кількість смужок у штанзі? (*За допомогою цифр.*) Що таке цифра? (*Цифра — це математичний знак, що позначає кількість предметів у множині.*)

— Покладіть біля кожної штанги відповідну цифру.

2. Розрізнення понять «число», «цифра»

Учитель демонструє малюнки із зображенням певної кількості предметів чи викладає їх на набірному полотні (*дошці*). Учні показують потрібну цифру, що позначає кількість об'єктів цієї множини.

Фізкультхвилинка

Всі ми звикли до порядку,
Дружно робимо зарядку.
Ми на радість цьому дому
Проганяєм сон і втому.
І направо, і наліво,

Щоб нічого не боліло.
Один і два, три і чотири —
Набираємося сили.
Нахилились, повернулись,
До товариша всміхнулись.

3. Закріплення вивченого матеріалу

1) Робота за підручником (с. 9, завдання 3).

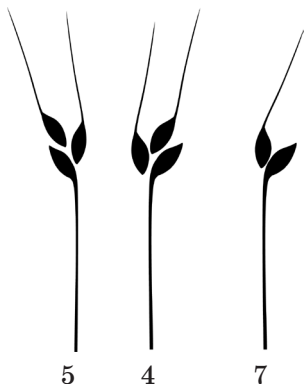
— Чи відповідає кількість зображених об'єктів цифрам?

2) Гра «Знайди помилку». Робота в парах з конструктором LEGO.

Один з учнів пари викладає 2 групи задуманої кількості цеглинок та відповідну цифру — правильну чи помилкову. Інший учень повинен визначити правильний та помилковий варіант завдання.

3) Робота в міні-групах.

— Домалюйте на колосочку потрібну кількість зерняток.

Демонстрування виконаних робіт. Відповіді на запитання вчителя.

— Яка кількість зерняток на ваших колосках найбільша? найменша?

— Чи є колоски з однаковою кількістю зерняток?

4) Бесіда з учнями про необхідність дбайливого ставлення до хліба.

5) Порівняння довжини відрізків.

а) Робота за підручником (с. 9, завдання 4).

— Розгляньте відрізки. Який відрізок, на вашу думку, найдовший? Який відрізок найкоротший? Які відрізки однакові завдовжки?

б) Практична робота. Робота в парах.

Порівняння смужок паперу (*стрічок*) у спосіб накладання одна на одну.

— Щоб більш точно визначити довжину стрічки чи смужки паперу, потрібно покласти їх одну на одну.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Прийом «Мікрофон»

— Про що ви дізналися на уроці?

— Як у математиці позначають кількість предметів?

— Які завдання вас найбільше зацікавили?

— Продовжте речення: «Я вмю...», «Сьогодні я навчився(лася)...».

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 7. ВИЗНАЧАЄМО КІЛЬКІСТЬ ОБ'ЄКТІВ

Мета: формувати поняття про число як про кількісну характеристику множин; ознайомити учнів із правилами лічби та навчити їх дотримувати цих правил під час лічби предметів; сформувати розуміння того, що останнє з названих під час лічби чисел дає відповідь на запитання «Скільки предметів у групі?»; розвивати логічне мислення учнів шляхом формування прийомів розумових дій (*аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення, класифікації*); учити встановлювати істинність або хибність висловлювань; виховувати бажання допомогти другові.

Обладнання: набір геометричних фігур та цифр, малюнки Чебурашки та Крокодила Гени, телевизор чи ноутбук.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Пролунав дзвінок,
Починається урок.
Наші вушка на маківці.

Очі ширше відкриваємо,
Слухаємо і запам'ятовуємо.
Ні хвилини не втрачаємо.

2. Актуалізація знань учнів

1) Розгадування загадок з числами.

Учитель читає загадки. Діти відгадують їх та показують цифру, що відповідає числу, названому у загадці.

- П'ять братів поруч живуть, у кожного своє ім'я. (*Пальці.*)
- Одна нога і шапка, а голови нема. Що це таке? (*Гриб.*)

- Сидить Марушка
В семи козушках.

Хто її роздягає,
Той сльози проливає. (*Цибуля.*)

- Шість ніг без копит, ходить, та не стукає, літає, а не птах, може вверх ногами сидіти. (*Муха.*)
- Чотири братики під одним дахом стоять. (*Стіл.*)
- На ніч два віконця самі зачиняються, а зі сходом сонця самі відчиняються. (*Очі.*)

2) Вправа «Загадковий малюнок».

— Розгляньте уважно малюнок. Покажіть цифру, що відповідає кількості об'єктів (*шпаківні, мультгерої, пташки, хмарки*).

— Хто може порахувати кількість квіточок?

3) Гра «Хто уважніший?».

— Розгляньте уважно класну кімнату. Що у класі можна позначити цифрою 1, 2, 3..? (Наприклад, 1 — дзеркало чи годинник; 2 — шафи, 3 — вікна.)

2. Мотивація навчальної діяльності. Визначення теми уроку

— Сьогодні до нас на урок завітали Крокодил Гена та Чебурашка. Дорогою до нас вони теж рахували пташок та сперечалися, адже кожний нарахував різну кількість пташок. Нумо допоможемо їм та визначимо разом правила лічби предметів.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Колективне обговорення. Визначення правил лічби

— Отже, Крокодил запевняє, що пташок 3. Він рахував так... (Учитель перераховує пташок, пропускаючи одну.) Чи все правильно? У чому помилився Крокодил Гена?

— А Чебурашка доводить, що пташок 5. Він рахував таким чином... (Учитель перераховує пташок, називаючи одну з них двічі.) У чому полягає помилка Чебурашки?

Усі разом діти складають правила лічби предметів.

1) Перераховуй усі предмети по порядку, не пропускаючи їх.

2) Рахуючи об'єкти, кожен називай тільки один раз.

3) Останнє назване число під час лічби дає відповідь на запитання «Скільки предметів у групі?».

2. Закріплення правил лічби. Робота в парах з роздавальним матеріалом

Один учень показує картку з цифрою, а інший викладає потрібну кількість предметів, перераховуючи їх.

Фізкультхвилинка

Сильний вітер до землі

Гне дерева молоді,

А вони ростуть, міцніють,

Вгору тягнуться, радіють.

(Присідають.)

(Підводяться.)

(Встають навшпиньки, руки тягнуть угору.)

3. Гра «Правда чи ні?» на основі завдання підручника (с. 10, завдання 3)

— Крокодил Гена запитує: «Правда чи ні?».

• Усього 10 геометричних фігур. (Так.)

• Великих фігур — 5. (Так.)

• 5 синіх фігур, а червоних — 4. (Ні. Навпаки, синіх фігур 4, а червоних 5.)

• На малюнку 4 трикутники однакового кольору. (Ні, трикутників 4, але вони різного кольору.)

• Усіх фігур більше, ніж тільки червоних фігур. (Так.)

4. Гра «Загадкове число» на основі завдання підручника (с. 10, завдання 4)

— Як називають геометричні фігури, зображені на малюнку?

— Чебурашка порахував їх та записав: 3, 2, 7. Що означає кожне число? (3 — кількість відрізків, 2 — кількість променів або прямих, 7 — загальна кількість зображених геометричних фігур.)

Фізкультхвилинка

Знову вправи — для постави.

Нахиляємося вправо

І направо, і наліво,

Щоб нічого не боліло.

Один і два, три і чотири —

Набираємося сили.

Нахилились, повернулись,

До товариша всігнулись.

5. Завдання з логічним навантаженням. Робота в зошиті

• Намалюй стільки кружечків, скільки кольорів у світлофора. (3.)

• Обведи стільки клітинок, скільки у людини пальців на одній руці. (5.)

• Накресли стільки відрізків, скільки у зайченятка вухок. (2.)

6. Робота в групах за малюнками

1-ша група. У магазині. Наклейте кількість овочів на табличку.

2-га група. Зафарбуйте цифру, що відповідає кількості предметів.

	2 3		1 2
	4 5		3 4
	1 2		4 5
	4 5		2 3

3-тя група. Зафарбуйте цифру, що відповідає кількості предметів.

	6 7 8 9
	○ ○ ○ ○
	8 7 6 9
	○ ○ ○ ○
	6 9 10 8
	○ ○ ○ ○
	8 6 5 7
	○ ○ ○ ○
	9 4 3 7
	○ ○ ○ ○

4-та група. Розфарбуйте кульки зазначеної кількості.

2	
5	
4	
3	
1	

5-та група. З'єднайте цифру з потрібною множиною предметів.

1
5
9
2
7
3
4
6
8
10

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Прийом «Мікрофон»

- На уроці я навчився(лася)...
- Я вмію...
- Найбільше мені сподобалося...
- Мені здалося складним...

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 8. ВИЗНАЧАЄМО ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР ОБ'ЄКТА. СКІЛЬКИ? ЯКИЙ ЗА ПОРЯДКОМ? ТИЖДЕНЬ

Мета: формувати поняття про порядковий номер об'єкта, навички порядкової лічби; закріпити знання днів тижня та їхній порядок; розвивати логічне мислення учнів шляхом формування прийомів розумових дій: аналізу, синтезу, порівняння; виховувати культуру поведінки, дбайливе ставлення до часу; формувати вміння раціонально та з користю витратити свій час.

Обладнання: набір геометричних фігур та цифр; картки для групової роботи; телевізор чи ноутбук.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Актуалізація навичок кількісної лічби

1) *Вправи з арифметичними штангами.*

— Викладіть усі арифметичні штанги одну під одною. Поряд з кожною штангою покладіть картку з відповідним числом.

— Яке число йде за числом 4 (3, 9, 7)? Яке число йде за числом 2 (3, 8, 6)?

— Яке число йде за числом 8 (5, 4, 2)? Яке число передує числу 10 (7, 5, 3)?

— Яке число розташовано між числами 6 і 7? 2 і 4? 7 і 9? Між якими числами стоїть число 4 (8, 2, 5)?

— Порівняйте штанги 9 та 6 методом накладання. Покладіть поряд картки з відповідними числами. Яка штанга довша? коротша? Яке число більше? менше? На скільки більше? На скільки менше?

2) *Робота з наборами чисел і кружків.*

— Покладіть під кожною карткою з числом відповідну кількість кружків. (*У кожного учня — одна картка з числом.*)

Взаємоперевірка — в парі.

Фізкультхвилинка

Руки сонцю підставляйте,
З сонцем в піжмурки пограйте.
До вподоби нам ця гра.

Любить сонце дітвора.
Один, два —
Рада сонечку трава.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація навичок порядкової лічби

1) *Робота з набором геометричних фігур.*

— Викладіть перед собою квадрат, коло, трикутник, прямокутник, овал. Перерахуйте їх зліва направо, називаючи порядковий номер. Скільки геометричних фігур ви виклали? Яка перша? четверта? остання? Яка вона за рахунком?

— Перерахуйте фігури справа наліво. Чи змінилася їхня кількість? Назвіть порядкові номери фігур. Яка тепер фігура перша? четверта? Чому змінився порядковий номер фігур? Який висновок можемо зробити?

Висновок. Запитання «Який за порядком?» і запитання «Скільки?» вимагають перерахунку предметів, але для відповіді на запитання «Який за порядком?» ще має значення напрямок лічби.

2) *Робота за підручником (с. 11).*

Завдання 2

— Скільки геометричних фігур? Порахуйте фігури у різних напрямках. Що цікавого можна помітити? Назвіть порядковий номер циліндрів (*пірамід*) при різних напрямках рахунку?

Завдання 3

— Скільки осіб на малюнку? Опишіть кожну. Хто йде першим? другим? Який за порядком хлопець у капелюсі? А дівчинка у зеленому спортивному костюмі?

3) Практичні вправи.

а) Гра «Йдемо до школи».

Учитель називає декількох учнів. Вони по черзі заходять до класу. Вітаються.

— Хто прийшов першим? другим?..

Потім учні виходять із класу, починаючи з останнього, хто зайшов. Прощаються.

— Хто вийшов першим? другим?..

— Чи виховані наші учні? Доведіть свою думку.

б) Гра для розвитку зорової уваги «Що змінилося?».

Учитель виставляє на столі в ряд 5–6 предметів чи користується демонстраційним матеріалом. Учні декілька секунд дивляться, запам'ятовують розташування предметів. За командою заплющують очі, а вчитель змінює розташування предметів.

— Що змінилося? Чи змінився порядковий номер цього предмета? Чи змінилася кількість предметів?

в) Графічні вправи в зошиті.

Фізкультхвилинка

Кіт збирався до роботи,

(Потягуються.)

Та завадили турботи:

(Розводять руки в сторони.)

Треба висушити хвоста,

(Показують «хвіст».)

Накрутити вуса,

(Гладять живіт.)

Почесати живота.

І помити пісок.

Цілий день такі турботи,

(«Лічать» пальцем.)

Що не встигнеш до роботи!

(Розводять руки, крутять головою.)

2. Актуалізація знань дітей про тиждень

1) Завдання «Поясни».

На столі чи малюнку — предмети (секундомір, годинник, календарі різних видів).

— Навіщо потрібні ці предмети? (Щоб визначати час.)

2) Відгадування загадки, повторення назв днів тижня.

- Нас сім братів: роками всі рівні, на ім'я різні. (Дні тижня.)

— Назвіть дні тижня по порядку.

3) Гра «Додай словечко».

Вранці ми із добрим ділом

Називається... (четвер).

Привітали... (понеділок).

Діло добре ладиться,

Ніченька минула скоро.

Як настала... (п'ятниця).

Трудовий іде... (вівторок).

Дома скрізь кипить робота,

Спритна, вміла, молода

Як почався день... (субота).

Вже настала... (середа).

А субота з хлібом-сіллям

Йде четвертий день тепер,

Привела сестру... (неділю).

4) Виконання пісеньки «Дні тижня» (<https://youtu.be/cWvEWKc-Bwc>).

Понеділок і вівторок,

Потім середа,

Четвер, п'ятниця, субота і неділя.

Сім днів тижня я співаю

І долонями плескаю.

Понеділок і вівторок

Потім середа,

Четвер, п'ятниця, субота і неділя.

Сім днів тижня нашепчу,
 Ніжками протупочу.
 Понеділок і вівторок
 Потім середа,
 Четвер, п'ятниця, субота і неділя.

5) Уточнення порядкових номерів днів тижня (с. 11, завдання 4).

— Скільки днів у тижні? Які їхні назви? З якого дня розпочинається тиждень? Яка за порядком середа? субота?

— Розгляньте розклад занять одного з учнів школи. Чим дитина займається у вівторок? п'ятницю? Де побуває у шостий день тижня? Що цікавого побачить у неділю?

— Чому так говорять: «Лінивому кожен день неділя»?

Бесіда з дітьми про необхідність раціонально та з користю використовувати свій час.

3. Закріплення вивченого про дні тижня. Робота в групах. Завдання за вибором

Варіанти завдань

- 1) Розташуйте дні тижня по порядку (<https://childdevelop.com.ua/worksheets/3563/>).
- 2) Додайте пропущений день тижня (<https://childdevelop.com.ua/worksheets/4853/>).
- 3) Виготовте кола «Вчора, сьогодні, завтра» (<https://childdevelop.com.ua/worksheets/2628/>).

1	Вівторок
2	Субота
3	Четвер
4	Неділя
5	П'ятниця
6	Понеділок
7	Середа

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Приєм «Мікрофон»

- На уроці я навчився(лася)...
- Я вмію...
- Найбільше мені сподобалося...
- Мене зацікавило...

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 9. ДОСЛІДЖУЄМО ГРУПИ ОБ'ЄКТІВ ЗА СПІЛЬНОЮ ОЗНАКОЮ. ПОНЯТТЯ «МНОЖИНА»

Мета: формувати поняття «множина», «елемент множини»; закріпити навички порядкової лічби; повторити назви днів тижня та їхній порядок; розвивати увагу, логічне мислення учнів шляхом формування прийомів розумових дій: аналізу, синтезу, порівняння; формувати бажання допомагати іншому; виховувати товарищів.

Обладнання: набір геометричних фігур; м'яка іграшка зайчик; картки для групової роботи; телевізор чи ноутбук.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Пролунав дзвінок.
Ми розпочинаємо наш урок.

Допитливі в класі діти
Про все хочуть знати на світі.

2. Актуалізація знань учнів

1) Повторення знань про дні тижня

— Діти, сьогодні до нас на урок прибіг зайчик. Привітайтеся з ним! Він цікавиться: «Який сьогодні день тижня? А вчора який був день? А завтра, який день буде? Які дні в нас вихідні? Скільки ще залишилося робочих днів?».

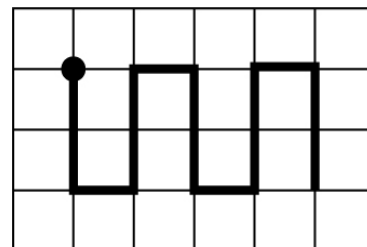
2) Порядкова та кількісна лічба.

— Зайчик, коли біг до нас, пробігав повз будиночки лісових мешканців. Першою жила білочка, потім був будиночок лисички, далі жив ведмідь, а останнім на узліссі розташувався вовк. (*Учитель поступово виставляє зображення тварин.*) З кожним зі звірів наш зайчик привітався. Назвіть, з ким зайчик привітався першим, другим... Скількох звірів зустрів у лісі? А повз кого зайчик пробіжить першим, другим, коли буде повертатися додому?

3) Графічний диктант.

— Намалюймо доріжку, якою біг до нас зайчик.

Від точки ведемо вниз на 2 клітинки, потім праворуч на 1 клітинку, далі — 2 клітинки вверх, праворуч 1 клітинка, вниз 2 клітинки, праворуч 1 клітинка, вверх 2 клітинки, праворуч 1 клітинка, вниз 2 клітинки. Далі продовжте самостійно.

Фізкультхвилинка

Руки в сторони та вгору —
На носочки піднялись.
Підніми голівку вгору —
Й на долоньки подивись.
Присідати ми почнемо,
Добре ноги розімнемо.
Раз — присіли, руки прямо.
Встали — знову все так само.
Повертаємося вправо,
Все виконуємо гарно.
Вліво-вправо повернулись
І сусіду усміхнулись.

4) Актуалізація поняття спільної ознаки.

— Зайчик приніс нам малюнки, але не може їх назвати. Що це? (Діти повинні дібрати узагальнювальне слово, пояснити свою думку.)

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Ознайомлення з поняттям множини

— Розгляньте малюнки у завданні 2 на с. 12 підручника. Покажіть кожну групу зображених об'єктів. Назвіть кожну групу.

— Слова *букет, купа, набір, група, згоря, стосик* тощо означають, що розглянуто багато об'єктів. Усі ці слова в математиці можна назвати словом *множина*. Це слово вживають стосовно будь-яких груп предметів (*наприклад: множина звірів, множина фарб, множина зошитів, множина учнів, множина пташок, множина тістечок*).

— Назвіть множини предметів, розташовані навколо. (*Ручка, зошит, підручник — це множина навчального приладдя...*)

2. Первинне закріплення поняття «множини»

1) Колективна робота.

— Назвіть множини поданих об'єктів.

- Пінгвін, верблюд — це множина... (*Учні доповнюють.*)
- Олівець, ручка, фломастер — це множина...
- Сорока, горобець, сова, синиця — це множина...
- Зелена сукня, зелена фарба, зелений огірок — це множина...

— Усі об'єкти, що належать до множини, називають *елементами множини*. Усі елементи множини повинні мати спільну ознаку.

— Скільки елементів містить кожна множина?

— Як ви гадаєте, чи трапляються множини, що містять лише один елемент?

— Існують множини, що не містять жодного елемента, — це порожні множини. Наприклад, у мене немає жодної іграшки. Спробуйте навести приклади порожніх множин.

— Назвіть об'єкти, що можуть бути елементами таких множин: множини жовтих предметів; множини круглих предметів; множини солодощів; множини комах; множини букв; множини цифр.

2) Робота в групах.

Варіанти завдань

1. Використовуючи дидактичний матеріал, розподіліть об'єкти на групи. Назвіть утворені множини. (*Діти мають набори малюнків чи геометричних фігур для утворення 2–3 множин. Наприклад, діти мають набір малюнків: тарілка, сорочка, каструля, троянда, мак, склянка, шкарпетки, ромашка. Розподіляють на множини квітів, посуду та одягу.*)
2. Намалюйте декілька елементів (3–4) запропонованих множин. (*Наприклад, учитель пропонує дітям намалювати множину червоних предметів чи геометричних фігур тощо.*)
3. За елементом множини визначте та домалюйте ще декілька елементів. (*Наприклад, учитель пропонує дітям малюнок пірамідки, учні домальовують різні іграшки.*)
4. Обговоріть у групі та знайдіть у класі елементи якоїсь множини та зберіть у множину елементи цієї множини. (*Наприклад, діти збирають множину книжок чи навчальних речей, одягу, іграшок тощо.*)

Фізкультхвилинка

Щоб продовжити урок,
Із-за парт мерщій на крок.
Стали рівно, як дуби.
Потім всі знайшли гриби.
Піднялися, як смереки,
Потягнулися далеко.
Руки ставимо у боки
І скачемо, як сороки.
І прогнулись, мов берізки,
Потім витерли геть слізки.
Всі плечима повели,
Втомлені мов не були.

3) Робота над видо-родовими відношеннями (с. 12, завдання 3).

— Як назвати групу (множину) об'єктів, запропонованих на малюнку?

— Назвіть кожну фігуру.

— Чого більше: всіх фігур чи многокутників? (Усіх фігур більше, ніж многокутників, бо многокутники — це лише частина всіх фігур.)

— Чого більше: всіх фігур чи червоних фігур? (Усіх фігур більше, ніж червоних фігур, бо червоні фігури — це частина всіх поданих геометричних фігур.)

4) Формування прийому розумової діяльності — класифікації.

а) Робота за підручником.

— Об'єкти можна об'єднувати в множини за різними ознаками. Розгляньте, як це зроблено у завданні 4 підручника.

— Назвіть множину об'єктів на малюнку ліворуч. Які елементи в ній? Чи змінювалися об'єкти кожної множини?

— Здогадайтеся, за якою ознакою фігури розділено на групи. (На першому малюнку — за кольором, на другому — за формою фігури, на третьому — за розміром.)

— Які ознаки брали до уваги, розподіляючи об'єкти?

б) Робота в групах.

— Визначте, за якою ознакою розподілені фігури на вашій картці.

— За цією самою ознакою об'єднайте фігури у другому завданні.

— Перевірте роботу зайчика. Чи не помилився він? Доведіть свою думку.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Приєм «Мікрофон»

— Як ви розумієте поняття «множина»? Назвіть множини предметів, що знаходяться у класі.

— Назвіть елементи цих множин.

— Що в них спільного?

— Як визначити кількість елементів множини?

— Що найбільше сподобалося на уроці?

— Чи складно було домовлятися у групі?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 10. РОЗБИВАЄМО ОБ'ЄКТИ НА ГРУПИ ЗА СПІЛЬНОЮ ОЗНАКОЮ. ПОПЕРЕДНЄ ТА НАСТУПНЄ ЧИСЛА

Мета: удосконалювати вміння розподіляти об'єкти на групи за спільною ознакою; формувати поняття «підмножина»; закріплювати навички порядкової лічби, знання дітей про числовий ряд; розвивати дрібну моторику, логічне мислення учнів шляхом формування прийомів розумових дій (*аналізу, синтезу, порівняння*); формувати бажання допомагати іншому; виховувати товарищескість.

Обладнання: набір математичних матеріалів (*геометричні фігури, цифри, арифметичні штанги*); м'яка іграшка — мишка; картки для групової роботи; телевізор чи ноутбук.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Пролунав дзвінок,
Починається урок.
Наші вушка на маківці.

Очі ширше відкриваємо,
Слухаємо і запам'ятовуємо.
Ні хвилини не втрачаємо.

2. Актуалізація знань учнів

1) Робота з математичними матеріалами.

— Викладіть перед собою трикутник, круг, чотирикутник одного кольору. За якою ознакою ми їх поєднали? (*За кольором.*)

— Перетворіть ряд фігур так, щоб вони були об'єднані за формою. (*Діти пропонують свої варіанти.*)

— Спробуйте утворити ряд фігур, щоб вони були об'єднані за двома ознаками. Які варіанти об'єднання можуть бути? (*За формою та кольором; за формою та розміром; за розміром та кольором.*)

2) Логічна хвилинка.

— Згадайся, що наступне:

- синій квадрат, зелений квадрат, жовтий квадрат, синій квадрат... (*зелений квадрат*);
- червоний п'ятикутник, червоний трикутник, червоний круг, червоний п'ятикутник... (*червоний трикутник*);
- жовтий трикутник, зелений трикутник, синій трикутник, жовтий трикутник... (*зелений трикутник*).

3) Гра «Об'єднаймося!».

Кожен учень має малюнок-фішку, на яких зображено геометричні фігури різного кольору. За командою вчителя діти об'єднуються у групи за кольорами, а потім — за формою геометричної фігури.

— Що потрібно було знати, аби об'єднатися у групи? (*Потрібно було знати якусь певну ознаку.*)

— Які множини у нас утворювалися?

Фізкультхвилинка

ЗАЙЧИКИ

Сірі зайчики маленькі,
Вушка є у них довгенькі.
В лісі гралась, веселилась,

Працювати вже втомились.
А щоб добре працювати,
Треба трішки пострибати.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Порядкова лічба. Ознайомлення з поняттям «підмножина»

Робота за підручником (с. 13, завдання 2)

— Назвіть групу (*множину*). Назвіть її елементи зліва направо. Який огірок за порядком?

— Поміркуйте, що слід зробити, аби відповісти на це питання. Скільки елементів у множині? Чи можна виокремити в цій множині ще одну окрему групу (підмножину)? (Так, овочі зеленого кольору: кабачок та огірок.)

— Які овочі ви додали б до підмножини овочів червоного кольору? (Буряк, редиска, перець.)
Висновок. Частина множини — це підмножина.

2. Закріплення поняття «підмножина».

1) Уточнення значення поняття «підмножина» на основі завдання підручника (с. 13, завдання 4).

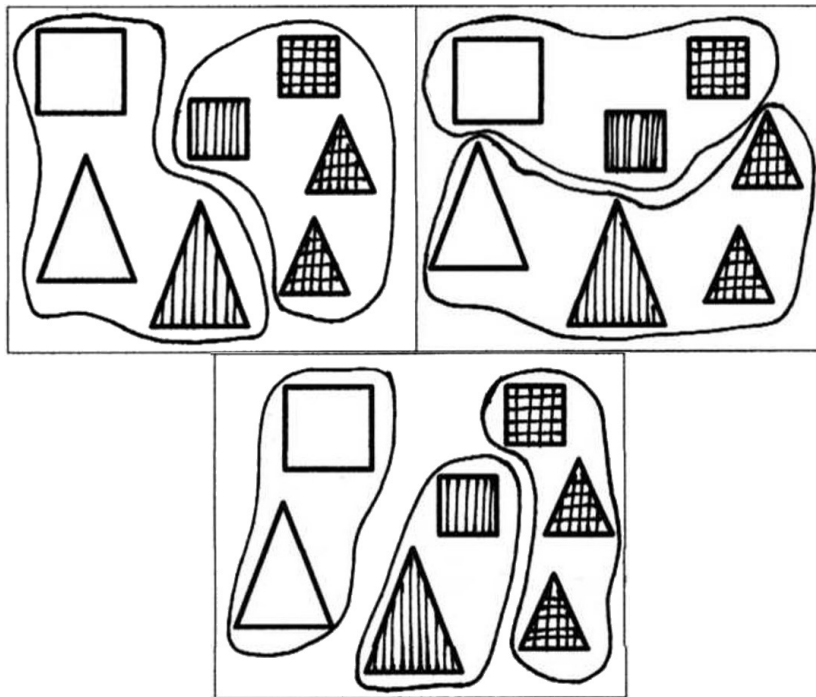
— Назвіть групу (множину). Розподіліть групу (множину) на частини (підмножини) за певною ознакою. Скільки елементів містить кожна частина (підмножина)?

(Поділ за формою: многокутники і круги. Кожна підмножина має по 3 елементи. Поділ за кольором: червоні та жовті фігури. Кожна підмножина складається з 3 елементів.)

Поділ за розміром фігур: великі (2 елементи підмножини) та малі (4 елементи підмножини).)

2) Визначення ознаки, за якою множину розподілено на підмножини.

— Назвіть групу (множину). Згадайте, за якими ознаками її розподілено на частини (підмножини).

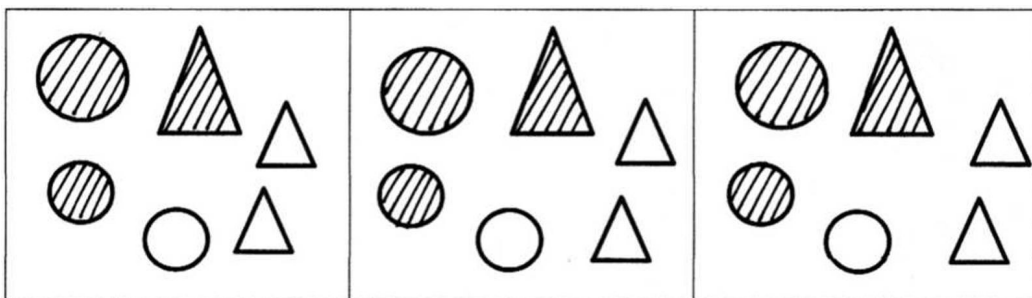

3) Визначення підмножин у множині.

Робота в парах

— Назвіть групу (множину). Розподіліть множину на підмножини за певними ознаками.

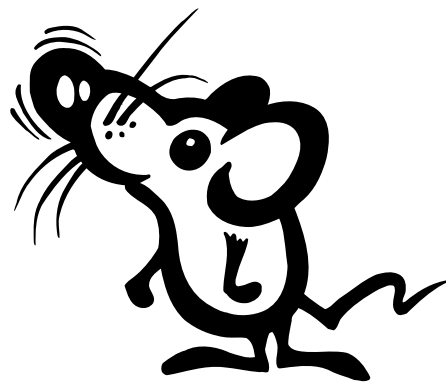
— Скільки елементів містить кожна підмножина?

Фізкультхвилинка

МИШКА

Очей своїх з мишки
Кіт Вася не зводить,
Направо, наліво
Очицями водить.
А мишка кружляє,
А мишка гуляє,
Про хитрого Васю
Нічого не знає.

3. Уточнення знань про числовий ряд

1) Виконання завдання з підручника (с. 13).

— Назвіть числа. Яке число наступне за числом 7? Яке число наступне перед числом 5? Яке наступне число за числом 4? Яке попереднє число до числа 9? Між якими числами міститься число 5?

2) Кількісна лічба.

Робота в парах. Вправа «Допоможи мишці»

- Ніч... Злодюжки довгохвості
До комори ходять в гості.
Хвать торбинку із зерном —
І в шпаринку шасть бігом. (Мишки.)

— Перевірте, чи правильно мишка порахувала зернятка.

— Навіщо мишка назбирала стільки зерняток?

— Які ще звірі запасують собі корм на зиму?

3) Гра «Мишка і зерно».

Одного учня обирають «мишкою». Він загадує число (кількість зерняток). Діти відгадують його.

— Скільки у мене зерняток? Це число наступне за числом 3. Це попереднє число до 9. Це число між 4 та 6. Тощо.

4. Графічні вправи (за вибором учителя)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Вправа «Скажи одним реченням»

- Я навчився(лася)...
- Мені було складно...
- Найкраще в мене вийшло...

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 11. ЧИСЛО І ЦИФРА 1. ПОНЯТТЯ «СТІЛЬКИ Ж», «ДОРІВНЮЄ»

Мета: формувати поняття про число як про кількісну характеристику множини; актуалізувати поняття «більше», «менше», «стільки ж»; формувати поняття про число 1; учити співвідносити число предметів і цифру; учити писати цифру 1; формувати поняття про відношення рівності та нерівності; учити позначати їх знаками «=» і «≠»; розвивати логічне мислення учнів шляхом формування прийомів розумових дій (*аналізу, синтезу, порівняння*); виховувати старанність, дбайливе ставлення до природи.

Обладнання: набір математичних матеріалів (*геометричні фігури, цифри, арифметичні штанги*); картки для парної роботи; аркуші паперу для малювання.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична, природнича.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Робота з матеріалом для лічби

— Викладіть на парті 3 великі зелені чотирикутники і 4 зелені чотирикутники.

— Назвіть множини. За якою ознакою відрізняються чотирикутники? Розподіліть множини на дві підмножини. Скільки елементів у підмножині великих чотирикутників? у підмножині маленьких чотирикутників? Яких фігур більше? менше? На скільки? (*Учні складають пари «великий — маленький»*.) Чи вистачило великих чотирикутників для складання пар? Чому таке сталося?

Висновок. Великих чотирикутників менше, ніж маленьких, бо їм забракло пари. А маленьких більше, бо один залишився без пари.

— Викладіть 4 маленькі сині кружки й 4 маленькі жовті чотирикутники.

— Чим тепер відрізняються чотирикутники? Розподіліть множини на дві підмножини. Скільки елементів у кожній підмножині? Що можна сказати про кількість синіх і жовтих чотирикутників? (*Учні складають пари «синій — жовтий»*.) Чи всім чотирикутникам вистачило пари?

Висновок. Синіх чотирикутників стільки ж, скільки жовтих.

3. Актуалізація вмінь порівнювати предметні множини у спосіб утворення пар

Робота за підручником (с. 14, завдання 2)

— Не перераховуючи предмети, подумайте, що можна сказати про кількість метеликів та квіточок. (*Метеликів стільки ж, скільки квіточок*.)

— Що можна сказати про кількість бджілок та квіточок? (*Бджілок менше, ніж квіточок. Квіточок більше, бо не вистачило бджілки, щоб утворити пару*.)

— Що можна зробити, щоб бджілок було стільки ж, скільки квіточок? Що можна зробити, щоб квіточок було стільки ж, скільки бджілок? (*Потрібно, щоб прилетіла ще одна бджілка. Можна зірвати одну квіточку*.)

— Як ви вважаєте, чи правильно ми зробимо, якщо зірвемо квіточку? Чи не нашкодимо ми природі? Як краще милуватися квітами? (*Краще споглядати їх у природі або на фотографіях, у відеофільмах*.)

Перегляд відеоролика «Квіти» (<https://youtu.be/u-c17OFXkgY>).

4. Ознайомлення зі знаком «=» (*дорівнює*). Робота за підручником (с. 14, завдання 5)

— З'ясуйте, скільки на кожному малюнку фігур ліворуч, праворуч? Де порівну? Де більше? Де менше?

— Щоб показати, що предметів порівну чи стільки ж, у математиці використовують знак «=» (*дорівнює*).

Фізкультхвилинка

Щоб продовжити урок,
Із-за парт мерщій на крок.
Стали рівно, як дуби.
Потім всі знайшли гриби.

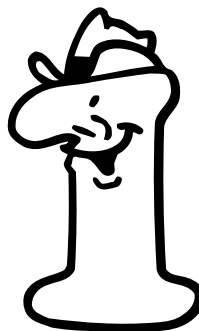
Піднялися, як смереки,
Потягнулися далеко.
Руки ставимо у боки
І скачемо, як сороки.
І прогнулись, мов берізки,
Потім витерли геть слізки.
Всі плечима повели
Втомлені мов не були.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Формування поняття про число 1. Позначення числа 1 цифрою (с. 14, завдання 3)

- Що можна сказати про об'єктів на малюнку? Скільки істот кожного виду на малюнку?
- Число, що характеризує кількість цих предметів, — це число 1.
- Розгляньте предмети навколо. Який об'єкт у класній кімнаті один? Яких частин тіла в людини по одній? (*Голова, тулуб, ніс, ріт.*)
- Хто у родині один — син чи донька?

В мене родичів багато
Баба Настя, дід Вадим,
Дядько, тітка, мама, тато —
А от я у них — один.

- Розгляньте малюнок. На кого схожа наша цифра один?
- Уявіть, що це хлопчик, який посварився зі своєю сестричкою. Зрештою він залишився один і йому ні з ким гратися. Як утворилося число 1? (*Один — це 2 без 1.*)

2. Ознайомлення з друкованою і рукописною цифрою 1

- На що вона схожа? (*Стріла, олівець, цвях, гілочка дерева.*)

Ось один, чи одиниця, —
І тонка, й пряма, як спиця.
С. Маршак

1) Робота в парах.

- Знайдіть на картці всі цифри 1 та обведіть їх.

□ А ★ 1 2 + Б 1 о О ★ 3 0 и

о 5 1 В Л 4 О = < 6 1 □ Г 0

о 7 + Б 1 ★ □ 9 1 0 и о Б 1

2) Аналіз елементів цифри 1 та їхнє написання.

— Цифра 1 складається з двох елементів: короткої та довгої похилих ліній. Перший елемент починаємо писати трохи вище за середину клітинки і ведемо коротку похилу лінію у верхній правий кут. Не відриваючи руки, пишемо вниз довгу пряму похилу лінію до середини нижньої сторони клітинки.

3) *Імітація написання цифри 1 у повітрі «і — раз, і — два, і — три» («і» — підняти руку, «раз» — руку опустити).*

4) *Написання цифри 1 у зошиті.*

(*«Коли пишеш одиницю, потрібно просто вниз котиться!»*)

Фізкультхвилинка

Щось стомилась наша спинка
І затерпли пальці.
Встанем, друзі, на хвилинку.
Скачем на скакалці.
Присідаєм і встаємо,
Пальцям працю ми даємо:
В кулачок і з кулачка,
Щоб рука була гнучка.
Трохи шию розім'яли
І за парти посідали.

3. Гра «Цифровий конструктор». Робота з математичними матеріалами

— Викладіть цифру 1 з геометричних фігур.

4. Творче малювання. Робота в групах

— Послухайте казку.

КАЗКА ПРО ОДИНИЦЮ

А ось хатинка-клітинка одиниці. У цій хатинці одна кімната. Усе у ній на своєму місці. Посеред кімнати стоїть один стіл, біля нього — одне ліжко, поруч — одна тумбочка. А на стіні висить одна полиця, де лежить одна книжка «Математика».

Одиниця читає її один раз на добу — перед сном. Коли одиниця засне, то бачить кольорові сни про смачні фрукти з далеких країн.

Ось на таці лежать один банан, один ананас, один апельсин, один лимон, один кавун. А головне — те, що цими плодами одиниця може поділитися із сестрицями-одиницями.

Та от проспівав перший півень — сон зник. Час одиниці до роботи братися.

— Намалюйте на таці для одиниці солодкі фрукти, корисні овочі чи смачні солодоці. (*Завдання варіативне. Група вибирає, що вона малюватиме для одиниці та її подружок.*)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Робота над загадками

- У світі одна, всім потрібна вона. (*Батьківщина.*)
- Все життя один одного обганяють, а випередити не можуть. (*Ноги.*)
- Один пастух тисячі овець пасе. (*Місяць, зірки.*)
- Тоненька, гостренька, з одним оком. (*Голка.*)
  - Яке число повторювалося в кожній загадці?
  - Як утворити число 1?
  - На що схожа цифра 1?
  - З яких елементів вона складається?

Прийом «Мікрофон»

- Доповніть речення.
- Найбільше на уроці мене вразило...
- Сьогодні я навчився(*лася*)...

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 12. ЧИСЛО І ЦИФРА 2. ПОНЯТТЯ «ДОРІВНЮЄ», «НЕ ДОРІВНЮЄ»

Мета: актуалізувати вміння порівнювати предметні множини у спосіб складання пар; актуалізувати поняття «більше», «менше», «стільки ж»; формувати поняття про число 2; учити співвідносити число предметів і цифру; учити писати цифру 2; формувати поняття про відношення рівності та нерівності; учити позначати їх знаками «=» і «≠»; ознайомити учнів зі способами утворення числа 2; розвивати логічне мислення учнів шляхом формування прийомів розумових дій (*аналізу, синтезу, порівняння*); виховувати старанність, товариськість.

Обладнання: набір математичних матеріалів (*геометричні фігури, цифри, арифметичні штанги*); телевизор чи ноутбук; відеозаписи; конструктор LEGO «Шість цеглинок»; ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Робота з математичними матеріалами

— Розкладіть на парті 3 великі сині кружки і 4 маленькі сині кружки.

— Назвіть множину. Чим відрізняються кружки? Розподіліть множину на дві підмножини. Скільки елементів у підмножині великих кружків? у підмножині маленьких кружків? Яких фігур більше? менше? На скільки? (*Порівняння шляхом складання пар «великий — малий».*)

3. Актуалізація знань про число 1

— Скільки сонечок нам світить? (*Одне.*)

— Скільки мам у цілм світі? (*Багато.*) Але у мене мама єдина та... (*одна.*)

— Якою цифрою позначають число один? (*Одиницею.*)

Фізкультхвилинка

Учні повторюють рухи за вчителем.

Раз — підняти, підтягнутись,
Два — зігнути, розігнути,
Три — в долоні три плеска,
Головою три кивка.

На чотири — руки ширше.
П'ять — руками помахати,
Шість — за парті знову сісти.

4. Мотивація навчальної діяльності

1) Робота з ілюстраціями.

— Розгляньте ілюстрації. (*На ілюстраціях — мультгерої: Чіп та Дейл, Зайчик Крош та Їжачок, двоє мишенят з мультфільму «Кіт Леопольд», Капітошка та Вовчєня.*)

— Скільки персонажів зображено на кожній ілюстрації? Що в них спільного?

— Чи знайомі вам ці герої? (*На всіх картинках зображені друзі. На всіх картинках зображено по двоє героїв.*)

— Кожен у світі хоче мати друзів. Коли у вас є гарний, вірний друг, то з ним можна багато чого зробити.

2) Робота над прислів'ями.

— Як ви розумієте зміст цих прислів'їв?

- Друга у скрутні пізнають.
- Скарб — не друг, а друг — скарб.
- Друг — боягуз гірший лютого ворога.
- Один старий друг краще нових двох.

— Сьогодні наша цифра розкаже про вас і ваших друзів. Сьогодні будемо вивчати число та цифру 2.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Формування поняття про число 2. Позначення числа 2 цифрою

— Огляньте наш клас. Чого у класі два?

— Тепер погляньте одне на одного. Чого у вашого друга по два? (*Очі, щокі, руки, ноги...*)

2. Утворення числа 2

1) Робота з конструктором LEGO.

— Пригадайте: ми сьогодні говорили, що в кожного мама єдина та одна. Викладіть на парту одну цеглинку. А тато? (*Теж один.*) А кільки їх разом? (*Двоє.*) Вони — наші батьки, яких слід шанувати. Викладіть поряд ще одну цеглинку. Скільки у вас на парті тепер цеглинок? Ми утворили число два. Два — це 1 та 1.

— Покладіть на парту три цеглинки. А тепер заберіть одну. Скільки залишилося? (*Дві.*) Ми знову утворили число 2, тільки в інший спосіб. Два — це 3 без 1.

2) Робота за підручником (с. 15, завдання 3).

Уточнення знань про утворення числа 2 з двох предметів по одному. (*2 — це 1 і ще 1.*)

Обговорення утворення числа 2 з числа 3. (*2 — це 3 без 1.*)

3. Ознайомлення з друкованою та рукописною цифрою 2

1) Гра «Асоціація».

— Розгляньте друковану цифру 2. На що вона схожа?

Двійка хвостик піднімає,
Шию гнучкою тримає.
І так гарно впливає,
Наче лебідь з дивокраю.
Подивіться — ось і два,
Цифра дуже чепурна.
Шийку «гусачком» згинає,
Хвостик хвилькою здійсмає.

Поглянь: і каченя, і двійка
Так спритно вигинають шийки.
Спішать купатися до річки,
Напитись чистої водички.
Цифра два така цікава:
Загинає хвостик вправо,
Вліво груди випинає,
Ніби лебідь пропливає.

2) Розглядання написання рукописної цифри 2.

— Уважно розгляньте рукописну цифру 2. Визначимо елементи, з яких складається цифра 2.

— Як будемо писати цю цифру? Послухайте: ведемо зліва направо півовал, похила лінія вниз справа наліво до середини нижньої сторони клітинки, крива горизонтальна лінія праворуч.

3) Письмо цифри 2.

— Пропишіть цифру 2 у повітрі, називаючи вголос її елементи.

— Пропишіть цифру 2 в зошиті.

Фізкультхвилинка

Різноманітні рухи (*танець-імітація*) під пісню «Жили у бабусі два веселих гуси» (<https://youtu.be/XwdPhmHleSY>) або під веселу дитячу пісню «Гуси-потягусі» (<https://youtu.be/Hxaxd229Kt8>).

4. Уточнення раніше вивчених понять

1) Поняття «стільки ж».

а) Робота за підручником (с. 15, завдання 2).

— Скільки грибів сховалося за листям?

б) Робота з геометричним матеріалом.

— Викладіть 2 жовтих кружечки, стільки ж червоних трикутників, 2 синіх чотирикутники, стільки ж зелених кружечків.

— Чого більше: кружечків чи багатокутників? (*Порівну, стільки ж.*) Доведіть.

— Який знак використовують у математиці, аби показати, що предметів порівну (*стільки ж*)?

2) Поняття «дорівнює», «не дорівнює» (с. 15, завдання 5).

— З'ясуйте, скільки на кожному малюнку об'єктів ліворуч, праворуч. Де порівну? Де більше? Де менше?

5. Закріплення вивченого про число та цифру 2

1) Уточнення складу числа 2.

— Сідайте зручніше і послухайте казку про цифри.

КАЗКА ПРО ЦИФРИ

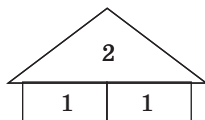
В одній математичній країні існувало величезне місто Склад числа. Там проживало багато різних цифр. Усі вони мали спільних родичів, але були дуже різними.

Найцікавіші мешканці проживали на вулиці Першого десятка.

Наша казка — якраз про них.

Отже, в будинку № 1 мешкала одинока старенька Одиничка, яка дуже любила гостювати та пити чай з тортом.

У будинку № 2 мешкали дві веселі сестрички Одинички. Вони любили жарти та різні свята. У їхньому будинку завжди було весело і гамірно. Через цей галас сусіди часто сварилися з сестричками-одиничками.

Про решту мешканців цієї вулиці ми будемо дізнаватися на наступних уроках.

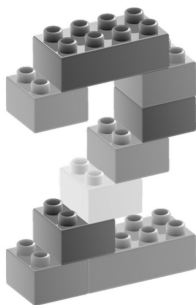
2) *Дидактична гра «Знайди пару». Робота в групах.*

— Якщо два предмети однакові, то їх називають *пара*. У конвертах знайдіть зображення різних предметів. (У конвертах діти знайдуть зображення предметів по 2. Наприклад: 2 чобота, 2 яблучка, 2 машинки і таке інше.) Якнайшвидше утворіть у своїх групах пари.

3) *Робота з конструктором LEGO.*

Завдання 1

З цеглинок побудуйте цифру 2.

Запитання:

- Чи важко вам було будувати цифру 2?
- Чи всі цифри однакові?

Завдання 2

Діти об'єднуються у пари. Потрібно з 12 цеглинок скласти пари за кольорами.

Запитання:

- Чи змогли б ви самостійно скласти пари тільки зі своїх 6 цеглинок?
- Чи були б вони одного кольору?
- Як працювати веселіше разом чи самому?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Приєм «Мікрофон»

- Два кільця, два кінця, а посередині — цвях. (*Ножиці.*)
  - Яке число допомогло вам відгадати загадку?
  - Чого навчилися на уроці?
  - Що було найцікавішим?
  - Що виявилось складним?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 13. ЧИСЛО І ЦИФРА 3. СКЛАД ЧИСЛА 3

Мета: закріплювати вміння порівнювати предметні множини способом складання пар; актуалізувати поняття «порівну», «не порівну»; навчати використовувати знаки «=», «≠»; формувати поняття про число 3; учити співвідносити число предметів і цифру; учити писати цифру 3; ознайомити учнів зі способами утворення числа 3; розвивати логічне мислення учнів шляхом формування прийомів розумових дій: аналізу, синтезу, порівняння; виховувати старанність, товариськість.

Обладнання: набір математичних матеріалів (*геометричні фігури, цифри, арифметичні штанги*); картки для парної роботи; телевізор чи ноутбук; відеозаписи; конструктор LEGO; ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична, соціокультурна.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Робота з математичними матеріалами

— Покладіть на парту один кружок. Позначте число кружків карткою з відповідною цифрою. На що схожа цифра 1? З яких елементів вона складається? «Напишіть» її у повітрі. Що потрібно зробити, аби кружків стало 2? Зробіть так, щоб кружків стало 2. Позначте число кружків карткою з відповідною цифрою. На що схожа цифра 2? З яких елементів вона складається? «Напишіть» її у повітрі. Як отримати число 2? Як отримати число 1 із числа 2?

— Покладіть 2 трикутники, а під ними — 1 чотирикутник.

— Яких фігур більше? Чому? Яких фігур менше? Чому?

3. Утворення предметних пар. Робота в групах

(Потрібні черевики, чоботи або будь-яке взуття, шкарпетки, рукавички.)

- Два братики-вусатики,
В обох жовтенькі сорочки.
Стоять у кутку два братики,
Показують язички. *(Черевики.)*

— Чи можна ці предмети надягнути по одному? Чому? *(Ні, не можна, бо їх надягають парою, по 2.)*

— Послухайте віршик.

ОТАК У НАС ЩОДНЯ

Дзвенить за вікнами трамвай:
«До школи час!
Вставай, вставай!»
...У хаті — метушня.
Сестра гукає: — Де пальто?
— А де пальто, не зна ніхто, —
Шукаєм навмання.
Згубив портфеля старший брат,
Сорочку — середульший брат,
Штанці — молодший брат.
А я згубила черевик,
І олівець раптово зник —
Шукаєм все підряд!
Пальто знайшли ми у кутку,

Портфель — в садочку, на бузку.
Ну, а штанців нема!
Коли дивлюся — ось вони:
Лежать під лавкою штани,
На них Мурко дріма.
Дев'ята б'є...
Ну, так і є —
Спізнилися на урок!
Порозмовлявши віч-на-віч,
На місце класти кожну річ
Даєм собі зарок.
...А ранком знов лунає крик:
— Де мій портфель?
— Де черевик?..

— Чому в дітей виникли проблеми? Чи навчила вас чогось ця історія? *(Потрібно завжди дотримувати порядку, складати речі на конкретне місце.)*

4. Актуалізація знань. Робота над віршованими задачами

- Півень залетів на тин,
А там — півник ще один.
Скільки півників усіх?
Полічи-но швидко їх. (2.)

— Поясніть, як утворилося число 2 у цій задачі. (2 — це 1 та 1.)

- По небу летіли горобець, ластівка і джміль.
Скільки всього летіло птахів? (Двоє.)

— Як у цій задачі утворилося число 2? (Летіло троє. Джміль — не птах. 2 — це 3 без 1.)

Фізкультхвилинка

Раз, два — дерева, під деревами трава,	(Піднімають руки вгору, потім присідають.)
На траві — два хлопчики, у дерева — дві гілочки,	(Стають рівно, потім розводять руками в сторони.)
На гілці — два горобчики, у вулику — дві бджілки.	(Махають «крильцями», дзижчать.)
А далі — дві хатинки. У них по два віконечка,	(Показують «дах» над головою, пальці складають у кружечки-«вікна».)
Над ними — дві хмаринки, дві зірочки, два сонечка...	(Потягуються вгору.)
Не слухайте мене, бо сонечко — одне!	(Показують руками коло.)

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

1) Казкотерапія.

- Чи любите ви казки?
- Які казки ваші улюблені?
- Розгляньте ілюстрації до казок («Три ведмеді», «Троє поросят», «Три горішки для Попелюшки»). Чи знаєте ви ці казки?
- Що спільного між цими зображеннями? казками?
- Про що йдеться у казках?
- Чи можуть казки чогось навчити?

2) Цікаво знати! Число 3 у давніх народів.

— Був час, коли найбільшим числом уважали число 3. Про це свідчить той факт, що числа, менші від трьох, мали окрему назву: один — сонце або місяць, два — очі, вуха, крила, руки. Число 3 позначали словом «багато». Звідси походять різні прислів'я, заклинання, благословення: «Ходила три дні та виходила злидні», «Набрався три копи лиха», «Бог любить трійцю», «Тричі благословенний» і т. ін. Навколо числа три створювали легенди, повір'я. «Три» вважали числом божественним, священним, символом досконалості.

Сьогодні ми будемо вивчати це «священне» число 3, ознайомимося з цифрою 3 та дізнаємося про склад числа 3.

2. Формування поняття про число 3. Позначення числа 3 цифрою

1) Формування поняття про число 3.

— Чого у нашому житті завжди по 3? (Сигнали світлофора, три місяці в кожній порі року.)

Три світла в світлофорі є,
І кожне з них наказ дає.
Червоне — стійте всі, не йдіть!
А жовте — приготуйтеся вмиль.
Зелене світло — можна йти.
Накази ці виконуй ти!

- Як перейти вулицю, якщо поряд немає світлофора?
- Огляньте клас. Що у класі у кількості трьох?

2) Ознайомлення з друкованою та рукописною цифрою 3.

— Розгляньте друковану цифру 3. На що вона схожа?

Три — щаслива цифра дуже.
Але трохи вона тужить:
— Буква «Зе» на мене схожа —
Переплутати нас можуть!
Цифра три — то чарівниця,
Невеличка й круглолиця.
Яку казку не візьмеш,
Цифру три завжди знайдеш.
Раз гачок і два гачок,
А між ними — язичок.
Цифра нас зачарувала.
Трійко, ми тебе впізнали!

Ось і третя цифра — трійка,
Що з'явилась, наче змійка.
Люблять трієчку казки:
«Три чарівні волоски»,
«Три бажання», «Три брати»...
Три в трикутника кути!

3) Письмо цифри 3.

— Уважно розгляньте рукописну цифру 3. Визначимо елементи, з яких складається цифра 3.

— Цифра 3 складається з верхнього і нижнього малих овалів. Починаємо писати цифру трохи вище за центр клітинки (приблизно у тій самій частині клітинки, що і цифру 2.) Початок написання першого елемента цифри 3 дуже схожий на перший елемент цифри 2. Верхній півовал доводимо майже до центра і, не відриваючи руки від паперу, пишемо нижній півовал. Нижній півовал трохи більший за верхній.

— Пропишіть цифру 3 у повітрі, називаючи вголос її елементи.

— Потренуйтеся писати цифру 3 у зошиті.

Пальчикова гімнастика

3. Визначення місця числа 3 у натуральному ряді. Дослідження способів одержання числа 3

1) Робота в парах (с. 16, завдання 2).

2) Загальне обговорення.

— Полічіть до трьох у прямому порядку та від 3 у зворотному порядку. Число 3 є наступним за числом 2. Яке число попереднє до числа 3? Як отримати число 3 із попереднього до нього числа 2? Навіть наступне число до числа 3. Як отримати число 3 із наступного до нього числа 4.

3) Дослідження складу числа 3. Робота в групах з геометричним матеріалом (с. 16, завдання 5).

— Візьміть 3 кружки та, пересуваючи їх зліва направо, дослідіть склад числа 3. Заповніть таблицю.

3	

— Покладіть ліворуч на парті 3 кружки. Скільки всього кружків? Пересуньте 1 кружок зліва направо. Скільки кружків ліворуч? Скільки кружків праворуч? Скільки всього кружків? Пересуньте ще 1 кружок зліва направо... (Учні називають відповідні випадки складу числа 3 та занотовують до таблиці.)

Фізкультхвилинка

А тепер прийшла пора
Трохи відпочити.
Я вас хочу на зарядку,
Друзі, запросити.
Руки — вгору, руки — вниз.
І легесенько прогнись.
Покрутились, повертілись,
На хвилинку зупинились.
Пострибали, пострибали.
Один — присіли,
Другий — встали.
Всі за парти посідали,
Вчитись знову ми почали.

4. Повторення та узагальнення вивченого матеріалу

1) *Порівняння кількості предметів, використовуючи поняття «дорівнює», «не дорівнює» (с. 16, завдання 5).*

2) *Уточнення знань про трикутник.*

— Розгляньте малюнки. Яку геометричну фігуру вони вам нагадують? (*Трикутник.*)

— Складіть з цеглинок конструктора трикутник. Скільки цеглинок ви використали?

— Візьміть трикутник з геометричного набору. Розгляньте його. Скільки в нього відрізків-сторін?

Скільки точок-вершин? Як ви гадаєте, чому ця фігура має таку назву? (*Має три кути.*)

У нього всього є по три:
Три сторони і три кути,
Вершин у нього також три,
Як не крути, як не верти!

3) *Творче завдання. Робота в групах.*

Потрібно намалювати (*чи розфарбувати*) 3 предмети (*овочі, фрукти, геометричні фігури, шапочки, м'ячики, шарфи тощо*) так, щоб продемонструвати склад числа 3.

4) *Вправа з логічним навантаженням.*

— Закінчіть речення.

- Якщо книжка товща за зошит, то зошит...
- Якщо 2 менше від 3, то 3...
- Якщо береза вища від яблуні, то яблуня...

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Приєм «Інтерв'ю»

— Яку цифру ми вивчили? Покажіть.

— Яке число позначає ця цифра?

— Де можна зустріти це число? (*Три колеса у дитячому велосипеді; трійка коней тощо.*)

— Який винахід людства допомагає регулювати рух на дорогах і товаришує з числом 3? (*Світлофор.*)

— Чому? (*Бо в нього 3 кольори: червоний, жовтий, зелений.*)

— Що вас зацікавило сьогодні на уроці?

— У чому виникли труднощі?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 14. ЧИСЛО І ЦИФРА 4. СКЛАД ЧИСЛА 4

Мета: актуалізувати вміння порівнювати предметні множини способом складання пар; формувати поняття про число 4; учити писати цифру 4; продовжувати формувати поняття про відношення рівності та нерівності; учити позначати їх знаками « $=$ » і « $\neq$ »; ознайомити учнів зі способами утворення числа 4; розвивати логічне мислення учнів шляхом формування прийомів розумових дій (*аналізу, синтезу, порівняння*); виховувати старанність, товариськість.

Обладнання: набір математичних матеріалів (*геометричні фігури, цифри, арифметичні штанги*); картки для парної роботи; телевізор чи ноутбук; відеозаписи; конструктор LEGO; ілюстративний та роздавальний матеріал; м'яч.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична, природнича.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Робота з математичними матеріалами

— Прослухайте приказки.

- В роботі «ох», а їсть за трьох.
- Говорить, наче три дні хліба не їв.
- Краще раз побачити, ніж тричі почути.

— Коли так говорять? Поясніть.

— Яке число зустрілося в цих приказках? Викладіть потрібну кількість кружечків. Поряд покладіть 2 трикутники. Чого більше? менше? На скільки? Що потрібно зробити, аби кількість фігур стала однаковою?

— За допомогою кружечків та трикутників продемонструйте склад числа 3.

3. Розв'язування віршованих задач

(Діти показують відповідь.)

- Було у мавпи Хани
Спочатку два банани.
Мавпа ще один зірвала.
Порахуйте, скільки стало. (3.)
- Біг зайчисько-куцохвіст,
Моркву на сніданок ніс.
Дві морквини — у кишені,
А одна морквинка — в жмені.
Відгадай одразу,
Скільки буде разом? (3.)
- Курка Пуся — з білим пір'ям,
Курка Муся — з чорним пір'ям,
Поруч півень червонястий,
Голосистий, гребенястий.
Скільки курок на подвір'ї? (2.)
- У клас зайшов Мишко,
А за ним — Петько,
А за тим — Маринка,
За нею — Яринка,
А за нею Гнат.
Скільки всіх хлоп'ят? (3.)

4. Гра «Математичний м'ячик».

Діти передають одне одному м'ячик та називають числа у заданому порядку.

— Полічіть від 4 до 9; від 8 до 10; від 6 до 1; від 9 до 3.

Фізкультхвилинка

Раз! Два! Час вставати!
Будемо відпочивати.
Три! Чотири! Присідаймо.
Швидко втому проганяймо.

П'ять! Шість! Засміялись,
Кілька раз понахилились.
Сім! Вісім! Час настав
Повернутись нам до справ.

5. Мотивація навчальної діяльності

— Попереднього уроку ми вивчали число 3, що в деяких народів було священним. До речі, в інших народів величезну роль відіграло наступне за ним число. Яке це число? (4.) Так, у стародавній

цивілізації майя вважалося, що небосхил тримають на руках чотири велетні... А ще згадайте: чотири сторони світу; чотири пори року; чотири частини доби; чотири вікові відрізки в житті людини (*дитинство, юність, зрілість, старість*); чотири кути в кімнаті тощо. Усе це підкреслює важливість числа 4 для людини.

Отже, сьогодні ми будемо вивчати дуже вагоме число 4.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Визначення кількості предметів у межах 4. Місце числа 4 у натуральному ряді чисел.

Ознайомлення зі складом числа 4 (с. 17, завдання 2)

— Порахуйте кількість рибок. Скільки їх? Яка кількість вудок? Що ви можете сказати про кількість вудок та кількість рибок? (*Однакова кількість, або порівну.*)

— Попрацюймо з числовим променем. Між якими числами розташоване число 4? Яке попереднє число? Яке наступне? Назвіть числа, що менше 4. А більше 4?

— Розгляньте уважно малюнок. Скільки вудок закинув рибалка спочатку? (3.) А потім? (*Додав ще 1.*) Скільки вудок тепер? (4.) З яких двох чисел ми склали число 4?

— Порахуйте рибок. Скільки рибок пливе ліворуч? праворуч? З яких двох чисел ми склали число 4?

2. Дослідження. Робота в парах з математичними матеріалами

— Покладіть на парту стільки кружків, скільки у світлофора кольорів. Подумайте, як утворити з цього числа наступне число 4.

— Покладіть на парту стільки кружків, скільки у людини пальців на одній руці. Подумайте, як утворити з цього числа попереднє число 4.

3. Ознайомлення з друкованою та рукописною цифрою 4

Цифру цю звать «чотири»,
Вас вона вітає щиро.
Мов козачка, жартівливо
Випинає лікоть вліво.

1) Аналіз складових елементів цифри.

— Розгляньте, як пишуть цифру 4.

— З яких елементів вона складається? (*Із трьох паличок: перша коротка похила паличка ліворуч, друга — горизонтальна паличка і третя — довга похила паличка ліворуч.*)

— На що вона схожа? (*Рукописна цифра 4 нагадує, наприклад, стілець, перекинута угорі ногами.*)

Ось 4 жартівливо
Випинає лікоть вліво.

2) Гра «Живі четвірки».

— Цифра 4 ще схожа на людину, яка відвела руку. Спробуймо зобразити це. Підведіться, відведіть праву руку вбік, водночас зігніть у лікті.

Отже, весь наш клас перетворився на живі четвірки!

4. Написання цифри 4

1) Письмо цифри 4 «у повітрі».

2) Вправляння у написанні цифри 4 у зошиті.

— Цифра 4 складається з трьох паличок. Починаємо писати першу паличку трохи правіше за середину верхньої сторони клітини і ведемо її до центра клітини. Відірвавши ручку від паперу, пишемо третю паличку, що починається трохи вище за середину правої сторони клітини, ведемо похилу лінію до середини нижньої сторони клітини.

3) Графічний диктант «Цифри».

— Від крапки одна клітинка праворуч, дві клітинки вниз, одна клітинка праворуч, одна клітинка вгору, одна клітинка праворуч, чотири клітинки вниз, одна клітинка ліворуч, дві клітинки вгору, дві клітинки ліворуч, три клітинки вгору.

КАЗКА ПРО ЧЕТВІРКУ

— Четвірка — фізкультурниця. Вона полюбляє виконувати вправи ранкової гімнастики з прапорцями. Тому і сама схожа на прапорець, тільки без верхньої горизонтальної лінії.

Усі вправи четвірка виконує чітко і точно: чотири нахили уперед, чотири нахили ліворуч та праворуч, чотири присідання, чотири присідання на одній нозі. У четвірки — одна нога. Від фізичних тренувань стоїть вона міцно.

Радить четвірка всім займатися спортом, бо спорт — це здоров'я.

5. Дослідження. Склад числа 4. Робота в парах

— Покладіть ліворуч на парті 4 кружки. Скільки всього кружків? Пересуньте 1 кружок зліва направо. Скільки кружків залишилося ліворуч? Скільки кружків праворуч? Скільки всього кружків? — Пересуньте ще 1 кружок зліва направо... Тощо.

Узагальнення. Колективне заповнення таблиці складу числа 4

4	
1	3
2	2
3	1

6. Уточнення знань про геометричну фігуру — чотирикутник

Робота в парах з конструктором LEGO

— Складіть з цеглинок чотирикутник. Скільки цеглинок знадобилося? Скільки у вашої фігури сторін? А вершин? Чому, на вашу думку, так назвали фігуру?

7. Порівняння множин. Читання виразів зі знаками «дорівнює», «не дорівнює» (с. 17, завдання 4)

Колективна робота

— Розгляньте пари малюнків і простежте, як створено пари. Визначте, яких предметів однакова кількість. Яких предметів більше? Яких — менше? Яке число відповідно більше? менше?

Учні читають записи під малюнками й коментують їх.

8. Закріплення вивченого матеріалу. Робота в групах

— Розфарбуйте на малюнку всі чотирикутники.

— Домалюйте у кожну множину потрібну кількість предметів, щоб їх стало по 4.

— Розфарбуйте малюнок за цифрами.

— Домалюйте чотирикутники, щоб вони стали предметами з нашого оточення. (Наприклад, годинник, стіл, книжка...)

— Приклейте фрагменти малюнків. (До машини — 4 колеса, до столу — 4 ніжки, річне коло — пори року, добове коло — частини доби (ніч, ранок, день, вечір).)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Приєм «Інтерв'ю»

— Про що ви дізналися на уроці?

— Що навчилися робити?

— Що сподобалося на уроці найбільше?

— Що ви знаєте про число 4?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 15. ЧИСЛО І ЦИФРА 5. СКЛАД ЧИСЛА 5

Мета: актуалізувати вміння порівнювати предметні множини способом складання пар; формувати поняття про число 5; ознайомити учнів зі способами утворення числа 5; учити писати цифру 5; продовжувати формувати поняття про відношення рівності та нерівності; учити позначати їх знаками « $=$ » і « $\neq$ »; удосконалювати навички лічби в межах 5; розвивати логічне мислення, увагу, спостережливість; виховувати дбайливе ставлення до природи.

Обладнання: набір математичних матеріалів (*геометричні фігури, цифри, арифметичні штанги*); картки для парної роботи; телевізор чи ноутбук; відеозаписи; конструктор LEGO; ілюстративний та роздавальний матеріал; м'яч.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Робота з математичними матеріалами

— Відгадайте загадку.

- Чотири ноги має, а ходити не вміє. (*Стіл.*)

— Покажіть геометричну фігуру, на яку схожа стільниця стола. (*Квадрат, прямокутник.*)

До якої групи геометричних фігур вона належить? (*Чотирикутник.*) Назвіть основні ознаки чотирикутника. (*4 сторони, 4 вершини, 4 кути.*)

— Яке число постійно повторювали? (*4.*) Розкажіть, що ви знаєте про це число.

— Викладіть на парті чотирикутник за допомогою конструктора LEGO.

— Попрацюйте в парі. Розкажіть одне одному склад числа 4, користуючись конструктором.

3. Гра «Загадкове число»

Діти слухають завдання і показують потрібну цифру.

- Це число стоїть між 2 та 4. (*3.*)
- Яке число передує числу 2? (*1.*)
- Яке число наступне до числа 3? (*4.*)
- Це число більше за 1 та менше 3. (*2.*)
- Яких «сусідів» має число 3? (*2 та 4.*) Яке з них більше? Чому так вважаєте?

Фізкультхвилинка

Трава низенька-низенька,
Дерева високі-високі.
Вітер дерева колише-гойдає,
То направо, то наліво нахилає,

То вгору, то назад, то вниз нагинає.
Птахи летять-відлітають,
А учні тихенько за парти сідають.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

Скільки пальців на руці
Можна стиснути в кулаці?
Їх неважко рахувати:
Раз, два, три, чотири, п'ять!

— Яке число будемо вивчати на уроці? (*Число 5.*)

— А також дізнаємося, як утворилося число, який склад має.

2. Утворення числа 5

П'ять сіреньких зайчиків,
Маленьких вуханчиків,

У поле поскакали,
П'ять морквин зірвали. (*5 = 5*)

- Чи всім зайчикам вистачило морквинок?
- Зайчик запрошує нас на озеро у гості до свого друга жабенятка.

1) Робота за підручником (с. 18, завдання 2).

— Порахуйте жабеняток, латаття, очерет.

— Покажіть на числовому промені розташування числа 5. Яких «сусідів» має це число? Як утворити число 5 з попереднього числа? Як це зробити з наступного числа?

2) Робота в парі.

— Покажіть одне одному різні варіанти утворення числа 5, використовуючи цеглинки.

3) Хвилинка природолюбів.

— Зайчик хоче зірвати латаття та скласти букет для мами з цих квіток, а жабенятко йому сказало, що це погана ідея. Чому? (*Квітки дуже швидко зав'януть, загинуть. А природу, її красу слід берегти та охороняти.*) Як же зайченяткові порадувати маму? Ваші пропозиції? (*Можна намалювати малюнок із зображенням цих квітів чи всього озера. Можна привести маму до озера...*)

3. Ознайомлення з цифрою 5. Написання цифри

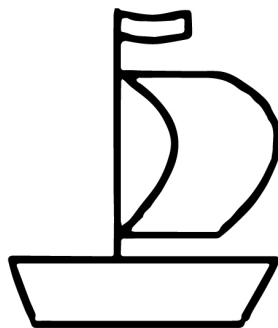
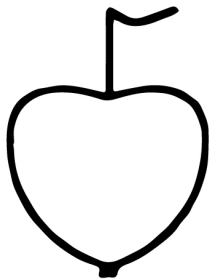
1) Розглядання цифри 5.

Ось і вийшла погулять
На папері цифра 5.

Руку вправо простягнула,
Ніжку бубликом зігнула.

— На що схожа цифра 5? (*Відповіді дітей.*)

2) Гра «Знайди цифру 5».

3) Аналіз елементів цифри 5.

(*Цифра 5 складається з маленької прямої палички, правого півовала та горизонтальної хвилястої лінії.*)

4) Письмо цифри 5 «у повітрі».

5) Вправлення у написанні цифри 5 у зошиті.

— Спочатку пишемо маленьку пряму паличку. Починають її писати трохи правіше за середину верхньої сторони клітини (*як і цифру 4*) і ведуть похило до центра клітини. З цієї точки пишуть малий правий півовал — такий самий, як другий елемент у цифри 3. Потім угорі зліва направо пишуть останній елемент (*злегка вигнута вниз паличка*). Початок його збігається з початком першого елемента цифри, а закінчується елемент у верхньому правому кутку клітини.

4. Дослідження складу числа 5. Робота в групах

— За допомогою 5 кружечків, переміщуючи їх, утворіть різні варіанти складу числа 5. Результати занотуйте до таблицьки.

5	

Фізкультхвилинка

Крильця пташки розправляють,
Їх до сонця підіймають.
Потім можна політати
І комашок поганяти.
На галявину злетілись,
Там зернят вони наїлись.
Потім знову полетіли,
На гніздечко хутко сіли.

(Руки розводять у різні сторони.)
(Руки вгору, потягуються.)
(Крутяться, рухи руками вгору та вниз.)

(Присідають.)

(Рухи руками вгору та вниз.)
(Сідають на місця.)

5. Закріплення вміння порівнювати предмети, використовуючи терміни «дорівнює», «не дорівнює». Робота за підручником (с. 18, завдання 4)

6. Уточнення знань про геометричну фігуру — п'ятикутник

Робота в парах з конструктором LEGO

— Складіть з цеглинок п'ятикутник. Скільки цеглинок знадобилося? Скільки у вашої фігури сторін? А вершин? Чому, на вашу думку, так назвали фігуру?

7. Закріплення вивченого матеріалу. Робота в групах (за картками)

Варіанти завдань

- Допоможіть жабеняті дописати пропущені числа на числовому промені.
- Визначте разом із зайчиком кількість предметів на малюнках.
- Розфарбуйте малюнок за цифрами.
- Домалюйте квіточки у вазах. Кількість квітів у букеті повинна дорівнювати 5.
- Обведіть кожен свою руку, на кожному пальчику напишіть цифру від 1 до 5. Утворіть «віночок дружби».

8. Гра «Закінчи речення»

- Якщо Антон вищий, ніж Кирило, то Кирило...
- Якщо Катя сидить праворуч від Ганни, то Ганна сидить...
- Якщо сестра старша від брата, то брат...
- Якщо буханець хліба дорожчий, ніж батон, то батон...
- Якщо восени холодніше, ніж улітку, тоді влітку...
- Якщо жабенятко живе далі від лісової галявини, ніж зайчик, то зайчик живе...

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Приєм «Інтерв'ю»

- Яке число дослідили на уроці?
- Чого навчилися?
- Що здалося складним?
- Що здивувало?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 16. ПРАЦЮЄМО З ГРУПОЮ ОБ'ЄКТІВ: ОБ'ЄДНУЄМО, ВИЛУЧАЄМО

Мета: формувати розуміння сутності операції об'єднання та вилучення; здійснювати підготовчу роботу для ознайомлення учнів із діями додавання і віднімання; учити об'єднувати елементи двох предметних множин і перелічувати число елементів об'єднаної множини, вилучати частину елементів предметної множини і перелічувати кількість елементів решти; формувати розуміння зміни кількості об'єктів множини залежно від проведеної операції; розвивати логічне мислення учнів шляхом формування прийомів розумових дій (*аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення, класифікації*); виховувати старанність, дбайливе ставлення до природи та до свого здоров'я.

Обладнання: набір математичних матеріалів (*геометричні фігури, цифри*); ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична, природнича, здоров'язбережувальна.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Робота з математичними матеріалами

1) Логічна вправа «Продовж рядок».

На дошці вчитель виставляє геометричні фігури. У кожному рядку змінюється якась властивість об'єктів. Дітям потрібно показати потрібну фігуру, аби продовжити «візерунок» (*наприклад, жовтий трикутник, синій трикутник, жовтий трикутник*). Наступним потрібен бути синій трикутник, який повинні показати учні. Один учень біля дошки продовжує «візерунок».

2) Практична робота з математичними матеріалами «Геометричні фігури».

— Покладіть на парту 5 кружків і 4 трикутники. Складіть пари. Які фігури залишилися без пари? Скільки кружків? трикутників? Покладіть під фігурами відповідні картки з числами. Ці числа рівні чи не рівні? Покладіть між числами відповідний знак: «=» або «≠». Яке число більше? Яких фігур бракує? Яке число менше?

— Покладіть на парту 5 трикутників і 5 чотирикутників. Складіть пари. Що можна сказати про кількість трикутників і чотирикутників? Чи рівні кількості чотирикутників і трикутників? Покладіть між картками з числами картку з відповідним знаком.

— Покладіть на парту 1 чотирикутник і 5 кружків. Складіть пари. Позначте кількість фігур відповідними картками з числами. Чи рівні ці числа? Покладіть відповідний знак. Яке число більше? менше? Покладіть на парту стільки чотирикутників і стільки кружків, щоб числа були рівними.

3. Актуалізація знань учнів

1) Гра «Додай слово».

Потрібно додати слово за ознакою множини, назвати узагальнювальне слово.

- Чоботи, сандалії, капці...
- Червоний, синій, зелений...
- Айстра, троянда, лілія...
- Голуб, півень, синиця...

2) Гра «Що зайве?».

Потрібно знайти зайве слово. Пояснити свій вибір.

- Ведмідь, заєць, горобець, лисичка.
- Яблуко, картопля, груша, слива.
- Тополя, липа, ромашка, каштан.
- Бджілка, жайворонок, комар, джміль.

4. Мотивація навчальної діяльності

— Молодці, діти. Ви правильно доповнили множини та об'єднували їх, а також вилучали зайві елементи. Сьогодні на уроці ми навчимося об'єднувати елементи у множини та вилучати декілька елементів із поданої множини.

З давніх-давен це вмiли робити i наші предки, приносячи свою здобич до печери i складаючи її в одну купу, а потім використовуючи поступово.

Фізкультхвилинка

Раз, два, три, чотири, п'ять —
Будем дружно крокувать,
Будем бігати, стрибати,
Руки вгору піднімати.

Повернемо тулуб вліво.
Наші вправи — ціле диво!
Щодня будем їх робити,
Тоді довше зможем жити.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Ознайомлення із сутністю об'єднання та вилучення

1) Практична робота з математичними матеріалами «Геометричні фігури».

— Покладіть на парту 2 трикутники ліворуч та 4 трикутники праворуч. Зсуньте, змішайте всі трикутники. Коли присувають, змішують, зсипають тощо, то це означає, що предмети *об'єднують*. Покажіть усі трикутники. Тепер їх більше або менше, ніж було окремо праворуч чи окремо ліворуч? Скільки всього трикутників? Щоб показати всі трикутники, необхідно їх об'єднати.

Учитель показує на дошці, як лінією показати на письмі об'єднання.

— Покладіть на парту 5 кружків. Відсуньте 3 кружки. Коли щось відсовують, забирають, відрізають, відсипають тощо, то це означає, що предмети *вилучають*. Покажіть кружки, що залишилися. Залишилося кружків більше чи менше, ніж було? Скільки кружків залишилося? Це — решта. Щоб показати решту, необхідно вилучити.

Учитель показує на дошці, як лінією показати на письмі решту.

2) Робота за підручником (с. 19).

Завдання 1

— Як називають фігури червоного кольору? (*Шестикутники*.) Скільки великих? Скільки малих фігур? Скільки їх усього? Об'єднували ці фігури чи вилучали? Тепер їх більше чи менше, ніж було спочатку?

— Які фігури зеленого кольору? Скільки їх? Що зробили з одним квадратом? (*Відсунули*.) Тепер квадратів більше чи менше, ніж було спочатку? Об'єднували ці фігури чи вилучали?

Завдання 2

— Розгляньте, як об'єднали гриби. Що потрібно зробити, аби об'єднати об'єкти?

— Чи знаєте ви ці гриби? Чи можна покласти всі ці гриби до кошика? (*Ні*.) Чому? (*Тому що серед них є мухомори — отруйні гриби*.) Назвіть, які їстівні гриби ви знаєте. Як уберегтися від отруєння грибами?

Я мухомор, я людомор,
Червоний, наче помідор,
Кашкет цяцькований розлогий,
А сам стрункий і довгоногий.
Серед урочища грибного
Не знайдеш красеня такого.
Та я отруйний, пам'ятай!
Мене побачиш — обминай!

Вийшов красень на стежину,
Вдягся в білу одежину,

Капелюх червоний взяв —
Всіх навколо налякав! (*Мухомор*.)

Красень гриб цей хоч куди,
Та у руки не бери!
Кожна муха його знає,
Як побачить — геть втікає! (*Мухомор*.)

Вдяг він шапку червоненьку
(Не стареньку, а новеньку),
Ще й сметанкою покрав,
Щоб ніхто його не хапав. (*Мухомор*.)

(<https://dovidka.biz.ua/virshi-ta-zagadki-pro-muhomor/>)

Завдання 3

— Розгляньте, як вилучили шматок торта. Що потрібно зробити, аби вилучити будь-які обрані об'єкти?

— Скількох гостей чекали? (6.) Чи всім тепер вистачить торта? (*Ні, шматочків залишилося тільки 5, бо мишенятко забрало собі один шматочок*.) Як же розв'язати цю проблему?

Завдання 4

— Розгляньте уважно малюнки. Поміркуйте, які предмети об'єднували, а які — вилучали. Якщо предметів стає більше? менше?

Висновок. Коли об'єднуємо, в об'єднаній множині стає елементів більше, ніж було в кожній окремо. Елементів у множині після вилучення її частини стає менше.

3) Робота в парах.

— Покладіть на парту всі ручки та олівці з ваших пеналів. Один учень має скласти завдання на об'єднання предметів, а інший — на вилучення.

Фізкультхвилинка

2. Практичні дії в групах

Завдання для груп	Об'єднання	Вилучення
1	Поставити (<i>намалювати, приклеїти</i>) у вазочку різні квіти. Порахувати кількість елементів у множині	Взяти з набору фломастерів чи олівців декілька штук і покласти їх окремо. Порахувати кількість елементів у множині
2	Покласти у кошик яблука та груші. Порахувати кількість елементів у множині	Діти мають дві стрічки однакової довжини. Потрібно відрізати частину стрічки, а потім порівняти стрічки завдовжки
3	Змішати у вазочці шоколадні цукерки та карамельки. Порахувати кількість елементів у множині	Із вазочки з шоколадними цукерками та карамельками перекласти до коробки шоколадні цукерки. Порахувати кількість карамельок у вазочці
4	Викласти окремо трикутники і чотирикутники, а потім зробити з них одну множину. Порахувати кількість елементів у множині	Група отримала на картці зображення множини різних геометричних фігур. Потрібно зафарбувати тільки кружечки. Порахувати нерозфарбовані фігури
5	Нанизати намистини іншого кольору до вже нанизаних. Порахувати кількість елементів у множині	З-поміж іграшок вибрати всі машинки. Порахувати кількість іграшок, що залишилися
<i>Висновок</i>	Об'єднували. Ставало більше	Вилучали. Ставало менше

3. Закріплення вміння писати цифри 5 та 2

— Скільки у множині елементів, якщо числа 5 і 2 об'єднати?

— Скільки у множині елементів, якщо із множини з 5 елементів вилучити 2?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Приєм «Мікрофон»

— Про що ви дізналися на уроці?

— Що навчилися робити?

— Що сподобалося на уроці найбільше?

— Наведіть приклади життєвих ситуацій, коли потрібно об'єднувати; вилучати.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 17. ПОРІВНЮЄМО ГРУПИ ОБ'ЄКТІВ ЗА КІЛЬКІСТЮ. ЗНАКИ «БІЛЬШЕ», «МЕНШЕ»

Мета: продовжувати формувати вміння порівнювати предмети; ознайомити з математичними знаками «більше», «менше»; учити їх використовувати під час порівняння чисел, записувати нерівності; розвивати логічне мислення учнів шляхом формування прийомів розумових дій (*аналізу, синтезу, порівняння*); розвивати та збагачувати мовлення учнів; виховувати цікавість до математики та природи.

Обладнання: заготовки-шаблони для аплікації; осінні листя; набір плодів (*жолуді; каштани; шишки*); телевизор чи ноутбук; відеозаписи; ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Форма проведення: урок-поезія.

Освітні галузі: математична, природнича, мовно-літературна, технологічна.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Математичний диктант

- Яке число більше 3, але менше 5? (4.)
  - Якщо від 3 забрати 1, яке число отримаємо? (2.)
  - Запишіть число, що передре 2. (1.)
  - Запишіть число, що є наступним після 4. (5.)
  - Яке число знаходиться між 2 та 4? (3.)
- Діти, кожній цифрі відповідає буква. Запишіть їх під цифрами. А тепер розташуйте цифри по порядку і прочитайте утворене слово. (*Осінь*.)

н	с	о	ь	і
4	2	1	5	3

о	с	і	н	ь
1	2	3	4	5

— Сьогодні я запрошую вас у поетичну мандрівку осінньою природою.

3. Робота з математичними матеріалами

— Відгадайте загадки.

- Батько синів тисячі має,
Кожному шапочку справляє. (*Дуб, жолуді*.)
- На сучку є паличка,
А на ній черпалочка;
В тій черпалочці коробок,
В ньому лежить живий дубок. (*Жолудь*.)

Практична робота. Порівняння множин шляхом утворення пар

У групах діти отримують жолуді та шляпки до них. Слід скласти жолудь та його шляпку. Визначити, чого більше, чого менше. Чи, можливо, була однакова кількість елементів?

Схожу роботу проводять на порівняння кількості каштанів та жолудів, шишок та каштанів, шишок та жолудів.

— Послухайте скоромовку.

- Жовтень жовті жолуді на базар несе.

— Який звук часто повторювався? (*Звук [ж].*) Скільки разів ви його почули? (*Три*.)

Вправління у швидкому промовлянні скоромовки у парах.

- Яке дерево виросте з жолудя, каштанчика, шишки?
- Як ми можемо використати ці плоди?

Фізкультхвилинка

По долині ми гуляєм,
Фізхвилинку починаєм.

Справа ліс, а зліва поле.

Унизу іскриться море,

В небі сонечко сіяє

І з нами промовляє.

Раз, два, три, чотири, п'ять,

Будем дружними зростать,

Дуже добре будем вчитись,

Вдома, в школі не лінитись.

(Кроки на місці.)

(Повороти тулуба ліворуч, праворуч.)

(Нахили вниз.)

(Піднімання рук угору, опускання вниз.)

(Учні сідають за парти.)

Або фізкультхвилинка «Наша осінь щедра, наша осінь мила» (https://youtu.be/jTGDegPI_Vs).

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація понять «порівну», «не порівну», «більше», «менше». Ознайомлення зі знаками «більше», «менше»

КАШТАНОПАД

Ось червоний
Впав листок,
А за ним
Каштанчик — скок!
Жовтий лист
На землю ліг,
Слідом знов
Каштанчик — плиг!
День за днем
Таке підряд —
Падолист,
Каштанопад.

Г. Маніва

— Викладіть на парті у два ряди 5 червоних листочків та 3 жовтих. Чи однакова кількість листочків різного кольору? (Ні, не однакова.) Чи порівну ви виклали листочки червоного та жовтого кольору? (Ні, не порівну.)

— Чи можете ви визначити, яких листочків більше? менше? Розкажіть.

— У математиці, щоб показати не рівну кількість, використовують знаки «більше», «менше». А отриманий вираз називають «нерівність».

2. Розвиток умінь читати нерівності

— Одного разу г'ава летіла лісом і від здивування, як змінився ліс, голосно каркала. Побачить багато жовтих дерев і каже «Кар!», тобто широко відкриває дзьоб. Бачить, як багато білочка насушила грибів на зиму, і знову «Кар!». А ось під дубом багато жолудів, і теж «Кар!» каже.

— Коли г'ава весь час каркала? (Коли бачила багато предметів.) Наш знак «більше», наче ота г'ава, відкриває ротик до більшого числа.

— Прочитайте нерівності: $5 > 3$, $4 > 2$.

— Чи здогадалися ви, на що схожий знак «менше»? (На закритий ротик г'ави.)

— Прочитайте нерівності: $1 < 4$, $2 < 5$.

3. Запис та читання нерівностей

1) Практична робота.

ВОВК ОСІННЬОЮ ПОРОЮ

Вовк осінньою порою
Примостився під сосною —
Шие валянки вовчисько,
Бурмотить: «Зима вже близько.

Шубу теплу власну маю,
Лапи в валянки сховаю.
Ще пошию рукавиці
Вовчелятам і вовчиці».

М. Тарасич

— Скільки валянків потрібно вовку на лапи? (4.) А скільки він пошив шуб для себе? (Одну.)
Валянків більше чи менше, ніж шуб? Який знак будемо використовувати? («Більше».)

На дошці вчитель викладає нерівність: $4 > 1$.

— А скільки разом він пошив валянок для одного вовченяти і вовчиці? (8.) Тож у вовка своїх валянок більше чи менше, ніж тих, що для вовченяти та вовчиці? (Менше.)

На дошці вчитель викладає нерівність: $4 < 8$.

— Людям теж потрібні теплі речі восени. Чому? (Бо поступово холоднішає.)

2) Продовження роботи за підручником (с. 20, завдання 2).

— Розгляньте кожен малюнок. Утворіть пари з елементів множин. Яке число більше? Яке менше?
Читання дітьми нерівностей.

3) Робота в зошиті. Вправлення у написанні знаків «більше», «менше».

Фізкультхвилинка

Осінь, осінь. Лист жовтіє,

З неба часом дощик сіє.

Червонясте, золотисте

Опадає з клена листя.

Діти ті листки збирають,

У книжки їх закладають.

Наче човники, рікою

Їх пускають за водою.

З них плетуть вінки барвисті,

Червонясті, золотисті.

(Діти крокують на місці.)

(Пальцем показують рух дощика.)

(Опускають руки зверху вниз.)

(Руки в сторони, присідають,

імітуючи збирання листочків.)

(Роблять «човники».)

(Кружляють.)

Або фізкультхвилинка «Чарівниця осінь» (https://youtu.be/xеНkYVT_KyQ).

4. Закріплення вивченого матеріалу

1) Перевірка правильності складених нерівностей. Читання їх зліва направо та справа наліво (с. 20, завдання 3).

ЗАЖУРИЛАСЬ БДЖІЛКА

Зажурилась бджілка...

Що робити має,

Бо у полі жовкнуть квіти,

Де медок збирає.

Де медок збирала,

Де вона гуляла,

Там ті квіти, ясні квіти

Осінь притоптала.

І зима надійде,

Вкриє гори й доли,

Хто заплаче за квітками,

Як не тії бджоли.

В. Гренджа-Донський

2) Робота в групах. Виготовлення аплікації з математичним завданням.

Діти отримують шаблони. Аркуш паперу поділений навпіл. Під кожною частиною записане число. Потрібно наклеїти на кожну частину зазначену кількість осінніх листочків та поставити між числами потрібний знак — «більше» чи «менше». Під час перевірки учні повинні правильно прочитати отримані нерівності.

ЗОЛОТА ОСІНЬ

В парках і садочках

На доріжки й трави

Падають листочки

Буро-золотаві.

Де не глянь, навколо

Килим кольористий,

Віти напівголі
Й небо синє-чисте.
Метушні немає,
Тиша й прохолода —
Осінь золотая
Тихо-ніжно ходить.

К. Перелісна

3) Вправа на повторення порядку чисел у межах 10 та розвиток пам'яті, уважності.

Учитель читає вірш, а учні додають по порядку числа. Читаючи, вчитель під малюнками овочів виставляє цифру. Після хвилини споглядання утвореного ряду прибирає цифри і ставить питання.

ОСІННЯ ЛІЧИЛКА

Одна — велика диня,
А он два буряки,
Три баклажани сині,
Чотири огірки.
А далі теж не пусто:
Червоних п'ять перчин,
Шість качанів капусти,
Солодких сім морквин.
Ще далі поглядімо,
Що осінь принесла,
А нумо полічімо
Останні три числа:
Це — помідорів вісім
Та дев'ять картоплин,
А у вінку повисли
Аж десять цибулин.

А. Королів

- Скільки осінь принесла буряків? перчин? Складіть та прочитайте нерівність. Чого було більше: помідорів чи цибулин? Складіть та прочитайте нерівність.
- Чого принесла осінь менше — качанів капусти чи картоплі? Складіть та прочитайте нерівність.
- Чому в народі кажуть: «Осінь рік годує»?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Прийом «Мікрофон»

- Якою порою року ми сьогодні милувалися?
- Що вас найбільше здивувало?
- Закінчіть речення: «Я сьогодні навчився(лася)...», «Я сьогодні зрозумів(ла)...».

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 18. АРИФМЕТИЧНІ ДІЇ ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ

Мета: закріпити поняття («рівність», «нерівність», «більше», «менше», «дорівнює»); ознайомити учнів із арифметичними діями додавання і віднімання; учити пов'язувати практичну дію об'єднання елементів двох множин із додаванням, а вилучення частини елементів множини — із відніманням; формувати розуміння того, що в результаті додавання отримуємо більше число, а в результаті віднімання — менше; ознайомити учнів зі знаками додавання і віднімання; учити писати ці знаки; ознайомити з поняттями «вираз», «значення виразу»; розвивати логічне мислення учнів шляхом формування прийомів розумових дій (аналізу, синтезу, порівняння); виховувати дбайливе ставлення до природи.

Обладнання: набір природних матеріалів (осінні листя чи шаблони, каштани, жолуді, шишки); картки для парної та групової роботи; телевізор чи ноутбук; відеозаписи; ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична, природнича.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

— Сьогодні, діти, продовжуємо мандрувати осіннім лісом. Пропоную завітати на гостину до лісових мешканців.

2. Актуалізація знань

ЩО НА СПИНЦІ В ЇЖАЧКА?

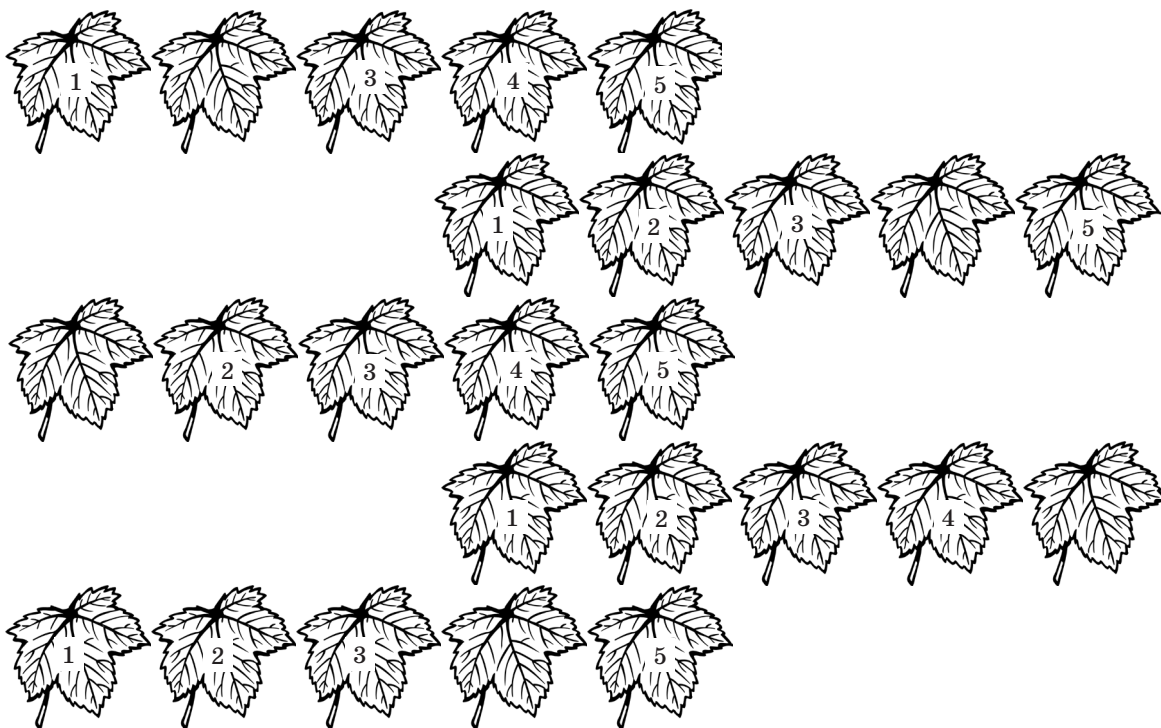
Що несе на спинці
Спритний їжачок?
Він несе на спинці
Золотий листок.

Що несе на спинці
В дощик і сльоту?
Він несе на спинці
Осінь золоту.

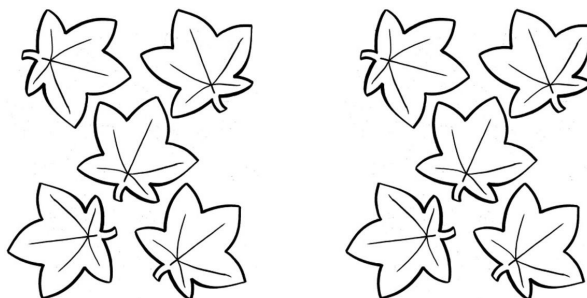
Г. Усач

Робота в парах

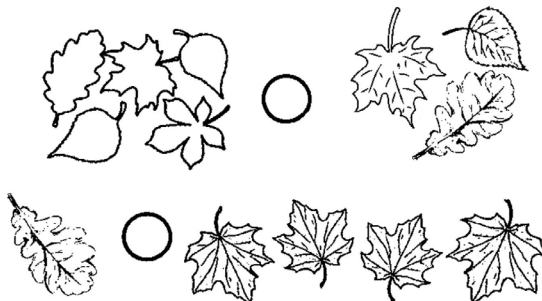
1. Допишіть на листочках пропущені числа.

2. Розфарбуйте листочки так, щоб можна було розказати склад числа 5. (Взаємоперевірка.)

3. Складіть нерівність. Прочитайте її у прямому та зворотному напрямку.

Фізкультхвилинка «Осінь, осінь, ти ласкава казка» (<https://youtu.be/leJC7CWZw9Y>)

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота з математичними матеріалами

Робота за підручником (с. 21, завдання 1)

— Покладіть на парту 2 великі ромби та 3 маленькі ромби. Скільки ромбів? Стало більше чи менше? (Більше.) Яку дію ми виконали: об'єднували ромби чи вилучали? Доведіть.

— Візьміть 5 прямокутників. А тепер заберіть один. Скільки залишилося? Яку дію ми виконали: об'єднували ромби чи вилучали? Доведіть.

Аналогічну роботу проводять за іншими малюнками.

2. Ознайомлення учнів із сутністю додавання та віднімання. Робота з природним матеріалом (каштани, шишки, жолуді)

— Викладіть на парту 4 каштани та 1 жолудь. Скільки всього предметів? Яку дію ми виконували: об'єднували чи вилучали?

— У математиці говорять, що об'єднати — це додати. А щоб позначити це на письмі, використовують знак «+».

— Викладіть на парту 5 шишок, відсуньте 3 шишки. Скільки шишок залишилося? Яку дію ми виконали: об'єднували чи вилучали?

— У математиці говорять, що вилучити — це відняти. А щоб позначити це на письмі, використовують знак «-».

3. Написання знаків «плюс» та «мінус» у зошиті

4. Закріплення уявлення про дію додавання та віднімання. Ознайомлення з поняттями «рівність», «вираз» (с. 21, завдання 2, 3)

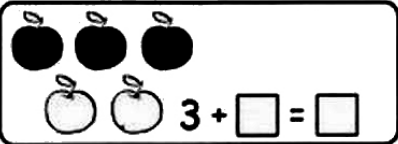
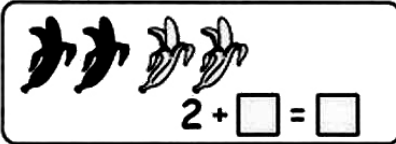
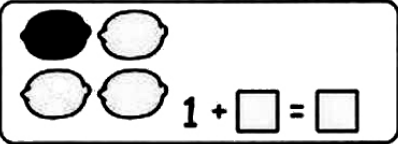
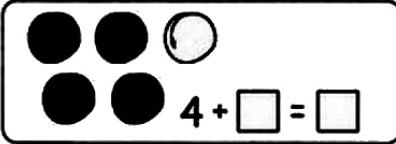
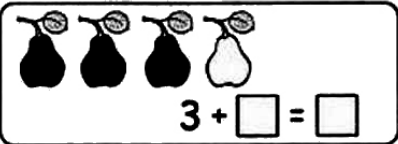
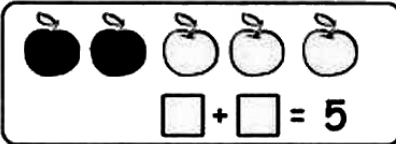
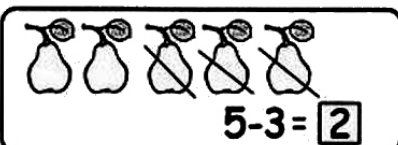
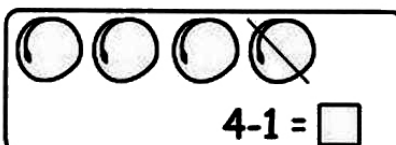
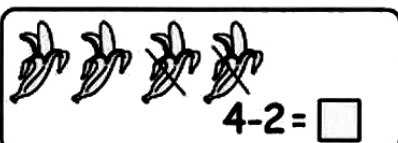
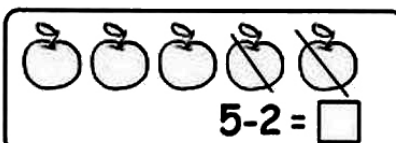
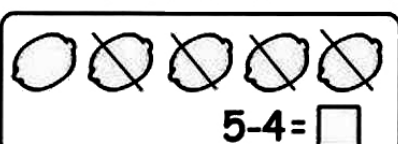
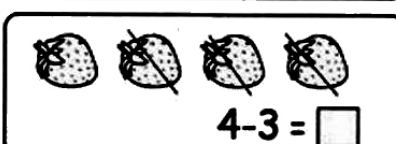
— Як показати, скільки всього фігур: потрібно об'єднати фігури чи вилучити їх частину? Скільки всього фігур на малюнку?

Діти читають різним способом позначення виконаної дії: 4 і 2 буде 6. Усього 6 пірамід. До 4 додати 2 буде 6.

— Як показати, скільки фігур залишилося: потрібно об'єднати фігури чи вилучити їх частину? Скільки фігур залишилося?

Діти читають різними способами позначення виконаної дії: 7 без 1 буде 6. Залишилося 6 кружків. Від 7 відняти 1 буде 6.

5. Складання виразів за малюнками. Читання їх. Робота в парах

 $3 + \square = \square$	 $2 + \square = \square$
 $1 + \square = \square$	 $4 + \square = \square$
 $3 + \square = \square$	 $\square + \square = 5$
 $5 - 3 = \boxed{2}$	 $4 - 1 = \square$
 $4 - 2 = \square$	 $5 - 2 = \square$
 $5 - 4 = \square$	 $4 - 3 = \square$

Фізкультхвилинка

ЛИСТОЧКИ

Ми листочки осінні,
На гілках ми сидимо.
Дмухнув вітер — полетіли,
Ми летіли, ми летіли
І на землю тихо сіли.
Вітер знову набіг
І листочки всі підняв.
Закружляли, полетіли
І на землю тихо сіли.

(Присідають.)

(Легкий біг на місці.)

(Присідають.)

(Легкий біг на місці.)

(Присідають.)

ГРИБОК

Грицько йшов-йшов-йшов,
Білий гриб знайшов.
Раз — грибок,
Два — грибок,
Три — грибок,
Поклав їх у кіш.

(Ходьба на місці.)

(Нахили корпусу вперед.)

6. Розвиток математичних знань

1) Гра «Додай до 5». Робота в парах з природним матеріалом.

Один учень викладає певну кількість предметів (жолудів, каштанів, шишок, шаблони грибочків чи листочків дерев) від 1 до 5, інший додає потрібну кількість до 5.

ДАРИ ОСЕНІ

Восени врожай збирають
На городах і в садках.
Груші, яблука звисають
На тонесеньких гілках.

В лісі білочка руденька
Під пеньком знайшла грибок.
Ухопила — та хутенько
Заховала в теремок.

Г. Шевчук

2) Гра «Вгадай число».

Учням потрібно запропонувати можливі варіанти істинності поданої нерівності.

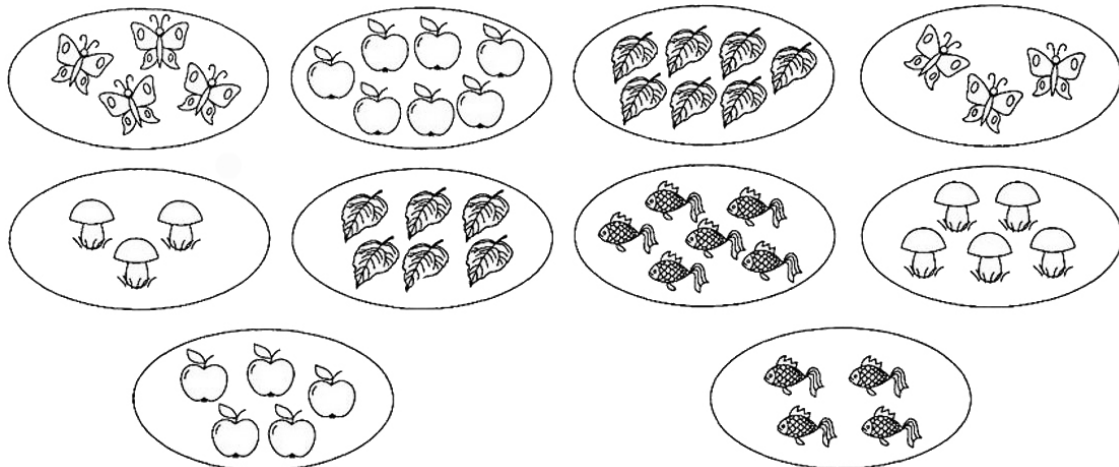

3) Робота в групах.

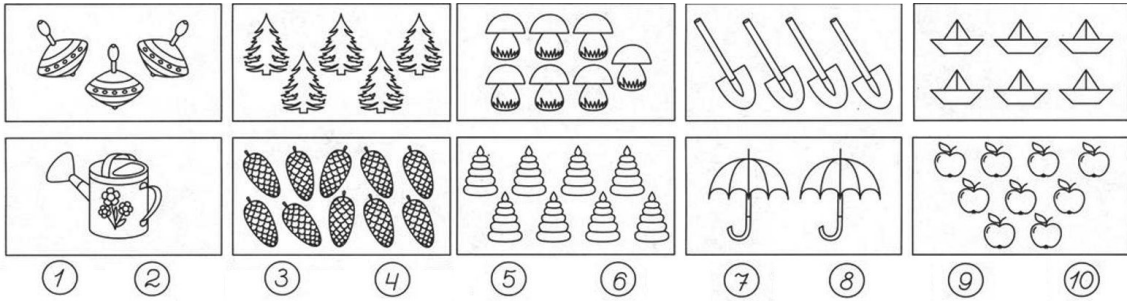
Варіанти завдань

- Розв'яжіть приклади за малюнками.

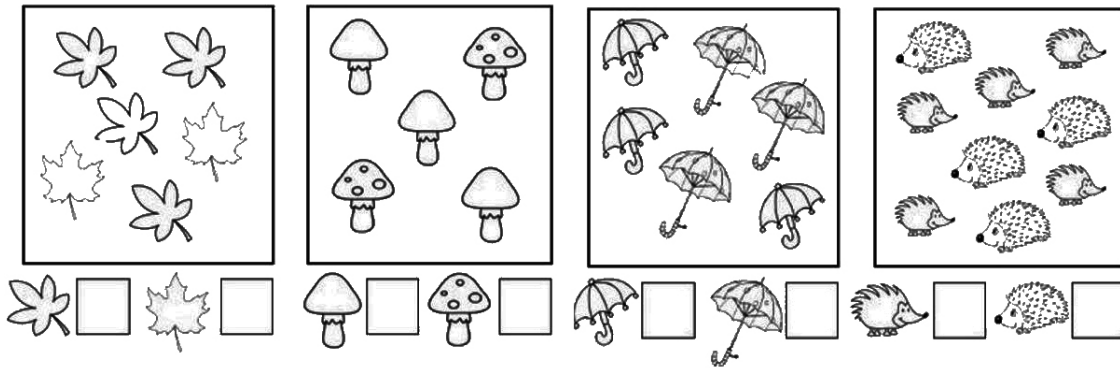

- З'єднайте овали з однаковою кількістю предметів.

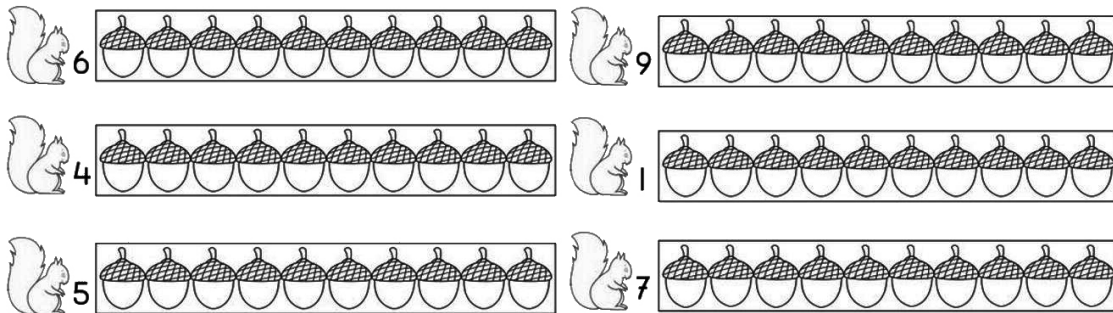
- З'єднайте відповідну цифру з відповідним малюнком.

- Порахуйте предмети на малюнках.

- Допоможіть білочці. Зафарбуйте потрібну кількість жолудів.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Вправа «Незакінчене речення»

- Сьогодні на уроці я навчився(лася)...
- На уроці здалося складним...
- В мене добре виходило...
- Ці знання мені знадобляться для того, щоб...

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 19. ЗОБРАЖУЄМО ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ СХЕМАТИЧНО

Мета: формувати розуміння учнями сутності дій додавання та віднімання, пов'язувати їх з практичними діями об'єднання чи вилучення; ознайомити зі схематичним зображенням дій додавання і віднімання за допомогою відрізків; учити користуватися знаками додавання і віднімання, поняттями «вираз», «значення виразу»; розвивати логічне мислення учнів шляхом формування прийомів розумових дій (*аналізу, синтезу, порівняння*); виховувати старанність, товариськість.

Обладнання: набір математичних матеріалів (*геометричні фігури, цифри, арифметичні штанги*); м'яка іграшка білочка; картки для парної та групової роботи; телевізор чи ноутбук; відеозаписи; ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Бліцопитування

- З яких чисел складається число 2? число 4? число 5? число 3?
- Назвіть числа, менші ніж 4, 3, 2, 5.
- Назвіть числа, більші за 3, 2, 4, 5.
- Назвіть попереднє число до чисел: 5, 8, 4. Як отримати попереднє число?
- Назвіть наступне число до чисел: 7, 3, 8, 4. Як отримати наступне число?
- Між якими числами міститься число: 7, 3?
- Як отримати число 4 із попереднього до нього числа? Як отримати число 3 із наступного до нього числа?
- Які арифметичні дії ви знаєте? Що означає додати? Що означає відняти?
- Який знак арифметичної дії додавання? віднімання?
- Коли об'єднуємо (*додаємо*), стає більше чи менше?
- Що відбувається, коли вилучаємо (*віднімаємо*)?

3. Актуалізація знання складу числа 5

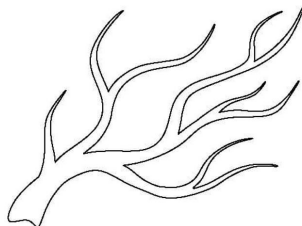
БІЛОЧКА ВОСЕНИ

На гіллячках, на тоненьких,
Поки день ще не погас,
Сироїжки та опеньки
Білка сушить про запас.
Так нашпилює охайно,
Так їх тулить на сосні
І міркує: «А нехай-но
Ще побудуть тут мені!
Поки дні іще хороші,
Поки є іще тепло,

А як випадуть пороші,
Заберу їх у дупло.
Буде холодно надворі,
Сніг посиплеться з дубів,
Буде в мене у коморі
Ціла в'язочка грибів!»
Але білочці не спиться.
Дятел стукає: тук-тук!
Щоб не вкрала їх лисиця
Або хитрий бурундук.

Ліна Костенко

- На гілочках дерев розташуйте гриби так, щоб показати склад числа 5.

Діти домальовують чи наклеюють на шаблон-зображення гілля дерев гриби.

4. Закріплення вміння писати цифру 5. Робота в зошиті

5. Робота з математичними матеріалами

— Покладіть на парту 3 кола. Покладіть поряд ще 2 квадрати. Об'єднували ми чи вилучали? Яку арифметичну дію потрібно застосувати? Складіть із карток із цифрами та знаками відповідний вираз. Усього фігур більше чи менше, ніж окремо кіл і окремо квадратів? Скільки всього фігур? Обчисліть значення виразу.

— Викладіть на парту 5 трикутників. Відсуньте осторонь 1 трикутник. Об'єднували ми чи вилучали? Яку арифметичну дію слід застосувати? Що означає вилучити? Складіть із карток відповідний вираз. Залишилося трикутників більше чи менше, ніж було? Скільки трикутників залишилося? Обчисліть значення виразу.

Запис у зошит отриманих прикладів.

Фізкультхвилинка «Геометричні фігури»

На яблуневій скаче гілці

Веселий круглий горобець.

На круглій мама сковорідці

Кругленький смажить нам млинець.

В трикутній шапці в двір піду я,

Побігаю там залюбки

І у повітрі намалюю

Трикутник, друзі, ось такий.

Та час біжить, темніє небо,

Пора у ліжко вже мені.

Чотирикутна ковдра тепла

Приємно гріє уві сні.

(Підстрибують почергово на правій і лівій нозі.)

(Руками показують форму дзьоба.)

(Руками зображують коло.)

(Імітують підкидання млинця на сковорідці.)

(Складають долоньки над головою у формі трикутника.)

(Рухаються на місці.)

(Пальчиком «малюють» у повітрі трикутник.)

(Дивляться догори.)

(Швидко рухаються на місці.)

(Руками «малюють» в повітрі чотирикутник.)

(Присідають, заплющують очі.)

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Ознайомлення з новим матеріалом (підручник, с. 22)

Завдання 1

Учитель на дошці виставляє 4 червоні яблунки та 3 зелені.

— Розгляньте в підручнику малюнок завдання 1 (с. 22). Що, на вашу думку, означають червоні та зелені квадрати?

— Домовимося: аби скоротити час, на уроках математики ми не малюватимемо предмети такими, які вони є, а будемо користуватися умовними позначеннями — геометричними фігурами, точками або відрізками. Тобто будемо зображувати предмети схематично.

— Про що свідчить замкнена крива на схемі? Яку арифметичну дію слід виконувати, якщо предмети об'єднуємо? Перевірте, чи правильно складено вираз до схеми. Зрештою отримуємо більше чи менше? Чому?

— Обчисліть значення виразу. Поясніть, як складено схему до прикладу за допомогою арифметичних штанг.

Учитель на дошці виставляє 7 морквинки. Потім прибирає 2 морквинки.

(З іншим малюнком діти працюють аналогічно.)

Завдання 2–4

— Поясніть схему з кружками та схему з відрізками. Перевірте та поясніть, чи правильно складено рівність.

— Прокоментуйте схеми та проілюструйте за допомогою кружків.

Фізкультхвилинка

ВИЙШОВ ЗАЙЧИК

Вийшов зайчик погуляти.

Почав вітерець вдувати.

Ось він скаче вниз по схилу,

Забігає в ліс зелений.

(Ходьба на місці.)

І лине поміж стовбурів,
 Серед трави, квітів, кущів.
 Зайчик маленький втомився.
 Хоче сховатися в кущах.
 Завмер зайчик серед трави,
 А тепер затихнем і ми!

(Стрибки на місці.)

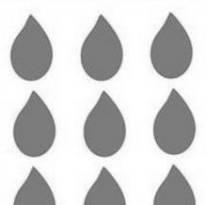

(Ходьба на місці.)

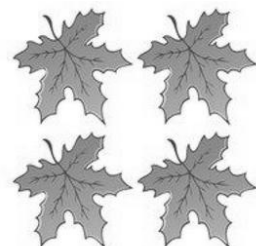

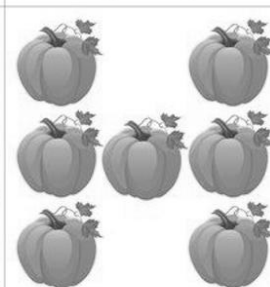
(Діти сідають.)

2. Закріплення та узагальнення вивченого. Робота в парах

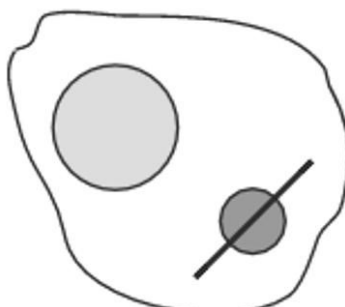
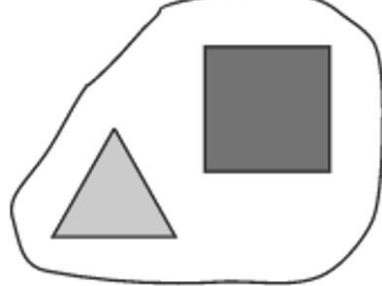
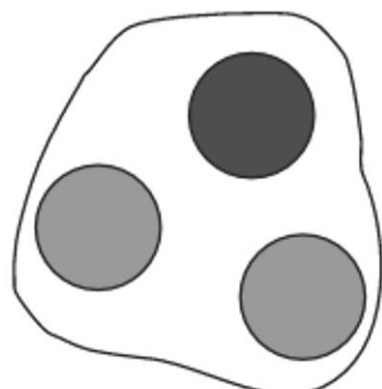
Варіанти завдань

- Позначте кількість зображених предметів.

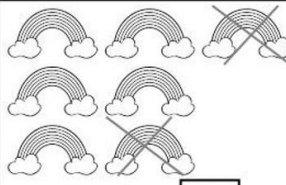
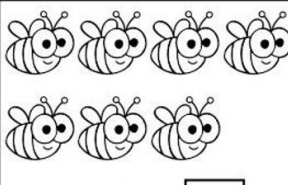
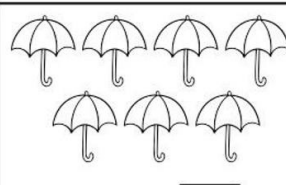
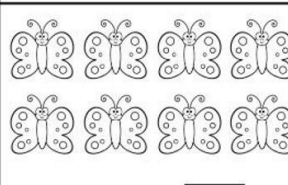
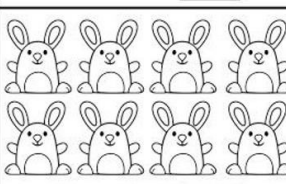
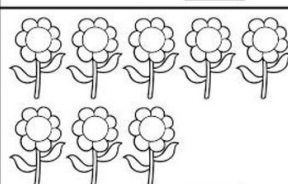
	1		1
	2		2
	3		3
	4		8
	5		9
	6		10
	9		6
	10		7
	11		8

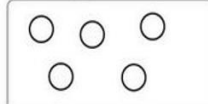
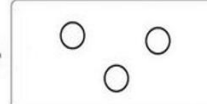
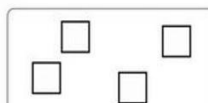
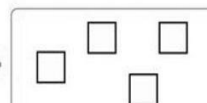

	
9 2 4	5 3 0
	
9 6 7	4 8 7

- З'єднайте малюнок, вираз та його числове значення.

		
1 + 2	1 + 1	2 + 1
2	1	3

- Розв'яжіть приклади за малюнками.

 $7 - 2 = \boxed{5}$	 $7 - 3 = \boxed{}$
 $7 - 1 = \boxed{}$	 $8 - 6 = \boxed{}$
 $8 - 2 = \boxed{}$	 $8 - 4 = \boxed{}$

	+		=	<input type="text"/>
	+		=	<input type="text"/>
	+		=	<input type="text"/>
	+		=	<input type="text"/>
	+		=	<input type="text"/>

3. Закріплення поняття про многокутник

1) Гра «Упізнайте геометричну фігуру».

- У цієї фігури три сторони, три вершини, три кути.
- У цієї фігури чотири сторони, чотири вершини, чотири кути.
- Як називається фігура, у якої п'ять сторін, п'ять вершин, п'ять кутів?

2) Гра «Загадкова фігура». Робота в парах.

— З'єднайте точки одного кольору. Які геометричні фігури у вас утворилися? Скільки їх?
 Діти відповідають, загадуючи іншим загадку про свої геометричні фігури.

Наприклад: ця фігура має форму валізи; кількість фігур — таке число, що позначає попереднє до числа 5. (4 квадрати.)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Приєм «Мікрофон»

- Що нового дізналися на уроці?
- Чи знадобиться це вам у житті чи на уроках математики?
- Що здалося складним?
- З чим ви упоралися легко?
- Доповніть речення: «Після уроку у мене настрої..., тому що...».

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 20. ЧИСЛО І ЦИФРА 6. УТВОРЕННЯ ПОПЕРЕДНЬОГО ТА НАСТУПНОГО ЧИСЕЛ

Мета: актуалізувати знання учнями складу чисел 2–5; формувати поняття про число 6; ознайомити учнів зі способами утворення попереднього та наступного чисел, утворення числа 6 з попереднього та наступного числа; учити писати цифру 6; продовжувати формувати поняття про відношення рівності та нерівності; учити позначати їх знаками «=», «>» і «<»; удосконалювати навички лічби у межах 6; розвивати логічне мислення, увагу, спостережливість; виховувати інтерес до математики.

Обладнання: набір математичних матеріалів (*геометричні фігури, цифри, арифметичні штанги*); картки для парної роботи; телевізор чи ноутбук; відеозаписи; конструктор LEGO; ілюстративний та роздавальний матеріал; м'яч.

Тип уроку: комбінований урок.

Форма проведення: урок-дослідження.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Гра «Покажи число»

Учитель демонструє малюнок з певною кількістю предметів. Учні повинні назвати її чи показати потрібну цифру.

3. Гра «Математичний м'яч»

Повторення порядку розташування чисел від 1 до 10. Діти передають м'яч і називають по порядку числа 1–10, а потім — у зворотньому напрямку.

4. Загадковий математичний диктант

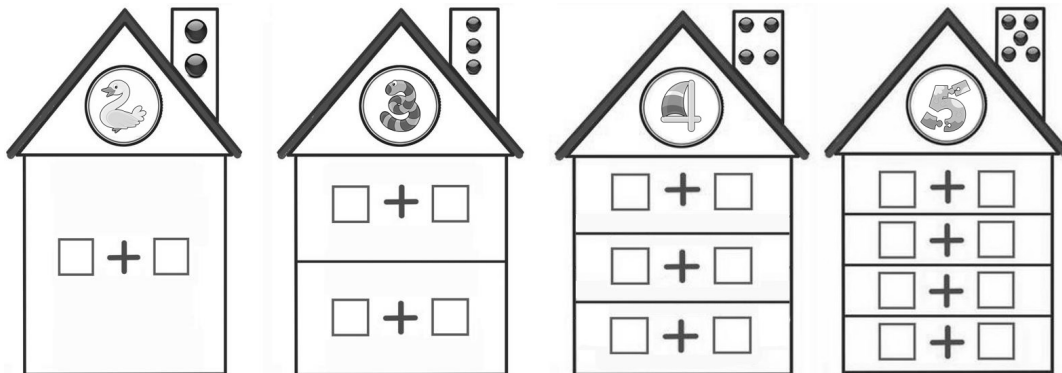
Учитель загадує загадки. Діти відгадують та визначають, яке число зустрілося у загадці. У зошит записують потрібну цифру.

- На одній нозі танцюю,
Зовсім я не байдикую.
Ти мене лиш накрути —
Та в таночок знов пусти. (*Дзига*.)
- Два брати,
Обидва Кіндрати,
Через дорогу живуть,
Один одного не бачать. (*Очі*.)
- П'ять комірчин, а одні двері. (*Рукавиця*.)

— Яке записали найбільше число? найменше? Яке повторювалося декілька разів? Пропишіть ці числа до кінця рядка.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація знань про склад чисел. Гра «Засели будиночок». Робота в парах

— Прочитайте склад числа у вигляді виразу.

2. Дослідження закономірності розташування чисел під час складання таблиць складу числа (с. 23, завдання 1)

— Перевірте, чи правильно записано склад чисел. Проаналізуйте зміну першого і другого числа у табличках. Що цікавого ви помітили? (Перше число зменшується на 1, а друге — збільшується на 1. Пари чисел повторюються, змінюється тільки порядок розташування чисел у парі.)

— Знайдіть значення виразів.

Фізкультхвилинка

3. Гра «Цікава математика»

Діти показують число-відповідь на віялі чи картці.

- Скільки кольорів у світлофора? (3.)
- Покажіть число, що на 1 більше, ніж кількість колес в автобуса. (5.)
- Скільки крил у двох пташок? (4.)
- Скільки у мами синів, якщо їх менше, ніж 3, та більше, ніж 1? (2.)
- Скільки місяців осені? (3.) А зими й осені разом? (6.)
- Яке найбільше число ви мені показували? (6.) А найменше? (2.)
- Яке число повторювалося 2 рази? (3.)
- Покладіть на парту 3 цеглинки конструктора. Тепер додайте ще 3. Скільки отримали разом? Яку дію виконували: об'єднання чи вилучення? Який арифметичний знак нам знадобиться, аби записати вираз? Складіть вираз та назвіть його значення.

4. Мотивація навчальної діяльності

— Сьогодні ми вивчатимемо число 6. Давньогрецький математик і філософ Піфагор уважав число 6 дивовижним. Числа 1, 2, 3 — це три послідовні числа. Якщо їх додати, то отримаємо 6. Перевіримо це: покладіть 1 кружок ліворуч і 3 кружки праворуч; в центрі — 2 кружки. Усього їх 6!

5. Дослідження утворення числа 6. Робота за підручником (с. 23, завдання 3) та з геометричними фігурами

— Порахуйте кола. Скільки їх? Скільки трикутників? чотирикутників? (6.) Що ми можемо сказати про кількість цих геометричних фігур? (*Їх порівну, однакова кількість — 6.*)

— Покладіть на парту 5 кругів. Що потрібно зробити, аби отримати 6? (*Покласти поряд ще один.*) Складіть вираз до виконаної дії. ($5 + 1 = 6$.) Число 5 попереднє чи наступне до числа 6? (*Ми додали 1 та отримали 6.*)

— Покладіть перед собою 7 трикутників. Число 7 попереднє чи наступне до числа 6? Що потрібно зробити, аби отримати число 6? (*Відсунути, прибрати 1 трикутник.*) Складіть вираз, що проілюструє виконану дію. ($7 - 1 = 6$.)

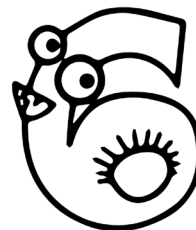
— Розкажіть одне одному про два способи утворення числа 6. (*6 — це 5 і ще 1. 6 — це 7 без 1.*)

6. Ознайомлення із цифрою 6. Написання цифри

Цифра шість, як бегемотик,
Має кругленький животик.
Ну, а шийка, як дуга,
Вліво зігнута вона.

1) На що схожа цифра 6?

2) Гра «Знайди цифру 6».

3) Аналіз елементів цифри 6.

(Цифра складається з великого лівого і малого правого півовалів.)

4) Письмо цифри 6 «у повітрі».

5) Вправляння у написанні цифри 6 у зошиті.

— Починають писати цифру трохи нижче за верхній правий кут клітини. У правому верхньому кутку клітини роблять заокруглення, пишуть великий лівий півовал, торкаються середини нижньої сторони клітини, ведуть лінію вгору, заокруглюючи її ліворуч, трохи вище за середину клітини.

Шість уважненько пишійть.
М'яким знаком не назвіть.
Бо образиться іще
І до літер утече.

Фізкультхвилинка

У двері стука фізкультхвилинка,
Уже затерпла в діток спинка.
Тягнем до сонця наші руки
І присідаєм легко, без муки.
А тепер встали і ледь прогнулись.
Хвилинка щезла, а ми й не зчулись.

7. Вивчення способів утворення наступного та попереднього чисел

1) Дослідження способів утворення наступного та попереднього чисел. Робота в парах за підручником (с. 23, завдання 2).

Проаналізувавши подану схему, діти роблять висновок, що кожне наступне число на 1 більше поданого числа та кожне попереднє число на 1 менше поданого числа.

2) Розв'язування прикладів з коментуванням (колективно).

Зразок відповіді: «Якщо до 5 додати 1, то отримаємо наступне число — це 6. Якщо від 6 віднімемо 1, то отримаємо попереднє число — це 5».

8. Закріплення вивченого матеріалу

1) Робота в парах.

— Використовуючи здобуті на уроці знання, заповніть порожні клітинки у схемі.
(Зразок — схема у підручнику, с. 23, завдання 2.)

2) Робота в групах. Гра «Числовий потяг».

Діти отримують потяг з пронумерованими вагонами та звірят-пасажирів з карткою-прикладом на додавання (*віднімання*) 1. Потрібно правильно розташувати вагони та розсадити пасажирів.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Прийом «Інтерв'ю»

- Яке число дослідили на уроці?
- Чого навчилися?
- Що здалося складним?
- Що здивувало?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 21. ПОРІВНЮЄМО ЧИСЛА. ЧИСЛОВИЙ ПРОМІНЬ

Мета: формувати поняття про число 6, про спосіб порівняння чисел за їхнім розміщенням на числовому промені; учити користуватися знаками додавання і віднімання, термінами «вираз», «значення виразу»; провести пропедевтичну роботу щодо додавання і віднімання числа 1 на основі порядку слідування чисел у натуральному ряді; розвивати логічне мислення учнів шляхом формування прийомів розумових дій (*аналізу, синтезу, порівняння*); виховувати старанність, товариськість.

Обладнання: набір математичних матеріалів (*геометричні фігури, цифри, арифметичні штанги*); картки для парної та групової роботи; конструктор LEGO; ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Робота з математичними матеріалами (*конструктор LEGO*)

1) Повторення про утворення наступного та попереднього чисел.

— Візьміть і покладіть на парту 1 цеглинку конструктора. Покладіть поряд ще одну. Яке число отримали? Додайте ще 1. Скільки цеглинок у вас тепер? Як отримати число 4, 5, 6? Які числа у нас — наступні до поданого чи попередні? (*Наступні.*) Що ми для цього робили? (*Додавали 1 цеглинку.*)

— Як отримати попереднє число? Продемонструйте та поясніть.

2) Вправляння у порівнянні множин. Гра «Учитель — учень». Робота в парах.

Діти отримують шаблони порівнянь. Викладають довільну кількість цеглинок у ліву та праву сторону шаблону. «Учень» викладає, а «вчитель» перевіряє правильність.

	>	
	=	
	<	

3. Каліграфічна хвилинка. Написання цифри 6

- Дуже схожа вона на замок:
Знизу кружечок, а зверху — гачок.
Сусідка у неї — п'ятірка завзята.
Вгадайте, як незнайомку цю звати! (*Шістка.*)

Фізкультхвилинка

Із-за парт мерщій на крок.
Перейшли через яроч.
Стали рівно, як дуби.
Потім всі знайшли гриби.
Піднялися, як смереки,
Потягнулися далеко.

Руки ставимо у боки
І стрибаймо, як сороки.
І прогнулись, мов берізки,
Потім витерли геть слізки.
Всі плечима повели,
Втомлені мов не були.

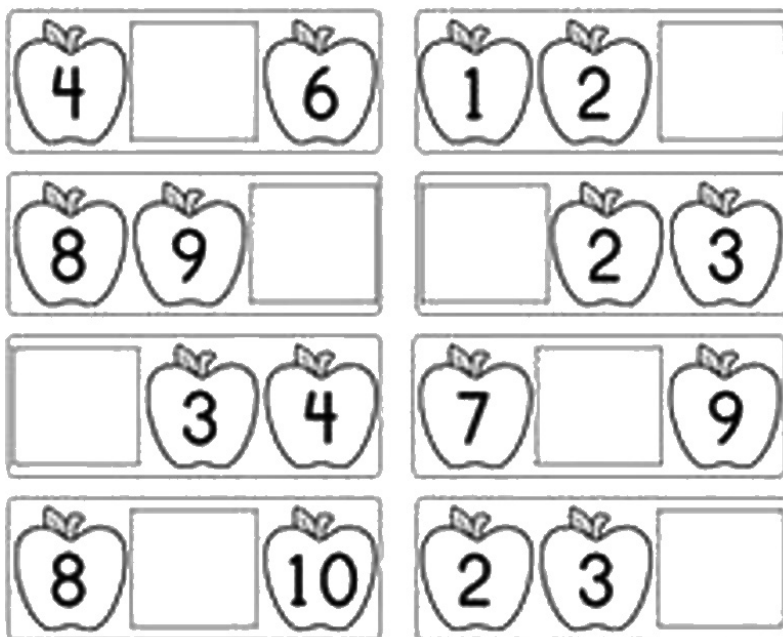
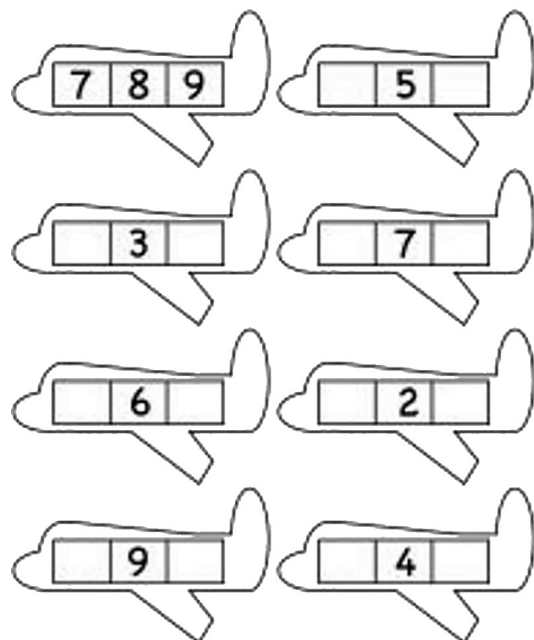
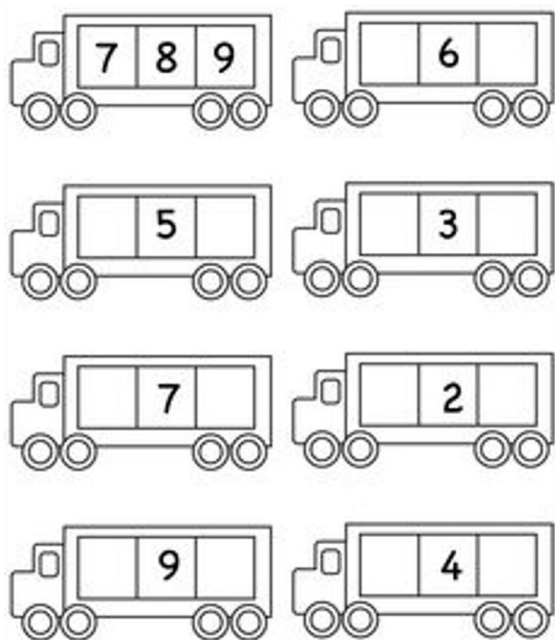
II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Закріплення знань учнів про утворення попереднього та наступного чисел

1) Фронтальна робота за підручником (с. 24, завдання 2).

— Які числа пропущено? Доведіть свою думку. Розкажіть, що вам відомо про ці числа?

2) Відновлення послідовності чисел. Робота в парах.

2. Порівняння пар множин за кількістю елементів

До кожної пари потрібно дібрати нерівність (с. 24, завдання 3).

3. Визначення розташування на числовому промені більших та менших чисел до поданого (с. 24, завдання 4)

— Назвіть числа, менші ніж 6. Чому ці числа менші? Назвіть числа, більші за 6. Чому ці числа більші?

— Назвіть числа, менші ніж 5. Чому вони менші ніж 5? Назвіть числа, менші ніж 3. Чому вони менші? Які відомі вам числа більші за 5? Чому? Назвіть відомі вам числа, більші за 2. Чому? Який висновок можна зробити?

Висновок. Числа, на числовому промені розташовані ліворуч від даного, — менші; числа, розташовані праворуч від даного, — більші.

4. Первинне закріплення способу порівняння чисел за їхнім розташуванням на числовому промені (с. 24, завдання 5)

1–3 стовпчики — учні порівнюють числа з поясненням біля дошки; 4–5 стовпчики — із записом у зошит.

Фізкультхвилинка

Осінній дощик крапотить,
Листок від холоду тремтить.
Краплина вдарила важка
І відірвала геть листка.
І закружлявся він в падінні.
Оглянув барви він осінні,

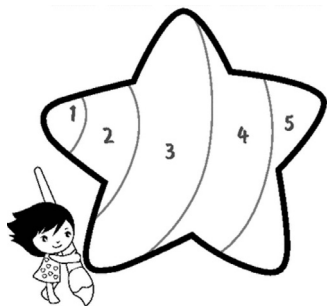
Над ставом трішки покружляв —
Де впасти місце вибирав.
Та часу мало мав листок,
То й ліг в травичку під дубок.
Лежать там буде до весни
І бачити солодкі сни.

5. Дослідження. Складання рівностей (прикладів) за числовим променем (с. 24, завдання 6). Робота в групах

Діти повинні дійти висновку, що рухаючись по числовому променю ліворуч, ми виконуємо дію віднімання, бо числа зменшуються, і навпаки, рухаючись праворуч, ми виконуємо дію додавання, бо числа збільшуються.

6. Закріплення вміння розв'язувати приклади на додавання та віднімання числа. Робота в групах

— Розв'яжіть приклади та розфарбуйте зірочку.

1 — жовтий; 2 — червоний; 3 — зелений; 4 — помаранчевий; 5 — синій.

Варіант 1			Варіант 3		
$4 + 1$	$4 - 1$	$1 + 1$	$3 - 1$	$4 + 1$	$2 - 1$
$2 - 1$	$3 + 1$		$2 + 1$	$5 - 1$	
Варіант 2			Варіант 4		
$3 + 1$	$6 - 1$	$2 + 1$	$6 - 1$	$4 - 1$	$3 + 1$
$2 - 1$	$1 + 1$		$1 + 1$	$2 - 1$	

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Прийом «Мікрофон»

- Про що ви дізналися на уроці?
- Чи обов'язково для порівняння утворювати пари з елементів предметних множин?
- Як ще можна міркувати під час порівняння?
- Що вас зацікавило на уроці?
- Що було складно зрозуміти?
- Чи знадобляться набуті знання нам у житті?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 22. ДОСЛІДЖУЄМО СКЛАД ЧИСЛА 6

Мета: формувати поняття про склад числа 6; учити подавати число 6 у вигляді суми двох доданків; учити користуватися знаками додавання і віднімання, термінами «вираз», «значення виразу»; учити складати рівності на додавання на основі складу чисел 2, 3, 4, 5; провести пропедевтичну роботу щодо переставного закону додавання; розвивати логічне мислення учнів шляхом формування прийомів розумових дій (*аналізу, синтезу, порівняння*); виховувати старанність, товариськість.

Обладнання: набір математичних матеріалів (*геометричні фігури, цифри, арифметичні штанги*); картки для парної та групової роботи; клей; конструктор LEGO; ілюстративний та роздавальний матеріал; м'яч.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Мотивація навчальної діяльності

— Пам'ятаєте, чому видатний філософ-математик Піфагор уважав число 6 дивовижним? Тому що воно складається з трьох послідовних чисел: 1, 2, 3. Сьогодні ми вивчатимемо склад числа 6, але не з трьох, а з двох чисел!

3. Робота з математичними матеріалами

— Що означає додати число? відняти число?

— Коли об'єднуємо — стає більше чи менше? А коли вилучаємо?

— Покладіть ліворуч на парту 4 трикутники, а праворуч — 2 квадрати. Об'єднайте всі фігури. Покажіть усі фігури. Що означає об'єднати? Складіть відповідний вираз.

— Покладіть на парту 5 кіл. Вилучіть (*відсуньте*) 3 кола. Покажіть фігури, що залишилися. Що означає вилучити? Складіть відповідний вираз.

— Покладіть на парту стільки квадратів, скільки позначає цифра: 4, 6, 3, 2, 5, 1.

4. Гра «Математичний м'ячик»

Учитель оголошує завдання. Наприклад, назвати наступні числа до поданого. Потім кидає учневі м'яч. Потрібно зловити м'яч, назвати наступне число і повернути м'яч учителеві.

5. Гра «Таємне число»

— Я тримаю картку з числом. Згадайтесь, яке це число, якщо воно наступне до числа: 3, 5, 2, 1. Як одержати наступне число до даного?

— Тепер на моїй картці число, що безпосередньо передує числу: 4, 6, 3, 5, 2.

— Як одержати попереднє число до даного?

— Яке число розташоване між 4 та 6? 1 та 3? 5 та 7?

— На скільки попереднє число менше ніж дане? На скільки наступне число більше?

6. Робота в зошиті

1) Каліграфічна хвилинка. Написання цифри 6.

— Яке число зустрівся у загадці? На що схожа шістька? З яких елементів складається?

- Чорний, та не крук.
- Рогатий, та не бик.
- Шість ніг без копит.

Летить, дзижчить,
Впаде — землю рие. (*Жук.*)

2) Запис послідовності чисел у межах 6 у порядку зростання та спадання.

Фізкультхвилинка

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Пропедевтика переставного закону додавання

1) Робота з математичними матеріалами (конструктор LEGO).

— Нехай один учень з пари візьме 1 цеглинку конструктора, а інший — 4. Скільки у вас разом? А тепер поміняйтеся. Чи змінилася загальна кількість цеглинок?

— Нехай один учень з пари візьме 4 цеглинки конструктора, а інший — 2. Скільки у вас разом? А тепер поміняйтеся. Чи змінилася загальна кількість цеглинок? Який приклад можна скласти до першого випадку? А до другого? Що цікавого помітили?

2) Робота за підручником (с. 25, завдання 1, 4).

а) Аналіз ілюстрації.

Висновок. Від зміни місця чисел, що додаються, результат додавання не змінюється.

б) Складання за кісточками доміно по 2 рівності на додавання. Запис двох прикладів у зошит.

2. Закріплення знання складу чисел 3–5. Складання прикладів (с. 25, завдання 2)

Фізкультхвилинка

Один — руки в боки,
Один — два підскоки.
Один — тягнем руки.
Один — туки-туки.
На п'ятку й носочок,
І руки донизу.

Й неначе коточок
Пройшовсь по карнизу.
Всміхнулись гарненько,
Присіли і встали.
Малята швиденько
Втому прогнали.

3. Дослідження складу числа 6 на основі математичних матеріалів (геометричні фігури). Робота в парах

4. Закріплення складу числа 6. Гра «Будуємо місто». Робота в групах

З конструктора слід побудувати по 2 будинки однакового кольору, щоб продемонструвати склад числа 6 (наприклад, червоні будинки заввишки 1 та 5 поверхів, зелені — 2 та 4-поверхові).

5. Розв'язування прикладів за числовим променем. Робота в групах

1) Дослідження. Знаходження значень виразів за числовим променем (на основі завдання 5, с. 25).

Діти отримують числовий промінь зі схематичним зображенням арифметичної дії та записані вирази. Потрібно приклеїти приклади біля схематичного зображення дії.

2) Самостійне складання виразів та знаходження їхніх значень.

Діти отримують числовий промінь. Потрібно за схемою скласти приклад або намалювати схему до поданого прикладу.

6. Розв'язування логічних задач

- В Оленки було 5 стрічок. Одну з них вона розрізала на 2 частини. Скільки стрічок утворилося? (*Довжина й ширина стрічок не суттєві.*)
- Оленка вирішила зацікавити подружок і загадала їм загадку: «У мене вдома є тваринки. Усі, крім двох, — кошенята, усі, крім двох, — психики й усі, крім двох, — папужки. Скільки в мене тварин? Хто вони?».

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Приєм «Інтерв'ю»

- Що корисного для себе ви дізналися з уроку?
- Про що нове ви дізналися?
- Що вас зацікавило найбільше?

Самооцінювання

— Розкажіть про власні навчальні досягнення, починаючи речення словами: «Я знаю...», «Я розумію...», «Я вмію...», «Я можу пояснити...», «Я прагну...», «Я вважаю, що мені потрібно...».

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 23. ПОВТОРЮЄМО ЧИСЛА 1–6

Мета: закріпити знання учнів про числа 1–6 (*їхнє утворення, склад, розташування у натуральному ряді чисел*); формувати уявлення про арифметичну дію додавання як об'єднання елементів двох множин, про арифметичну дію віднімання як вилучення частини елементів множини; учити передавати дії додавання та віднімання за допомогою відрізків; користуватися знаками додавання та віднімання, термінами «вираз», «значення виразу»; учити складати за предметними множинами дві рівності на додавання і дві — на віднімання; розвивати логічне мислення учнів шляхом формування прийомів розумових дій; виховувати старанність, товариськість.

Обладнання: набір математичних матеріалів (*геометричні фігури, цифри, кісточки доміно*); картки для парної та групової роботи; ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: урок формування вмінь та навичок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Працюй наполегливо, швидко, старанно,
Щоб жодна хвилинка не втрапилась марно.

2. Логічна хвилинка

— Розгляньте на с. 26 підручника ряд геометричних фігур. Якою повинна бути наступна? Чому? (*Наступною фігурою буде квадрат. Ознака, що змінювалася, — форма геометричної фігури.*)

— Попрацюйте в парі. Складіть подібні завдання одне одному. Скільки всього фігур використовували? (*Шість.*)

3. Каліграфічна хвилинка

Діти повторюють написання цифри 6. Робота в зошиті.

4. Мотивація навчальної діяльності

Учитель читає вірші-загадки про цифри.

- Ця щаслива цифра дуже.
Але трохи вона тужить:
— Буква «Зе» на мене схожа —
Переплутати нас можуть! (*Трійка.*)
- Цифра ця, як бегемотик,
Має кругленький животик.
Ну, а шийка, як дуга,
Вліво зігнута вона. (*Шістка.*)

- Вона хвостик піднімає,
Шию гнучкою тримає.
І так гарно впливає,
Наче лебідь з дивокраю. (*Двійка.*)
- А ця цифра жартівлива,
Діток всіх розвеселила.
Як на хвостик повернеться,
В цифру два враз обернеться. (*П'ятірка.*)

— Які цифри запам'ятали? Які числа вони позначають? Яке з них найбільше? Яке — найменше?

— Полічіть у прямому та зворотному порядку від 1 до 10.

— Сьогодні згадаємо все відоме нам про вивчені числа від 1 до 6.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота з математичними матеріалами (*6 різноманітних кісточок доміно, 2 з яких ілюструють склад числа 6: 4 і 2, 5 і 1*)

1) Фронтальна робота.

— Знайдіть серед набору кісточок доміно ті, що ілюструють склад числа 6. Складіть вираз на додавання за кісточкою з числами 4 і 2.

— Чому в нас утворилося 2 приклади? (*Бо ми у різному порядку додавали зображені крапки на доміно.*)

— Розгляньте уважно роботу Іванка та Катрусі у підручнику (с. 26, завдання 1). Чи правильно вони склали вирази на додавання? Як діти отримали приклади на віднімання?
 — Спробуймо і ми це зробити. Опрацювання другої кісточки доміно (склад числа 6: 5 і 1.)

2) Робота в парах.

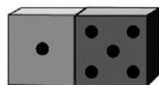
— Доберіть потрібні приклади.

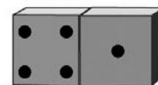
$$\begin{aligned} 2 + 3 &= 5 \\ 3 + 2 &= 5 \\ 5 - 2 &= 3 \\ 5 - 3 &= 2 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 2 + 4 &= \square \\ &= \square \\ 6 - 2 &= \square \\ &= \square \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 1 + 5 &= \square \\ &= \square \\ 6 - 1 &= \square \\ &= \square \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 4 + 1 &= \square \\ &= \square \\ 5 - 4 &= \square \\ &= \square \end{aligned}$$

Фізкультхвилинка

Раз, два, три, чотири —
 Наші руки, ніби крила.
 (Діти змахують руками),
 Полетіли, полетіли,
 Раз — присіли,
 Два — присіли.

(Присідають).
 На рахунок: раз, два, три
 Пострибаєм разом ми.
 А скажу: чотири, п'ять —
 Наші ніжки побіжать.

2. Дослідження. Робота в групах (с. 26, завдання 3)

- З'ясуйте, за якою ознакою розкладено підмножини в кожному випадку. Поясніть, як склали рівності.
- За поданою ознакою розкладіть множини на підмножини та запишіть по 2 вирази на додавання та віднімання. Поясніть, як склали рівності.

Ознака: форма	Ознака: розмір	Ознака: колір	Ознака: форма	Ознака: розмір	Ознака: колір

Фізкультхвилинка

Гусі-лебеді летіли,
 На лужок тихенько сіли.
 Посиділи, поклювали,
 Покрутились — дружно встали.
 Встаньте, діти, посміхніться,
 Землі нашій поклоніться

За щасливий день вчорашній,
 І до сонця потягніться.
 В різні боки похиліться,
 Веретеном покрутіться,
 Раз присядьте, два присядьте
 І за парти тихо сядьте.

3. Складання схем до сюжетного малюнка

1) Фронтальна робота за підручником (с. 26, завдання 4).

— Які птахи зображені на малюнку? (Синички та горобці.) Порахуйте їх.
 — До цього малюнка можна скласти схему за допомогою геометричних фігур. Що, на вашу думку, позначають червоні кружечки? (Кількість горобців.) Чому? (Бо їх 4.) А що означають сині кружечки? (Кількість синичок, їх 2.)

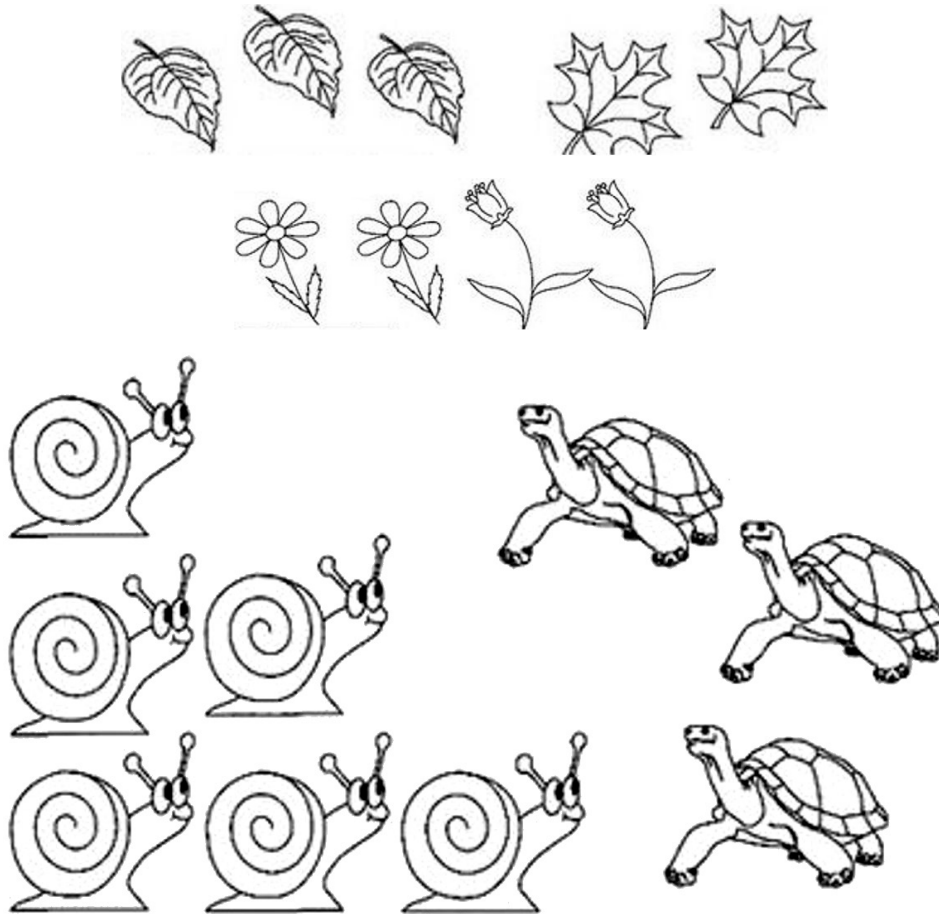
— Спробуйте описати події, що відбулися на малюнку. (На гілочці сиділо 4 горобці. До них прилетіло 2 синички.)

— Як змінилася кількість птахів? (Птахів стало більше.) Яке питання можна поставити за малюнком? (Скільки стало птахів?)

— У схемі можна використовувати відрізки. Поясніть другу схему. Що позначає червоний відрізок? синій? Чому ви так вважаєте? Яке питання можна поставити?

— Складіть вираз за схемами.

2) Колективне складання схем за малюнками.

4. Розв'язування логічної задачі

У вирій відлетіло 4 лелеки, 2 літаки та 3 ластівки. Скільки птахів відлетіло у вирій? (У вирій відлетіло 7 птахів: лелеки та ластівки. Літак — не птах.)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Приєм «Мікрофон»

- Що нового дізналися на уроці?
- Що спричинило утруднення?
- Які завдання виконували легко?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 24. ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ЗА ЧИСЛОВИМ ПРОМЕНЕМ

Мета: пояснити учням спосіб виконання арифметичних дій (додавання та віднімання — за числовим променем); повторити склад чисел 3, 4, 5, 6, способи утворення попереднього та наступного чисел, використовуючи числовий промінь; розвивати уважність, спостережливість, логічне мислення, мовлення учнів, уміння оперувати математичними термінами; виховувати старанність, дбайливе ставлення до природи.

Обладнання: набір математичних матеріалів (геометричні фігури, цифри, кісточка доміно); картки для парної та групової роботи; телевізор чи ноутбук; відеозаписи; презентація «Математична вікторина»; конструктор LEGO; ножиці; ілюстративний та роздавальний матеріал; м'яка іграшка жабенятко.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична, природнича.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Шкільний дзвінок уже лунає,
До роботи школярів скликає.

2. Мотивація навчальної діяльності

- Не звір і не птиця,
Всього боїться.
Наловить мух —
І в воду — плюх! (Жаба.)

— Сьогодні на наш урок завітало жабенятко. Воно допоможе нам учитися швидко розв'язувати приклади на додавання та віднімання.

3. Логічна хвилинка (с. 27)

— Плигало до нас жабенятко по купинах — геометричних фігурах, та стежка закінчилася. Підкажіть, якими фігурами потрібно продовжити стежку.

4. Каліграфічна хвилинка

— Скільки геометричних фігур на стежці? (6.)

- Повторення написання цифри 6 у «повітрі».
- Прописування цифри 6 у зошиті.

5. Повторення послідовності чисел

— Жабенятко дуже любить мух та комариків. Та от біда! Ловило воно їх біля наших карток для парної роботи, а деякі числа зникли. Відновіть ряд чисел.

Варіанти завдань

1		3		5		7	8		10
	2	3		5			8		
1			4		6	7		9	10
		3	4				8		

Фізкультхвилинка

Жабки вранці піднімались
І щосили потягались. (Діти тягнуться руками вгору, прогинаючи спину.)
Потім довго умивались, (Відповідні імітаційні рухи.)
Рушничками розтирались. (Імітаційні рухи із заведеними за спину руками.)
Лапками махали, (Змахи руками.)
Тулуб нахиляли.
І собі стрибали
У водичку дружно. (Стрибки з місця вперед.)
Жабкам зелененьким
Жити не сутужно.

Або «Весела КВАЗарядка» (<https://youtu.be/bAK4RGxnJrM>).

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація способу отримання наступного або попереднього числа до даного (с. 27, завдання 1)

— Пригадайте, як отримати наступне число до даного. (Потрібно додати 1.) Яке число отримуємо, якщо до 2 додамо 1? (Наступне число — 3.) Отже, щоб додати 1, слід зробити один «крок» уперед (праворуч) на числовому промені...

— Як отримати попереднє число до даного? (Потрібно відняти 1.) Яке число отримуємо, якщо віднімемо 1? (Попереднє число — 2.) Отже, щоб відняти число 1, слід зробити один «крок» назад (ліворуч) на числовому промені...

Діти складають приклади за числовим променем на додавання та віднімання числа 1.

2. Ознайомлення зі способом розв'язування прикладів за числовим променем (с. 27)

— Що найкраще вміє робити жабенятко? (Стрибати по купинах.) Ось воно і навчить нас розв'язувати приклади, «стрибаючи» по купинах-числах.

Завдання 2

— Розгляньте, як додали і відняли число 2, користуючись числовим променем. З яких двох чисел складається число 2? (2 — це 1 і ще 1.) Розгляньте креслення ліворуч. Як додали число 2? (Додали 1 і ще 1; зробили спочатку один «крок» уперед, потім ще один.)

— Розгляньте креслення праворуч. Чим воно відрізняється від попереднього? (Щоб додати 2, зробили відразу один великий «крок» уперед.) Поясніть, як складено вирази. Знайдіть їхні значення. Що можна сказати про отримані результати? (Вони однакові.) Чи згадалися ви, чому?

— Отже, можна крокувати або одиничними «кроками», або зробити відразу один великий «крок»!

Таким чином, щоб виконати додавання на числовому промені, необхідно «крокувати» (стрибати із жабенятком) від даного числа праворуч, а зробити потрібно стільки «кроків», скільки вказує число, яке додаємо. Таким чином, ми знайдемо таку точку числового променя, що відповідає результату додавання.

Завдання 3

— Поясніть за схемами способи розв'язання прикладів, крокуючи по 1 або використавши один великий крок.

Фізкультхвилинка

Встало вранці ясне сонце,
Зазирнуло у віконце.
Ми до нього потяглися,
За промінчики взялися.
Будем дружно присідати,
Сонечко розвеселяти:
Встали-сіли, встали-сіли.
Бачте, як розвеселили.

Або фізкультхвилинка «Стрибучі жабки» (<https://youtu.be/Dg5HyUnfOV8>).

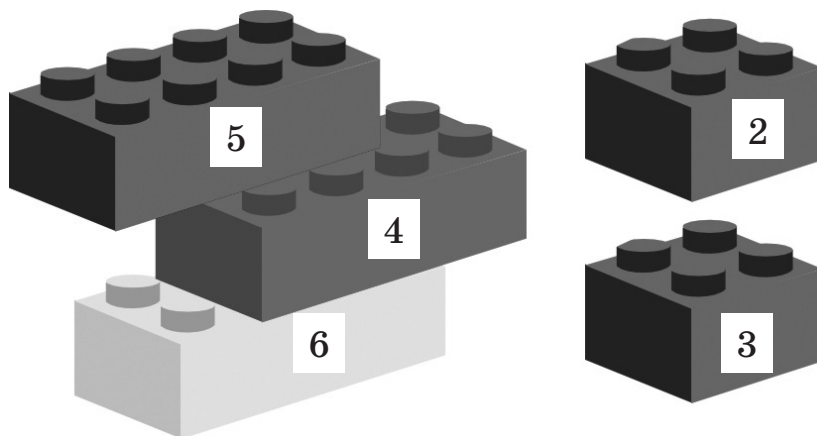

3. Закріплення вивченого матеріалу

1) Математична вікторина з використанням конструктора LEGO.

Діти показують цеглинку потрібного кольору. Колір цеглинки — це відповідь.
Зразок: 5 — червоний, 3 — жовтий, 4 — зелений, 6 — оранжевий, 2 — синій.

Яке число складається з 3 і 2?

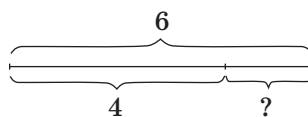
2) Робота в групах.

Кожна група отримує 4 кісточки доміно. Потрібно вибрати кісточку, що відповідає складу запропонованого числа, та скласти по 2 приклади на додавання та віднімання.

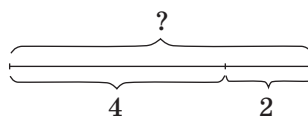
5		4	
6		6	

4. Добирання до схем виразу (на основі завдання 4)

- А чи знаєте ви, що спостерігаючи за поведінкою жаб, можна передбачити погоду? Спробуймо!
- Нам потрібно до кожної схеми дібрати вираз. Біля кожного прикладу є буква. Коли складемо букви у слово, зможемо прочитати речення з передбаченням погоди.

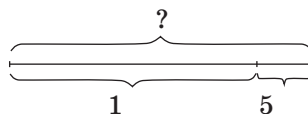

$6 - 1 = 5$

$4 + 2 = 6$

$6 - 4 = 2$

$1 + 5 = 6$

- Якщо жаби в болоті та річці сильно кумкають — на... (доц).

5. Повторення про квадрат. Аналіз шестикутника

Гра «Слова, що квакають». Практична робота

З БАЗАРУ

— Звідки йдеш ти,
Жаба-скрекотуха?
— З базару додому,
Дорога подруго!
— А що ти купила?

— Всього потрошки:
Купила КВАпусту,
КВАсолю
І КВАртошку.

За В. Орловим

- Назвіть інші слова з КВА. (*Квартира, кватирка, квадроцикл.*)
- Яку геометричну фігуру могла купити на базарі жабка? (*Квадрат.*)
- Пригадайте, що ви знаєте про квадрат.
- Питання на логіку.
  - Якщо відрізати 2 кута у квадрата, яка фігура утвориться? (*Шестикутник.*)
- Практичне виконання зазначеної дії: відрізання двох кутів квадрата.
  - Назвіть елементи шестикутника. (*6 вершин, 6 сторін, 6 кутів.*)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Прийом «Мікрофон»

- Про що дізналися на уроці?
- Що навчилися робити?
- Що сподобалося на уроці найбільше?
- Чим можна користуватися при додаванні та відніманні чисел?
- Чи зручно вам при додаванні чи відніманні використовувати числовий промінь?
- У яку сторону слід «крокувати», аби виконати дію додавання?
- Що робити, якщо потрібно виконати дію віднімання?
- Чи полегшує обчислення застосування числового променя?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 25. ДОДАЄМО ТА ВІДНІМАЄМО В МЕЖАХ 6

Мета: закріпити вміння додавати та віднімати у межах 6 різними способами на основі знання складу чисел або за числовим променем; учити користуватися знаками додавання і віднімання, термінами «вираз», «значення виразу»; розвивати логічне мислення учнів шляхом формування прийомів розумових дій (*аналізу, синтезу, порівняння*); виховувати старанність, товариськість.

Обладнання: набір математичних матеріалів (*геометричні фігури, цифри*); картки для парної та групової роботи; ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Дзвоник всім нам дав наказ —
До роботи швидше, клас!
Попрацюємо старанно,

Щоб сказати у кінці,
Що у нашій дружній класі
Діти — просто молодці!

2. Логічна хвилинка (с. 28)

— Яка фігура наступна? Поясніть свій вибір. (*Наступна фігура — великий фіолетовий чотирикутник.*)

3. Робота з математичними матеріалами

— Які арифметичні дії ви знаєте? Що означає додати? відняти?
— Як змінюється кількість предметів, коли об'єднуємо? коли вилучаємо?
— Покладіть ліворуч 4 жовті трикутники, а праворуч — 2 зелені. Об'єднайте трикутники. Усього фігур більше чи менше, ніж окремо жовтих? окремо зелених?
— Скільки всього чотирикутників? Складіть відповідну рівність із карток. Поясніть вибір арифметичної дії. (*Щоб показати всі фігури, потрібно об'єднати; об'єднати означає додати.*) При додаванні зрештою отримуємо більше чи менше число?

— Покладіть 5 кіл. 3 кола відсуньте (*вилучіть*). Залишилося кіл більше чи менше, ніж було? Скільки залишилося кіл? Складіть відповідну рівність із карток. Поясніть вибір арифметичної дії. (*Щоб показати, скільки залишилося, необхідно вилучити; вилучити означає відняти.*)

4. Каліграфічна хвилинка. Запис числа 3

- З яких двох однакових чисел можна утворити число 6? (*3 та 3.*)
- Напишіть цифру 3 (*цілий рядок*). Визначте поміж них найкращу.

5. Математичний диктант.

- Запишіть попереднє до числа 4. (*3.*)
- Запишіть наступне до числа 5. (*6.*)
- Яке число є між 4 та 6? (*5.*)
- Яке число отримаємо, якщо віднімемо 1 від 3? (*2.*)
- Яке число на 1 більше за число 3? (*4.*)
- 6 — це 5 та... (*1.*)

Перевірка. Діти читають записані числа.

— Прочитайте у порядку зростання. А тепер — у порядку спадання.

Фізкультхвилинка «Геометричні фігури»

На яблуневій скаче гілці

Веселий круглий горобець.

На круглій мама сковорідці

Кругленький смажить нам млинець.

В трикутній шапці в двір піду я,

Побігаю там залюбки

(*Підстрибують почергово на правій і лівій нозі.*)

(*Руками показують форму дзьоба.*)

(*Руками зображують коло.*)

(*Імітують підкидання млинця на сковорідці.*)

(*Складають долоньки над головою у формі трикутника.*)

(*Рухаються на місці.*)

І у повітрі намалюю
Трикутник, друзі, ось такий.
Та час біжить, темніє небо,
Пора у ліжко вже мені.
Чотирикутна ковдра тепла
Приємно гріє уві сні.

(Пальчиком «малюють» у повітрі трикутник.)

(Підіймають погляд догори.)

(Швидко рухаються на місці.)

(Руками «малюють» у повітрі чотирикутник.)

(Присідають, заплющують очі.)

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 28)

1) Завдання 2. Робота в парах.

Діти самостійно дописують приклади за кісточками доміно. Взаємоперевірка.

2) Завдання 3.

Робота в парах. Пояснити другові спосіб знаходження значення виразу за числовим променем.

3) Завдання 4 (колективно).

— Доберіть схему до кожного малюнка. Поясніть свій вибір. Складіть вирази за схемами та знайдіть їхнє значення.

— Що позначено замкненою кривою зі знаком питання? *(Усі пташки.)* Яке питання потрібно поставити? *(Скільки всього пташок?)* Отже, цьому малюнку відповідає друга схема, де дужкою зі знаком питання показано відрізок, що позначає всіх пташок. Щоб показати всіх пташок, об'єднували чи вилучали? *(Об'єднували.)* Складіть вираз, за яким дізнаємося, скільки всього пташок на гілці. *(Об'єднати означає додати; $3 + 3$.)* Перелічіть усіх пташок. Яке значення виразу? *(Усього пташок 6, значення виразу — 6.)*

— Уважно розгляньте малюнок праворуч. Що позначено замкненою кривою зі знаком питання? *(Пташок, які залишилися після того, як 3 пташки полетіли.)* Яке питання можна поставити? *(Скільки пташок залишилося?)* Отже, цьому малюнку відповідає перша схема, де дужкою зі знаком питання показано відрізок, що позначає пташок, які залишилися. Щоб показати пташок, які залишилися, слід об'єднувати чи вилучати? *(Вилучати.)* Складіть вираз, за яким дізнаємося, скільки пташок залишилось. *(Вилучити означає відняти; $6 - 3$.)* Перелічіть пташок, які залишилися. Яке значення виразу? *(Залишилося 3 пташки; значення виразу — 3.)*

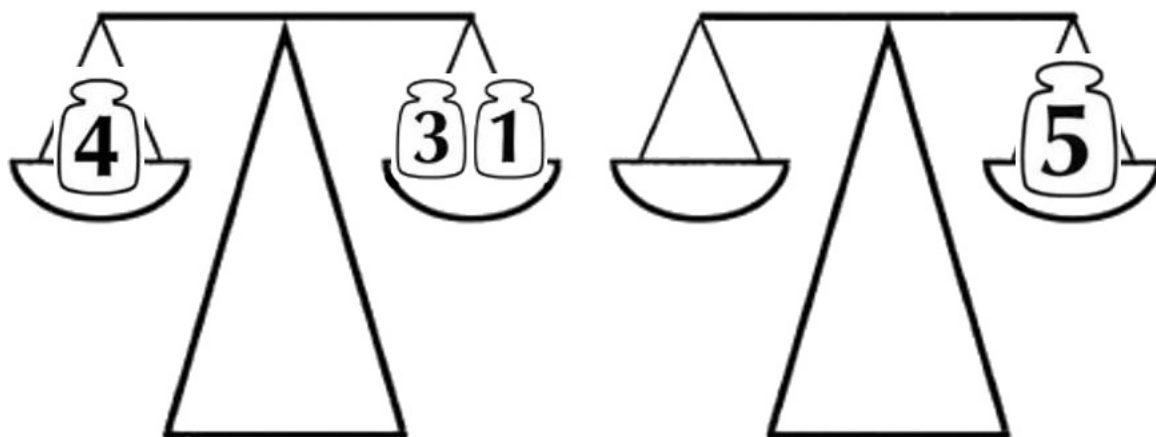
2. Гра «У магазині»

Обирають учня-«продавця». Решта — «покупці».

«Продавець» має «товар», «ціну» якого записано у вигляді прикладу на додавання чи віднімання у межах 6. «Покупець зможе отримати «товар», якщо правильно назве його «ціну» — відповідь прикладу.

3. Завдання з логічним навантаженням. Робота в групах

Необхідно урівняти ваги. На одній стороні є число. На другу сторону слід наклеїти гирі — склад числа.

Фізкультхвилинка

Із куца ліщини білка
Нахилила дітям гілку:
— З'їжте, любі, смакоти,
Щоб скоріше підрости.
На тобі, окатий синку,
Три і два тобі в торбинку.
Їх одразу не гризи,
Спершу скільки їх, скажи.

(Руки вгору з поворотом кистей.)
(Нахили ліворуч-праворуч піднятих догори рук.)
(Масаж обличчя від вух до носа.)
(Руки вгору, тягнутися вгору.)
(Руками утворити коло.)
(Стискати та розтискати кулачки.)
(Повороти голови ліворуч, праворуч.)
(Піднімання й опускання плечей, руки на поясі.)

4. Конструювання

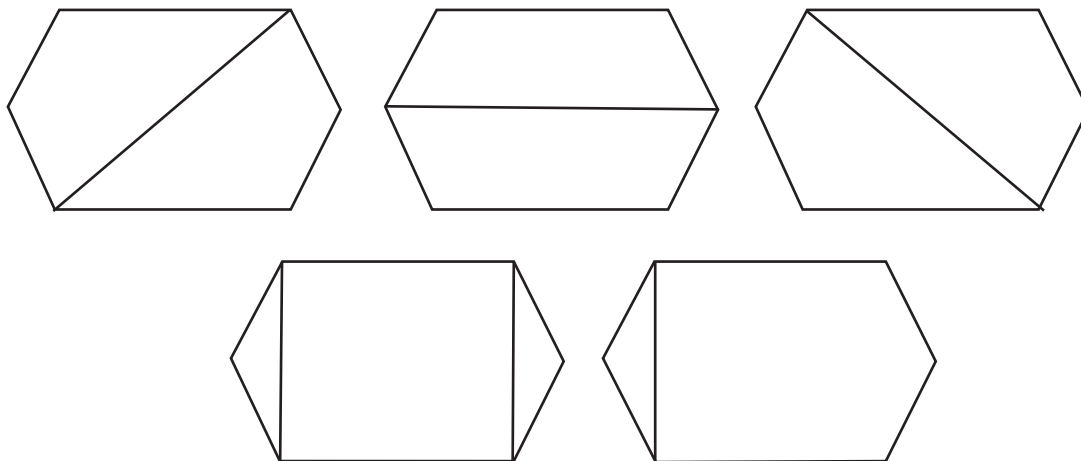
1) Уточнення знань про геометричні фігури, їхні складові.

- Яка геометрична фігура має 3 кути, 3 сторони, 3 вершини?
- Скільки кутів, сторін, вершин має чотирикутник?
- Дайте характеристику п'яти- та шестикутникам.

2) Робота в групах.

Варіанти завдань

- Складіть з двох чотирикутників шестикутник. (3 варіанти.)
- Складіть з чотирикутника та 2 трикутників шестикутник.

- Складіть з п'ятикутника та трикутника шестикутник.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Приєм «Інтерв'ю»

- Що ви повторили на уроці?
- Які вміння вдосконалювали?
- Що сподобалося на уроці найбільше?
- Що спричинило утруднення?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 26. ЧИСЛО І ЦИФРА 7. НАСТУПНЕ ТА ПОПЕРЕДНЕ ЧИСЛА

Мета: ознайомити учнів із прийомом додавання та віднімання числа 1 на основі порядку числа в натуральному ряді; формувати поняття про число 7; учити співвідносити число предметів і цифру 7, писати цифру 7; ознайомити учнів зі способом утворення числа 7, з місцем числа 7 у натуральному ряді; учити складати рівності на додавання на основі складу чисел 2, 3, 4, 5, 6; учити виконувати додавання та віднімання на числовому промені; розвивати логічне мислення учнів шляхом формування прийомів розумових дій (*аналізу, синтезу, порівняння*); виховувати старанність, товариськість.

Обладнання: набір математичних матеріалів (*геометричні фігури, цифри*); картки для парної роботи; телевізор чи ноутбук; відеозаписи; конструктор LEGO; ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Форма проведення: урок-казка.

Освітні галузі: математична, мовно-літературна, здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Робота з математичними матеріалами

— Покладіть на парту великий жовтий кружечок, потім великий червоний кружечок. Яка ознака змінилася? (*Колір.*) Викладіть наступну фігуру, змінивши розмір. Яка це фігура? (*Маленький червоний кружечок.*) Поряд покладіть трикутник такого самого кольору та розміру. Яка ознака фігури змінилася? (*Форма фігури.*) Поряд покладіть трикутник жовтого кольору. Яку ознаку змінили? (*Колір фігури.*) Змініть тепер розмір фігури. Що викладемо на парту? (*Великий жовтий трикутник.*) Подивіться уважно на ряд фігур, що ми отримали. Яку наступну фігуру потрібно викласти?

— Порахуйте всі фігури. Скільки їх? (7.)

3. Мотивація навчальної діяльності

— Число 7 — магічне. Воно перебуває в гармонії із природою та являє собою 7 кольорів веселки, 7 планет, 7 днів тижня, 7 чудес світу. Часто зустрічається у прислів'ях та приказках. У народі кажуть: «Семеро одного не чекають. У нього сім п'ятниць на тижні. У березні сім погод на дворі». Отже, сьогодні ми ознайомимося з числом та цифрою 7.

— Пригадайте, у яких казках зустрічається число 7. (*«Білосніжка та семеро гномів», «Сім мандрівок Синдбада», «Вовк та семеро козенят», «Семеро з одного стручка»...*)

— Послухайте уривок казочки. Вгадайте її.

«— Дітки милі, відімкніться, відчиніться, ваша мати прийшла, вам гостинців принесла».

— Хто промовляв ці слова? Як називається казка? Чи пам'ятаєте ви, що трапилося в цій казці? (*Вовк з'їв козенят.*) Скількох козенят йому вдалося з'їсти? (*Шістьох. А сьоме добре заховалося.*)

— Працюючи на уроці, ми зможемо допомогти найменшому козеняті та його мамі звільнити решту. Згодні? Тож починаймо!

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повторення розташування чисел у числовому ряді

— Щоб звільнити перше козеня, потрібно вставити пропущені числа. Назвіть числа, менші за 6, а потім — більші за 6.

1		3			6	7			10
---	--	---	--	--	---	---	--	--	----

— Звільняємо друге козенятко!

2. Ознайомлення зі способом додавання та віднімання числа 1

1) Колективна робота за підручником (с. 29, завдання 2).

— Що підказують стрілочки над числовим променем? під ним? Як одержати наступне число до даного? (*Треба додати 1.*) Отже, якщо додаємо 1, то одержуємо наступне число. Тому додати 1 означає

отримати наступне число. Як отримати попереднє число до даного? (Необхідно відняти 1.) Отже, коли віднімаємо 1, то отримуємо попереднє число. Відняти 1 означає отримати попереднє число. Складімо рівності.

2) Розв'язування прикладів на додавання та віднімання числа 1. Робота в парах.

— Щоб звільнити третє козенятко, попрацюйте парою та розв'яжіть приклади.

Варіанти завдань:

$6 + 1$	$5 - 1$	$10 - 1$	$3 - 1$	$5 + 1$	$9 - 1$
$4 - 1$	$7 - 1$	$2 + 1$	$6 - 1$	$3 + 1$	$2 - 1$
$9 + 1$	$8 + 1$	$4 + 1$	$7 + 1$	$8 - 1$	$1 + 1$

Фізкультхвилинка

У двері стука фізкультхвилинка,
Уже затерпла в діток спинка.
Тягнем до сонця наші руки
І присідаєм легко, без муки.
А тепер встали і ледь прогнулись.
Хвилинка щезла, а ми й не зчулись.

— Відпочили? З новими силами звільняймо четверте козенятко!

3. Ознайомлення з числом та цифрою 7

1) Робота за підручником (с. 29, завдання 3).

— Порахуйте кружечки. Скільки їх? Скільки трикутників? квадратів? (Сім.)

— За числовим променем поясніть утворення числа 7 від попереднього та наступного чисел.

2) Ознайомлення з цифрою 7, порівняння друкованої та рукописної цифри.

3) Гра «На що схоже?».

— На які предмети навколишнього світу схожа цифра 7?

Цифра сім — як кочерга,
В неї, бач, одна нога.

— Зможемо знайти п'яте козенятко, якщо навчимося писати цифру 7.

4. Написання цифри 7

1) Аналіз елементів цифри.

— Цифра сім складається із трьох елементів: хвилястої лінії, великої й маленької палички.

— Починаємо писати хвилясту лінію трохи нижче середини верхньої сторони клітинки, доводимо її до верхнього правого кута клітинки, звідти, не відриваючи руки, проводимо основну, похилу паличку до середини нижньої сторони клітинки. Маленька паличка повинна перетнути основну приблизно посередині. Вона має бути горизонтальною.

2) Письмо «у повітрі».

3) Написання цифри 7 у зошиті.

Фізкультхвилинка

Осінній дощик крапотить,
Листок від холоду тремтить.
Краплина вдарила важка
І відірвала геть листка.
І закружлявся він в падінні.
Оглянув барви він осінні,

Над ставом трішки покружляв —
Де впасти, місце вибирав.
Та часу мало мав листок,
То й ліг в травичку під дубок.
Лежать там буде до весни
І бачити солодкі сни.

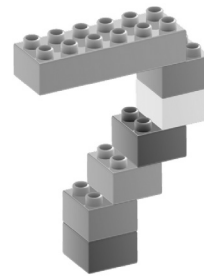
— Останнє козенятко знайдеться, якщо ми виконаємо завдання в групах.

5. Закріплення вивченого матеріалу. Робота в групах

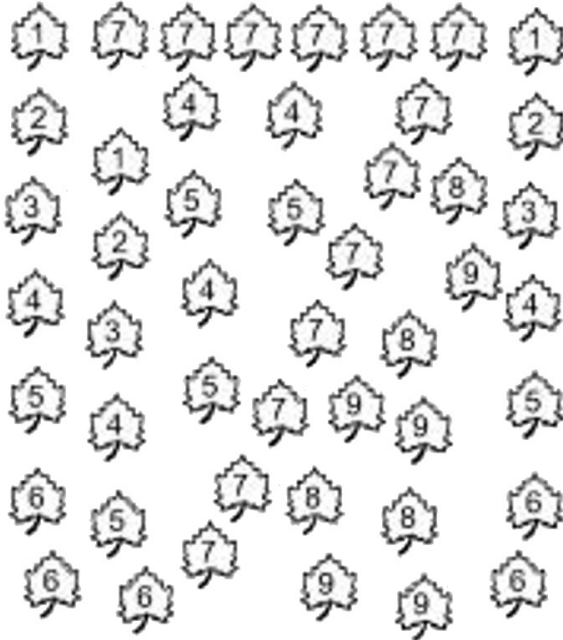
Варіанти завдань

1) Конструювання.

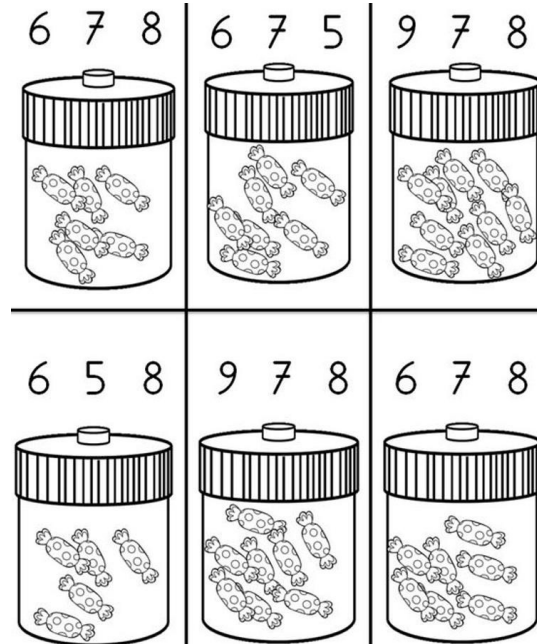
— Складіть з цеглинок LEGO цифру 7.

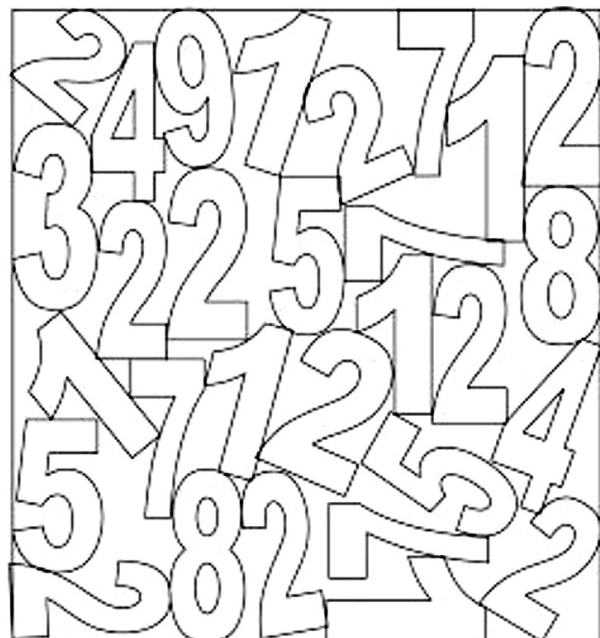
2) Розфарбуйте всі листочки з цифрою 7.
Що у вас утворилося?

3) Порахуйте кількість цукерок у банці.
Позначте відповідну цифру.

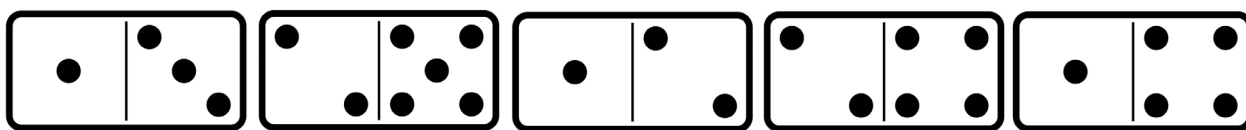

4) Розфарбуйте всі цифри 7.

5) З'єднайте кісточку доміно з відповідною множиною та цифрою.

3

4

5

6

7

— Усіх козеняток ми врятували! Чому, на вашу думку, трапилася така біда з козенятами? Яку пораду дамо малятам? Чи потрібно вам дотримувати цих порад?

НЕ ВІДЧИНЯЙ ДВЕРЕЙ НЕЗНАЙОМИМ ЛЮДЯМ!

Як чудово — вже субота!
 А в батьків ще є робота.
 Ти один лишився вдома,
 Ситуація знайома.
 Ти читаєш, чи співаєш
 І нікого не чекаєш.
 Раптом дзвоник дзеленчить...
 За дверима хтось стоїть.
 Листоноші, тітці, меру,
 Навіть міліціонеру
 Просто так не довіряй
 І дверей не відчиняй.
 Скажуть: «Брат листа прислав,
 Батько в ліфті твій застряв».
 Перш ніж відчинять, малюк,
 Впевнись: ворог там чи друг.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Приєм «Інтерв'ю»

- Про що ви дізналися на уроці?
- Що навчилися робити?
- Що сподобалося найбільше?
- Як отримати число 7 із попереднього до нього числа? з наступного числа?
- Що означає додати 1? відняти 1?
- Які правила безпечної поведінки вдома запам'ятали?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 27. ПОРІВНЮЄМО ЧИСЛА В МЕЖАХ 7

Мета: формувати поняття про число 7, про спосіб порівняння чисел на основі розташування чисел на числовому промені (*порядку слідування чисел у натуральному ряді*); формувати уявлення про сутність додавання та віднімання, вміння користуватися знаками додавання та віднімання, термінами (*вираз, значення виразу*); формувати вміння додавати і віднімати число 1 на основі порядку слідування чисел у натуральному ряді; учити виконувати додавання та віднімання на числовому промені; розвивати логічне мислення учнів шляхом формування прийомів розумових дій; виховувати старанність, товариськість, естетичний смак.

Обладнання: набір математичних матеріалів (*геометричні фігури, цифри*); картки для групової роботи; телевізор чи ноутбук; відеозаписи — уривки дитячих пісень; ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична, мистецька.

Хід уроку

1. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Мотивація навчальної діяльності

- Сім подружок голосистих,
Сім дзвіночків сріблястих
Дружно, весело живуть,
Дзвінко пісеньки співають. (*Ноти.*)

Учитель показує нотний стан з нотами.

— Чи знаєте ви, діти, що це? (*Ноти — це знаки музичної грамоти, за допомогою яких записують музику.*) Скільки їх? (*Сім.*) Чи можете їх назвати? (*Діти називають ноти.*)

— Ноти — це маленька музична сім'я. До речі, у слові *сім'я* теж заховалося число 7. Кожна нотка дарує нам свій чарівний світ та пропонує завдання. Повторимо, що ми знаємо про число та цифру 7, будемо вчитися порівнювати числа у межах 7, визначати правильні (*істинні*) та неправильні (*хибні*) нерівності.

Отже, запрошую вас до країни Математики та Музики!

3. Повторення про число 7

— Першою нас зустрічає нотка ДО. Вона просить пояснити, як утворити число 7.

— Нотка ДО теж спробувала виконати математичне завдання. Вона повинна була підкреслити числа, менші за 7. Чи правильно виконане завдання? (*Ні, зайве підкреслене число 7.*)

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

— Назвіть числа, більші за 7.

— Друге завдання було підкреслити числа, більші за 2, але менші за 6. Чи правильно виконане завдання?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

(*Ні. Числа, більші за 2, розташовані праворуч від числа 2. А числа, менші ніж 6, — ліворуч від числа 6. Число 2 не більше за 2, отже, число 2 не потрібно було підкреслювати. Число 6 не менше за 6, отже, число 6 не потрібно було підкреслювати.*)

— Нотка ДО дуже задоволена і дарує вам пісеньку!

(*Звучить уривок дитячої пісні за вибором учителя, і так — після кожного виконаного завдання нотки.*)

4. Каліграфічна хвилинка. Повторення написання цифри 7

— Нотка РЕ просить навчити її писати цифру 7.

Після виконання завдання діти слухають уривок пісні, виконуючи рухи.

Фізкультхвилинка

Пісня «Абетка і ноти» (<https://youtu.be/0lVMCIcnbMg>).

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота з математичними матеріалами

Завдання нотки МІ

— Викладіть у ряд 4 кружки, а праворуч від них — 2 трикутники. Об'єднайте всі фігури. Усього фігур більше чи менше, ніж окремо кружків? окремо трикутників? Скільки фігур усього? Складіть відповідну рівність. Яку арифметичну дію потрібно виконати, щоб стало більше?

— Викладіть 6 чотирикутників. Вилучіть 3 чотирикутники. Залишилося чотирикутників більше чи менше, ніж було? Скільки чотирикутників залишилося? Складіть відповідну рівність. Яку арифметичну дію слід виконати, щоб стало менше?

— Покладіть перед собою 5 трикутників та 7 квадратів. Чого більше? менше? Поясніть способи порівняння. (*Утворенням пар за числовим променем.*)

2. Порівняння двох множин за кількістю елементів

Робота в парах за підручником (с. 30, завдання 2)

• Завдання нотки ФА.

— З'ясуйте, за якими ознаками фігури розподілено на групи. Порівняйте групи фігур за кількістю елементів.

Учні складають нерівності, потім читають їх зліва направо та справа наліво.

Висновок. Якщо перше число більше за друге, то друге — менше ніж перше. Якщо перше число менше за друге, то друге — більше ніж перше.

3. Закріплення вміння порівнювати числа в межах числа 7 (с. 30, завдання 1)

Дослідження. Робота в групах

— Знайдіть неправильні (*хибні*) нерівності.

— У чому помилки?

— Скільки помилок знайшли? (*Помилки 7.*)

— Доведіть свою думку, користуючись числовим променем.

Фізкультхвилинка

Буду довго в бубон бити,
Дітки ж — слухати й лічити.
Скільки бубон пробубнить,
Стільки нахилів зробіть.
Скільки покажу грибків —
Стільки зробите стрибків.

4. Закріплення уявлень про арифметичні дії додавання і віднімання, їхнє схематичне зображення (с. 30, завдання 3)

Завдання нотки СОЛЬ

— Що позначає замкнена крива на першому малюнку? Яка схема відповідає малюнку?

— Як змінилася кількість качок? Який вираз доберемо? Чому? Яке значення виразу?

— Що позначає замкнена крива на другому малюнку? Перевірте, чи відповідає цьому малюнку інша схема. Поясніть чому. Чи відповідає малюнку і схемі другий вираз? Чому має бути вираз, у якому між числами стоїть знак додавання? Обчисліть значення виразу. Що позначає число 6?

5. Закріплення вміння виконувати арифметичні дії за числовим променем (с. 30, завдання 4)

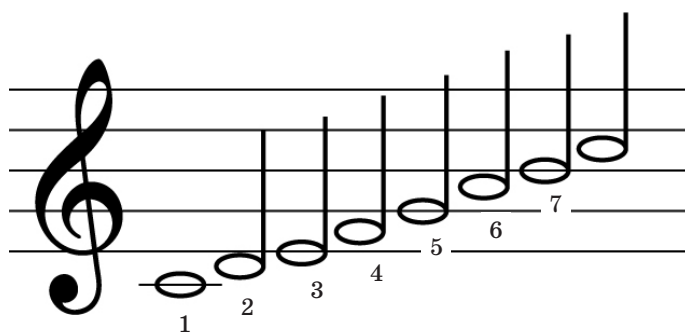
Завдання нотки ЛЯ

Пояснення учнями виконання дії за числовим променем.

6. Закріплення навичок додавання і віднімання числа 1. Робота в групах

Завдання нотки СІ

— Усі подружки нотки СІ розбіглися. Поверніть їх на місце. (*Діти отримують нотний стан із зображенням пронумерованих ноток та набір окремих ноток. На одній стороні нотки написаний приклад на додавання чи віднімання 1, а з іншої — назва нотки. Потрібно обчислити значення виразів та приклеїти нотку на своє місце.*)

Перевірка. Правильне розташування нот: до, ре, мі, фа, соль, ля, сі.

2 – 1	3 – 1	2 + 1	5 – 1	4 + 1	7 – 1	5 + 2
до	ре	мі	фа	соль	ля	сі
1	2	3	4	5	6	7

Ноти в мене поруч всі —
 До, ре, мі, фа, соль, ля, сі.
 Нотки стрибають по стану,
 Пісеньку складають,
 Ллється звук фортепіанний,
 Весело співають!

7. Розучування (співання) пісні «Сім нот» (<https://youtu.be/qkr6qgtzLkQ>)

(муз. А. Мигай, сл. Н. Кулик)

П р и с п і в:

Сім нот чути звідусіль, сім нот, знають їх усі.
 Сім нот, сім нот, до, ре, мі, фа, соль, ля, сі!
 Сім нот, пісня і танок, сім нот стануть у рядок,
 Сім нот, сім нот, до, ре, мі, фа, соль, ля, сі!

1. Із ромашки і барвінку ми сплітаємо віночок,
 Щоб сплести співанку дзвінку, пишем нотки у рядочок.
 Але як їх пов'язати, хто нам може підказати?

П р и с п і в.

2. Гарні є у нас співанки, і щедрівки, і веснянки,
 Жартівливі, обрядові, є в нас гарні колискові.
 Як же їх запам'ятати? Хто нам може підказати?

П р и с п і в.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Прийом «Скринька вражень»

— Розкажіть про свою роботу на уроці, про свої враження та покладіть їх у скриньку.

- На уроці я дізнався (*дізналася*)...
- Мені було цікаво...
- Мені було легко виконати такі завдання...
- Складним на уроці було...

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 28. ДОСЛІДЖУЄМО СКЛАД ЧИСЛА 7

Мета: формувати поняття про склад числа 7; учити подавати число 7 у вигляді суми двох доданків; формувати уявлення про сутність додавання та віднімання, уміння користуватися знаками додавання та віднімання, термінами (*вираз, значення виразу, рівність, нерівність; істинна нерівність, хибна нерівність*); учити складати рівності на додавання на основі складу чисел 2, 3, 4, 5, 6; провести підготовчу роботу щодо ознайомлення з переставним законом додавання та взаємозв'язку дій додавання та віднімання під час складання до схем рівностей на додавання та віднімання; розвивати логічне мислення учнів шляхом формування прийомів розумових дій; виховувати старанність, товариськість.

Обладнання: набір математичних матеріалів; картки для парної та групової роботи; телевізор чи ноутбук; відео-записи; ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Пролунав уже дзвінок,
Час почати наш урок!
Дружно будем працювати —
Математику вивчати!

2. Усна лічба. Гра «Мовчанка»

Діти дають відповідь на вушко вчителю.

- Назвіть числа від 1 до 7 у порядку зростання.
- Назвіть числа від 1 до 7 у порядку спадання.
- Назвіть усі числа, менші ніж 7.
- Назвіть числа, більші за 7.
- Назвіть числа, більші за 5, але менші ніж 7; більші за 3, але менші ніж 6.

3. Математичний диктант

- Намалюйте 7 квадратів.
- Запишіть число, наступне до числа 4; 2; 6; 5.
- Запишіть число, попереднє до числа 5; 3; 7; 2.
- Запишіть число, що знаходиться між числами 4 і 6.
- Запишіть числа, між якими є число 6.

4. Каліграфічна хвилинка. Написання числа 7

— Починаємо писати хвилясту лінію трохи нижче середини верхньої сторони клітинки, доводимо її до верхнього правого кута клітинки, звідти, не відриваючи руки, проводимо основну, похилу паличку до середини нижньої сторони клітинки. Маленька паличка повинна перетнути основну приблизно посередині. Вона повинна бути горизонтальною.

5. Мотивація навчальної діяльності

— Ми вже знаємо, що число 7 у багатьох народів вважається щасливим. Говорять: «Я від щастя на сьомому небі». А ще у веселки 7 кольорів, музику записують за допомогою 7 нот, у тиждні 7 днів. Числу 7 приписували магічну силу: про щось таємниче говорять, як про таємницю «за сімома замками». Сьогодні ми дізнаємося таємницю числа 7. Це склад числа 7. Тож відпочиньмо хвилинку — і вирушаймо за новими знаннями!

Фізкультхвилинка

Ми тупотимо ногами:

(Ходьба на місці.)

Туп, туп, туп.

Ми плещемо в долоні:

(Оплески.)

Плесь, плесь, плесь.

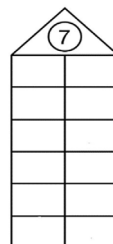
Качаємо головою.
 Ми руки піднімаємо,
 Ми руки опускаємо,
 Ми руки розведемо,
 Мов літаки летим.
 А потім опускаємо,
 За парти всі сідаємо.

(Нахили голови праворуч, ліворуч.)
 (Руки вгору.)
 (Руки вниз.)
 (Руки в сторони.)
 (Руки вниз.)

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Дослідження складу числа 7. Робота в парах

— Викладіть 7 кружечків. Переміщуючи їх зліва направо, дослідіть склад числа 7. «Заселіть» будиночок. Складіть рівності на додавання.

2. Складання прикладів на додавання на основі складу числа 7. Робота в групах

(Зразок набору кісточок — підручник, с. 31, завдання 3.)

Група отримує набір кісточок доміно. Потрібно з'ясувати, які кісточки доміно показують склад числа 7. Скласти відповідні вирази.

3. Складання виразів на основі знання складу числа, використовуючи схематичне зображення (с. 31, завдання 4)

— Розгляньмо перший відрізок: ліворуч 1 поділка (червоний відрізок), праворуч — 6 (зелений відрізок). Числа 1 і 6 становлять число 7. Ці відрізки об'єднали. Об'єднати означає додати. Складаємо рівність: $6 + 1 = 7$. Записуємо її. Тепер запишемо об'єднання відрізків справа наліво. Складаємо рівність: $1 + 6 = 7$. Записуємо її. Усього 7 поділок. Вилучимо червоний відрізок. Вилучити означає відняти. Складаємо рівність: $7 - 1 = 6$. Записуємо її. Тепер вилучаємо зелений відрізок. Складаємо рівність: $7 - 6 = 1$. Записуємо її...

Фізкультхвилинка

Гуси сірі летіли.
 Так, летіли. Так, летіли
 І присіли, посиділи,
 Та й знову полетіли,
 А потім знову присіли.

(Біг на місці.)
 (Руки руками-«крильми».)
 (Присідання.)
 (Продовження бігу.)
 (Присідання.)

4. Закріплення вміння розв'язувати приклади, використовуючи числовий промінь

1) Додавання та віднімання числа 1. Самостійна робота (с. 31, завдання 5).

— Що означає «дати 1»; «відняти 1»? Обчисліть значення виразів, користуючись числовим променем.

2) Гра «Шифрувальник». Робота в групах.

— Обчисліть значення виразів, користуючись числовим променем. Розшифруйте слова.

Перевірка. Діти зачитують розшифровані слова, пояснюють їхнє значення. (Слова: банк, гривня, ярмарок, товари.)

$$5 + 4 = \square \square$$

$$7 - 2 = \square \square$$

$$3 + 3 = \square \square$$

$$5 - 3 = \square \square$$

$$5 - 2 = \square \square$$

$$4 + 4 = \square \square$$

$$6 - 5 = \square \square$$

$$7 + 2 = \square \square$$

$$9 - 3 = \square \square$$

$$4 + 6 = \square \square$$

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
И	К	Г	М	А	Н	О	Р	Б	Я

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
И	К	Г	М	А	Н	О	Р	В	Я

$5 + 3 = \square \square$

$6 - 4 = \square \square$

$2 + 3 = \square \square$

$4 - 1 = \square \square$

$7 - 5 = \square \square$

$5 + 5 = \square \square$

$6 + 1 = \square \square$

$8 - 7 = \square \square$

$6 + 4 = \square \square$

$2 + 2 = \square \square$

$9 - 6 = \square \square$

$7 - 5 = \square \square$

$4 + 4 = \square \square$

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Б	Р	А	В	М	С	К	Я	Л	О

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Т	Р	А	В	М	С	К	И	Л	О

5. Гра «Магазин»

Учень-«продавець» має в наявності товар з цінниками. Ціни товару — в межах 7.

Умови покупки:

- Купити можна будь-яку кількість товарів на суму 7 гривень.
- Купити можна тільки 2 товари на суму 7 гривень.

6. Гра «Ярмарок»

— Веселий ярмарок закликає! Усі на ярмарок! Тут справжні дива! Чарівні вироби з глини, зі шкіри, тканини, паперу, вишиванки, шиття і плетиво, та ще всього стільки цікавого, що ані в казці сказати ані пером описати, бо це ж — ярмарок!

Учень-«продавець» показує свій товар та називає його ціну, використовуючи вислів «більше, ніж...», але менше, ніж...». (Наприклад, моя книга коштує «більше, ніж 5, але менше, ніж 7». Ціна товару — 6 гривень.) Учні-«покупці» повинні визначити «ціну товару». Хто назвав «ціну» правильно, той і «купив товар».

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Приєм «Інтерв'ю»

- Про що ви дізналися на уроці?
- Що навчилися робити?
- Що сподобалося на уроці найбільше?
- З яких чисел складається число 7?
- Доповніть числа 2 (6; 3; 1) до 7.
- Де у житті ви можете використати здобуті на уроці знання?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 29. ПОВТОРЮЄМО ЧИСЛА 1–7

Мета: актуалізувати знання про числа 1–7 (способи їхнього утворення, розташування у натуральному ряді, склад чисел); закріпити вміння каліграфічно писати цифри 1–7; формувати вміння зображувати зміст арифметичних дій схематично, визначати істинні та хибні рівності; розвивати логічне мислення, мовлення та графічні навички учнів; стимулювати цікавість до історичної та культурної спадщини нашої країни; виховувати старанність, товариськість, щедрість, любов до рідного краю.

Обладнання: набір математичних матеріалів (геометричні фігури, цифри); картки для парної та індивідуальної роботи; телевізор чи ноутбук; відеозаписи; ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Форма проведення: уявна мандрівка.

Освітні галузі: математична, громадянська та історична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності.

— Чи чули ви колись вислів «Сім чудес світу»? Як ви вважаєте, про що йдеться?

— Сьогодні на уроці я пропоную вам помандрувати нашою рідною країною та дізнатися про 7 чудес України. Дізнаємося багато цікавого про рідний край і підсумуємо все те, що нам відомо про числа у межах 7. Також удосконалюватимемо вміння виконувати арифметичні дії додавання та віднімання на числовому промені; додавати та віднімати число 1; складати за малюнками по дві рівності на додавання і по дві — на віднімання; продовжимо ілюструвати схемами арифметичні дії додавання та віднімання.

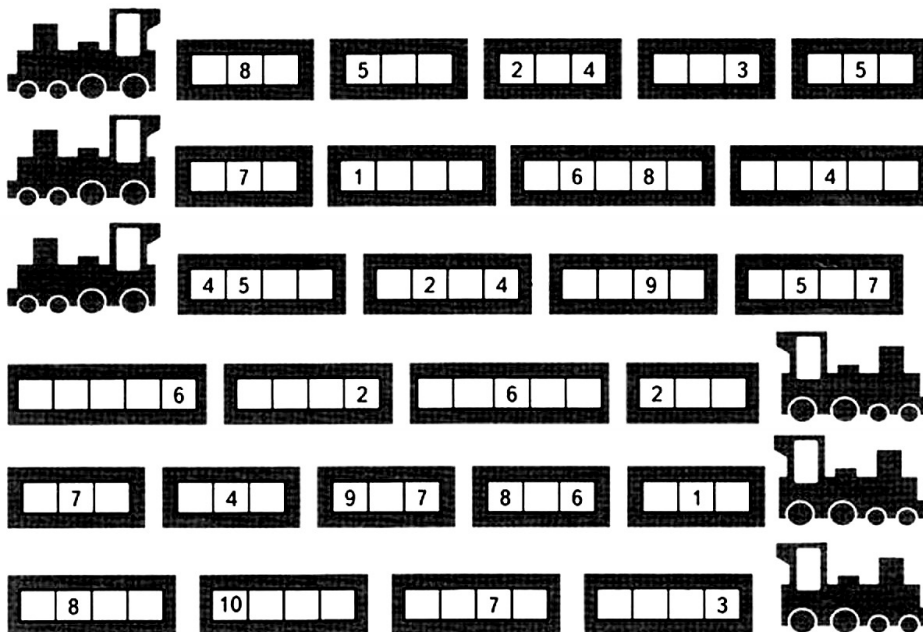
— Мандрувати ми будемо потягом. Отже, вирушаймо у путь!

Чудеса України ми хочем пізнати,
Та ще зовсім малі, щоб почати мандрувати!
Та все ж мріємо побачити хоч одне із чудес,
Наша радість була б до небес.

2. Повторення про розташування чисел у натуральному ряді. Робота в парах

Вправа «Потяг»

Потрібно «пронумерувати» вагони потяга.

3. Каліграфічна хвилинка. Повторення написання чисел 1 та 7

— Який елемент є спільним у цифрах 1 та 7? (*Велика похила паличка.*) Як правильно її потрібно написати? (*Проводимо від верхнього правого кута клітинки основну, похилу паличку до середини нижньої сторони клітинки.*)

Зупинка 1

Києво-Печерська лавра — православний монастир, заснований монахами Антонієм і Феодосієм. Була центром літописання. Тут перекладали церковно-слов'янською мовою й переписували твори іноземних авторів. «Печерська» отримала назву від слова «печери». На березі Дніпра їх викопували священники, щоб усамітнюватись для молитов. Згодом над печерами монахи побудували церкви та монастир. На території Києво-Печерської лаври ми можемо відвідати музей книгодрукування, історичних дорогоцінностей України, музей українського народного декоративного мистецтва, музики та кіно.

Кожна розповідь учителя про одне з чудес України супроводжується відеоматеріалами або ілюстративним матеріалом. (*Презентація (<https://youtu.be/gZMgLaEp798>).*)

Фізкультхвилинка

Україна,	(Діти розводять руки в сторони.)
Рідний край,	(Піднімають руки догори.)
Поле, річка,	(Повороти тулуба з розведеними в сторони руками.)
Зелен гай.	(Присідання.)
Любо стежкою іти.	(Ходьба.)
Тут живемо я і ти!	(Беруть одне одного за руки.)

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота з математичними матеріалами (с. 32, завдання 1). Робота в парах

- Викладіть перед собою зазначені фігури у підручнику.
- За якими ознаками можна розподілити фігури на дві групи? (*За формою, кольором, розміром.*)
- Працюючи в парах, складіть усі можливі рівності.

Варіанти завдання за рядами: пари першого ряду розподіляють фігури на дві групи за формою, другого — за кольором, третього — за розміром.

Колективно діти складають усі можливі варіанти нерівностей, користуючись різними ознаками поділу на групи.

Зупинка 2

— Ми дісталися міста Запоріжжя. Посередині річки Дніпро є великий острів Хортиця. Тут дбайливо зберігаються природні скарби: діброви й соснові ліси, стрімкі скелі, ковиловий степ із рідкісними рослинами. З прадавніх часів тут жили люди. Та найбільшою славою овіяна Хортиця за козацької доби. Десять 500 років тому для захисту нашого краю від жорстоких ворогів, які нападали зі степу, козаки звели тут грізну фортецю, обнесу щільним частоколом із грубих, загострених угорі колод. Саме за ці «січені» колоди вона дістала назву — Запорізька Січ. Запорожці уславили себе як мужні, віддані сини України. Ніколи не полишали в біді своїх побратимів. Сміливо воювали і в степу, і на морі.

2. Добирання до малюнка схеми та виразу з поясненням (с. 32, завдання 2)

— Хто зображений на малюнку? (*Курчата, півень та курка.*) Скільки курчат? Скільки «батьків» курчат? Що означає число 5? (*Кількість курчат.*) Що позначає число 2? (*Півень та курка.*) Чи зрозуміли ви за малюнком, птахів об'єднували чи вилучали? (*Об'єднували.*) Яка схема це демонструє? (*Друга.*) Якщо об'єднували, то якою арифметичною дією ми повинні скористатися? (*Додаванням.*) Назвіть вираз, що відповідає малюнку та вибраній нами схемі. Яке значення виразу? ($5 + 2 = 7$.) Що означає це число? (*Загальна кількість птахів на малюнку.*)

Зупинка 3

— Поки рахували птахів, потяг примчав нас у заповідник Херсонес Таврійський. Слово «Херсонес» грецькою мовою означає «півострів». Місто було побудовано і проіснувало майже 2 тисячі років, будучи частиною історії Стародавнього Риму, Стародавньої Греції та Візантії.

Тут було споруджено багато гарних храмів та монастирів. За легендою, в давні часи в одному з них прийняв святе хрещення київський князь Володимир і привіз на нашу землю православну віру.

3. Визначення правильності складених схем до задач (с. 32, завдання 3)

— Яким, на вашу думку, є Сашко: щедрим чи жадібним? Чому ви так вважаєте? (*Щедрим, тому що поділився з другом цукерками.*) А як би ви вчинили, якби у вас виявилися ці цукерки?

— Чи змінилася у Сашка кількість цукерок, коли він пригостив друга? Як? (*Цукерок стало менше, тому що віддав 3.*) Віддав — це об'єднували цукерки чи вилучали? (*Вилучали.*) Хто з дітей правильно склав схему? Доведіть. (*Дівчинка, де на схемі правильно зображено, що цукерки вилучали.*) Як же дізнатися, скільки цукерок залишилося у Сашка? (*Скласти приклад на віднімання: $7 - 3 = 4$.*)

— Чи зможе Сашко пригостити друга ще раз такою самою кількістю цукерок? (*Так, тому що залишилося 4, а пригощав трьома. А 3 менше, ніж 4.*) Скільки в нього залишиться цього разу? Складіть приклад та знайдіть його значення. ($4 - 3 = 1$.)

Зупинка 4

— Відвідаймо четверте чудо України — заповідник Кам'янець-Подільський. Це давнє місто з 700-річною історією. Старе місто ніби виростає з вапнякових скель. Навколо — глибокий рів, що заповнювали водою з річки за допомогою системи шлюзів у разі наближення до міста ворогів. Це робило Кам'янець неприступним. Місто оточене сторожовими вежами. Заїхати у нього можна було тільки через замковий міст.

Фізкультхвилинка «Перлина Україна» (<https://youtu.be/gZMgLaEp798>)

4. Визначення істинних та хибних рівностей. виправлення помилок. Робота в групах (с. 32, завдання 4)

— Знайдіть хибні рівності. Як виправити помилки?

— Скільки хибних рівностей знайшли? Як їх можна виправити? (*Обговорюють два варіанти виправлення: правильно обчислити, або в деяких випадках змінити арифметичний знак.*)

Зупинка 5

— У давні часи на Київську Русь часто нападали вороги. Тому Київський князь Володимир Великий наказав зміцнити кордони своєї держави міцними фортецями. Такою фортецею є Хотин. Не випадково скелястий мис над Дністром наші предки називали «Хотінь». Назва міста походить від дієслова «хотіти», оскільки мис був бажаним та надійним місцем для давніх поселенців. Під час визвольної війни українського народу проти польської шляхти у Хотин двічі вступали війська Богдана Хмельницького.

5. Повторення складу чисел 5–7. Самостійна робота

Зупинка 6

— На краю міста Умань простягнувся великий парк «Софіївка». Він є одним із 10 найкрасивіших парків Європи, шедевром садово-паркового мистецтва. Парк був закладений у місцевості, де майже не було дерев. Один дуже багатий поляк, Станіслав Потоцький, подарував його на іменини дружині на ім'я Софія. Звідти й назва парку «Софіївка». Протягом 6 років робітники викопували ставки, підземну річку Стікс, споруджували Великий водоспад над гротом Венери, фонтан «Змія» заввишки 18 м, водний каскад «Три сльози», проклали алеї. З різноманітних куточків світу сюди доставляли дивовижні скульптури, а також різні породи екзотичних дерев, кущів та квітів. І все це органічно поєднується у живописні незабутні пейзажі.

6. Конструювання. Робота в групах

— Використовуючи 7 геометричних фігур, складіть візерунок для клумби у Софіївському парку.

Зупинка 7

— Ми повернулися до нашої столиці — міста Києва, аби побачити сьоме чудо України — Софію Київську — всесвітньо відомий пам'ятник історії та архітектури. Його назва походить від слова «Софія», що означає «мудрість». Уважається, що його заснував князь Володимир Великий. Тоді держава називалась Київська Русь. Софія Київська була головною святинею і культурним центром держави. У Софіївському соборі літописці писали свої літописи — описували життя та військові перемоги князів, історичні події. Тут зберігалась перша на Русі бібліотека, яку створив князь Ярослав Мудрий. Також приймали послів з інших держав та підписували важливі документи.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Є багато країн на землі,
В них — озера, річки і долини...
Є країни великі й малі,
Та найкраща завжди — Батьківщина!

Ми дуже любим весь наш край
І любим Україну:
Її лани, зелений гай,
В саду рясну калину.

- Чи сподобалася вам наша уявна подорож?
- Що особливо вразило?
- Що ми можемо зробити, аби наша країна розквітала?
- Який математичний матеріал повторили?
- Що спричинило утруднення?
- Що найкраще вдавалося?

Гей, гуртуйтесь та учімося,
Українські діти!
Зранку, змалку вже учімося
Для України жити!

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 30. ЧИСЛО І ЦИФРА 8

Мета: формувати поняття про число 8; учити співвідносити число предметів і цифру 8, писати цифру 8; ознайомити учнів зі способом утворення числа 8, з місцем числа 8 у натуральному ряді; учити складати рівності на додавання на основі складу чисел 2–7; учити визначати істинні та хибні нерівності, доводити свою думку; розвивати логічне мислення учнів, графічні навички; виховувати старанність, товарицькість.

Обладнання: набір математичних матеріалів (*геометричні фігури, цифри*); картки для парної та групової роботи; ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

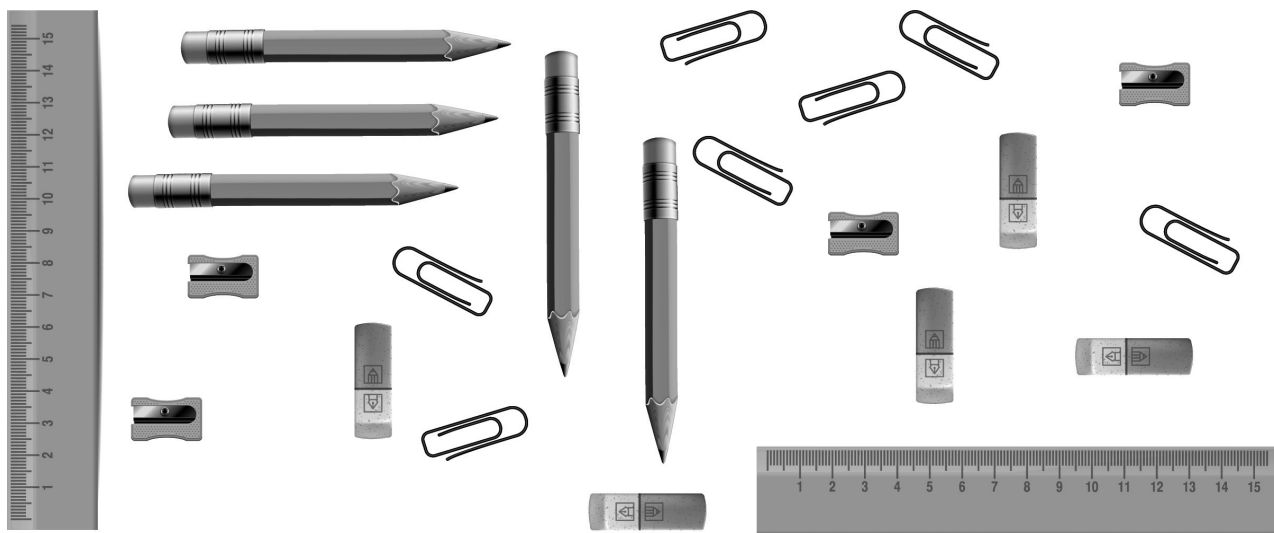
Дзвоник всім нам дав наказ —
До роботи швидше, клас!
Попрацюємо старанно,
Щоб сказати у кінці,
Що у нашій дружній класі
Діти — просто молодці!

2. Повторення про додавання та віднімання числа 1. Гра «Математичний м'ячик»

3. Робота з математичними матеріалами

1) Робота в парах.

— Розгляньте малюнок. Порахуйте предмети та запишіть цифрами їхню кількість.

2) Колективна робота.

— Кількість яких предметів найбільша? найменша?

— Викладіть стільки кружечків, скільки лінійок (2), а потім стільки кружечків, скільки резинок (5). Яку дію виконували? (*Об'єднували.*) Складіть приклад, аби зазначити виконану дію. ($2 + 5 = 7$.)

— Покладіть на парту стільки кружечків, скільки олівців на малюнку (5). Два олівці зламалися. Відсуньте 2 кружечки. Проілюструйте арифметичною дією виконані дії з предметами. (*Ми вилучали предмети, тому складаємо вираз на віднімання: $5 - 2 = 3$.*)

— Яких предметів найбільше? (*Скрипок, їх 7.*) Викладіть на парту потрібну кількість трикутників. Додайте ще 1. Скільки отримали? (8.)

4. Мотивація навчальної діяльності

— Сьогодні ми вивчатимемо число, яке позначають цифрою, що складається з двох «петельок». Ця цифра нагадує пісковий годинник, а якщо її розташувати горизонтально, означає нескінченність... («*Два кільця без початку і кінця!*») Це — число «вісім», що позначають цифрою 8. Число вісім вважається символом стабільності, спокою, повноти, справедливості, успіху, сім'ї та сімейного щастя.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Формування поняття про число 8 та способи його утворення. Визначення місця числа 8 у натуральному ряді (с. 33, завдання 2)

— Що можна сказати про кількість кругів, трикутників і чотирикутників на малюнку?
— Число, що характеризує в цьому випадку кількість трикутників, чотирикутників і кругів, — це число 8.

— Назвіть числа 1–8 у прямому та зворотному порядку. Визначте місце числа 8 на числовому промені. (Число 8 наступне за числом 7 і передує числу 9.)

Дослідження

— Як отримати число 8 із попереднього до нього числа? (До попереднього числа 7 потрібно додати 1.) Отже, 8 — це 7 і 1, тобто $8 = 7 + 1$. Назвіть наступне число до числа 8. Як отримати 8 із наступного до нього числа? (Від наступного числа 9 відняти 1.) Отже, 8 — це 9 без 1, тобто $8 = 9 - 1$.

2. Ознайомлення із друкованою та рукописною цифрою 8. Навчання написання цифри 8

Я — цифра вісім: два кільця,
Без початку і кінця.

— Розгляньте, як пишуть цифру 8. З яких елементів вона складається?

1) Пояснення написання цифри.

— Цифра 8 складається з верхнього і нижнього малих овалів. Верхній овал трохи менше за нижній. Починають писати її трохи нижче і праворуч від середини верхньої сторони. Ведуть лінію праворуч угору, заокруглюють у правому верхньому кутку клітини, потім — справа наліво до середини нижньої сторони клітини, заокруглюють і піднімаються вгору до початкової точки.

2) Написання цифри «в повітрі» під рахунок «раз-і, два-і».

3) Написання цифри в зошиті.

Фізкультхвилинка

Хмарка сонечко закрила,
Слізки срібнії зронила.
Ми ті слізки пошукаєм,
У травичці позбираєм.
Потанцюємо ще трішки,
Щоб спочили ручки й ніжки.
Всі веселі? От чудово!
А тепер в дорогу знову!

3. Дослідження. Знаходження хибних нерівностей (с. 33, завдання 4)

1–2 стовпчики порівнянь опрацьовують колективно з коментуванням;

3–4 стовпчики аналізують у парах.

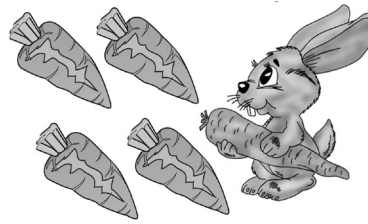
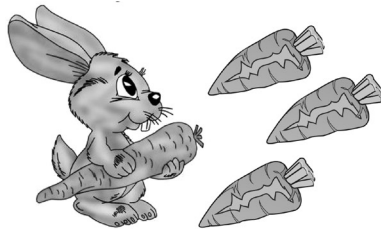
4. Формування вміння зображати схематично ситуації, що відповідають арифметичним діям додавання та віднімання

1) Робота за підручником (с. 33, завдання 5).

— Що зображено на малюнку? (Рибки.) Скільки великих? малих? Чи зрозуміли ви за малюнком, рибок об'єднували чи вилучали? (Об'єднували.) Яка схема це демонструє? (Друга.) Що позначає число 4 у схемі? число 3? Якщо об'єднували, то якою арифметичною дією ми повинні скористатися? (Додаванням.) Назвіть вираз, що відповідає малюнку та вибраній нами схемі. Яке значення виразу? ($4 + 3 = 7$.) Що означає це число? (Кількість рибок в акваріумі.)

2) *Робота в парах.*

— Накресліть до малюнка схему та складіть вираз.

Фізкультхвилинка

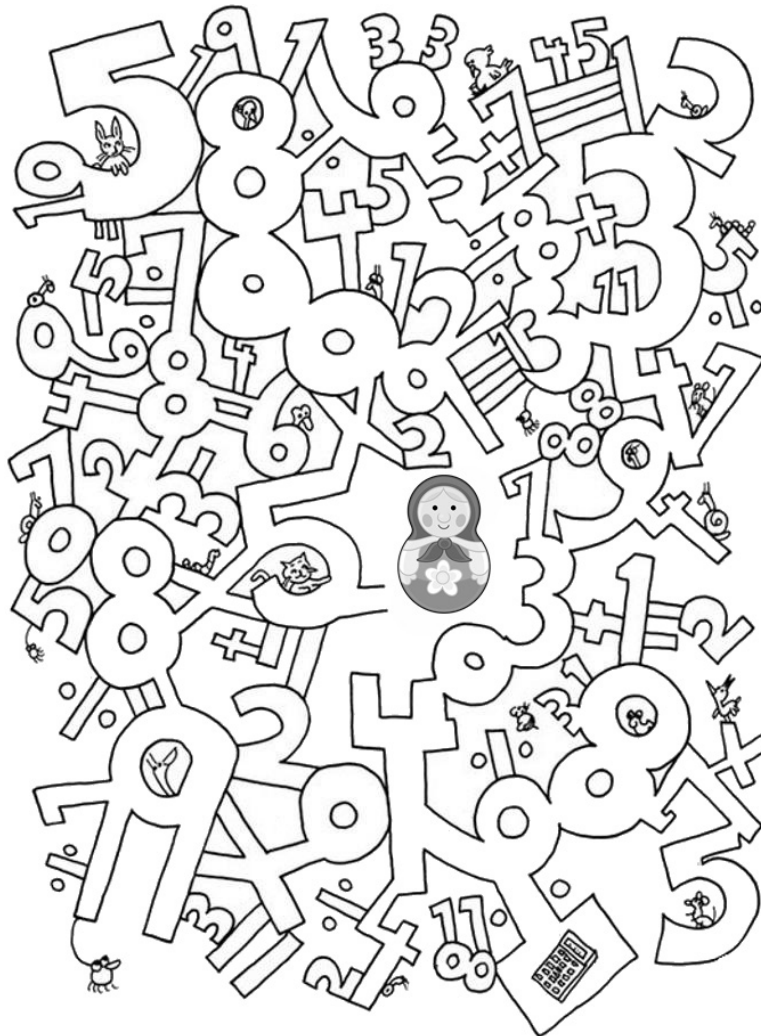
Зупинемо навчання час.
Фізкультпауза у нас.
Руки, наче крила в птаха,
Що летить й не знає страху.
Вгору-вниз їх підіймаю
І доверху підлітаю.
А тепер — метелик я,

Рух дає мені життя.
До плечей згорну я руки,
Колові зроблю я рухи.
А голівкою покрутим —
Небезпек не має бути.
Якщо ж поруч небезпека, —
Геть втікаємо далеко.

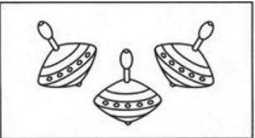
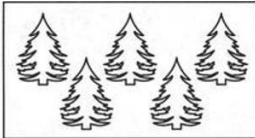
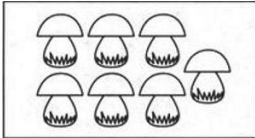
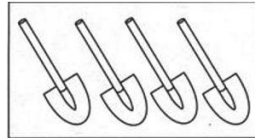
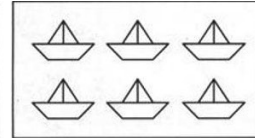

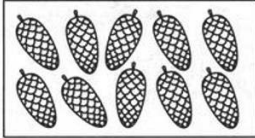
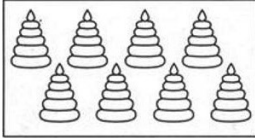
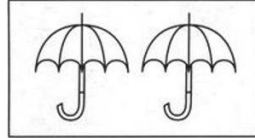
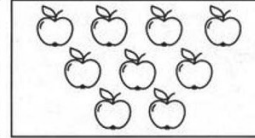
5. Закріплення та повторення вивченого. Робота в групах

Варіанти завдань

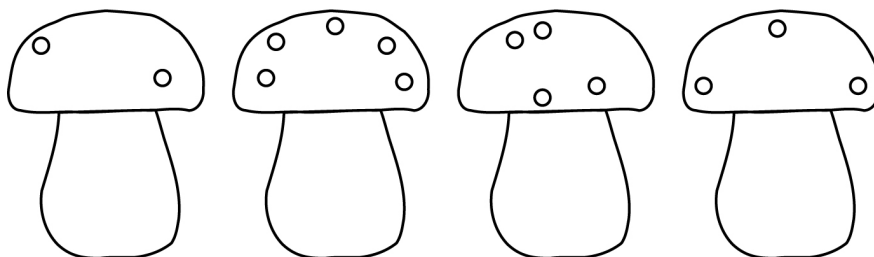
- Розфарбуйте всі вісімки.

- З'єднайте цифри з відповідним малюнком.

									
									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

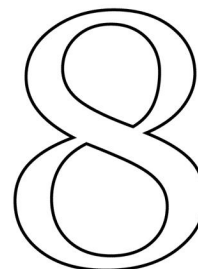
- Домалюйте на грибочках крапочки, щоб їх стало 8.

- Вправа «Оживи цифру».

Ми вміємо дружно працювати,
Почнемо цифру 8 оживляти!

- Чи може цифра 8 перетворитися на тварину чи пташину?
- Спробуйте домалювати!

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Приєм «Незавершене речення»

- Продовжте речення.
- На уроці я навчився(лася)...
- Найбільше мені сподобалося...
- Мені було складно...

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 31. ПОРІВНЮЄМО ЧИСЛА

Мета: формувати поняття про число 8, про спосіб порівняння чисел на основі їхнього розташування на числовому промені; актуалізувати поняття «більше», «менше», «стільки ж»; закріпити знання складу чисел 2, 3, 4, 5, 6, 7; формувати вміння складати приклади на додавання та віднімання за складом числа; розвивати логічне мислення, увагу, графічні навички; виховувати старанність, товариськість.

Обладнання: набір математичних матеріалів (*геометричні фігури, цифри*); картки для парної та групової роботи; ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

1. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Вправа на уважність

КАЗКА ПРО ПЕКАРІВ

В одному казковому містечку у восьмиповерхівці мешкали собі восьмеро пекарів. І дорослі, і діти поважали їх за те, що вони вміли виготовляти вироби із тіста чудернацької форми. Пекар, який мешкав на першому поверсі, випікав бублики. Пекар з другого поверху — печиво, з третього поверху — булочки, з четвертого — піцу, з п'ятого — круглі буханці хліба, з шостого — пампушки, з сьомого — тістечка, а з восьмого — торти. А незвичайним було те, що всі вироби бочком тулилися по двоє одне до одного і походили на вісімку. Покупці так полюбили вісімки з маком, з корицею, з сиром, з грибами, з родзинками, ягодами, з кремом, з цукровою пудрою!

- Про яке число йшлося у казці? (8.)
- Що випікав пекар на кожному поверсі?
- З чим були вироби пекарів?
- На яку цифру були схожими вироби пекарів?

3. Мотивація навчальної діяльності

— Сьогодні на уроці ми повторимо, як пишеться цифра 8, будемо порівнювати числа, згадаємо склад чисел від 2 до 7, а також будемо складати і розв'язувати рівності на додавання та віднімання.

4. Робота з математичними матеріалами

— Викладіть трикутниками кількість днів тижня. (7.) У другому ряду — кружечками кількість робочих днів. (5.) Чого більше? Чого менше? Як зробити, щоб кількість фігур зрівнялася? Складіть приклади до виконаних дій. ($7 - 1 = 6$, або $5 + 1 = 6$.)

5. Усні обчислення

- Назвіть попереднє число до числа 7 (3, 5, 2, 6...) Як отримати попереднє число до даного?
- Назвіть наступне число до числа 6 (4, 7, 2...) Як отримати наступне число до даного?
- Назвіть «сусідів» числа 5 (3, 6, 4...), визначаючи, яке число наступне і яке — попереднє до нього.
- Назвіть числа від 3 до 7 у порядку зростання.
- Назвіть числа від 2 до 6 у порядку спадання.
- Назвіть числа, більші за 3, але менші ніж 8; більші за 4, але менші ніж 7; більші за 5, але менші за 7.
- Що означає до числа додати 1? (Додати 1 означає отримати наступне число.)
- Що означає від числа відняти 1? (Відняти 1 означає отримати попереднє число.)

6. Визначення істинних та хибних суджень. Гра «Так чи ні?»

Якщо вчитель називає істинне судження, діти плескають у долоні.

- Число 6 — це попереднє до числа 7. (+)
- За числом 5 слідує 4 та 6.

- Число 2 більше за 4.
- Число 3 дорівнює 3. (+)
- Число 3 — це 1 та 1.
- Число 6 — це 4 та 2. (+)
- Щоб отримати число 7, потрібно до 5 додати 1.
- Щоб отримати число 4, слід від 5 відняти 1. (+)

Фізкультхвилинка

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Закріплення понять «більше», «менше», «дорівнює». Робота за підручником (с. 34, завдання 1)

— Перевірте, чи правильно виконане завдання.

- 1) Потрібно було підкреслити числа, менші за 7. (Помилка — підкреслено число 7. $7 = 7$, а слід було підкреслити менші за 7.)
- 2) Потрібно було підкреслити числа, більші за 4, але менші від 8. (Помилка — підкреслено число 8. $8 = 8$, а слід було підкреслити менші від 8.)

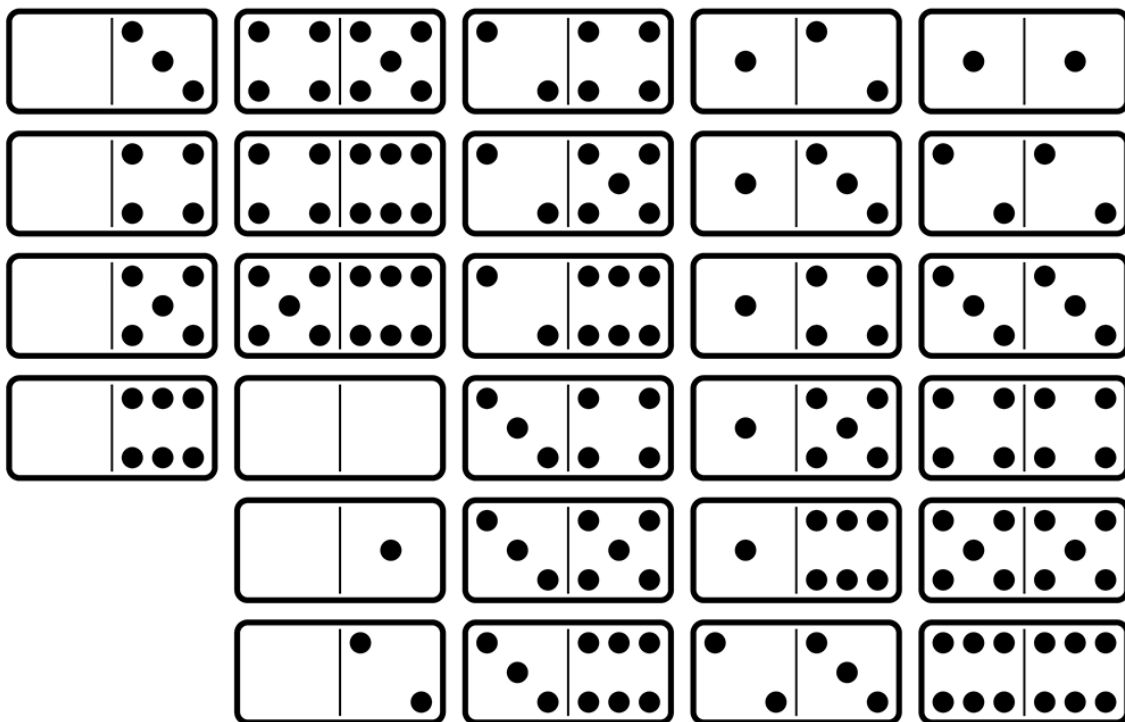
2. Порівняння чисел (с. 34, завдання 2)

- 1) 1–2 стовпчики — робота в парах.
- 2) 3–4 стовпчики — самостійна робота. Взаємоперевірка — в парах.

3. Закріплення знання складу чисел 2–7

1) Робота в групах.

Кожна група отримує кісточку доміно із певною кількістю крапок. Потрібно визначити кількість крапок та з наборів доміно чи на картках-роздруківках знайти кісточки доміно зі складом потрібного числа.

2) Повторення про утворення двох прикладів на додавання та двох прикладів на віднімання за складом числа, використовуючи доміно (с. 34, завдання 4).

3) Складання рівностей на додавання та віднімання за складом чисел, доповнюючи їх (с. 34, завдання 5).

Фізкультхвилинка

4. Формування вміння розв'язувати приклади на додавання та віднімання числа 1

Естафета «Хто швидше?»

Діти по рядах (*групах*) отримують ланцюжок прикладів, по черзі їх розв'язують. Хто першим завершить, той і переможець. Для оперативної перевірки правильності розв'язання прикладів потрібно дібрати приклади у ланцюжок так, щоб відповідь в усіх варіантах була однаковою.

Наприклад:

1-й варіант: $9 - 1 - 1 - 1 + 1 + 1 = 8$.

2-й варіант: $7 + 1 + 1 - 1 + 1 - 1 = 8$.

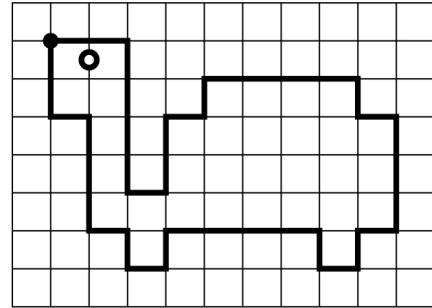
3-й варіант: $5 + 1 + 1 + 1 + 1 - 1 = 8$.

5. Геометрична хвилинка (с. 34, завдання 5)

- Визначення ознаки фігури, що змінюється. (Зміна форми фігури, а потім — кольору фігури.)
- Добирання наступної фігури за логікою ланцюжка. (Наступна фігура — жовтий куб.)

6. Графічний диктант «Черепаха»

2 →	4 ↓	1 →	2 ↑	1 →	1 ↑
4 →	1 ↓	1 →	3 ↓	1 ←	1 ↓
1 ←	1 ↑	4 ←	1 ↓	1 ←	1 ↑
1 ←	3 ↑	1 ←	2 ↑		

А чи знаєте ви, що?..

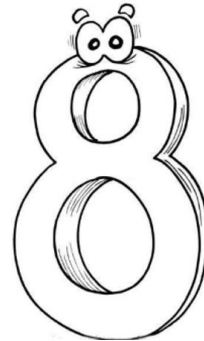
Черепах люди здавна асоціюють з мудрістю і довголіттям. Найдавніші зображення черепахи датують навіть мільйоном років до нашої ери.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Приєм «Вісімка настрою»

— Позначте на вісімці свій настрій наприкінці уроку. Поясніть.

- Моя вісімка посміхається, тому що мені на уроці...
- Моя вісімка сумна, тому що...

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 32. ДОСЛІДЖУЄМО СКЛАД ЧИСЛА 8

Мета: формувати поняття про склад числа 8; учити подавати число 8 у вигляді суми двох доданків; формувати вміння користуватися знаками додавання та віднімання, термінами «вираз», «значення виразу», «рівність»; учити знаходити значення виразів на додавання та віднімання числа 1 на основі знання місця розташування чисел у натуральному ряді; проводити підготовчу роботу до ознайомлення з переставним законом додавання та взаємозв'язку дій додавання та віднімання в ході складання до схем рівностей на додавання та віднімання; розвивати логічне мислення, математичне мовлення учнів; виховувати старанність, товарицькість.

Обладнання: набір математичних матеріалів (*геометричні фігури, цифри*); картки для парної та групової роботи; телевізор чи ноутбук; відеозаписи; ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Ось дзвінок сигнал нам дав:
Працювати час настав.
Тож і ми часу не гаймо,
Працювати починаймо.

2. Математичний диктант. «Загадкова математика»

Учитель загадує загадки. Учні відгадують та визначають число, що зустрілося у загадці. Потім записують у зошит відповідну цифру.

- Має чотири зуби,
Кожного дня з'являється за столом,
Але нічого не їсть. (*Виделка.*)
- Два братики через дорогу живуть,
А один одного не бачать. (*Очі.*)
- П'ять комірчин, а одні двері. (*Рукавиця.*)
- Сидить Марушка в семи кожухах,
Хто її роздягає, той сльози проливає. (*Цибуля.*)
- Вісім ніг, вісім рук
Вишивають шовком круг.
Мух запрошують на торг:
— Гей, купуйте, мухи, шовк! (*Павук.*)

Відповіді: 4, 2, 1, 5, 1, 7, 8.

3. Усна лічба на основі математичного диктанту

- Як із попереднього числа отримати число 4?
- Як отримати число 2 з наступного числа?
- Чи записували ви однакові цифри? Якщо додати ці два числа, що отримаємо? Назвіть сусідів цього числа.
- Назвіть сусідів числа 5.
- Порівняйте числа 1 та 7.
- З цими самими числами складіть рівності на додавання та віднімання.
- Прочитайте числа у порядку зростання.
- Прочитайте числа у порядку спадання.
- Склад яких чисел можна продемонструвати, використовуючи записані цифри?

Фізкультхвилинка

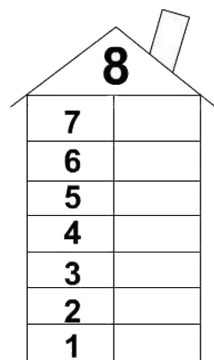
Раз! Два! Час вставати:
Будемо відпочивати.
Три! Чотири! Присідаймо,
Швидко втому проганяймо.
П'ять! Шість! Засміялись,
Кілька раз понахилялись.
Зайчик сонячний до нас

Завітав у вільний час.
Будем бігати, стрибати,
Щоб нам зайчика впіймати.
Прудко зайчик утікає
І промінчиками грає.
Сім! Вісім! Час настав
Повернутись нам до справ.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Дослідження складу числа 8. Робота з математичними матеріалами. Робота в групах

— Викладіть 8 кружків. Переміщуючи їх зліва направо, дослідіть склад числа 8. «Заселіть» будиночок вісімки.

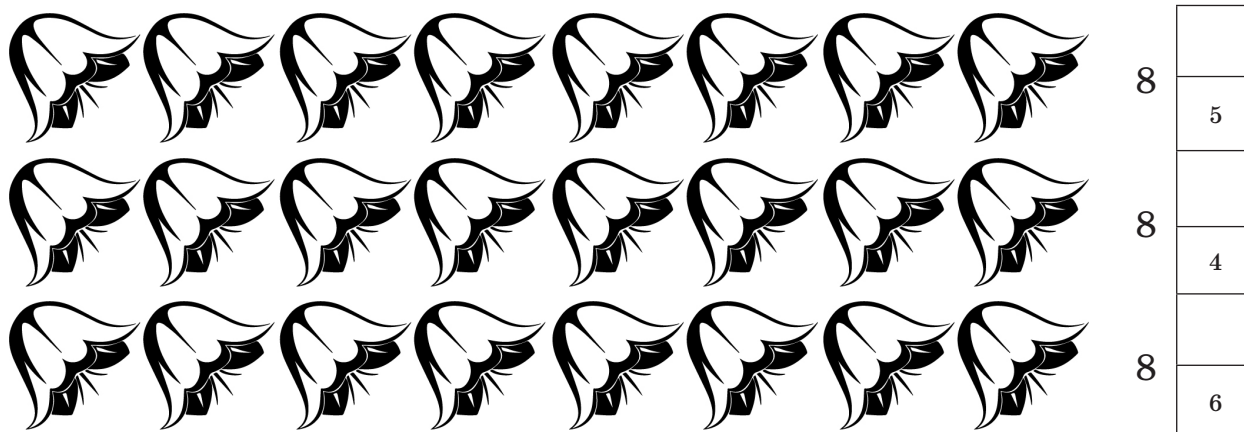

2. Закріплення засвоєння складу числа 8

1) Завдання 3 (с. 35).

— З'ясуйте, які кісточки доміно показують склад числа 8. Усно складіть відповідні рівності.

2) Розфарбуйте дзвіночки двома різними кольорами, демонструючи склад числа 8.

Фізкультхвилинка

Трава низенька-низенька.

Дерева високі-високі.

Вітер дерева колише-гойдає.

То направо, то наліво нахиляє.

То вгору, то назад,

То вниз нагинає.

Птахи летять-відлітають.

А учні тихенько за парти сідають.

(Присідають.)

(Піднімають руки вгору.)

(Обертаються.)

(Нахиляються праворуч, ліворуч.)

(Потягуються вгору, назад.)

(Нахиляються вперед.)

(Махають руками-«крилами».)

(Сідають за парти.)

3) Завдання 4 (с. 35).

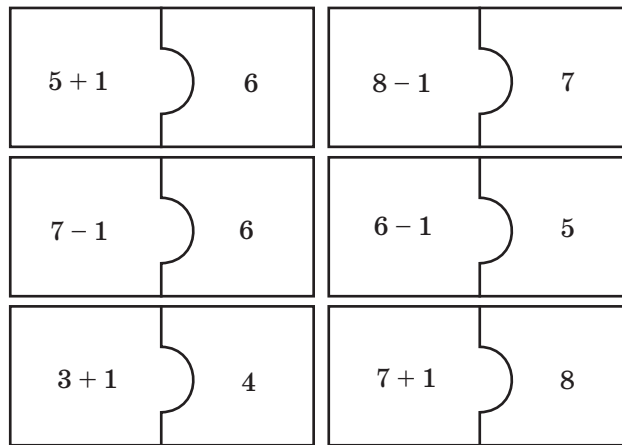
— Що спільного у схемах? (Поділок — по 8.) Що ілюструють ці схеми? (Склад числа 8.) До кожної схеми складіть дві рівності на додавання та дві — на віднімання.

4) Завдання 5 (с. 35).

— Знайдіть значення виразів, користуючись числовим променем.

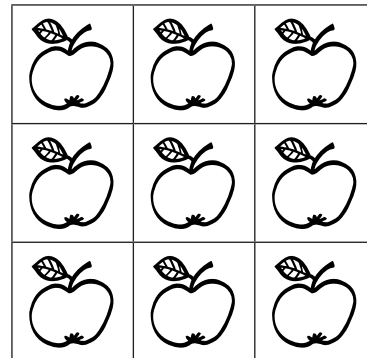
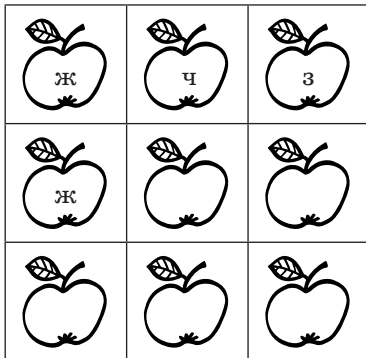
3. Удосконалення навичок додавати та віднімати число 1. «Знайди половинку». Робота в групах (на основі завдання 6, с. 35)

Учні отримують частини пазла. Потрібно скласти їх парами: приклад та відповідь.

4. Вправи на розвиток логічного мислення

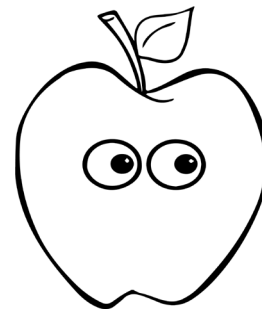
- У першому кошику — два яблука, у другому — чотири. Як перекласти яблуко, щоб їх стало 1 і 5 або 5 і 3? (Перекласти яблуко з першого кошика у другий або навпаки.)
- Розфарбуйте яблучка так, щоб послідовність кольорів у кожному ряду не повторювалася (ж — жовте, ч — червоне, з — зелене).

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Приєм «Мікрофон»

- Чого навчилися на уроці?
- Які завдання було виконати легко?
- Що спричинило утруднення?
- Домалюйте «настрій» яблучку.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 33. ПОВТОРЮЄМО ЧИСЛА 1–8

Мета: учити на основі практичної дії об'єднання елементів двох множин та виключення частини елементів множини представляти арифметичними діями додавання та віднімання; інтерпретувати додавання та віднімання за допомогою відрізків; користуватися знаками додавання та віднімання, поняттями «вираз», «значення виразу»; учити складати рівності на додавання та віднімання на основі складу чисел 2 – 8; розвивати логічне мислення учнів шляхом формування прийомів розумових дій (*аналізу, синтезу, порівняння*); виховувати старанність, товариськість.

Обладнання: набір математичних матеріалів; картки для парної та групової роботи; телевізор чи ноутбук; відео-записи; ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Мотивація навчальної діяльності

— Сьогодні до нас на урок завітали маленькі непомітні чоловічки, яких нібито немає, на зріст вони низькі. А звуть їх: Сімка, Нолик, Мася, Ігрик, Шпуля. Хто ж це такі? (*Фіксики.*) Кого я ще не назвала? (*Татус, Фаєр, Верта, Дедус.*) Усі вони приготували для вас завдання. Якщо виконаємо всі завдання фіксиків, отримаємо у подарунок «помагатор».

3. Завдання Сімки. Математичний диктант на числовому промені

Кожен учень має числовий промінь. Учителю озвучує завдання, а діти на числовому промені позначають відповідь.

- Позначте на числовому промені число 5. (5.)
- Покажіть попереднє число до 8. (7.)
- Покажіть наступне до числа 2. (3.)
- Позначте результат дії віднімання чисел 2 і 1. ($2 - 1 = 1$.)
- Позначте результат дії додавання чисел 7 та 1. ($7 + 1 = 8$.)
  - Тато, мама, брат і я.
От і вся моя сім'я.
Скільки нас? (4.)

— Які числа ми не позначили у числовому ряду? (2 та 6.) Порівняйте їх. (2 менше 6, а 6 більше 2.)

— Склад якого числа позначають ці два числа? (8.)

4. Завдання Масі. Написання цифри 8. Каліграфічна хвилинка

Пальчикова гімнастика з Ноликом

— Нам потрібно завести мотор у машини і мерщій вирушати в путь.

Мчить машина
За машинами.

Шелестить
Машина шинами.

(*Пальці рук, крім великих, складають у «замок». Це «мотор». Обертати великими пальцями. Спочатку «мотор» працює швидко, потім поступово обертання сповільнюються.*)

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

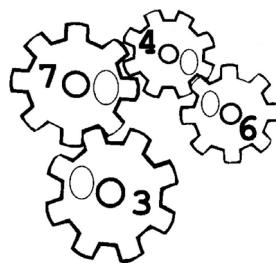
1. Закріплення знань складу числа 8

1) Завдання Ігрика. Робота в групах.

Діти отримують по кісточці доміно. Потрібно скласти можливі рівності. Записати їх у зошит. (*Матеріал завдання 3, с. 36.*)

2) Завдання Фаєра. Робота в групах.

— Ремонтуюмо механізм. Допишіть на шестерню таке число, щоб можна було отримати склад числа 8.

3) Колективна робота за підручником (с. 36, завдання 4).

— За таблицею складу числа 8 визначте, які числа пропущено у рівностях. Доповніть їх.

Фізкультхвилинка (рухова хвилинка під пісню фіксиків «Помагатор»)

2. Застосування вміння зображувати арифметичні дії та дії з множинами схематично

1) Завдання Шпулі. Колективна робота за підручником (с. 36, завдання 2).

— Складіть вирази за схемами.

— Що зображено на першому малюнку? Що робили: об'єднували чи вилучали? Яка арифметична дія відповідає об'єднанню? вилученню? Складіть вираз. Обчисліть значення виразу...

Аналогічно опрацьовують усі малюнки.

2) Завдання Татуса. Робота в парах за підручником (с. 36, завдання 5).

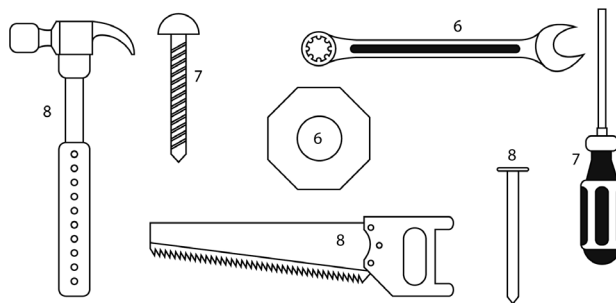
Учні повинні самостійно позначити відрізки відповідними числами. Після цього потрібно проаналізувати креслення та дібрати відповідні вирази та знайти їхнє значення.

3. Закріплення знань складу чисел 6–8. Робота в групах

— Фіксики хочуть виконувати ремонтні роботи, їм потрібно зібрати інструменти. Допоможіть їм.

Кожна група отримує зображення мультгероя та набір прикладів. Потрібно обчислити значення виразів та відібрати потрібні інструменти.

Наприклад, група допомоги Дедусу отримує набір прикладів: $5 + 3$ (8), $2 + 6$ (8), $1 + 7$ (8). Діти повинні відібрати інструменти з цифрою 8.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

— За гарну роботу на уроці та допомогу фіксики дарують вам свій символ «Ти-диш!» та просять розповісти, що ви навчилися робити добре, над чим вам ще слід попрацювати. А також фіксики просять розфарбувати їхній значок певним кольором: синім — «Мені все вдалося! Було легко працювати!», жовтим — «Хотів би ще потренуватися!», червоним — «На уроці мені було складно. Дещо я не зрозумів(ла)».

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 34. ВИВЧАЄМО ЧИСЛО І ЦИФРУ 9

Мета: формувати поняття про число 9; учити співвідносити число предметів і цифру; ознайомити учнів зі способами утворення числа 9; учити писати цифру 9; формувати вміння складати вираз до малюнка та зображувати виконані дії у схемі; розвивати логічне мислення, мовлення учнів, графічні навички; стимулювати цікавість до навколишнього світу; виховувати старанність, охайність, товариськість.

Обладнання: набір математичних матеріалів (*геометричні фігури, цифри*); картки для парної та групової роботи; телевизор чи ноутбук; відеозаписи; конструктор LEGO; ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Форма проведення: уявна морська подорож.

Освітні галузі: математична, природнича, технологічна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Дзвінко пролунав дзвінок —
Починаємо урок.

Слухаємо, вивчаємо,
Ні хвилини не гаємо!

2. Мотивація навчальної діяльності

- Через море-океан,
В сильний шторм чи ураган

Впевнено вперед прямує,
А на ньому люд мандрує. (*Корабель.*)

— Сьогодні на уроці я запрошую вас у морську подорож на казковому кораблі. Мандруючи, ми дізнаємося багато нового та цікавого, а також ознайомимося з новою цифрою, яка любить виступати у цирку. Чи здогадалися ви, що це за цифра? (9.)

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Математичний диктант на числовому промені

— Щоб потрапити до корабля, потрібно придбати квиток. Та квиток не звичайний, а з певним серійним номером. Відгадаймо його.

Діти позначають відповіді на числовому промені.

- Позначте число, що передує числу 6. (5.)
- Позначте число, наступне після числа 5. (6.)
- Позначте число, наступне після числа 3. (4.)
- Позначте число, що передує числу 2. (1.)
- Позначте число, що стоїть між числами 6 і 8. (7.)
- Позначте відповідь прикладу: $3 - 1$. (2.)

2. Розв'язування віршованих задач

— На борт корабля нас пропустять, якщо відповімо на питання віршованих задач.

- Якось в морі плив дельфін.
Сам-однісінький був він.
Потім ще сім припливло.
Скільки ж їх усіх було? ($1 + 7 = 8$.)

Шість — в осоці молодій.
Скільки жабок заховались,
Щоб лелеці не дістались? ($2 + 6 = 8$.)

- Йшов лелека по воді
І шукав жаб собі.
Дві — сховались у траві,

- Змерзли двоє поросят,
Зіщулились і тремтять.
Щоб їх відігріти,
Скільки валянок купити? ($4 + 4 = 8$.)

— Молодці, ви добре виконали це завдання.

Експерсія до каюти капітана

— Капітан вам розкаже, як керують кораблем. Щоб корабель рухався вперед, потрібно дати команду «Повний вперед!», назад — «Повний назад!», а щоб зупинити корабель, потрібно скомандувати: «Стоп, машина!».

3. Актуалізація раніше набутих знань

1) Лічба від 1 до 8; від 8 до 1. Гра «Напрямок». Робота в парах.

Діти задають одне одному завдання: називають число і напрямок лічби. Наприклад, «8 повний назад», «2 повний вперед». Діти лічать у зазначеному напрямку, починаючи від названого числа.

2) Закріплення знання сусідів чисел 2–8. Гра «Стоп, машино!». Робота в парах.

Один учень лічить до 8. Інший його зупиняє словами: «Стоп, машино!». На якому числі перший учень зупинився, сусідів такого числа він і називає. Наприклад, учень зупинився на числі 4. Отже, він називає сусідів числа 4. Потім учні міняються ролями.

Фізкультхвилинка

— Діти, тепер ми будемо рибалити.

Учні імітують рухи рибалки: стоячи, закидають вудку; стежать за поплавком, «витягують по-рожній гачок».

Рибка плава у водиці,
Рибці весело гуляти.
— Рибко, рибко-витівнице,
Хочемо тебе ввіймати!

Рибка воду сколихала,
Хліба крихітку взяла,
Рибка хвостиком махнула,
Рибка хутко пропливла.

Або руханка під пісеньку «Рибка» (<https://youtu.be/U1x3sxIR22Q>).

— Увага! На горизонті з'явилися дельфіни. Вони граються, пірнають. Скільки їх? Порахуйте. (9.) Яку цифру вам нагадують дельфіни? (Дев'ятки.)

Юнга знає це число,
Міцно взявшись за весло!

Шторм — це вам не карнавал.
Чули про дев'ятий вал?

— У вірші вам зустрілося незнайоме слово «юнга».

Юнга — це хлопчик на судні, який навчається морської справи, готується стати матросом.

Саме юнга допоможе нам порахувати геометричні фігури у підручнику та дізнатися про способи утворення числа 9.

4. Утворення числа 9. Визначення місця у числовому ряді

1) Дослідження. Робота в парах (с. 37, завдання 2).

— Порахуйте геометричні фігури. Що можна сказати про їхню кількість? Як утворити число 9 з попереднього числа? Як отримати число 9 з наступного числа?

2) Робота з числовим рядом (колективно). Визначення місця числа 9.

- Яке місце займає число 9?
- За яким числом стоїть число 9?
- Яке число більше: 8 або 9?

3) Робота з предметними малюнками та математичними матеріалами.

(На дошці — картинка з морем, а з-під хвиль виглядають морські жителі — дельфіни та морські коники.)

— Уважно подивіться на хвилі.

— Кого можна побачити? (Дельфінів і морських коників.)

— Діти, порахуйте всіх дельфінів. Скільки їх? (8.) Викладіть таку кількість кружечків.

— Порахуйте морських коників. Скільки їх? (10.) Викладіть таку кількість квадратів.

— Кого більше? менше?

— Як зробити, щоб їхня кількість була однаковою?

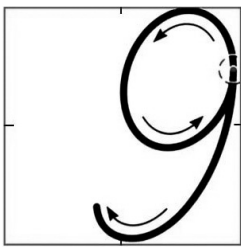
— Скільки тепер дельфінів? (9.) Скільки морських коників? (9.)

— А чи знаєте ви, що дельфіни наче справжні акробати цирку вміють виконувати різні трюки у воді? Ось і наша цифра 9 теж трюхи акробатка.

5. Ознайомлення з рукописною цифрою 9 та написання цифри

А оця весела цифра,
Ніби акробатка з цирку.
Головою вниз зависне —

Стане іншою вже, звісно.
Ця весела акробатка —
То знайома всім дев'ятка.

Написання цифри у зошиті.

Фізкультхвилинка

Рухи під пісню «Дельфіни» (https://youtu.be/OkO_TpdYМgo).

6. Цікавинки про риб

— А зараз юнга нас запрошує на виставку екзотичних риб.

Діти переглядають малюнки чи презентацію про екзотичних риб. (*Навчальне відео «Таке дивовижне Чорне море»* <https://youtu.be/5RQD3E4HgY4>)

— Чи сподобалася вам розповідь юнги? А тепер він вас просить про допомогу. Необхідно порахувати риб в акваріумах.

7. Закріплення вивченого матеріалу. Робота в групах

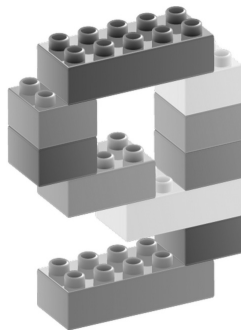
1) Робота за підручником (с. 37, завдання 4).

Потрібно до кожного малюнка дібрати схему та вираз, обчислити значення виразу.

— Хто до нас долучився на кораблі? (*Пануга.*)

— Він цікавиться, чи допоможемо ми йому виконати завдання? (*Так!*)

2) Конструювання цифри 9 з конструктора LEGO.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

— Ось і завершилася наша подорож. На березі нас зустрічають батьки і кореспондент. Він хоче у вас узяти інтерв'ю.

Прийом «Інтерв'ю»

— Якими враженнями від подорожі ти поділишся з мамою?

— Що вам найбільше сподобалося?

— Яку цифру і число вивчали?

— Які завдання були складними?

— Як ви з ними впоралися?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 35. ПОРІВНЮЄМО ЧИСЛА У МЕЖАХ 9

Мета: формувати поняття про число 9; закріпити знання способу порівняння чисел за їхнім розташуванням на числовому промені; ознайомити учнів із логічним способом порівняння чисел на основі їхнього складу; учити зображувати дії додавання та віднімання за допомогою відрізків, користуватися знаками додавання та віднімання, термінами «вираз», «значення виразу», «рівність», «нерівність»; закріпити знання складу чисел 2–8; формувати вміння складати рівності на додавання та віднімання за окремим випадком складу числа та додавати-віднімати число 1 на основі порядку чисел у натуральному ряді; розвивати логічне мислення, мовлення учнів, графічні навички; виховувати старанність, дбайливе ставлення до природи.

Обладнання: набір математичних матеріалів (*геометричні фігури, цифри*); картки для парної та групової роботи; телевізор чи ноутбук; відеозаписи; ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична, природнича.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Актуалізація знань

— Яка тварина з країни Математики до нас завітала? (*Чапля.*) За допомогою яких цифр її намалювали? (2, 5, 6, 4, 3.) Яке найбільше число вони позначають? (6.) Найменше? (2.)

— Пропишіть цифру 9 у зошиті.

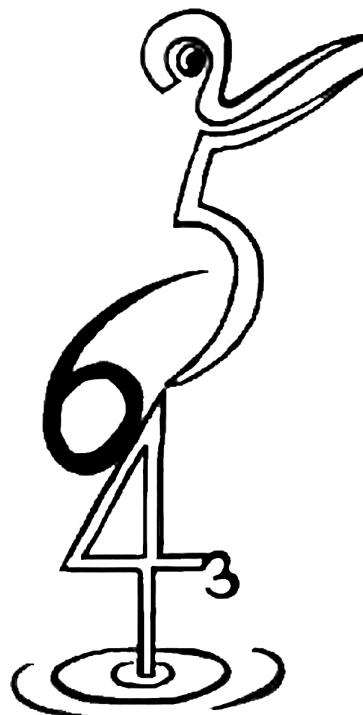
— Розкажіть усе, що ви знаєте про число 9. (*Число 9 розташоване між числами 8 та 10. Попереднє число 8, наступне 10. Число 9 — це 8 та 1. Число 9 — це 10 без 1.*)

— Запишіть усі числа, що знайшли на малюнку, у порядку зростання (2, 3, 4, 5, 6), а потім — у порядку спадання (6, 5, 4, 3, 2).

— Яке число можемо збільшити, якщо перевернути цифру? (6 на 9.)

— Викладіть 6 трикутників та 9 трикутників. Чого більше? менше? Чи можете визначити, на скільки різняться числа? Яким чином ви це дізналися? (*Складанням пар.*)

— Перевіримо ваші твердження за допомогою числового променя. Те число, що знаходиться праворуч, є більшим.

3. Мотивація навчальної діяльності

— Пригадайте математичні знаки: «>», «=», «<». Коли ми їх використовуємо?

— Розгляньте малюнки (*на дошці*). Яким відомим вам способом порівнювали числа? (*Складанням пар та за розташуванням числа на числовому промені.*) Чи відомий вам третій спосіб порівняння чисел? (*Ні.*)

— Як ви вважаєте, якою буде тема нашого уроку? Чого навчимося? (*Порівняння чисел у межах 9. Ознайомлення із новим способом порівняння чисел.*)

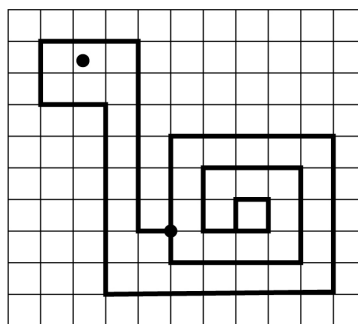
— Так, ми ознайомимося з новим способом порівняння чисел на основі логічних суджень та знання складу чисел.

Фізкультхвилинка «Равлик» (<https://youtu.be/jPB1ulBRr30>)

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Графічний диктант «Равлик»

1 — ліворуч, 6 — вверху, 3 — ліворуч, 2 — вниз,
 2 — праворуч, 6 — вниз, 7 — праворуч, 5 — вверху,
 5 — ліворуч, 4 — вниз, 4 — праворуч, 3 — вверху,
 3 — ліворуч, 2 — вниз, 2 — праворуч, 1 — вверху,
 1 — ліворуч, 1 — вниз.

2. Самостійна робота. Порівняння чисел (с. 38, завдання 1)

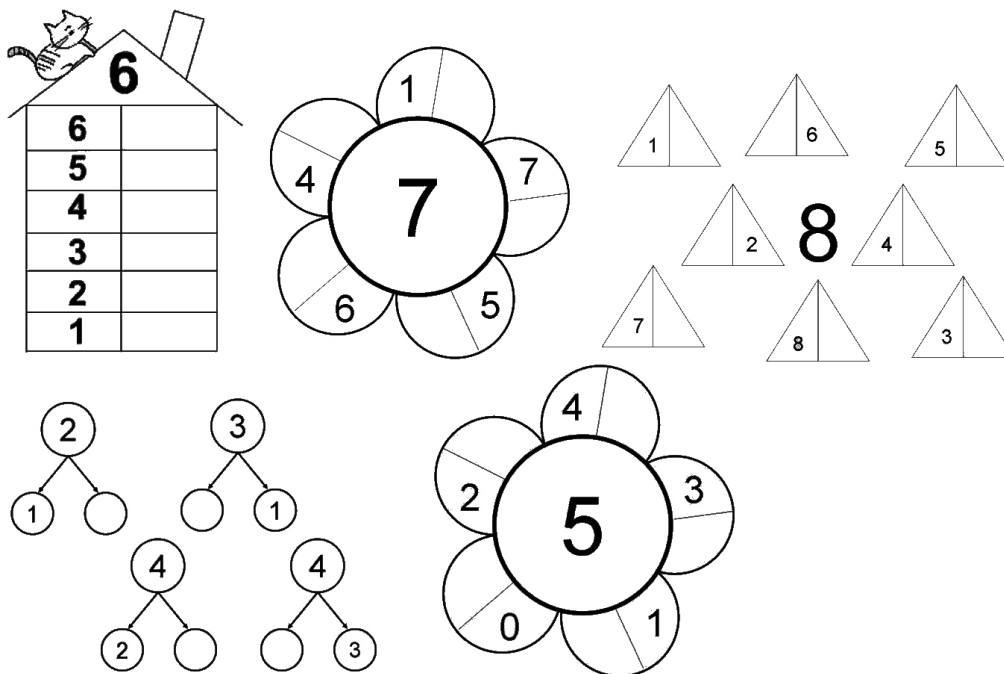
— Равлик просить визначити пари чисел, де потрібно поставити знак «менше».

Діти отримують картки. Порівнюють числа. Ті порівняння, у яких поставили знак «менше», зафарбовують жовтим кольором. Якщо утворився певний візерунок, роботу виконано правильно. (Експрес-перевірка — за візерунком.)

3 ☐ 5	9 ☐ 7	8 ☐ 9	7 ☐ 5
8 ☐ 6	2 ☐ 5	7 ☐ 4	6 ☐ 9

3. Повторення складу чисел. Робота в парах

Варіанти завдань

4. Ознайомлення з новим способом порівняння чисел (с. 38, завдання 4)

Коментування. Число 5 потрібно порівняти з числом 3. Число 5 подали як 3 і ще 2; очевидно, що 3 і ще 2 більше, ніж просто 3; 5 — це 3 і ще 2, а 3 і ще 2 більше за 3. Тому 5 більше за 3.

5. Добирання схем та виразів до малюнка. Робота в групах (с. 38, завдання 5)

Малюнок ліворуч: у годівничці сиділо 5 синичок, прилетіло ще 4; слід дізнатися, скільки синичок стало. Щоб показати, скільки синичок стало, потрібно об'єднувати. Тому слід вибрати схему, де відрізок зі знаком питання позначає об'єднання двох множин. Це — третя схема. На ній червоний

відрізок позначає 5 синичок, що були у годівничці, а зелений — 4, які до них прилетіли. Цілий відрізок, що складається з двох частин і позначений знаком питання, позначає всіх синичок, що зберуться в годівничці.

Об'єднати означає додати, тому вибираємо вираз, де між числами 5 і 4 стоїть знак арифметичної дії додавання. Перелічуємо всіх синичок, які зберуться в гнізді.

Усього 9 синичок. Отже, значення виразу — 9.

Аналогічну роботу проводять за другим малюнком.

Фізкультхвилинка

6. Гра «Розшифрування». Робота в групах

— Розв'яжіть приклади. Відповіді виразів підкажуть вам, чим можна підгодовувати синичок узимку.

На дошці — малюнки з цифрами: хлібні крихти — 1, печиво — 2, сало — 3, капуста — 4, зерно — 5, котлети — 6, насіння соняшника — 7, подрібнені горіхи — 8.

$$2 - 1 = 1$$

$$2 + 3 = 5$$

$$4 - 1 = 3$$

$$6 + 1 = 7$$

$$4 + 4 = 8$$

Повідомлення вчителя та бесіда про необхідність підгодовування пташок узимку

ЧИМ ГОДУВАТИ ПТАШОК

Насіння соняшнику та арахісу, горіхи. Важливо: НЕ лущене, НЕ смажене і НЕ солене. Сіль не виводиться з організму птахів, тому вони можуть загинути від зневоднення. Горіхи розлущіть хоча б на дві половини. Також птахам можна давати їсти насіння винограду, дині, кавуна, гранату, журавлини та цитрусових (*хоча самі плоди цитрусових не бажано*).

Щоб не шукати, де продають не смажене насіння, можете придбати перед прогулянкою зернову суміш для папушок і підсипати в годівнички дорогою. Пташки вам подякують і швидше за все одразу позлітаються.

Сало — дуже хороша калорійна їжа для птахів. Найбільше його любляють синиці. Важливо, щоб сало було НЕ соленим і НЕ копченим.

ЧИМ НЕ ГОДУВАТИ ПТАХІВ

Об'їдки зі столу. Зварена каша, жир зі сковорідки, запліснявілий хліб — це все завдасть птахам шкоди. Каша замерзне або зіпсується, жир забруднить оперення, тому птах може загинути від переохолодження, а пліснява так само шкідлива для птахів, як і для людей.

Якщо ви облаштували годівничку і почали підсипати корм, не припиняйте цього! Птахи звикають до джерела їжі та розраховують на це, особливо в сильні морози. Не забувайте про ваших синичок. У складних погодних умовах ви можете допомогти їм вижити.

Слухання пісні «Синичка» (https://youtu.be/07LPBR_GigY).

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Приєм «Мікрофон»

- Що ви сьогодні повторили? Які вміння вдосконалили?
- Що з цього ви вмієте робити добре?
- Над чим ще слід попрацювати? Як можна міркувати при порівнянні чисел?
- Як слід міркувати при додаванні чи відніманні числа 1?
- Чи є істинними твердження: «Число 6 складається з 4 і 4»; «Якщо до 5 додати 3, то одержимо 8»; «7 — це 8 без 2»?
- Що означає додати? відняти?
- Яке число одержимо в результаті додавання: більше чи менше? А в результаті віднімання?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 36. ДОСЛІДЖУЄМО СКЛАД ЧИСЛА 9

Мета: актуалізувати знання учнів про число 9; дослідити склад числа 9; учити порівнювати числа логічним способом на основі знання складу чисел; удосконалювати вміння складати за графічною схемою рівності на додавання та віднімання; розвивати логічне мислення учнів шляхом формування прийомів розумових дій (*аналізу, синтезу, порівняння*); виховувати старанність, дбайливе ставлення до природи.

Обладнання: набір математичних матеріалів (*геометричні фігури, цифри*); картки для парної роботи; телевізор чи ноутбук; відеозаписи; конструктор LEGO; ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Встало сонечко давно,
Зазирнуло у вікно.
На урок час поспішати,
Математику вивчати.

2. Актуалізація знань

1) Розташування чисел у порядку зростання. Робота в групах.

— Яка зараз пора року? (*Осінь.*)

— Назвіть осінні місяці. (*Вересень, жовтень, листопад.*)

— Дуже гарний ліс о цій порі року! Кого тільки не зустрінеш у ньому! Усі лісові мешканці готуються до зими.

— Згадайтеся, про кого йдеться в загадці.

- Колючий клубочок
Прибіг у садочок. (*Їжак.*)

— Їжачок, готуючись до зими, зібрав багато грибів.

— Порахуйте, скільки грибів зібрав їжачок. (*9.*)

— Нумо допоможемо йому розкласти їх по одному. Кожний грибок має свій номер. Відновіть числовий ряд у порядку зростання.

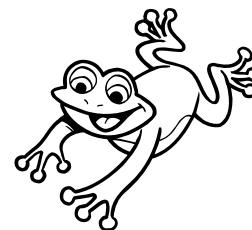
2) Повторення знань про сусідів чисел. Робота в групах з конструктором LEGO.

На дошці позначено колір цеглинки конструктора та число, що йому відповідає. Учитель називає число, а діти показують певний колір цеглинки конструктора, що відповідає його «сусідам», за таблицею-зашифрованою кольорів.

— Біля лісового озера можна зустріти ще одного мешканця тваринного світу.

- По дорозі стрибає,
А у воді плаває. (*Жаба.*)

— Жаба стрибатиме із купини на купину, на яких написано числа. Отже, складіть кольорову доріжку, якою плигала жаба.

- Викладіть цеглинку, що позначає число, попереднє до числа 5; (*4.*)
... число, наступне до числа 6; (*7.*)
... число, наступне до числа 7; (*8.*)
... число, попереднє до числа 6; (*5.*)
... число, на 1 більше 8; (*9.*)
... число, на 1 менше 7. (*6.*)

3) Повторення складу чисел.

— На веселій лісовій галявині можна побачити... Здогадайтеся, кого?

- Що то за гість?
Ніжок має шість,
Аж чотири крильця має,
По квітках собі літає.
Ні бджола, ні джмелик —
Зветься він... (*метелик*).

— Цей метелик допоможе нам згадати склад числа 8. Він сідатиме на квітку із числом, а ви повинні показати цеглинку конструктора певного кольору, щоб можна було утворити склад числа 8.

— Яке число отримаємо, якщо додамо 1? (9.)

4) Каліграфічна хвилинка. Написання цифри 9.

Фізкультхвилинка «Кленові листочки»

Осінь, осінь. Лист жовтіє,
З неба часом дощик сіє.

(Пальцем показують рух дощика.)

Червонясте, золотисте

Опадає з клена листя.

Діти ті листки збирають,

(Руки в сторони, присідають, імітуючи збирання листочків.)

У книжки їх закладають.

Наче човники, рікою

(«Ліхтарики».)

Їх пускають за водою.

З них плетуть вінки барвисті,

Червонясті, золотисті.

(Кружляють.)

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

- Влітку медом ласував,
Досхочу малини мав.
А як впав глибокий сніг,
Повіхнув і спати ліг.
Бачив чи не бачив сніг,
А проспав аж до весни. (*Ведмідь*.)

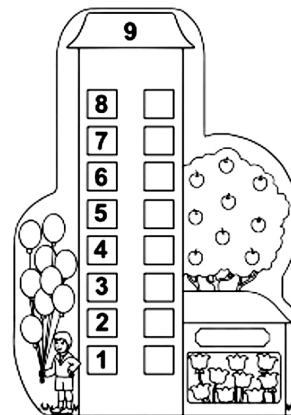
— Як ведмідь готується до зими? Чи робить він запаси на зиму? Чому?

1. Дослідження. Робота з математичними матеріалами. Робота в парах

— Покладіть 9 квадратиків. Відсуньте 1 квадратик вбік.

— Скільки квадратиків ліворуч? А скільки — праворуч? Як можна дістати число 9?

Діти, відкладаючи по 1 квадратику вбік, називають усі випадки складу числа 9 та заповнюють «жителями» будиночок числа 9.

2. Закріплення вивченого складу числа 9. Робота за підручником (с. 39)

1) Завдання 3.

— З'ясуйте, які кісточки доміно ілюструють склад числа 9.

2) **Завдання 4. Складання та запис у зошит складених за схемою рівностей на додавання та віднімання. Робота в парах.**

$8 + 1 = 9$	$5 + 4 = 9$	$6 + 3 = 9$
$1 + 8 = 9$	$4 + 5 = 9$	$3 + 6 = 9$
$9 - 1 = 8$	$9 - 4 = 5$	$9 - 6 = 3$
$9 - 8 = 1$	$9 - 5 = 4$	$9 - 3 = 6$

- Ця рудесенька тваринка —
Наче лісова іскринка!
У дуплі ховає шишки,
Ягоди, гриби, горішки.
З гілочки на гілочку
Перестрибне... (білка).

— Як білочка готується до зими?

— Ось наша пустунка розвісила грибочки на гіллі дерев, та не може визначити, на якій гілці більше грибів, а на якій — менше. Допоможемо їй?

3. Розвиток математичних умінь порівнювати числа різними способами (с. 39, завдання 5, 6)

Діти пояснюють спосіб порівняння за числовим рядом у завданні 5 та спосіб порівняння на основі знання складу чисел (завдання 6).

— 9 порівнюємо з числом 4. 9 — це 5 та 4, отже, 9 більше 4.

— Порівнюємо 4 та 6. 4 — це 6 без 2, отже, 4 менше 6.

Фізкультхвилинка

Ходить білочка по лісі,—
По високому, густому,
По зеленому, рясному.
В неї стежечок багато:
По землі і по деревах.
Справа стежечка — до зірки,
Зліва стежечка — до шишки,
Ззаду стежка — до горішка.

(Діти ідуть на місці.
Простягають руки вперед, розводять
в сторони, стежать поглядом.
Розводять руки в загадану сторону,
стежать поглядом, повертаються назад.
Простягають руки вперед,
стежать поглядом,
повертаються назад.)

- Довгі вуха, куций хвіст,
Невеличкий сам на зріст,
На городі побував,
Там капусти пожував.
Довгі лапи: скік та скік;
Ми погнались, а він втік. (Заєць.)

— Чи робить зайчик запаси на зиму? Чому?

— Як же він готується до настання зими?

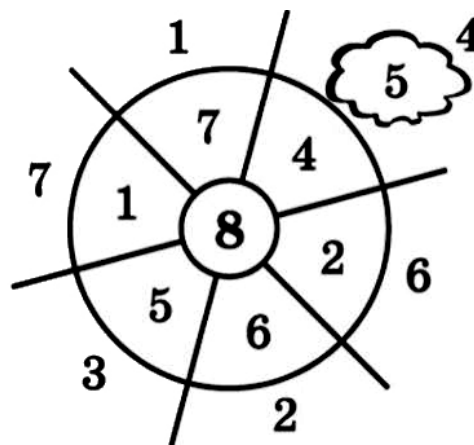
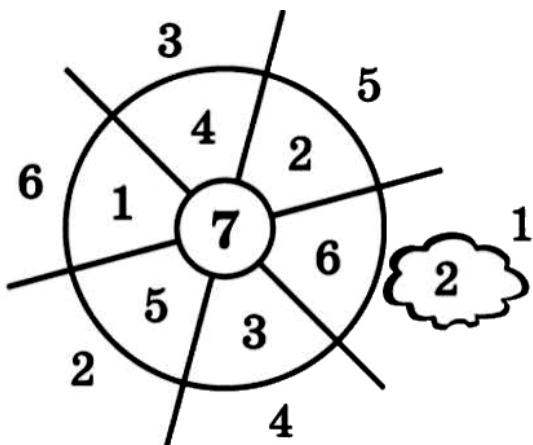
4. Гра «Весела лічба»

- Сім зайчиків сидять
І траву вони їдять.
От іще два прискакали.
Скільки зайців, порахували? ($7 + 2 = 9$.)
- Під дубочком п'ять грибочків,
Під сосною їх чотири.
Скільки разом, полічили? ($5 + 4 = 9$.)
- Ось до класу на урок
Прилетіло шість сорок.
Три пізніше прибуло.
Скільки всіх сорок було? ($6 + 3 = 9$.)

5. Повторення складу чисел 7–8. Гра в парах «Сонечко»

Учні вписують між «промінцями» таке число, щоб при додаванні до поданого отримати число, записане в центрі «сонечка». У разі помилки інший учень малює «хмарку» і виправляє помилку.

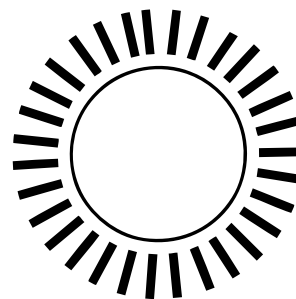
III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Приєм «Мікрофон»

- Скільки чисел ми вивчили?
- Назвіть їх у порядку зростання.
- Яке число найменше? найбільше?
- Які геометричні фігури ви знаєте?
- Чим вимірюють довжину відрізка?
- Як дістати число 9?
- Що сподобалося на уроці?

Самооцінювання

- Оцініть свою роботу.
- Намалюйте червоне сонечко, якщо вважаєте, що ви добре працювали й можете тепер допомогти іншим.
- Намалюйте жовтогоряче сонечко, якщо вважаєте, що вам потрібна допомога й ви щось не зрозуміли.
- Намалюйте жовте сонечко, якщо вважаєте, що вам було важко на уроці.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 37. ПОВТОРЮЄМО ЧИСЛА 1–9

Мета: актуалізувати знання учнів про числа 1–9, склад чисел 7–9; продовжувати вчити порівнювати числа, визначати істинні та хибні нерівності, пояснювати свій вибір; розвивати вміння аналізувати малюнок та добирати до нього схему та вираз; учити орієнтуватися у таблиці; розвивати логічне мислення та мовлення учнів; виховувати навички культурної поведінки у театрі.

Обладнання: картки для парної та групової роботи (*таблички, «квитки»*); телевізор чи ноутбук; відеозаписи; ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична, соціальна, мистецька.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Математика — наука
Точна і серйозна.
І прожить без неї нам
Навіть дня не можна.
Міркуємо — швидко!
Відповідаємо — правильно!

2. Гра «Математичний м'яч»

Повторення складу чисел 2–9 та вміння додавати та віднімати число 1.

3. Гра «Схованки»

Відновлення числового ряду.

4. Каліграфічна хвилинка

Запис цифр 5, 8, 9.

— Відгадайте, які цифри завітали до нас у гості. Нумо напишемо їх у зошиті.

— Розкажіть, що ви знаєте про числа, які позначають ці цифри.

5. Уточнення знань дітей про розташування чисел на числовому ряді (с. 40, завдання 1)

Фізкультхвилинка

Щось не хочеться сидіти,
Треба трішки відпочити.
Руки вгору, руки вниз,
На сусіда подивись
І гарненько усміхнись.
Плесни раз, ще кілька раз.
Гаразд, до роботи — час.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

— Наші цифри хочуть відвідати цікаве місце. Відгадаймо, куди ж вони зібралися.

1. Гра «Розшифровка». Визначення хибних нерівностей (с. 40, завдання 2). Робота в парах

Діти отримують нерівності. Біля кожної зазначено певну букву. Після визначення хибної нерівності потрібно обвести букву біля неї. Потім за визначеними буквами читають слово. (*Театр.*)

$6 > 5$ П	$4 < 6$ К	$9 < 6$ А	$10 > 1$ С	$7 < 5$ Т
$9 < 8$ Т	$8 > 9$ Е	$7 > 4$ Д	$3 < 6$ У	$3 > 8$ Р

— Наші цифри зібралися до театру. Що ви знаєте про театр? Чи бували ви там з батьками? Яку виставу переглядали?

Театр для нас — це, наче казка.
Тут можна зняти свою маску,
І стати можна тут поетом,
Й складать вішовані куплети.
Театр — це море сподівань
І нездійснених побажань.
Це гарне місце відпочинку,
І восени, і навіть взимку.

2. Закріплення знань складу чисел 7, 8, 9. Робота в парах

— До нас на гастролі прямує театр з іншого міста. А декорації перевозить на вантажівках (с. 40, завдання 3). Допоможіть розташувати вантаж правильно!

Фізкультхвилинка

З тобою гуляєм весело,
В театр ми йдемо,
І пісеньку співаємо:
Тря-ля-ля, тря-ля-ля. *(4 оплески.)*

— Незабаром розпочнеться вистава. Слід поспішити придбати квитки.

3. Гра «Купи квиток». Робота в групах

Кожна група отримує комплект квитків. На кожному — зазначений приклад. Учасники групи повинні «купити» (вибрати) собі квиток на певну суму грошей. *(Сума грошей установлена вчителем. Наприклад, 7 гривень.)*

— Молодці! Всі купили квитки. Можемо заходити до зали та займати свої місця. Підкажіть, у театрі можна сідати будь-де? *(Ні, на квитку зазначено ваш ряд та місце.)*

4. Гра «Знайди свій ряд та місце». Робота в групах

— Розгляньте свій квиток уважніше. Який ряд та місце на ньому зазначено? Знайдіть на плані глядацької зали своє місце, позначте його.

	МІСЦЕ								
Ряд	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1									
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									
9									

— Пригадайте, як правильно пройти на своє місце. Як потрібно поводитися під час вистави?

5. Перегляд уривка вистави-казки театру

- Чи здогадалися ви, яку виставу переглядали наші цифри?
- А на яких виставах театру бували ви?
- Якщо вистава складається з декількох частин, то між ними буває невеличка перерва — антракт для того, щоб трошки перепочити, розім'яти ноги і, навіть, трошечки перекусити.

6. Добирання до малюнка схеми та виразу (с. 40, завдання 4)

— Розгляньте перший малюнок та скажіть, скільки яблук та груш було до початку антракту у буфеті театру. (7 яблук та 2 груші.) Що позначає крива лінія навколо фруктів? (Їх об'єднали.) На якій схемі це зображено? (На третій.) Яку дію будемо використовувати? (Додавання.) Назвіть приклад, що відповідає нашому малюнку та схемі. (7 + 2.) Розв'яжіть цей приклад. (Відповідь: 9 фруктів.)

— Під час антракту 2 груші купили та з'їли. Тепер фруктів більше чи менше, ніж було спочатку? (Стало менше.) Яка схема нам ілюструє це? (Друга.) Чому ви так вважаєте? Чи є поміж поданих виразів той, що нам підходить до схеми та розв'язання? (Так, це третій вираз: 9 – 2.) Обчисліть значення виразу. (Відповідь: 7 яблук.)

7. Конкурс «Щасливий квиток»

— Діти, розгляньте уважно ще раз свій квиток у театр. Пригадайте, яке у вас місце і ряд.

Один учень-ведучий повинен задумати число — номер щасливого квитка. Не називаючи номера, він повинен описати його. (Наприклад, це число, що має сусідів 6 та 8.) Учні відгадують число. (7.) Шукають на своєму квитку склад цього числа. Хто першим підведе руку, той і отримує сюрприз. (Наприклад, переможцем може бути учень з квитком: 2 ряд 5 місце або 6 ряд 1 місце.)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Вправа «Крісло автора»

Учитель пропонує учням розповісти:

- що вдалося;
- яка робота була найцікавішою;
- яка — найскладнішою;
- яке завдання хотіли б зробити ще раз;
- який театр хотіли б відвідати, яку виставу переглянути...

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 38. ВИВЧАЄМО ЧИСЛО 10

Мета: формувати поняття про число 10; учити писати цифру 0 і позначати число 10 двома цифрами — 1 і 0, співвідносити число предметів і цифру; ознайомити учнів зі способом утворення числа 10, з місцем числа 10 у натуральному ряді; ввести в мовлення учнів термін «натуральний ряд чисел»; формувати вміння складати рівності на додавання і віднімання за малюнком або схемою, складати рівності на додавання на основі складу чисел 2–9, виконувати додавання і віднімання числа 1, порівнювати числа логічним способом; розвивати логічне мислення учнів шляхом формування прийомів розумових дій; виховувати старанність, товариськість.

Обладнання: набір математичних матеріалів (*геометричні фігури, цифри*); картки для парної та групової роботи; телевізор чи ноутбук; відеозаписи; ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Усні обчислення. Віршовані задачі

• Зайчик із городу в ліс моркву в кошику приніс,
Зручно всівся коло хати і узявся рахувати:
«Дві й одна. Одна та дві». Виклав моркву на траві,
А сорока із гори загукала: — Буде... ($2 + 1 = 3$).

• Є у котика і киці
П'ять горняток на полиці
Й дві тарілочки для супу.
Скільки посуду укупі? ($5 + 2 = 7$).

• Мали бджілки п'ять хатин.
Ще одну зробив Мартин.

І замислився ведмідь:
Скільки вуликів стоїть? ($5 + 1 = 6$.)

• Четверо лисиць на сцені
Надзвичайно спритні.
В однієї м'яч зелений.
У скількох блакитні? ($4 - 1 = 3$.)

• Кожний день виводить в сад наша Мурка кошенят:
Двох рябих, біленьке, сіре. Скільки ж всіх малят?
($2 + 1 + 1 = 4$.)

3. Робота з математичними матеріалами

— Викладіть на парту 1 трикутник, під ним — цифру, що позначає цю кількість трикутників. Поряд викладіть ще 1 трикутник. Скільки їх тепер? (2.) Яке число ми отримали? (Наступне.) Як отримати наступне число? (Додати 1.) Продовжуємо далі.

Діти додають по одній фігурі та викладають потрібну цифру на позначення отриманої кількості фігур.

— Прочитайте ряд чисел. Чим він цікавий?

— У ньому всі числа впорядковані так, що кожне наступне число на одиницю більше попереднього, — такий ряд називають *натуральним*.

— Яке найбільше число ми отримали? (9.) Що отримаємо, поклавши ще один трикутник? (Їх стане 10.) Чи знаєте ви, як записати число 10?

4. Мотивація навчальної діяльності

— Сьогодні ми ознайомимося з особливим числом, що записують двома цифрами. Воно є першим та найменшим двоцифровим. Як ви вважаєте, чому його так називають? (Бо позначають двома цифрами.)

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Дослідження. Робота в парах

— Користуючись підручником (с. 41, завдання 2), дослідіть способи утворення числа 10. (До попереднього 9 додамо 1, отримуємо 10. 10 — це $9 + 1$. Від наступного 11 віднімаємо 1 та отримуємо 10. 10 — це 11 без 1.)

2. Співвіднесення числа і цифри. Гра «Пошуковець». Робота в парах за підручником (с. 41, завдання 3)

Учитель виставляє на дошці числа 4, 5, 6, 10.

— Кількість яких фігур можна позначити цими числами?

(Звернути увагу дітей, що під час рахунку можна враховувати різні ознаки фігур: форму, колір, наявність кутів.)

— Які фігури ми рахували: плоскі чи об'ємні?

— Наведіть приклади предметів навколишнього світу цих форм.

Фізкультхвилинка

3. Ознайомлення із записом числа 10

1) Слухання казки про число 10.

Одиниця і нуль були найближчими сусідами, часто гостювали одне в одного. Разом пили чай, їли пироги, дивилися телевизор, співали пісні.

Але одного весняного дня налетів сердитий вітер і своїм холодним подихом розвалив будиночок нуля. Гірко плакав нулик. Прийшов він до одиниці, розповів їй про нещастя.

А одиниця була доброю, тому запропонувала нулеві оселитися у її будиночку. Нуль подумав-подумав — і погодився. Відтоді всі казали, що у цій хатині мешкають дві цифри, які становлять число 10.

На базарі, у магазині покупці почали купувати товари десятками: 10 яєць, 10 пачок сірників, 10 гудзиків, 10 кришок...

Додатковий матеріал. Інший варіант казки про число 10. Презентація (<https://vseosvita.ua/library/cislo-i-cifra-10-zapis-cisla-10-dvoma-ciframi-kazka-pro-cislo-i-cifru-10-86576.html>).

2) Пояснення вчителя із записом цифр.

— Десять — це двоцифрове число, бо воно складається з двох цифр 1 і 0.

- Пропишемо цифру 1.

— Цифра 1 складається з двох елементів — паличок, одна з яких коротша за іншу. Спочатку пишуть маленьку паличку. Починають писати її трохи вище за центр клітини і ведуть до верхнього правого кута клітини. Потім пишуть основну похилу паличку від верхнього правого кута до середини нижньої сторони клітини.

- Пропишемо цифру 0.

— 0 (нуль) складається з одного елемента: великого лівого овалу. Починаємо писати нижче від верхнього правого кута квадрата, ведемо заокруглення ліворуч, торкаємося нижньої сторони клітинки і з'єднуємо праворуч.

3) Каліграфічна хвилинка (перегляд відео щодо написання 10).

Одиниця та нуль,
Коли зустрічаються,
Десяткою стають
І дуже цим пишуться.

- Пропишемо цифри на позначення числа 10.

Учитель звертає увагу дітей на те, що кожна цифра має свій «будиночок» — клітинку, тому число 10 записують у двох клітинках.

Фізкультхвилинка

Раз — всі встали, два — підняли
Руки вгору, похитали,
Три — прогнулись, на чотири —
Всім ласкаво усміхнулись.
П'ять — притупнули ногою.
Шість — тепер іще другою.

Сім — за спинку руки склали,
Нахилились — знову встали.
Вісім раз отак зроби,
На дев'ятий — рівний ти,
Ну, а десять — вже сідайте,
Підрахунки починайте!

4. Гра-малювання «Збери намисто». Робота в парах

Потрібно домалювати намистинки у намисто. Кількість намистинок має дорівнювати 10.

5. Розвиток умінь добирати до малюнка схему, складати вираз (с. 41, завдання 4)

— Знайдіть малюнок, у якому вилучали предмети. (Другий малюнок, цукерки.) Опишіть його. Знайдіть відповідну схему. (Друга.) Поясніть свій вибір.

— Складіть вираз за схемою та малюнком. ($4 - 1 = 3$.)

— Доберіть схеми до першого (машинки) та третього (гудзики) малюнка. Поясніть свій вибір.

Складіть вираз за схемою та малюнком. (Машинки: $3 + 2 = 5$. Гудзики: $8 + 2 = 10$.)

Запис складених прикладів у зошит.

6. Повторення складу чисел 8 та 9. Гра «Шифрувальник». Робота в групах (с. 41, завдання 5)

Діти відновлюють склад чисел. Потім біля дописаних цифр позначають букву шифру. Отримують та читають слово, що утворилося.

Варіант 1. Склад числа 8.

8		0		0			1
	7	6	3	2	1	5	4
	1	2	5	6	7	3	4
	М		Л		Д	Ц	

Шифр

1	2	3	4	5	6	7
м	о	ц	і	л	о	д

Слово: *молодці*.

Варіант 2. Склад числа 9.

9		0		У		Н		К
	8	6	5	3	4	7	1	2
	1	3	4	6	5	2	8	7
	Р		3		М		И	

Шифр

1	2	3	4	5	6	7	8
р	к	у	з	м	о	н	и

Слово: *розумник*.

— Так справді, ви гарно сьогодні працювали на уроці та всі молодці, а кожен з вас — розумник!

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Приєм «Мікрофон»

- Чого навчилися на уроці?
- Що вас найбільше зацікавило?
- Що спричинило утруднення?

Рефлексія

- Оберіть смайлик!
- Веселий. Урок сподобався: я впорався з усіма завданнями. Я задоволений собою.
- Простий. Урок сподобався, але завдання були не такими вже легкими. Мені було важко, але я впорався.
- Сумний. Завдання на уроці виявилися занадто складними. Мені потрібна допомога!

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 39. ПОРІВНЮЄМО ЧИСЛА У МЕЖАХ 10

Мета: актуалізувати вміння порівнювати числа різними способами, поняття «натуральний ряд чисел», розуміння додавання та віднімання числа 1, визначаючи попереднє чи наступне число; формувати вміння добирати до малюнка схему та рівність; провести пропедевтичну роботу щодо вивчення переставного закону додавання; розвивати логічне мислення учнів шляхом формування прийомів розумових дій (*аналізу, синтезу, порівняння*); виховувати інтерес до математики, бажання вчитися, старанність, почуття дружби, привчати до охайності письма.

Обладнання: набір математичних матеріалів (*геометричні фігури, цифри*); картки для самостійної та групової роботи; конструктор LEGO; ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

— А ще ми сьогодні більше дізнаємось про число 10.

Тож працюймо всі старанно,
Щоб почути у кінці,

Що у нашій першій класі
Діти — просто молодці!

2. Геометрична хвилинка

— Розгляньте у підручнику на с. 42 ряд геометричних фігур. Як змінювалися ознаки фігур?
(*Змінювалися по черзі колір, розмір, форма.*)

— Чи здогадалися ви, яка фігура наступна? (*Наступна фігура — зелений шестикутник.*)

3. Усне опитування

- Скільки чисел ми вже вивчили?
- Чим число 10 відрізняється від решти?
- Розкажіть, що ви знаєте про нього.
- Полічіть від 10 до 1.
- Полічіть від 1 до 10.
- Назвіть числа менше 7 та більше 4.
- Які числа менше 5?
- Назвіть числа більше 6.
- Які числа більше 4 та менше 7?

Фізкультхвилинка

Раз — ялинка,
Два — дубок,
Три — березовий гайок,
А чотири — це травичка,
П'ять — мурашка-трудівниця,

Шість — колючий їжачок,
Сім — грибок боровичок,
Вісім — білка,
Дев'ять — пташка,
Десять — квіточка ромашка.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація знань про натуральний ряд чисел

1) Гра «Потяг».

Діти отримують пронумеровані вагончики. Потрібно скласти потяг, якщо нумерація починається «з голови» потяга чи «з хвоста».

2) Робота за підручником (с. 42, завдання 1).

- Відновіть відрізок натурального ряду чисел.
- Яке число найменше?
- Яке число найбільше?

2. Узагальнення знань про числа 1 та 10

1) Бліцопитування.

- Назвіть найбільше одноцифрове число. (9.)
- Що потрібно зробити, аби отримати 10? (Додати 1.)
- Яке найменше одноцифрове число? А число 10? (Воно двоцифрове.)
- Запам'ятайте: число 10 — найменше двоцифрове число.

2) Каліграфічна хвилинка. Написання 1 та 10.

3) Інсценізація вірша С. Маршака.

А в т о р

Ось круглий Нуль, або нічого.
Послухай казочку про нього.
Сказав веселий, круглий Нуль
Сусідці-Одиниці...

Н у л ь

З тобою поруч я б хотів
Постояти, сестрице!

А в т о р

Вона оглянула його
Сердитим, гордим поглядом...

О д и н и ц я

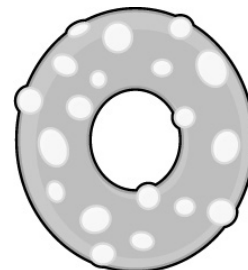
Ні! Ти — Нуль, число нікчемне,
Не стій зі мною, бо мені
Це зовсім неприємно!

А в т о р

А Нуль на це...

Н у л ь

Я знаю сам, що в світі значу мало.
Та якби поруч стати нам, десяткою ти стала б.
Поглянь на себе: ти ж у нас мала і худорлява,
Та станеш більшою ти враз, коли я стану справа.

3. Порівняння чисел. Самостійна робота

(Виконують на окремому аркуші за матеріалом завдання 2 підручника на с. 42.)

Перевірка та обговорення

- Зачитайте нерівності, у яких ви поставили знак «більше».
- У яких нерівностях ви поставили знак «менше»?
- Чи використовували ви знак «дорівнює»?
- Які способи порівняння ви знаєте?
- Яким способом ви користувалися? Який, на вашу думку, найлегший?

4. Повторення про додавання та віднімання числа 1 на основі знання розташування чисел в натуральному ряді (с. 42, завдання 3)

Після обговорення схеми підручника — самостійне розв'язування прикладів із записом у зошит.

Фізкультхвилинка

Руки вбік, угору, вниз,
Один, два, три — не помились.
Ми руками — хлоп, хлоп, хлоп,
А ніжками — топ, топ, топ.
Як годинник, ось так:
Тік-так, тік-так.

5. Повторення складу чисел 9 та 8. Пропедевтика переставного закону додавання

1) Практичні дії з математичними матеріалами.

- Викладіть 4 трикутники та 5 кружечків. Складіть вираз та знайдіть його значення. ($4 + 5 = 9$.)
- Викладіть 5 кружечків та 4 трикутники. Складіть вираз та знайдіть його значення. ($5 + 4 = 9$.)
- Що спільного? Чим відрізнялися вирази та наші дії?
- Отже, ми можемо записати: $4 + 5 = 5 + 4$.

2) Робота в групах (с. 42, завдання 4).

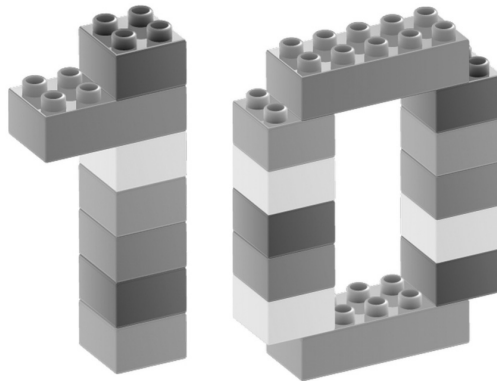
- Згадайте склад чисел. Для кожного випадку складіть рівність за схемою: $\square + \square = \square + \square$.

6. Добирання до малюнків схем та складання рівностей (с. 42, завдання 5)

- Запрошую вас в іграшковий магазин!
- Розгляньте перший малюнок. На полиці стояло 3 заводні песики та 3 іграшкові коники. Коників продали. Які іграшки залишилися стояти на полиці?
- Скільки іграшок було спочатку?
- Як зображені ці дії на малюнку?
- Іграшки об'єднували чи вилучали?
- Яка схема відповідає нашому малюнку?
- Чого в ній бракує? (Чисел.)
- Поміркуйте, які числа слід дописати у схему.
- Які дії виконували з ведмедиками та зайчиками? (Їх об'єднували.)
- Розгляньте уважно схему та додайте потрібні числа.
- Складіть вирази до отриманих схем. Обчисліть значення цих виразів. ($6 - 3 = 3$, $5 + 1 = 6$.)

7. Конструювання. Робота в групах

Складання з конструктора LEGO числа 10.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Прийом «Мікрофон»

- Продовжте речення.
- На уроці я повторив(ла)...
- Мені було легко виконувати такі завдання...
- Я вагався(лася) та був(ла) невпевнений(на), коли...

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 40. ДОСЛІДЖУЄМО СКЛАД ЧИСЛА 10

Мета: формувати поняття про склад числа 10; учити подавати число 10 у вигляді суми двох доданків та складати рівності на віднімання з числом 10; учити складати рівності на додавання і віднімання на основі складу числа 10; провести пропедевтичну роботу щодо вивчення переставного закону додавання та взаємозв'язку арифметичних дій додавання і віднімання шляхом складання рівностей за кісточками доміно та схемами; розвивати логічне мислення учнів шляхом формування прийомів розумових дій (*аналізу, синтезу, порівняння*); виховувати старанність, товариськість, цікавість до світу тварин.

Обладнання: набір математичних матеріалів (*геометричні фігури, цифри*); картки для парної роботи; телевизор чи ноутбук; відеозаписи; ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична, природнича.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Гра «Числова доріжка»

Стали числа на зарядку,
Стали числа по порядку,

Як солдати на парад,—
Вийшов натуральний ряд.

7 9 5 3 6 2 4 8 1

Один учень біля дошки, решта — на партах викладають натуральний ряд чисел 1–9.

- Поставте числа в порядку зростання.
- Полічіть від 1 до 9.
- Прочитайте числа у зворотному порядку.
- Полічіть парами до 8; а тепер — трійками до 9.
- Назвіть числа від 3 до 7; від 9 до 5.
- Назвіть число, що передує числу 4.
- Назвіть число, наступне до числа 7.
- Назвіть числа менші від 4.
- Назвіть число, що стоїть між 5 і 3, менше від 7 і більше від 5.
- Назвіть сусідів числа 3, числа 8.

3. Математичний диктант. Розв'язування віршових задач

- Зайченята на городі
Морквинки збирали.
Тут чотири, а там три.
Нумо, порахували! ($3 + 4 = 7$)
- По дорозі вовчик біг.
Ніс п'ять яблук на пиріг.
Чотири впало, покотилось.
Скільки яблук залишилось? ($5 - 4 = 1$)
- П'ять маленьких совенят
У переліску сидять —
Двоє біля мами Христі.
Скільки на гілках у листі? ($5 - 2 = 3$)
- Ось у лісі на дубок
Прилетіло шість сорок,
Потім прилетіли ще дві.
Скільки зараз стало їх? ($6 + 2 = 8$)
- В серпні сім лелек зібрались
У мандрівку за теплом.
П'ять над луками піднялись.
Скільки ходить бережком? ($7 - 5 = 2$)
- Ластівка п'ятьох пташат
У гнізді годує.
Четверо дзьобів мовчать.
Скільки вередує? ($5 - 4 = 1$)
- Під дубочком сім грибочків,
Під сосною їх три.
Скільки разом? Полічи! ($7 + 3 = 10$)

Фізкультхвилинка

Раз — всі встали,
Два — підняли руки вгору, похитали,

Три — прогнулись, на чотири —
Всім ласкаво усміхнулись.

П'ять — притупили ногою.
Шість — тепер іще другою.
Сім — за спинку руки склали,
Нахилились — знову встали.

Вісім раз отак зроби,
На дев'ятий — рівний ти,
Ну, а десять — вже сідайте,
Підрахунки починайте!

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Дослідження складу числа 10. Робота з математичними матеріалами в групах (с. 43, завдання 1–2)

— Викладіть 10 кружечків. Переміщуючи їх зліва направо, дослідіть склад числа 10. «Заселіть» будиночок числа 10.

— Складіть відповідні рівності на додавання та віднімання. (Діти складають такі рівності за 1-м випадком складу числа, зазначеним учителем.)

2. Ознайомлення зі способом запам'ятовування складу числа (с. 43, завдання 3)

— Які числа записано над мішенню? (Числа, які йдуть у натуральному ряді до 10.)

— Як з'єднали числа? (З'єднали перше число від початку з першим числом від кінця; друге число від початку з другим числом від кінця...)

— Що цікавого можна помітити? (Кожна така пара чисел становить число 10 — як зліва направо, так і справа наліво: 1 і 9 становить число 10; 9 і 1 становить число 10...; число 5 становить пару саме з собою.)

— За малюнком назвіть пари чисел, що становлять число 10. (1 і 9; 9 і 1; 2 і 8; 8 і 2; 3 і 7; 7 і 3; 4 і 6; 6 і 4; 5 і 5.)

— Складіть рівності на додавання. ($1 + 9 = 10$; $9 + 1 = 10$ ...)

3. Закріплення розуміння складу числа 10

1) Гра «Збери намисто». Робота в парах.

Пари отримують картки із зображенням низки з намистинками. Визначають, скільки намистин потрібно «донизати» в кожному випадку, та домальовують їх, щоб зрештою утворилося 10.

Учні одне одному дають завдання скласти на парті «намисто» із кружечків, доповнюючи число намистин до 10.

2) Вправа «Доміно» (с. 43, завдання 4).

— З'ясуйте, які кісточки доміно ілюструють склад числа 10.

— Складіть за ними приклади на додавання та віднімання.

3) Складання за схемами рівностей на додавання та віднімання (с. 43, завдання 5). Запис їх у зошит.

Фізкультхвилинка

Ой, хто там так натомився,
Вліво, вправо нахилився?
Треба дружно всім нам встати,
Фізкультпаузу почати.

Раз, два, три, чотири —
Розгулялись в лісі звірі.
П'ять, шість, сім,
Посміхніться дружно всім.

4. Формування вмінь зображувати описану ситуацію схематично, складати за нею рівність

1) Колективна робота за підручником (с. 43, завдання 6).

— Який малюнок відповідає запропонованій схемі? Чому ви так вважаєте?

2) Робота в парах.

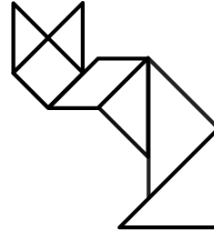
— За малюнком доповніть схему та складіть вираз.

— У хлопчика було 4 цукерки. Друг дав йому ще 2. Виконайте схему, на якій зображено, скільки цукерок стало у хлопчика. Доберіть відповідний вираз. Знайдіть його значення.

5. Вправа «Танграм».

— Виберіть один із силуетів лисички та викладіть цю фігуру.

- В лісі молодиця гуляє,
На всі боки поглядає.
На ній шубка дорога,
Вся горить, мов золота.
Хвіст пухнастий і м'який.
Що за звір такий? (Лисиця.)

Після складання танграму називають номер своєї схеми та дізнаються від учителя (або читають) цікавинку про лисичку, або вгадують число за завданням учителя, відкривають число на натуральному ряді та ознайомлюються з цікавим фактом із життя лисиці.

10 фактів про лисицю

Лисиця — одна з найпопулярніших героїнь казок, у яких вона завжди розумна та хитра.

1. Лисиці не пережовують їжу. Вони рвуть здобич і шматками ковтають її.
2. Лисиці взимку ведуть одиночний спосіб життя і тільки перед настанням літа заводять сім'ї.
3. У лисячій сім'ї турбуються про потомство обоє батьків.
4. Лисиці всеїдні. Переважно харчуються невеликими тваринами: дрібними гризунами, кроликами, зайцями і козулями.
5. Хвіст для лисиці — дуже важливий орган. Під час бігу він допомагає їй тримати рівновагу, а взимку є додатковим захистом від холоду.
6. Лисиці дуже обережні. У разі небезпеки або погоні вони заплутують сліди і переховуються в інших місцях, щоб ввести переслідувача в оману. Саме через цю особливість лисиця має звання найхитрішого звіра.
7. Максимальна швидкість, з якою може бігти лисиця, — 50 км/год.
8. У дикій природі лисиці живуть близько 6–8 років.
9. Найбільш розвиненими почуттями у лисиць є слух і нюх. З їхньою допомогою звір дізнається про навколишнє середовище.
10. Лисиця феньок (пустельна лисиця) — найменша з-поміж усіх різновидів. Ця крихітна тварина важить 1,5 кг.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Приєм «Мікрофон»

— Продовжте речення.

- На уроці я навчився(лася)...
- Найбільше мені сподобалося...
- Мені було складно...
- На уроці мене здивувало...

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 41. ПЕРЕВІРЯЄМО СВОЇ ДОСЯГНЕННЯ. НУМЕРАЦІЯ ЧИСЕЛ 1–10

Мета: закріпити та узагальнити знання дітей про нумерацію чисел першого десятка; формувати навички кількісної лічби; продовжувати вчити порівнювати числа на основі знань послідовності чисел у натуральному ряді, вправляти у складанні та розв'язуванні прикладів на додавання та віднімання; розвивати логічне мислення, пізнавальну самостійність, творчу активність; виховувати працелюбність, почуття дружби.

Обладнання: набір математичних матеріалів; картки для групової роботи; телевізор чи ноутбук; відеозаписи; конструктор LEGO; ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: урок застосування знань, умінь і навичок.

Форма проведення: математичний КВК.

Освітні галузі: математична.

Хід гри

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

— Сьогодні ми проведемо математичний КВК, перший КВК у вашому шкільному житті. Бажаю учасникам творчої наснаги, впевненості в своїх силах, віри в перемогу. Успіх вирішує не доля, а тільки міцні знання.

— Прошу капітанів підійти до мене. Ми визначимо, яка команда виступатиме першою. (*Жеребкування.*)

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. 1-й етап. Привітання команд

Команда «Кмітливі»

Щоб усе прекрасно знати,
Будем добре міркувати,
Додавати, віднімати
І свій розум розвивати!

Команда «Розумні»

Треную свій розум, увагу та пам'ять.
Працює мій мозок, і вчусь я старанно.

Команда «Коло»

Ми для друзів у пригоді,
Всім допомагаємо.
І команду нашу дружну
«Коло» називаємо.

Команда «Квадрат»

У нашого квадрата
Всі сторони рівні.
У нашому класі
Всі дружною сильні.

2. 2-й етап. Розминка

1) Гра «Чарівний мішечок». Рахунок предметів та співвіднесення з цифрою.

Діти отримують мішечок з набором трьох видів предметів та набором цифр. Командам потрібно швидко розкласти предмети на 3 множини, порахувати елементи кожної множини та дібрати потрібну цифру, що позначає кількість предметів у множині.

2) Вправа «Розташуй по порядку».

Командам на швидкість потрібно розташувати числа у порядку зростання або спадання.

3. 3-й етап. Слідопити

1) Гра «Віднови натуральний ряд».

1		3		5		7	8		10
---	--	---	--	---	--	---	---	--	----

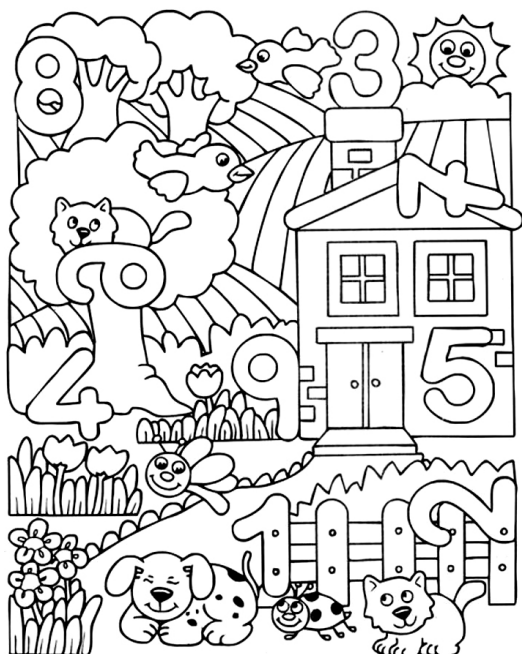
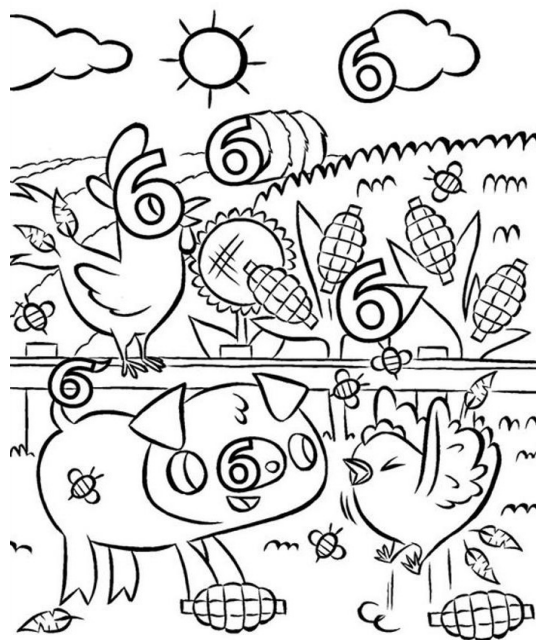
1			4		6	7		9	10
---	--	--	---	--	---	---	--	---	----

	2	3		5			8		
--	---	---	--	---	--	--	---	--	--

		3	4				8		
--	--	---	---	--	--	--	---	--	--

2) Гра-розмальовка «Схованки».

На малюнку слід знайти та зафарбувати всі цифри, визначити їхню кількість (або всі числа натурального ряду).

Фізкультхвилинка

Я малюю зайчика для вас — раз.
Це у нього, бачите, голова — два.
Це у нього вуха догори — три.
Це стирчить у нього хвостик сірий — чотири.
Це очиці весело горять — п'ять.
Ротик, зубки, хай морквинку їсть — шість.
Шубка тепла, хутряна на нім — сім.
Ніжки довгі, щоб гасав він лісом, — вісім.
Ще довкола посаджу дерева я — дев'ять.
І хай сонце сяє із піднебесся — десять.

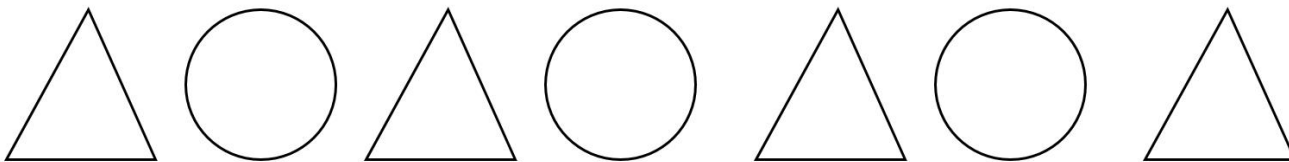
(Колові рухи руками над головою.)
(Руки кладуть на голову.)
(Піднімають руки вгору до вух.)
(Повертають тулуб праворуч-ліворуч.)
(Руки до очей.)
(«Жують моркву».)
(Плещуть у долоні.)
(Підскакують.)
(«Садять дерева», «притоптують ямку».)
(Піднімаються на носках.)

4. 4-й етап. Задачі у віршах

- На лужку серед лози
Заховались три кози.
А отут, в густій траві,
Ще пасуться собі дві.
Може, скажем всі гуртом,
Скільки є тих кіз разом? (5.)
- Три веселі киці
Гралися в травичці.
Песик теж до них прибіг.
Скільки котиків усіх? (3.)
- У садок до годівниці
Прилетіли три синиці,
Потім ще одна синиця.
Скільки птиць на годівниці? (4.)
- Мали бджілки п'ять хатин.
Ще одну зробив Мартин.
І замислився ведмідь —
Скільки вуликів стоїть? (6.)
- По дорозі зайчик біг,
Ніс сім яблук на пиріг.
Двоє впали, покотились.
Скільки яблук залишилось? (5.)
- Є у котика і киці
П'ять горняток на полиці
Й дві тарілочки для супу.
Скільки посуду укупі? (7.)
- Одна пташина чорно-біла
У лісі ще одну зустріла.
«Літає скільки там сорок?» —
Міркує зайчик-русачок. (2.)
- Два сіреньких кажани
Сплять в печері до весни.
Шість забралися на кручу.
Скільки вуханів летючих? (8.)

5. 5-й етап. Творчо-конструктивний конкурс

1) *Перетворіть геометричні фігури на предмети навколишнього світу.*

2) *3 цеглинок конструктора LEGO складіть запропоновану цифру.*

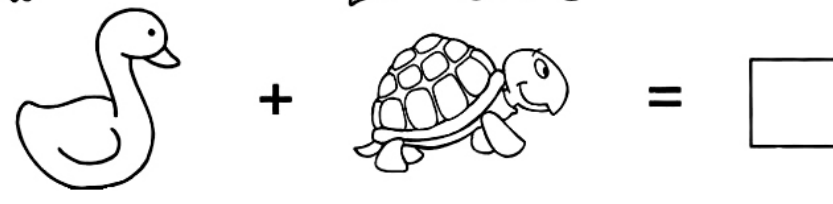
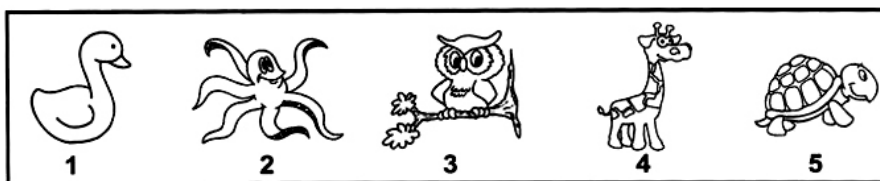
Фізкультхвилинка

Раз — всі встали,
Два — підняли руки вгору, похитали,
Три — прогнулись, на чотири —
Всім ласкаво усміхнулись.
П'ять — притупнули ногою.
Шість — тепер іще другою.
Сім — за спинку руки склали,
Нахилились — знову встали.
Вісім раз отак зроби,
На дев'ятий — рівний ти,
Ну, а десять — вже сідайте,
Підрахунки починайте!

6. 6-й етап. Конкурс капітанів

— Розшифруйте приклади та розв'яжіть їх.

Команди заробляють додаткові бали, виконуючи завдання 4 підручника (с. 44): «Чаклун перетворив числа на літери. “Розчаклуйте” числа та порівняйте їх».

7. 7-й етап. Заготовки

Діти загадують іншій команді загадки, у яких зустрічаються числа.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Підсумок змагань. Оголошення результатів. Нагородження учасників.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

РОЗДІЛ 2. ПРИЙОМИ ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ ЧИСЕЛ У МЕЖАХ 10

УРОК 42. ПОВТОРЮЄМО ЧИСЛА 1–10

Мета: актуалізувати знання про числа 1–10, натуральний ряд чисел; удосконалювати вміння додавати та віднімати число 1 на основі знання нумерації чисел; учити добирати вирази до сюжетних малюнків, попередньо поставивши до них запитання; закріпити знання складу чисел першого десятка та переставний закон додавання; формувати вміння добирати пропущені числа в рівностях на основі складу чисел; розвивати логічне мислення та мовлення учнів; виховувати дбайливе ставлення до природи.

Обладнання: картки для парної роботи; телевізор чи ноутбук; відеозаписи; ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Всі зібрались на урок.
Тож пора нам поспішити —
Кличе в подорож дзвінок.
Сьогодні в нас урок звичайний,

Та вчить багато нас чому.
Хай буде він для нас повчальний,
За це подякуєм йому.

2. Мотивація навчальної діяльності

— Діти, ми вже вивчили числа від 1 до 10. Нумо на промінцях сонечка напишемо, що нам відомо про вивчені числа. (*Як позначити кількість предметів; навчилися писати цифри; знаємо послідовність чисел; уміємо визначити сусідів кожного числа; знаємо склад кожного числа.*)

— Як ви вважаєте, чи достатньо цих знань з математики для подальшого життя? (*Відповіді дітей.*)

— Звісно, що ні, нам слід навчитися додавати та віднімати числа, розв'язувати задачі, вимірювати відрізки, визначати час та ще багато чого цікавого дізнатися на уроках математики. Продовжуємо вивчати математику!

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота з натуральним рядом чисел

1) Робота за підручником (с. 45, завдання 1).

— Назвіть числа: більші за 6, але менші від 9; більші за 2, але менші від 4; менші від 7, але більші за 3; менші від 8.

2) Гра «Знайдіть помилку в роботі Петрика».

- *Завдання:* назви числа більші за 5, але менші від 8. Відповідь Петрика: 5, 6, 7.
- *Завдання:* назви числа менші від 9, але більші за 4. Відповідь Петрика: 5, 6, 7, 8, 9.
- *Завдання:* назви числа більші за 3, але менші від 7. Відповідь Петрика: 3, 4, 5, 6, 7.

3) Гра «Вгадай, хто я».

Діти по черзі замислюють число, товаришам озвучують сусідів цього числа. Учніям потрібно вгадати задумане число.

Наприклад: «Я маю сусідів 5 та 7». (*Відповідь:* число 6.)

2. Каліграфічна хвилинка

— Запишімо у зошит цифри-акробатки: 6 та 9!

Фізкультхвилинка

Буратіно потягнувся,
Раз нагнувся, два нагнувся.
Руки в сторони розвів,

Мабуть, ключик загубив.
А щоб ключик відшукати,
Треба нам навшпиньки стати.

3. Повторення про додавання та віднімання числа 1. Обговорення схеми підручника, самостійна робота (с. 45, завдання 2)

4. Ознайомлення з прикладами «з віконечками»

— Завершується осінь, останні листочки опадають з дерев. Ось деякі поривом вітру занесло до нашого класу. Подивіться, що трапилося. (Числа у прикладах заховалися під листочками.)

— Нумо визначимо, на які числа «впали» листочки.

Перші декілька прикладів розв'язують з поясненням учителя та колективно, останні 2 приклади — з обговоренням у парі.

Фізкультхвилинка

Прилетіло сонечко
На мої долонечки,
Крильця червоненькі

В пятачки чорненькі,
По всіх пальчиках ходило,
З мізинчика — полетіло.

5. Формування вмінь добирати схему та вираз до сюжетного малюнка (с. 45, завдання 4)

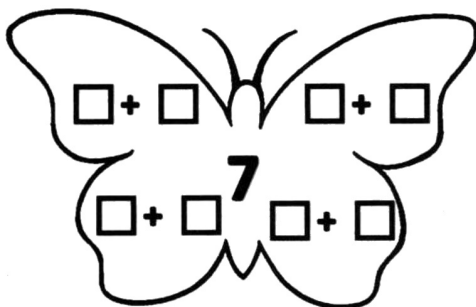
Учні коментують кожний малюнок; визначають, про що можна за ним дізнатися; для цього слід об'єднати чи вилучати; згадують, яким арифметичним діям відповідають операції вилучення та об'єднання. Потім вибирають вирази, у яких між числами записано знак цієї дії; поміж вибраних виразів вибирають той, у якому записано числа, що характеризують подану ситуацію.

6. Логічна задача

- Гусінь відповзла від яблука на 4 метри, а потім у протилежному напрямку 6 метрів. На якій відстані від яблука опинилася гусінь?
— А чи знаєте ви, як зимуватиме гусінь?
— А чи знаєте ви, що трапляється в житті гусені навесні? (Вона перетвориться на гарного метелика.)

7. Закріплення знань про склад чисел, уміння подавати число у вигляді суми двох доданків, складати рівності на віднімання з даним числом. Робота в парах

Діти отримують метелика з числом. Потрібно пригадати склад числа та на крильцях написати вирази на знаходження суми, аби вони відповідали рівності: $\square + \square = \square + \square$.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Приєм «Мікрофон»

- Про що ви дізналися на уроці?
- Що навчилися робити?
- Що сподобалося найбільше?
- Які труднощі у вас виникли?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 43. ДОСЛІДЖУЄМО СКЛАД ЧИСЕЛ ПЕРШОГО ДЕСЯТКА

Мета: актуалізувати знання учнів складу чисел першого десятка; удосконалювати вміння на основі складу числа складати рівності на додавання, співвідносити сюжетний малюнок зі схемою та виразом розв'язання; закріпити навички написання цифр 1–9; розвивати логічне мислення учнів шляхом формування прийомів розумових дій (*аналізу, синтезу, порівняння*); виховувати інтерес до математики, цікавість до природи та дбайливе ставлення до неї.

Обладнання: набір математичних матеріалів; картки для парної роботи; телевізор чи ноутбук; відеозаписи; конструктор LEGO; м'яка іграшка білочка; ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична, природнича.

Хід уроку

1. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Мотивація навчальної діяльності

— Сьогодні на урок до нас завітала лісова гостя. Хто це?

- Жовта блискавка невпинна
Між деревами долине,

З гілки плигає на гілку
Ця мала руденька... (білка).

— Що ви знаєте про цього звірка?

— Білочка запрошує вас до себе у гості, розкаже багато цікавого про себе та просить допомогти порахувати її запаси на зиму.

(Протягом уроку діти за правильні відповіді отримуватимуть горішки.)

3. Весела лічба

- У рудій білочці дуже гарні діточки: одне, як мізинчик, сіло на ослінчик; друге, як грибочок, сіло на горбочок; а третє, як мишка, ухопило книжку, сторінки гортає, книжечку читає. (3.)

По гіллі стрибали.
Всіх тих діток полічіть,
Мамі-білці допоможіть. ($6 + 3 = 9$.)

- Білка горіхи зривала,
Спритно в кошик складала.
Зразу п'ять та ще чотири.
Потім сіла, відпочила,
Два горішки з'їла.
Скільки діткам залишила? ($5 + 4 - 2 = 7$.)

- Гляньте: білочка мала
Взирає із дупла.
Ще одна стрибнула з гілки,
А за нею — ще три білки.
Просимо вас, діти милі,
Щоб всіх білок полічили. ($1 + 1 + 3 = 5$.)

- Шість маленьких білченят
У кубельці спали.
А ще троє білченят

- Білка ще й торгує трішки,
Продає свої горішки:
Лисичці-сестричці,
Горобцю, синичці,
Ведмедику волохатому,
Зайчику вухатому.
Кому — у дзьоб,
Кому — у жменю,
Кому — у кишеню.
Скільки горішків продала білочка? (5.)

4. Каліграфічна хвилинка. Повторення написання цифри 6

— На яку цифру схожа білочка? (На цифру 6 схожий хвостик та частина тіла.)

5. Математичний диктант

- Запишіть число, що передує числу 6.
- Запишіть число, наступне за числом 5.
- Запишіть цифрою, скільки сторін має шестикутник.
- Запишіть «сусідів» числа 3, числа 7.

— До числа 9 додали 1. Запишіть відповідь.

— Запишіть цифрами кінцівку твердження: 6 — це 5 і...; 6 — це 3 і...; 6 — це 2 і...; 6 — це 4 і...

6. Гра «Загадкові горішки» (на основі матеріалу підручника, с. 46, завдання 1)

Учень витягує горішок з написаним числом та загадує дітям загадку про це число. (Наприклад: *Це число стоїть між числами 7 і 9. (8.) Це число наступне за числом 6. (7.)*) Хто відгадав, того й горішок.

Фізкультхвилинка

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повторення складу чисел. Робота над схемами «Влуч у ціль»

— Білочка чула, що ви дуже розумні діти і вмiєте навіть мітко «стріляти в ціль», правильно скла-дати приклади на додавання. Навчіть її!

1) *Колективна робота. Повторення складу числа 10.*

2) *Робота в групах. Складання рівностей на додавання (с. 46, завдання 2).*

3) *Запис прикладів у зошит.*

2. Робота над сюжетним малюнком та схемами (с. 46, завдання 3)

— Допоможіть білочці порахувати запаси на зиму.

Діти описують сюжетний малюнок, добирають до нього схему та вираз. (Перший малюнок — третя схема — вираз: $7 + 3 = 10$. Другий малюнок — друга схема — вираз: $10 - 3 = 7$.)

— До якої схеми немає малюнка? (До першої.) Спробуйте описати ситуацію до цієї схеми. (Наприклад. *У білочки було 7 горіхів ліщини. Три вона вже з'їла. Скільки горіхів ліщини залишилося в білочки?*) Який малюнок можна було б намалювати? Доберіть вираз до цієї схеми. ($7 - 3 = 4$.)

Фізкультхвилинка

Ходить білочка по лісі,—
По високому, густому,
По зеленому, рясному.
В неї стежечок багато:
По землі і по деревах.
Справа стежечка — до зірки,
Зліва стежечка — до шишки,
Ззаду стежка — до горішка.

(Діти ідуть на місці,
простягають руки вперед, розводять
в сторони, стежать поглядом,
і розводять руки в загадану сторону,
стежать поглядом, повертаються назад,
простягають руки вперед,
стежать поглядом,
повертаються назад.)

Або руханка під пісню «Білка» (<https://youtu.be/2srG0rvfr68>).

3. Закріплення вміння додавати та віднімати число 1. Гра «Шифрувальник». Робота в групах

— Розв'яжіть приклади, що вам приготувала білочка, та розшифруйте слово. Прочитайте цікаву інформацію про цього звірка.

Варіанти завдань

1-ша група. Як ще в Україні називають білочку? (Вивірка.)

Приклади:

2 - 1	3 - 1	3 - 2	2 + 1	5 - 1	4 + 1	5 + 1
в	и	в	і	р	к	а

Шифр:

1	5	3	4	2	6
в	к	і	р	и	а

Цікаво знати!

Українська назва цих тварин — «вивірка». У світі існує 30 видів білок. Білки поширені всюди, крім Австралії.

2-га група. Якими народжуються білченята? (Сліпими.)

Приклади:

6 - 1	5 + 1	6 + 1	9 - 1	10 - 1	9 + 1	8 + 1
с	л	і	п	и	м	и

Шифр:

8	10	7	5	9	6
п	м	і	с	и	л

Цікаво знати!

Білки народжуються сліпими, не можуть бачити протягом шести-восьми тижнів. На момент їхнього народження у дитинчат немає волосся і зубів. У цей період вони повністю залежать від своєї матері.

3-тя група. З чим порівнюють хвіст білочки? (З парашутом.)

Приклади:

7 - 1	8 + 1	6 + 1	10 - 1	5 - 1	4 + 1	2 + 1
п	а	р	а	ш	у	т

Шифр:

3	4	5	6	7	9
т	ш	у	п	р	а

Цікаво знати!

Білки можуть упасти з висоти в 30 метрів і залишитися неушкодженими. Усе це завдяки будові тіла, а також пухнастому хвосту, що вони використовують як парашут, для балансу.

4-та група. Як правильно називають біляче гніздо? (Гайно.)

Приклади:

8 + 1	5 - 1	6 + 1	2 - 1	9 - 1
г	а	й	н	о

Шифр:

1	4	7	8	9
н	а	й	о	г

Цікаво знати!

У наших лісах мешкає безліч білок, але мало хто знає, що біляче гніздо правильно називається «гайно». У такого гнізда завжди є два виходи — другий потрібен на випадок термінової евакуації білки.

5-та група. Хто є найближчим родичем білки? (Ховрах.)

Приклади:

10 - 1	6 + 1	4 + 1	7 - 1	5 - 1	8 + 1
х	о	в	р	а	х

Шифр:

4	5	6	7	9
а	в	р	о	х

Цікаво знати!

Існує багато видів білок. Усі вони розподілені на 7 сімей і включають білок, ховрахів, бабаків і лугових собачок.

6-та група. Чим не можна підгодовувати білочок? (*Арахісом.*)

Приклади:

8 - 1	1 + 1	6 + 1	10 - 1	5 - 1	2 + 1
а	р	а	х	і	с

Шифр:

2	3	4	7	9
р	с	і	а	х

Цікаво знати!

Білок іноді підгодовують арахісом. Проте цього робити не можна, бо фермент «трипсин» у сирому арахісі перешкоджає засвоєнню білка в кишечнику білки.

4. Графічний диктант

Цікаво знати!

Білки бувають різних кольорів: сірі, руді, білі, чорні, коричневі. Чорні білки мають більш високу температуру тіла порівняно з білками іншого кольору, адже чорний колір поглинає більше тепла.

— Розфарбуйте свою білочку.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Приєм «Мікрофон»

- Чого вчилися на уроці? Що повторили?
- З чим упоралися легко?
- Чи були складнощі?
- Що нового дізналися? Що вас здивувало?

Діти отримують горішки від білочки.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 44. НАЗИВАЄМО КОМПОНЕНТИ ТА РЕЗУЛЬТАТ ДІЇ ДОДАВАННЯ

Мета: ознайомити з назвами компонентів дії додавання; учити користуватися термінами «перший доданок», «другий доданок», «значення суми»; ознайомити з назвою математичного виразу «сума», визначити його істотну ознаку; закріпити склад чисел 6, 7, 8; учити подавати числа у вигляді суми двох доданків; розвивати логічне мислення, пам'ять, увагу школярів; виховувати старанність, товариську; прищеплювати інтерес до уроків математики.

Обладнання: набір математичних матеріалів (*геометричні фігури, цифри*); клей; кольорові олівці; картки для парної та групової роботи; ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

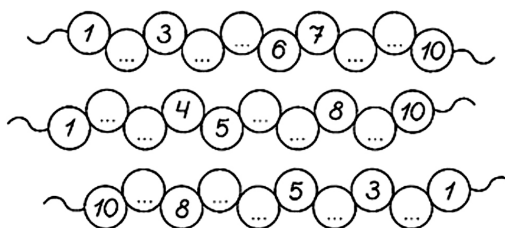
I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

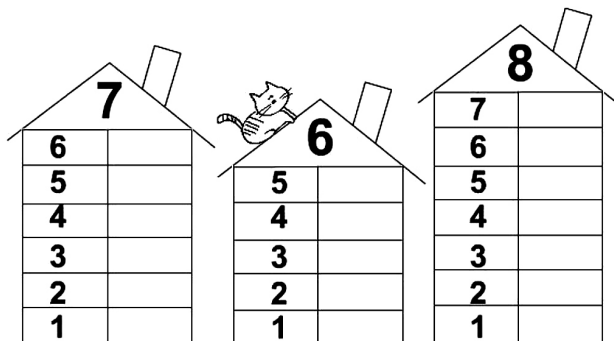
Сьогодні нас вітає країна Математика!
Ігри, приклади, задачі — все для вас!
Побажаю вам кмітливості,
За роботу, в добрий час!

2. Усна лічба

1) Гра «Намисто».

2) Гра «Засели будиночки». Робота в парах.

3. Математичний диктант

- Запишіть число, що складається з 2 і 3. (5.)
- Запишіть число, що складається з 6 і 2. (8.)
- Запишіть число, що складається з 7 і 3. (10.)
- Запишіть два однакові числа, з яких можна скласти число 8. (4 та 4.)
- Запишіть сусідів числа 7. (6 та 8.)
- Запишіть число, що знаходиться між 1 та 3. (2.)

Перевірка. Назвіть найменше число, що записали. Яке найбільше число записано? Чи є поміж чисел двоцифрове? Які числа повторювалися?

4. Веселі задачі

- П'ять горішків на пеньку
Спочивало в холодку.
А вечірньої пори
Білка ще принесла три.
Так до ранку й пролежали.
Скільки всіх горішків стало? ($5 + 3 = 8$.)
- На лузі пасуться гуси,
Їх пасе мала Маруся.

Сім гусей ще біля броду,
Три вже увійшли у воду.
Ми попросимо дітей:
Полічіть усіх гусей! ($7 + 3 = 10$.)

- Дві сороки прилетіли,
Скрекотіли, скрекотіли...
Глянь! Он три іще летять,
Скрекотух вже стало... ($2 + 3 = 5$.)

5. Каліграфічна хвилинка. Написання числа 5

Потім вийшла погулять
На папері цифра п'ять.

Руки вправо простягнула,
Ніжку бубликом зігнула.

Фізкультхвилинка

Хмарка сонечко закрила,
Слізки дрібні зронила.
Ми ті слізки позбираєм,
У травиці пошукаєм.
Пострибаєм, як зайчата,

Політаєм, як пташата,
Потанцюємо ще трішки,
Розімнемо руки, ніжки.
Всі веселі, от чудово!
За роботу сіли знову!

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Складання прикладів за схемами (с. 47, завдання 2)

— Розгляньте першу схему. Порахуйте поділки червоного відрізка. (6.) Що запишемо над першою дужкою? (Кількість поділок — 6.) Порахуйте поділки синього відрізка. (4.) Що запишемо над другою дужкою? (Кількість поділок — 4.) Що позначає дужка внизу відрізка? (Об'єднання.) Якою арифметичною дією потрібно скористатися, аби дізнатися загальну довжину відрізка? (Додаванням.) Складіть потрібний вираз. ($6 + 4 = 10$.) Запишіть отриманий вираз у зошит та обчисліть його значення.

— Розгляньте другу схему. Що позначає дужка над відрізком? (Загальну довжину відрізка, кількість поділок.) Що показують дужки внизу відрізка? (Одна частина відрізка з відомою кількістю поділок, інша — невідома.) Що, на вашу думку, ілюструє схема: об'єднання чи вилучення? (Вилучення.) Якою арифметичною дією потрібно скористатися, аби дізнатися невідому довжину відрізка? (Відніманням.) Складіть потрібний вираз. ($8 - 3 = 5$.) Запишіть отриманий вираз у зошит та обчисліть його значення.

Аналогічну роботу проводять за третьою схемою.

2. Проблемна ситуація

— Прочитайте слова та поясніть їхні значення.

ЧИСЛО	ДОДАВАННЯ	ПЛЮС	ВИРАЗ	ДОДАНОК
ЦИФРА	ВІДНІМАННЯ	МІНУС	ВІДПОВІДЬ	СУМА

— Які слова не змогли пояснити? Чому? (Бо цього ще не вивчали.)

— Сьогодні ми дізнаємося, що позначають слова ДОДАНОК та СУМА. Як ви вважаєте, з яким поняттям (словом) можна поєднати ці слова? Доведіть свою думку. (Додавання, плюс.)

3. Ознайомлення із назвами компонентів дії додавання

1) Робота з математичними матеріалами.

— Покладіть 4 квадрати й 2 кружечки.

— Скільки всього фігур? (6.)

— Як дістали число 6? (Додали.)

— Нумо складемо приклад. ($4 + 2 = 6$.)

(На дошці — запис: $4 + 2 = 6$.)

— Ми виконали дію додавання і в результаті додавання отримали суму. Сума додавання дорівнює 6.

(На дошці — картка СУМА, що кріплять під цифрою 6.)

— Які два числа ми додали? (4 і 2.)

— Вони мають свої імена. Числа, що додають, називають доданками. Щоб відрізнити їх за порядком, говорять: перший доданок, другий доданок. Таким чином, 4 і 2 — це доданки: 4 — перший доданок, 2 — другий доданок. Назвіть перший доданок. (4.) Назвіть другий доданок. (2.)

(На дошці — відповідні записи: 1-й ДОДАНОК, 2-й ДОДАНОК.)

— Ліворуч теж записана сума. Це сума — вираз, а праворуч сума — результат.

(Над виразом — запис: СУМА.)

— Запис можна прочитати так: сума чисел 4 і 2 дорівнює 6.

2) Робота за підручником (с. 47, завдання 3).

— Розгляньте подані у підручнику опорні схеми. Прочитайте рівність. Назвіть перший доданок. Яким відрізком він позначений на схемі? Назвіть другий доданок. Яким відрізком він позначений на схемі? Прочитайте результат — значення суми. Яким відрізком сума проілюстрована на схемі? (Відрізок, що містить дві частини різного кольору.) Прочитайте вираз. Цей вираз називається так само, як і число, що є результатом дії додавання, — сума. Який знак стоїть між числами? (Плюс.)

— Отже, якщо між числами стоїть знак «+», то записано математичний вираз — суму.

Слід розрізнити суму як математичний вираз (запис, у якому числа поєднані знаком «+») та суму як значення виразу (число — результат дії додавання). Тепер відкриваємо «таємницю» знака «плюс»:

а) він позначає дію, яку слід виконати між числами;

б) він позначає математичний вираз — суму.

— Який приклад на знаходження суми у вас записаний у зошиті? Назвіть числа цього приклада. Що означає вираз «сума чисел 6 та 4», «сума 10»?

Фізкультхвилинка

Руки вбік, угору, вниз,
Один, два, три — не помились.
Ми руками — хлоп, хлоп, хлоп,
А ніжками — топ, топ, топ.
Як годинник, ось так:
Тік-так, тік-так.

4. Закріплення вивченого матеріалу

1) *Визначення хибних рівностей. Робота в парах за підручником (с. 47, завдання 4).*

2) *Закріплення назв компонентів додавання.*

Діти називають в істинних рівностях перший доданок, другий доданок, суму.

(У цьому завданні є «пастка»: $9 - 3 = 6$; $6 - 3 = 9$ — учні мають помітити, що це рівності на віднімання. Одна з рівностей є хибною. Можна запропонувати учням перетворити її на істинну.)

3) *Робота в групах за картками.*

Групи отримують картки з 4 прикладами. Потрібно наклеїти назви компонентів додавання. Завдання має «пастку», бо складається з трьох прикладів на додавання та одного на віднімання.

Сума

$$4 + 3 = 7$$

доданок   доданок   сума

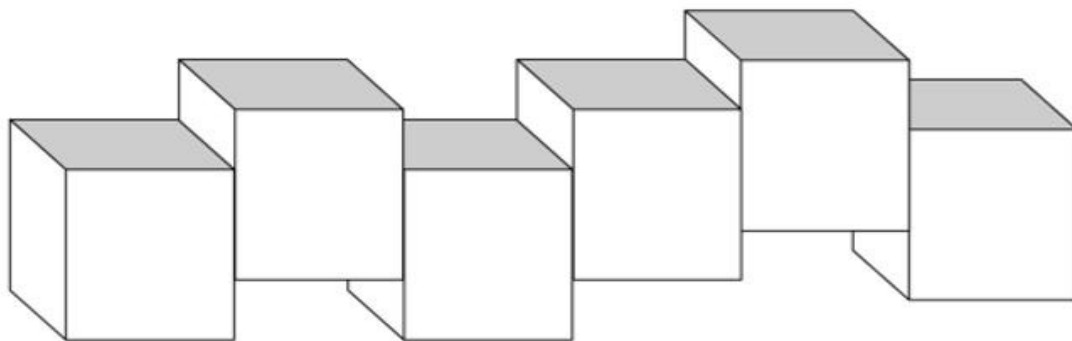
5. Робота за сюжетним малюнком (с. 47, завдання 5)

Учні за малюнком визначають, про що можна за ним дізнатися; для цього слід об'єднати чи вилучити; згадують, яким арифметичним діям відповідають операції вилучення та об'єднання. Потім вибирають схему, що відповідає малюнку та доповнюють її числами; складають вираз. (Друга схема. $4 + 2 = 6$.)

— Як потрібно змінити малюнок, щоб він відповідав другій схемі? Який би вираз ми склали? (Два робота продали (вилучили); $6 - 2 = 4$.)

6. Удосконалення навичок порядкової лічби. Робота в парах

- Розфарбуйте перший кубик у червоний, четвертий — у зелений, шостий — у синій, третій — у жовтий, п'ятий — у блакитний, другий — у оранжевий.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

- Як називаються числа, що додають? (*Доданками.*)
- Як називають результат дії додавання? (*Сумою.*)

На дошці (*на набірному полотні*) виставлено зображення мишей.

Три сіренькі мишки — це перший доданок.
Дві біленькі мишки — це другий доданок.

Мурко сидить і дума:
«Яка ж це буде сума?»

— Як ви порахували? (*Додали: $3 + 2 = 5$.*) Чому ви додавали? (*При додаванні числа називають «доданок», «доданок», «сума».*)

— Ви дуже добре сьогодні попрацювали! Що вас зацікавило на уроці? Що вдавалося легко? Над чим довелося поміркувати?

Всі ви добре працювали,
На уроці не дрімали,
Гарно всі відповідали.
Тож скажу вам у кінці:
Першокласники — МОЛОДЦІ!

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 45. ВІДКРИВАЄМО СПОСІБ ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ ЧИСЛА 2

Мета: закріпити розуміння суті додавання і віднімання, назви компонентів та результату дії додавання; формувати навички додавання та віднімання числа 1; ознайомити учнів зі способом додавання і віднімання числа 2; закріпити знання складу числа, уміння подавати число у вигляді суми двох доданків, виконувати додавання на основі складу числа; учити добирати сюжетний малюнок до схеми; розвивати логічне мислення; виховувати старанність, товариськість, стимулювати цікавість до світу природи, дбайливе до неї ставлення.

Обладнання: набір математичних матеріалів (*геометричні фігури, цифри*); картки для парної та групової роботи; телевізор чи ноутбук; відеозаписи; ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична, природнича.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Пролунав уже дзвінок,
Час почати наш урок!
Дружно будемо працювати —
Математику вивчати!

2. Мотивація навчальної діяльності

— Сьогодні ми будемо закріплювати знання назв компонентів і результату дії додавання та математичного виразу — суми. А також нам потрібно визначити спосіб додавання числа 2. Отже, рухаймося далі цікавою країною Математики.

3. Каліграфічна хвилинка. Написання цифри 2

— Відгадайте загадку.

- Що за цифра ця?
В неї кругла голова,
Шию гне, мов той гусак.
Витанцьовує ж он як! (2.)

4. Повторення складу числа 2

КАЗКА ПРО ДВІЙКУ

Знає кожен, що число два позначається двійкою. Схожа вона на качечку: кругла голівка, витягнута шийка, витягнутий хвостик. Здається, що ось цифра скаже: «Ках-ках!». Як качечка, полюбляє двійка воду: двічі на день купається вона у двох мисочках. У одній мисочці налито воду із сонячними зайчиками. У другій мисочці вона чистить зуби: уранці та увечері. Витирається вона двома рушниками: один для голови, а другий для хвостика. От яка охайна двійка!

— Ця казкова качечка допоможе нам сьогодні на уроці.

— Пригадайте склад числа 2.

Фізкультхвилинка

Дві качечки дружно жили,
Із річечки воду пили:
Ось так, ось так!
Відпочивши, працювали,
Разом лапки піднімали:
Ось так, ось так!
Скільки всього було лап?

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Математичний диктант

- Як отримати число 2 із наступного до нього числа?
- Як отримати число 1 із попереднього до нього числа?
- Запишіть число, попереднє до числа: 4, 10; наступне до числа: 2, 7;
- Запишіть «сусідів» числа 8.
- Запишіть числа, що: менші ніж 10; більші за 3, але менші ніж 7; більші за 5, але менші ніж 10.

2. Робота за сюжетним малюнком (с. 48, завдання 5)

- Доберіть до схеми малюнок. Складіть відповідний вираз і знайдіть його значення.
- Розгляньте уважно схему. Яку дію робили: об'єднували чи вилучали? (*Об'єднували.*) Який малюнок відповідає схемі? (*Перший.*) Чому ви так вирішили? Що означає число 6 на схемі? (*Зелені яблука.*) Що означає число 3? (*Жовті яблука.*) Складіть вираз, обчисліть його значення. ($6 + 3 = 9$.)

3. Актуалізація знань про назви компонентів додавання, додавання і віднімання числа 1

1) Робота з математичними матеріалами.

- Покладіть ліворуч на парті 6 червоних чотирикутників, а праворуч — 4 зелених.
- Об'єднайте їх. Що означає об'єднати? Складіть відповідний вираз із карток з цифрами та знаками арифметичних дій. Коли об'єднали, стало більше чи менше? Порахуйте всі чотирикутники. Чому дорівнює значення складеного вами виразу?

— Прочитайте рівність із назвою компонентів. Підніміть картку з числом, що є першим доданком; картку з числом, що є другим доданком. Підніміть картку з числом, що є значенням суми.

- Покладіть на парту 9 трикутників. Придумайте завдання на вилучення частини трикутників. Що означає вилучити? Складіть відповідний вираз. Коли вилучили, то залишилося більше чи менше, ніж було? Перевірте, чи дійсно це так. Порахуйте трикутники, що залишилися. Чому дорівнює значення складеного вами виразу?

2) Робота за підручником (с. 48, завдання 2).

а) Робота в парах.

- Обчисліть значення сум.

Діти розв'язують приклади на додавання. Учитель повідомляє, що суму можна обчислити тільки при додаванні чисел.

б) Колективна робота.

- Прочитайте рівності з назвами компонентів та результату.
- Знайдіть значення решти виразів.

Фізкультхвилинка

Раз! Два! Час вставати:
Будемо відпочивати.
Три! Чотири! Присідаймо,
Швидко втому проганяймо.
П'ять! Шість! Засміялись,
Кілька раз понахилялись.
Зайчик сонячний до нас
Завітав у вільний час.
Будем бігати, стрибати,
Щоб нам зайчика впіймати.
Прудко зайчик утікає
І промінчиками грає.
Сім! Вісім! Час настав
Повернутись нам до справ.

4. Дослідження. Як додавати та віднімати за числовим променем (с. 48, завдання 3)

- Пригадайте, якщо ми рухаємось праворуч за числовим променем, числа збільшуються чи зменшуються? (*Збільшуються.*) На скільки змінюється число, якщо ми робимо один крок? (*На один.*) Які числа отримуємо, рухаючись праворуч? (*Наступні за даним.*)

— Що відбуватиметься, якщо будемо рухатися за числовим променем ліворуч? (З кожним кроком числа зменшуються на 1, отримуємо попереднє число до даного.)

— Розкажіть за схемою підручника, як за числовим променем додати (відняти) число 2.

— Додаючи чи віднімаючи число 2 по одному, ми, наче наша казкова качечка, говоримо: «Как-ках!» (Раз-два.)

5. Закріплення вивченого матеріалу (с. 48, завдання 4)

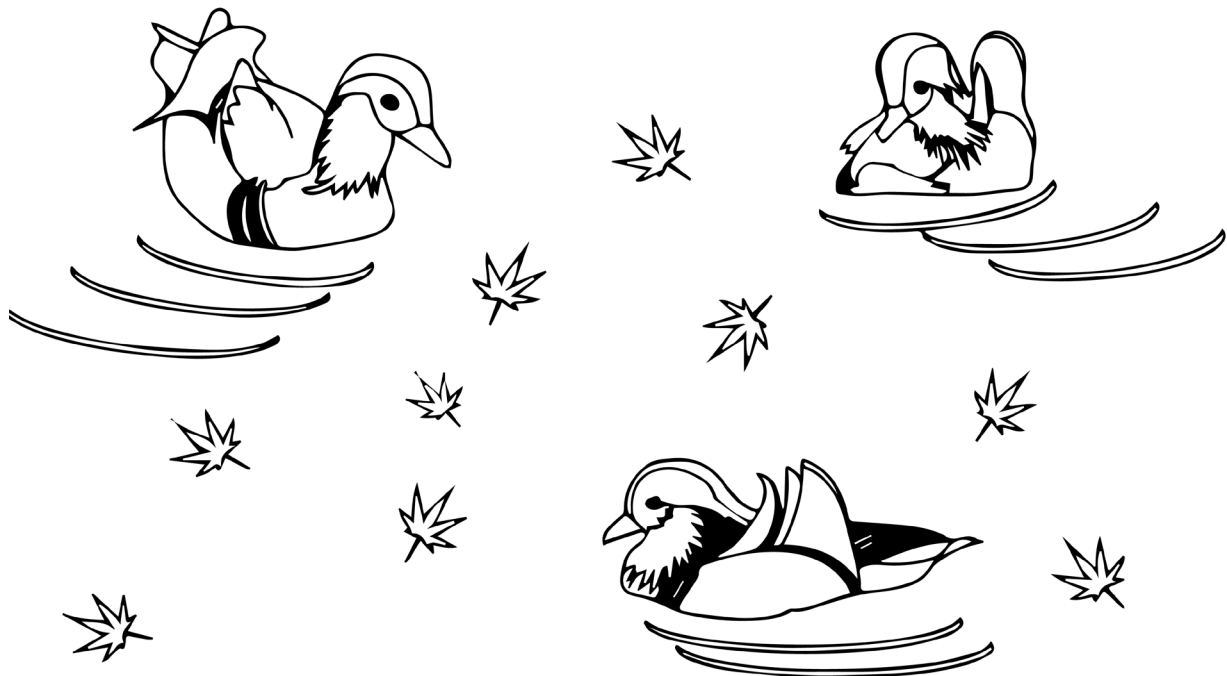
1) Коментування розв'язування прикладів на додавання та віднімання числа 2.

2) Розв'язування прикладів з коментуванням. Робота в парах.

3) Робота в групах.

Діти отримують картку із зображенням качок-мандаринок і прикладами з шифром. Потрібні приклади розв'язують та зафарбовують.

— Погляньте на малюнки. На них зображено найгарніші качки у світі — качки-мандаринки. Коли розв'яжете приклади, дізнаєтеся кодове слово, що розкаже вам цікавинку про цих яскравих та дивовижних качок.

Після завершення роботи представник групи називає кодове (розшифроване) слово. А вчитель розповідає цікаву інформацію про качок.

Цікаво знати!

Качку-мандаринку вважають однією з найкрасивіших качок світу. А таке цікаве прізвисько вони отримали не тільки через їхнє різнокольорове оперення — в Китаї мандаринами називали знатних і гарно вдягнених вельмож. Збереглося безліч старовинних картинок із зображенням цієї пташки, яка стала символом багатіїв (аристократів).

Варіанти завдань для груп

- Обчисліть значення виразів на знаходження суми. (Кодове слово: *Китай*.)

$6 + 2 = К$	$9 - 2 = Л$	$5 + 4 = Т$	$3 + 2 = А$	$7 - 3 = Ш$
$7 - 1 = Д$	$4 + 2 = И$	$6 - 2 = О$	$8 - 7 = Ч$	$9 + 1 = Й$

Ця пташка мешкає у Східній Азії, на території Китаю, Кореї, Японії, Тайваню, тому крім офіційної назви «мандаринки» є ще застаріле — «китайська качка».

- Розв'яжіть приклади з другим доданком 2. (Кодове слово: свист.)

Голос на качиний не схожий — замість звичного крикання можна почути тихий свист або попискування.

$2 + 2 = \text{С}$	$4 + 2 = \text{В}$	$5 + 4 = \text{Р}$	$3 + 2 = \text{С}$	$7 - 3 = \text{Ш}$
$7 - 1 = \text{Д}$	$6 - 2 = \text{О}$	$6 + 2 = \text{И}$	$8 - 7 = \text{Ч}$	$5 + 2 = \text{Т}$

- Обчисліть значення виразів на віднімання числа 2. (Кодове слово: дерево.)

Ця порода качок чи не єдина, яка любить жити на деревах. Іноді їхні дупла можна побачити на шестиметровій висоті. З-за такого способу життя пташенята навчилися стрибати з висоти без шкоди для себе.

$6 + 2 = \text{К}$	$9 - 2 = \text{Е}$	$5 + 4 = \text{Т}$	$3 - 2 = \text{Е}$	$4 - 2 = \text{В}$	$7 + 2 = \text{Ж}$
$7 - 2 = \text{Д}$	$4 + 2 = \text{И}$	$6 - 2 = \text{Р}$	$8 - 7 = \text{Ч}$	$9 + 1 = \text{Й}$	$5 - 2 = \text{О}$

- Знайдіть приклади з відповіддю 2. (Кодове слово: жолуді.)

Улюблена їжа — жолуді та жаби, хоча рибка та деякі рослини їм теж прийдуться до смаку.

$3 + 2 = \text{К}$	$3 - 1 = \text{О}$	$1 + 1 = \text{Л}$	$5 - 3 = \text{У}$	$6 - 2 = \text{В}$	$7 + 2 = \text{Х}$
$4 - 2 = \text{Ж}$	$4 + 2 = \text{И}$	$6 - 2 = \text{Р}$	$8 - 7 = \text{Ч}$	$9 - 7 = \text{Д}$	$6 - 4 = \text{І}$

- Розв'яжіть приклади з доданком 2. (Кодове слово: родина.)

У Китаї мандаринок вважають символом вірності, щасливого сімейного життя. Тому цих качечок дуже часто зображують у мистецтві. Їхні зображення завжди є на китайських весіллях.

$6 + 2 = \text{Р}$	$9 - 2 = \text{Е}$	$2 + 4 = \text{Д}$	$3 - 2 = \text{Е}$	$4 + 2 = \text{Н}$	$7 + 2 = \text{А}$
$7 - 2 = \text{К}$	$4 + 2 = \text{О}$	$6 - 2 = \text{Р}$	$8 + 2 = \text{И}$	$9 + 1 = \text{Й}$	$5 - 2 = \text{О}$

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Приєм «Мікрофон»

- Я на уроці дізнався(лася)...
- Ці знання мені знадобляться для того, щоб...
- Завдання на уроці для мене були...
- Особливо зацікавило мене...

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 46. ЧИСЛО НУЛЬ. ВІДНІМАЄМО РІВНІ ЧИСЛА

Мета: продовжувати формувати навички додавання і віднімання чисел 1 та 2; ознайомити учнів із числом «нуль» як множиною, у якій немає жодного елемента; формувати уявлення про результат віднімання однакових чисел, про натуральні числа і про те, що число нуль не є натуральним числом; учити віднімати рівні числа; продовжувати формувати вміння читати числові рівності із назвою компонентів та результату дії додавання; розвивати математичне мовлення, логічне мислення, обчислювальні навички, творчі здібності дітей; виховувати наполегливість, бажання досягати успіху, почуття відповідальності, охайність.

Обладнання: набір математичних матеріалів (*геометричні фігури, цифри*); картки для парної та групової роботи; телевізор чи ноутбук; відеозаписи; кольорові олівці; ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична, здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

— Діти, хтось прислав нам цікаву скриню, але вона не відкривається. Нумо прочитаємо листа.

ДОРОГІ ПЕРШОКЛАСНИКИ!

Я, чаклунка Злюка, яка не може прожити жодного дня без поганих справ, закрила у цій скрині одну казкову істоту. Якщо ви такі розумні, то спробуйте врятувати її. Але це не так легко. Тому що потрібно виконати всі завдання правильно, аби скриня відкрилася.

Чаклунка Злюка

— Діти, ви знаєте, там усередині хтось плаче і просить про допомогу. Допоможемо йому?

— Працюємо швиденько і правильно даємо відповіді.

2. Пряма та зворотна лічба. Робота за таблицями Шульте в парах

— Нумо повторимо пряму і зворотну лічбу. Попрацюйте в парі.

1	6	4
5	2	7
8	9	3
	10	

5	8	2
9	10	7
4	6	3
	1	

3. Гра «Живі цифри»

— Утворіть числовий ряд з чисел 5, 2, 9, 6, 1, 3, 4, 7, 10.

Учитель ставить запитання. Учень з відповідним числом-відповіддю робить крок уперед.

- Якого числа бракує? (8.)
- Яке число є наступним за числом 4? (5.)
- Яке число передує числу 10? (9.)
- Яке число має «сусідів» 5 і 7? (6.)
- Яке число на 1 більше від числа 2? (3.)
- Яких «сусідів» має число 3? (2 та 4.)
- Яке число менше 8, але більше 6? (7.)
- Яке число більше 3, але менше 5? (4.)
- Яке число найменше одноцифрове? (1.)
- Яке число найменше двоцифрове? (10.)

4. Весела лічба

Ця скриня зовсім не проста.
Захоче — і відкриється сама.
Та тільки, щоб нам усе знати,
Треба задачі розв'язати.

- По дорозі їжак біг,
Ніс шість яблук на пиріг.
Одне впало, покотилось.
Скільки яблук залишилось? ($6 - 1 = 5$.)
- На лузі пасуться гуси,
Їх пасе мала Маруся.
Сім гусей ще біля броду.
Трое вже ввійшли у воду.
Ми попросимо дітей
Полічити всіх гусей. ($7 + 3 = 10$.)

- Киця й котик залюбки
Випікали пиріжки.
Киця з тіста п'ять зліпила
Котик з снігу тільки два.
Скільки пиріжків з'їдять кошенята? (5.)
- Їжачок по лісу йшов,
На обід гриби знайшов.
Під березою — один,
Вісім під дубочком.
Скільки буде в їжачка
В кошику грибочків? ($1 + 8 = 9$.)

(Скринька відкривається.)

— Подивіться: у скрині зла чаклунка тримала Колобка. Який він сумний, не співає своєї веселої пісеньки! Будемо активно працювати, щоб його розвеселити і пісеньку з ним заспівати.

— А коли людина радіє? (Коли свято, коли обдаровують подарунками...)

— Нумо і ми подаруємо Колобку подарунки. Тільки спочатку потрібно розв'язати приклади, розташовані на них.

5. Повторення знань про назви компонентів додавання

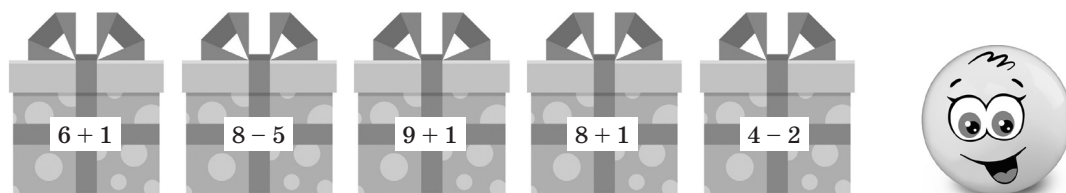
— Як називається математичний знак, що складати числа мастак? («+»)

— Як називаються компоненти при додаванні?

— Як називається математичний знак, що допомагає віднімати? («-»)

— Чи можна за прикладом $5 - 3$ обчислити суму? Чому?

— Подарунки для Колобка заховані у коробки з рівностями на додавання. Обчисліть суми. Розфарбуйте ці коробки.

Фізкультхвилинка

У країні Казочок
Жив веселий Колобок.
Разом з ним усі звіратка
Шикувались на зарядку.
Раз притупнули ногою,
Покрутили головою.
Руки вгору підняли,

Трохи ними потрясли.
Нахилились вліво, вправо,
Та цього було замало.
Руки вгору, руки вниз,
Раз присіли, піднялись.
Головою похитали,
Працювати знов почали.

6. Закріплення способу додавання та віднімання числа 2. Коментоване розв'язування прикладів (с. 49, завдання 2)

— Колобок тепер задоволений. Запрошує нас із ним подорожувати. Він прямує до своїх друзів з країни Мультиляндії. Згодні піти з ним? Але спочатку поясніть йому, як розв'язуються такі приклади: $7 + 2$ та $9 - 2$.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

— Дивіться, друзі, назустріч нам біжить... П'ятачок. Що це в нього в руці? (Повітряна кулька.) (Перегляд уривка мультфільму «Вінні-Пух та друзі», коли П'ятачок біжить з повітряною кулькою, яка потім лусне.)

— Скільки кульок тепер у П'ятачка? Чи знаєте ви, як таку кількість позначають у математиці?

— Сьогодні ми навчимося позначати порожню множину предметів числом та записувати цифрою.

2. Ознайомлення з числом 0 як кількісною характеристикою порожньої множини

1) Колективна робота за підручником (с. 49, завдання 3).

— На кульбабі було 4 пушинки. Подув вітер і одну пушинку поніс. Скільки пушинок залишилося? (3.) Як ми про це дізналися? (Від 4 відняли 1, отримали 3, тобто $4 - 1 = 3$.)

(Аналогічно аналізують вирази $3 - 1 = 2$; $2 - 1 = 1$.)

— Знову вітер дунув, полетіла ще 1 пушинка. Скільки тепер пушинок залишилося на кульбабі? (Жодної.)

— «Нічого» означає порожню множину предметів, тобто множину, у якій немає жодного елемента; в математиці численність такої множини відповідає числу «нуль». Тому запишемо: $1 - 1 = 0$.

Отже, число «нуль» позначають цифрою, що називається так само — «нуль».

— Коли ми використовували цю цифру? (При написанні числа 10.)

— На тарілці 0 цукерок — це означає, що цукерок немає зовсім. Принесли 0 квіток — це означає, що квіток не принесли зовсім... На парті 0 зошитів — це означає, що зошитів на парту не поклали зовсім. Отже, нуль предметів означає, що предметів немає зовсім.

2) Робота з математичними матеріалами.

— Викладіть на парту кружечки за кількістю кульок, що мав П'ятачок. Кулька луснула. Приберіть цю кількість. Скільки залишилося? (Нічого.)

— Викладіть на парту 4 квадрати. Прикрийте їх рукою. Скільки квадратів ви бачите? (Ніскільки. Нічого.) У нас утворилася порожня множина. Це число 0.

3) Слухання казки про Нуль.

У країні Математика є містечко, де проживають числа. Думкою полинемо у містечко Нуль. Будиночки у ньому схожі на квасольки чи яечка. І мешкають у них нулі. Дивно, чому вони такі пухкенькі, кругленькі? Вони ж нічого не їдять. Їсти у них нічого. Та й немає у них ані посуду, ані предметів побуту, меблів вони також не мають. І нічим нулі не займаються. Ані фабрик, ані заводів, ані шкіл, ані бібліотек у місті немає. Нулі полюбляють, коли до них на гостину приходять числа з інших міст. Нулики ввічливо вітають гостей, запрошують на пішу прогулянку вулицями міста. Усі прогулюються і дихають нічим не забрудненим свіжим повітрям. Нулі дуже виховані. Вони ніколи не стають у парі поперед іншого числа. Вулицями ходять двоцифрові числа: 10, 20, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90.

3. Ознайомлення з цифрою 0

Учитель показує цифру нуль.

— Де ми вже з нею зустрічалися? (Початок шкали лінійки, у написанні числа 10.)

— А на що схожа ця цифра?

— Яких казкових героїв, схожих на Колобка, ви знаєте?

— Поки ви слухали казочку, наш Колобок завітав до своїх друзів смішариків.

4. Утворення 0. Місце 0 на числовому відрізку

— А як утворюється число 0, нам покажуть Крош та Їжачок.

Перед вами — тарілочка, на якій лежать 4 груші. Крош з'їв 2 груші. Скільки груш залишилося на тарілочці? (2.)

— Складіть приклад. ($4 - 2 = 2$.)

— Їжачок теж з'їв 2 груші. Що залишилося на тарілочці? (Нічого.)

— Скільки було груш? (4.)

— Скільки з'їли? (4.)

— Скільки залишилося? (Нічого.)

— Коли нічого не залишається, говоримо: нуль. Позначаємо нуль цифрою 0. Як утворився 0? ($4 - 4 = 0$.)

Нуль утворюється при відніманні числа самого від себе.

При лічбі нулю дісталось
Не багато і не мало,
І не рідко, і не густо.
Нуль ніщо, ніскільки, пусто.

Хай же знає вся малеча:
Нуль — це просто порожнеча.

— Скільки учнів сидить за партою? (2.) Якщо один учень вийде до дошки, скільки учнів залишиться сидіти? (1.) Як дізнатися? ($2 - 1 = 1$.) А якщо я викличу і цього учня до дошки, скільки учнів сидітимуть за партою? (Нуль.) Нуль більше чи менше 1? (Менше.) На скільки? (На 1.)

— Тому на числовому відрізку 0 буде стояти попереду 1.

(На дошці написано цифри від 1 до 10. Учитель ставить 0 перед 1.)

5. Уточнення поняття «натуральні числа»

— Пригадаймо, що числа від 1 до 10 ми називаємо *натуральними*. Це числа, які застосовуються у лічбі предметів і в порядковій лічбі. Число «нуль» не застосовують у лічбі предметів, тому воно не є натуральним числом.

6. Написання цифри 0

— Нюша запрошує нас навчитися писати цифру 0.

Цифра 0 — великий лівий овал. Починаємо писати трохи нижче верхнього правого кута клітинки, заокруглюємо ліворуч. Пишемо до середини нижньої сторони клітинки і піднімаємося вгору до початку написання цифри.

Робота в зошиті.

Фізкультхвилинка

Рухливі вправи під пісню «Колобок» (<https://youtu.be/aWZLvLWe-Q>).

7. Ознайомлення з відніманням рівних чисел

— Совуня напекла печива. Пригощайтесь!

1) Практична робота. Робота в групах.

На партах на тарілочках лежить маленьке печиво за кількістю учнів у групі.

— З'ясуйте кількість учнів у вашій групі. Скільки печива лежить на тарілочках? З'їжте печиво. Скільки тепер печива лежить на ваших тарілочках? Складіть приклад.

2) Обговорення в групах ілюстрацій підручника (с. 49, завдання 4).

— Що спільного в рівностях? Поміркуйте, чому при відніманні отримали нуль.

Висновок. При відніманні рівних (однакових) чисел отримуємо нуль.

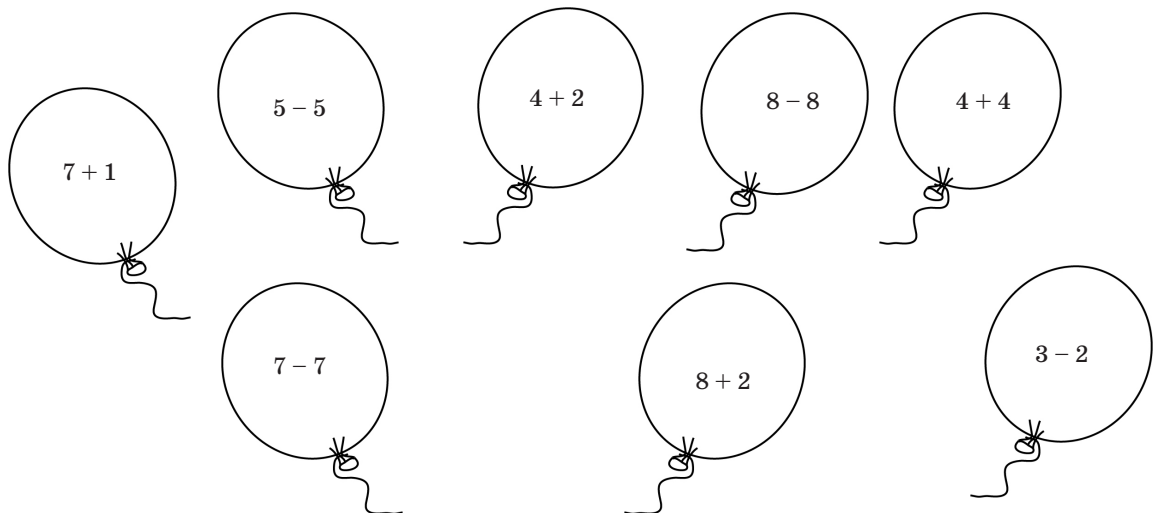
3) Робота в групах.

— Бараш дуже любить запускати в небо кульки, але вони чомусь не злітають.

Нуль за ниточку тримаю,
Це ж бо — кулька, кожен знає.
Якщо нитку відпустить,
Кулька в небо полетить.

— Ось у чому причина! Полетять у небо кульки тільки з відповіддю 0. Знайдіть їх.

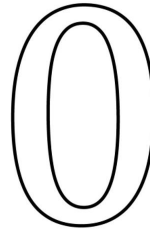
Зразок завдання (с. 49, завдання 5)

8. Творча вправа «Оживи цифру»

- Копатович пропонує нам трошки пофантазувати з цифрою 0.
- На що схожа ця цифра?

Він, як бублик, як калачик,
Як обручик чи, як м'ячик,
Круглий сам. Ще в давнину
Цифру цю назвали нуль.

Перед дітьми — картка, на якій намальовано великий нуль. Діти повинні домалювати до нуля елементи, щоб утворилася певна фігура або предмет чи силует живої істоти.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

- Що нового дізналися на уроці?
- Що позначає число 0?
- Де його місце на числовому відрізку?
- На що схожа цифра 0?
- Що залишається при відніманні однакових чисел?
- Як це позначається?
- Скількох друзів зустрів Колобок?

— Наша подорож завершується. Чи пам'ятаєте ви, чим закінчилася подорож Колобка у казці? (Його з'їла Лисичка.) Скільки Колобків залишилося у казці? (Нуль.)

— Як ви вважаєте, чому з Колобком трапилася біда? (Тому що втік із дому.)

— Щоб такої біди не трапилось, ніколи не виходьте із дому без дозволу батьків, не розмовляйте з незнайомцями. А наш Колобок — живий та здоровий, він просить вас позначити смайлик, що відповідає вашому настрою та роботі на уроці.

- У мене все вийшло.
  - Траплялися труднощі в роботі.
  - Було складно, потрібно ще попрацювати.
- Наостанок Колобок пригортає вас бубличками, схожими на цифру нуль!

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 47. ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ ЧИСЛА 0

Мета: формувати обчислювальні навички додавання і віднімання; закріпити правило віднімання однакових чисел, знання складу чисел, уміння подавати число у вигляді суми двох чисел, складати рівність на віднімання з даним числом; учити додавати і віднімати нуль; формувати розуміння взаємозв'язку між діями додавання і віднімання через складання рівностей до кісточок доміно; удосконалювати каліграфічні навички; розвивати логічне мислення учнів, пам'ять, спостережливість, уміння робити висновки; виховувати старанність, товариськість.

Обладнання: набір математичних матеріалів (*геометричні фігури, цифри*); картки для парної роботи; телевизор чи ноутбук; відеозаписи; конструктор LEGO; ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична, природнича.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

- Скільки лапок у котів? (4.)
- Скільки в псика хвостів? (1.)
- Скільки вушок у зайців? (2.)
- Скільки пальців на руці? (5.)
- Скільки жаб літає в небі? (*Ніскільки, бо жаби не літають.*)
- Скільки хвостиків у тебе? (*Ніскільки.*)

Ми не зайчики й мишата.
Нащо хвостики нам мати?

Досить бігати, стрибати.
Час урок розпочинати.

2. Актуалізація знань про натуральний ряд чисел

На дошці — ряд чисел: 0 1 2 3 4 5 6 7 ...

— Чи є числовий ряд натуральним? Яке число зайве? Чому? (*Нуль — не натуральне число, бо його не застосовують у лічбі. Не говорять: «нуль предметів», а кажуть: «предметів немає зовсім».*)

— Яке найменше натуральне число?

— Що позначають три точки наприкінці запису натурального ряду? (*Його нескінченність.*) Чи можете продовжити натуральний ряд чисел?

— Чи можна назвати найбільше натуральне число? (*Ні, в натуральному ряді завжди можна назвати число, що більше на 1 за попереднє.*)

3. Усні обчислення

— Назвіть значення сум. Назвіть результати решти виразів. В останній сумі назвіть перший доданок, другий доданок, значення суми.

$3 - 3$	$6 + 1$	$10 - 10$	$9 - 9$
$9 - 1$	$7 - 7$	$7 - 1$	$3 + 1$
$5 - 5$	$2 - 2$	$8 - 8$	$12 - 12$

— Назвіть вирази, результатом яких є нуль. Чому отримали 0? (*Тому що віднімали однакові числа.*)

4. Мотивація навчальної діяльності

— Якщо будь-яке число замінити буквою (*наприклад, латинською буквою «a»*), то вираз на віднімання двох однакових чисел матиме такий вигляд: $a - a$, де a — це будь-яке число. Яке значення матиме цей вираз? ($a - a = 0$.)

— Погляньте на ці два вирази: $a + 0$ та $a - 0$. Чи знаєте ви, яке значення цих виразів? (*Ні.*) Чи здогадалися ви, якою є тема уроку у нас сьогодні? Дійсно, на уроці ми навчимося додавати та віднімати число 0.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Створення проблемної ситуації. Ознайомлення з правилом додавання та віднімання нуля

1) Робота з предметами та математичними матеріалами.

(Потрібна тарілка з яблуками.)

— Діти, хочу показати вам невеличкий математичний «фокус». Порахуйте яблука на тарілці. Я додаватиму сюди яблука. Промовляю «магічні слова». (Промовляючи слова, вчитель водить рукою над яблуками.) Порахуйте яблука знову. Чи змінилася кількість яблук? До яблук я додала певну кількість. Здогадайтеся, скільки яблук я додала? (Нічого не додавали, тому що кількість не змінилася.) Погляньте на мій другий фокус. Тепер я буду яблука вилучати (віднімати). Перерахуйте знову яблука. Чи змінилася їхня кількість? Скільки яблук я забрала (відняла)? (Ніскільки не відняли, тобто 0.)

— Який висновок зробимо?

Висновок. При додаванні нуля отримуємо те саме число. При відніманні нуля отримуємо те саме число.

2) Виконання арифметичних дій за числовим променем.

$$\begin{array}{ccc} 8 - 3 = & 6 + 0 = & 2 - 0 = \\ 3 + 2 = & 0 + 3 = & 7 - 0 = \end{array}$$

— Що об'єднує рівності першого стовпчика? (Дії виконують з числами, відмінними від нуля.)

— Що об'єднує рівності другого стовпчика? (Один із доданків — нуль.) Що помітили? (При додаванні нуля отримали те саме число.)

— Подивіться на третій стовпчик. Порівняйте результат виразу з числом, від якого віднімають. Що помітили? (При відніманні нуля отримали те саме число.)

Фізкультхвилинка

Раз! Два! Три! Чотири! П'ять!
Час прийшов відпочивать.
Тож піднімем руки вгору,
Ніби глянемо на зорі
А тепер всі руки в боки,
Як коники, скоки-скоки.
Десять! Дев'ять! Вісім! Сім!
Час за парти нам усім.

2. Первинне закріплення правила додавання та віднімання нуля. Дослідження (с. 50, завдання 3, 4)

1) Завдання 3.

— Прочитайте рівності з назвами компонентів і результату. Розподіліть рівності на дві групи. Що спільного в кожній групі? (Вирази, у яких другий доданок 0; вирази, у яких перший доданок 0.) Порівняйте в кожній рівності значення суми та доданок, відмінний від нуля. Який висновок можна зробити? (Якщо один з доданків — число 0, то значення суми дорівнює іншому доданку.)

2) Завдання 4.

— Здогадайтеся, що спільного в рівностях. (В усіх рівностях віднімають 0.) Що цікавого можна помітити? (Значення виразу дорівнює числу, відмінному від 0.)

— Зробіть висновок про те, як змінюється число, якщо додати або відняти нуль? (Число не зміниться.)

3. Складання моделей виразів на додавання та віднімання 0, їхня конкретизація

— Чи зможете ви тепер обчислити значення цих виразів: $a + 0$, $0 + a$ та $a - 0$?

Діти складають вирази та пояснюють.

$a + 0 = a$	$0 + a = a$	$a - 0 = a$
-------------	-------------	-------------

Самостійна робота за підручником (с. 50, завдання 2)

- Складіть за кісточками доміно по дві рівності на додавання (письмово, за варіантами).
- Усно спробуйте скласти рівності на віднімання.

4. Складання виразів на додавання й віднімання нуля на основі заданих ситуацій

- З магазину кіт Маркіз
П'ять мішків зерна привіз.
Каже: «Мало. Ще поїду
За зерном після обіду».
Та біда: зламався руль,
Кіт привіз мішків ще... нуль!
Запитаєм в дітлахів:
Скільки у kota мішків? ($5 + 0 = 5$.)
- Шість червоних мухоморів
На галявинці росли.
Діти тут гриби збирали,
Мухоморів не взяли.
Мухомори дивувались:
«Ми даремно хвилювались». ($6 - 0 = 6$.)

Фізкультхвилинка

Станем струнко! Руки в боки!
Пострибаєм, як сороки,
Як сороки-білобоки.
Стрибу-стрибу!
Скоки-скоки!
А тепер, мов жабенята,
Ще в присядки пострибали.
Ква-ква-ква!
Ще раз: ква-ква! —
Щоб спочила голова.

5. Гра «Хто швидше?». Робота в групах (с. 50, завдання 5)

Гра-змагання на швидкість розв'язування поданих прикладів.

6. Розвиток прийому розумової дії абстрагування, формування змістових узагальнень

— Чарівник перетворив деякі числа на букви. Згадайтесь, яким буде результат. Запропонуйте власні варіанти «чарівних» прикладів.

$M + 0$	$H - H$	$0 + A$	$B - 0$	$K - K$	$P + 0$
---------	---------	---------	---------	---------	---------

7. Складання рівності за схемами (с. 50, завдання 6)

— Уявіть, що відрізками позначено кількість шапок. Складіть рівності за схемами. (Отримані вирази: $3 + 4 = 7$; $7 - 3 = 4$.)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Прийом «Мікрофон»

- Про що ви дізналися на уроці?
- Що повторили?
- Що ви почали виконувати краще?
- Як змінюється число, якщо додати або відняти нуль?
- Чи задоволені ви своєю роботою на уроці?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 48. ВЧИМОСЯ ДОДАВАТИ І ВІДНІМАТИ ЧИСЛА

Мета: закріпити розуміння суті додавання і віднімання; учити складати схему та вираз до сюжетного малюнка; формувати навички додавання і віднімання нуля, віднімання однакових чисел, уміння додавати та віднімати число 2; закріпити знання назв компонентів та результату арифметичної дії додавання; закріпити навички складання рівностей за схемами; розвивати логічне мислення; виховувати старанність, дбайливе ставлення до води.

Обладнання: набір математичних матеріалів (*геометричні фігури, цифри*); картки для парної роботи; телевізор чи ноутбук; відеозаписи; ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Мотивація діяльності

Добрий день, я — Краплинка,
Прилетіла із хмаринки.
Моя мама — це водиця,
Всього суцього цариця.

— Сьогодні з Крапелькою дізнаємося багато цікавого про воду. А також будемо вправлятися у додаванні та відніманні чисел.

— В усіх народів здавна шанували воду. З давніх-давен вода в українців була божеством, з якого починалося життя на Землі. Щоранку, вмиваючись, зверталися до води, просили в неї здоров'я та сили, казали: «Водичко, водичко, умий моє личко!». За водою передбачали погоду. Про неї складено багато прислів'їв та приказок. Ось одне з них: «З малого джерела велика річка буває». Як ви його розумієте?

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Утворення числового ряду

Робота в парах

Розташуйте краплинки від 0 до 10. Яке число не належить до натурального ряду чисел? Чому?

2. Математичний диктант

Діти мають на парті числовий ряд у вигляді краплинок. Потрібне число-відповідь у вигляді краплинки зафарбовують.

- Яке число є наступним за числом 8? (9.)
- Яке число передує числу 2? (1.)
- Сусіди цього числа 4 та 6. (5.)
- Від числа 8 відніміть 8. (0.)
- До числа 6 додайте 0. (6.)
- Обчисліть суму чисел 0 та 3. (3.)
- Перший доданок 6, другий доданок — 1. Знайдіть суму. (7.)

3. Актуалізація знань про числа 10 та 0

1) Перевірка математичного диктанту.

— Які краплинки зафарбовано, які — не зафарбовано?

— Назвіть склад числа найбільшого незафарбованого числа. (Це число 10.)

— Що ще ви можете розповісти про число 10?

— Чому це число називають двоцифровим? Які дві цифри потрібні для запису цього числа?

Нулик — це число найменше,
 Деколи й саме живе.
 Як пристане до сусіда —
 Має значення нове.
 От стояла одиниця,
 Біля неї нулик став,
 І вже може він гордиться,
 Буть найменшим перестав.
 Так «один» з «нулем»-сусідом
 Число «десять» разом склав.

2) **Каліграфічна хвилинка. Запис числа 10 цифрами 1 та 0.**

3) **Робота з математичними матеріалами.**

— Викладіть на парту 10 кружечків. Як отримати число 0? (*Прибрати всі кружечки.*) Складіть приклад до виконаної дії. ($10 - 10 = 0$.)

— Скільки кружечків зараз на парті? (*Ніскільки, нуль кружечків.*) Покладіть на парту 4 трикутники. Скільки трикутників? (*4.*) Складіть вираз до виконаної дії. ($0 + 4 = 4$.)

— Заберіть «ніскільки» трикутників. Скільки їх залишилося? Який приклад можна скласти? ($4 - 0 = 4$.)

4) **Пояснення учнями формул додавання та віднімання числа 0.**

— Поясніть Краплинці наші загадкові записи.

$a + 0 = a$	$0 + a = a$	$a - 0 = a$	$a - a = 0$
-------------	-------------	-------------	-------------

5) **Складання прикладів та їхнє розв'язування. Робота в парах.**

Діти до кожної формули складають приклад та записують у зошит. Умова: числа повинні бути у межах 10.

Наприклад:

$7 + 0 = 7$	$0 + 9 = 9$	$10 - 0 = 10$	$4 - 4 = 0$
-------------	-------------	---------------	-------------

Фізкультхвилинка

Краплинки-веселинки
 Зібрались у хмаринки,
 Краплинки-веселинки —
 Веселі, гомінкі.

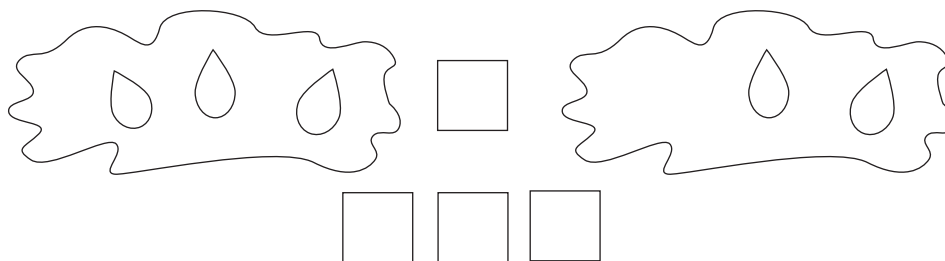
На землю полетіли —
 Їх сонечко пригріло
 Веселкою заграли краплинки дощові.

Або рухливі вправи під пісню «Кап-кап!» (<https://youtu.be/B-M6mXzJiMo>).

4. **Порівняння чисел. Вправа «Веселі краплини. Де їх більше?»**

— Маленькі крапельки випали з хмарки та утворили калюжки. Порахуйте краплинки в кожній калюжці. Порівняйте їхню кількість. Відповідну рівність/нерівність запишіть.

Зразок:

5. **Повторення способів додавання та віднімання числа 2**

Коментування розв'язаних прикладів на основі завдання 3 (с. 51).

6. Формування обчислювальних навичок

1) Закріплення способу додавання та віднімання числа 2. Робота в групах.

— У народі кажуть: «Схожі як дві краплі води». Чи знаєте ви, коли так говорять? (Цей вислів уживають, порівнюючи два однакові предмети, наголошуючи на їхній схожості.)

— Знайдіть краплинки з однаковою відповіддю. З'єднайте їх.

Орієнтовні приклади

$7 - 2$	$4 + 2$	$9 - 2$	$2 + 2$
$3 + 2$	$8 - 2$	$5 + 2$	$6 - 2$

2) Удосконалення вміння виконувати арифметичні дії з числами 1 та 0. Робота в групах (на основі завдання 4).

— Наша Краплинка-витівниця в природі може перебувати у трьох станах. Чи знаєте ви, у яких саме? (Три стани води — газоподібний, рідкий, твердий.)

— Обчисліть значення виразів та дізнайтеся, де сховалася вода.

Кожна група розв'язує один стовпчик прикладів.

В-1	СЛОВО
$6 + 1 =$	І
$8 - 0 =$	Н
$5 + 2 =$	І
$3 - 0 =$	Й

ШИФР		ШИФР	
0	У		
1	Р	6	Е
2	С	7	І
3	Й	8	Н
4	Т	9	К
5	Л	10	А

В-3	СЛОВО
$0 + 8 =$	Г
$7 - 7 =$	Р
$5 + 0 =$	А
$10 - 1 =$	Д

ШИФР		ШИФР	
0	Р		
1	Т	6	Н
2	О	7	У
3	В	8	Г
4	К	9	Д
5	А	10	Б

В-2	СЛОВО
$7 + 1 =$	С
$5 - 5 =$	Н
$0 + 10 =$	І
$6 - 0 =$	Г

ШИФР		ШИФР	
0	Н		
1	К	6	Г
2	У	7	Д
3	Л	8	С
4	О	9	Е
5	В	10	І

В-4	СЛОВО
$5 - 0 =$	Р
$0 + 4 =$	О
$9 - 1 =$	С
$9 - 9 =$	А

ШИФР		ШИФР	
0	А		
1	К	6	У
2	Л	7	Н
3	В	8	С
4	О	9	Д
5	Р	10	Е

Фізкультхвилинка

Рухливі вправи під пісню «Краплинки» (<https://youtu.be/KZsglJrZSkI>).

7. Робота за сюжетними малюнками (с. 51, завдання 1, 2)

— Вода потрібна всьому живому: рослинам, тваринам, людям. Вода — це життя. Без їжі людина може прожити до 40 днів, а от без води — не більше, ніж 5. Людині на день потрібно випивати до 2 літрів води. Якщо рослини мають достатньо вологи, вони швидко ростуть і розвиваються. Тварини обов'язково п'ють воду, тоді вони бадьорі та веселі.

— Краплиночка запрошує нас попрацювати з малюнками, дібрати до них відповідні схеми та розв'язання.

Завдання 1

— Опишіть малюнок. (Біля миски обідало 5 цуценяток. До них прибігли ще 2.) Цуценяток стало більше чи менше? Про що можна запитати? Знайдіть відповідну схему та вираз до неї. (Друга схема. $5 + 2 = 7$.) Поясніть свій вибір.

Завдання 2

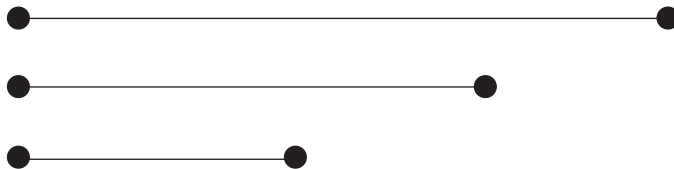
— Проаналізуйте схему. Які числа відомі? Об'єднували чи вилучали? Який малюнок відповідає схемі? Складіть за схемою вираз. ($6 - 2 = 4$.)

8. Логічна вправа

— Коли космонавти вперше побачили нашу планету з Космосу, вони були дуже здивовані і зачаровані її красою, тому назвали Землю «блакитною планетою».

Вода — це моря та океани, річки та озера, струмочки і льодовики.

На території України багато річок. Найбільші з них Дніпро, Дністер та Південний Буг. Південний Буг коротший за Дністер, а Дністер коротший за Дніпро. Яка річка найдовша? Поясніть, що позначає кожний малюнок.

9. Хвилинка природолюбів

— Багато цікавого ви дізналися сьогодні на уроці про воду. Краплиночка каже, що прийшла до нас з проханням.

Я в гостях у вас не дарма.
Привела мене біда.
Люди про мою матінку мало знають
І тому не поважають,

Часто марно витрачають.
А від бруду і сміття
Стала водиця зовсім не смачна.

— Як ви вважаєте, про що хоче нас попросити Краплинка? (*Берегти воду, не бруднити її, економно витрачати.*) Як ми можемо це зробити? (*Не кидати сміття у водойми. Виключати кран, коли чистимо зуби. Закривати кран, коли вода не потрібна. Економно використовувати воду.*)

Пам'ятаймо, люди, назавжди:
Неможливо жити без води.
Це життя колиска, це дощі.
Це роса і квітка на межі.
Це тумани, ріки і моря,
Джерело у спеку — це життя.
Це кришталь озер і джерела.

Це хмарки у небі, це село
У тополях й вербах над ставком.
Це криниця, квітка під вікном,
Шурхіт хвиль і шторму дикий рев.
Це струмок у травах між дерев,
Зелень трав, веселки кольори.
Пам'ятайте, люди, назавжди.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

- Що ви повторили на уроці?
- Що почали робити краще?
- Підбийте підсумок, використовуючи слова: «Я можу пояснити...», «Я знаю, як зробити...», «Я вмію зробити...», «Мені ще потрібно попрацювати над...».
- Позначте свій настрій на Краплинці.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 49. ДОДАВАННЯ ТА ВІДНІМАННЯ ЧИСЕЛ 0, 1, 2

Мета: формувати навички додавання і віднімання числа 1, нуля та віднімання однакових чисел; формувати вміння додавати і віднімати число 2; формувати вміння складати схему та рівності до сюжетних малюнків; учити складати рівності за схемами; закріпити знання складу чисел; розвивати логічне мислення учнів; виховувати дбайливе ставлення до свого здоров'я.

Обладнання: набір математичних матеріалів (*геометричні фігури*); картки для парної та групової роботи; телевізор чи ноутбук; відеозаписи; конструктор LEGO; ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична, природнича, здоров'язбережувальна.

Хід уроку

1. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

На уроці ми будемо міркувати,
А також рахувати,

Задачі розв'язувати,
Свій розум розвивати.

2. Геометрична хвилинка (с. 52)

Фігури викладено на дошці.

— Розгляньте ряд геометричних фігур. Як змінювалися ознаки фігур? (*Форма — форма — розмір — форма — форма — ...*) Яка фігура буде наступною? (*Наступною буде ознака, яка повинна змінитися, — розмір. Отже, наступна фігура — великий трикутник.*)

3. Усна лічба

— Яка фігура друга? п'ята? остання? Чи можна фігури розташувати парами за розміром? Чи будуть зайві фігури? Які? На які дві множини можна розкласти ці фігури? (*За розміром, за наявністю кутів.*)

— Порахуйте кількість елементів у кожній підмножині. Складіть нерівності.

— Скільки фігур отримали у геометричному ряді? Скільки потрібно додати, щоб було 10? Як отримати порожню множину? Яким числом її позначають?

— Розкажіть усе, що знаєте про числа 0, 10.

4. Гра «Швидкий математик»

Учитель показує по черзі формули: $a + 0 = a$; $0 + a = a$; $a - 0 = a$; $a - a = 0$.

Діти повинні швидко придумати приклад та задати його класу. Учень, за вибором «швидкого математика», дає відповідь.

5. Робота в парах

— Пригадайте, хто приходив до нас у гості попереднього уроку. (*Крапелька.*) Вона для вас залишила ще одне завдання — приклади з хмарками.

$4 - \text{хмара} = 4$	$\text{хмара} - 8 = 0$	$6 - 6 = \text{хмара}$	$4 - \text{хмара} = 3$
$\text{хмара} + 7 = 7$	$9 + \text{хмара} = 9$	$\text{хмара} + 1 = 3$	$\text{хмара} - \text{хмара} = 0$

Фізкультхвилинка

Працювати перестали
І тепер всі дружно встали.
Будемо відпочивати,
Нумо, вправу починати!
Руки вгору, руки вниз
І легесенько пригнись.

Покрутились, повертілись,
На хвилинку зупинились.
Пострибали, пострибали,
Раз — присіли, другий — встали.
Всі за парту посідали.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Каліграфічна хвилинка. Повторення написання числа 2

Плава лебідь по воді,
Вигинає шийку

Й так нагадує тоді
Цифру два чи двійку!

2. Повторення про спосіб додавання та віднімання числа 2. Розв'язування прикладів з коментуванням (с. 52, завдання 2)

3. Робота за сюжетними малюнками (с. 52, завдання 3, 4)

Завдання 3

— Розгляньте уважно малюнок. Скільки жабеняток ви бачите? Скільки сидить на листях латаття? Скільки заховалося? Виберіть схему до малюнка. Сформулюйте своє питання. Знайдіть потрібний вираз. Обчисліть його значення.

(До малюнка можна вибрати 2 схеми.)

Варіант 1. Друга схема. Питання: «Скільки всього жабеняток було на озері?» $4 + 3 = 7$.

Варіант 2. Третя схема. Питання: «Скільки жабеняток залишилося сидіти на лататті?» $7 - 3 = 4$.)

Завдання 4

— Розгляньте кожну схему. Додайте числа. Сформулюйте питання. Складіть вираз та обчисліть його значення.

а) Скільки дітей зібралися на екскурсію? (6.) Яким відрізком це позначено на схемі? (*Рожевим.*) Скільки дівчаток долучилося до них? (2.) Яким відрізком позначено цих дівчаток? (*Зеленим.*) Тепер дітей стало більше чи менше? (*Більше.*) Яка дія відбулася: об'єднання чи віднімання? (*Об'єднання.*) Яку арифметичну дію використаємо? (*Додавання.*) Складіть рівність до малюнка та схеми. ($6 + 2 = 8$.)

б) Скільки всього каченяток гуляло на подвір'ї? (8.) Скільки каченяток пішло до мами? (2.) Каченят стало більше чи менше? Яка дія відбулася: об'єднання чи віднімання? (*Вилучення.*) Яку арифметичну дію використаємо? (*Віднімання.*) Складіть рівність до малюнка та схеми. ($8 - 2 = 6$.)

Фізкультхвилинка

Руки в сторони та вгору —
На носочки піднялись.
Підніми голівку вгору —
Й на долоньки подивись.
Присідати ми почнемо,
Добре ноги розігнемо.
Раз — присіли, руки прямо.
Встали — знову все так само.
Повертаємося вправо,
Все виконуємо гарно.
Вліво-вправо повернулись
І сусіду усміхнулись.

4. Робота в групах

— Якої пори року, на вашу думку, відбувалися події на малюнках? (*Мабуть, улітку.*) А зараз яка пора року? (*Настала зима.*)

Вправа «Асоціативний куц» за темою «Зима»

ЗИМОВІ СЛОВА

Зимове слово — *сніг*,
Зимове слово — *білий*
З'єднались, і навкруг
Сніжинки полетіли.
Зимове слово *лід*,
І *ковзанка*, і *шуба*.
Зимове слово *піч*,
Пальто, *мороз* і *груба*.

І *лижі*, й *ковзани*,
І *теплі рукавички*.
Зимові є *пташки* —
Це *снігурі* й *синички*.
А ще зимові є
Дві дівчинки Оксани,
Бо в їхніх іменах
Від нас сховались... *сани*.
Надія Кир'ян

— Пропоную вам розв'язати в групах приклади та прочитати «зимові» слова.

1-ша група. Слово САНЧАТА

$$\begin{aligned} 3 + 0 &= \square\square \\ 4 + 2 &= \square\square \\ 10 - 1 &= \square\square \\ 4 + 3 &= \square\square \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 8 - 2 &= \square\square \\ 4 - 4 &= \square\square \\ 3 + 3 &= \square\square \end{aligned}$$

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Т	І	Р	С	Ж	Л	А	Ч	О	Н	П

2-га група. Слово КОВЗАНИ

$$\begin{aligned} 7 + 3 &= \square\square \\ 6 - 6 &= \square\square \\ 8 - 3 &= \square\square \\ 5 - 2 &= \square\square \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 4 + 4 &= \square\square \\ 9 - 3 &= \square\square \\ 2 + 0 &= \square\square \end{aligned}$$

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
О	І	И	З	Л	В	Н	Р	А	Т	К

3-тя група. Слово ГІРКА

$$\begin{aligned} 8 - 2 &= \square\square \\ 7 + 2 &= \square\square \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 9 + 1 &= \square\square \\ 10 - 10 &= \square\square \\ 8 - 0 &= \square\square \end{aligned}$$

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
К	С	О	Д	В	Т	Г	Б	А	І	Р

4-та група. Слово БЕЗПЕКА

$$\begin{aligned} 3 - 0 &= \square\square \\ 6 + 2 &= \square\square \\ 8 - 3 &= \square\square \\ 9 - 2 &= \square\square \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 4 + 4 &= \square\square \\ 6 - 6 &= \square\square \\ 7 + 2 &= \square\square \end{aligned}$$

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
К	Л	Ш	Б	С	З	Т	П	Е	А

5-та група. Слово СНІЖКИ

$$\begin{aligned} 8 - 4 &= \square\square \\ 6 + 2 &= \square\square \\ 5 - 5 &= \square\square \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 10 - 1 &= \square\square \\ 7 - 2 &= \square\square \\ 2 + 0 &= \square\square \end{aligned}$$

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
І	Р	И	Т	С	К	П	У	Н	Ж	А

6-та група. Слово РОЗВАГИ

$$\begin{aligned} 7 - 7 &= \square\square \\ 4 + 4 &= \square\square \\ 8 + 2 &= \square\square \\ 3 + 0 &= \square\square \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 5 + 1 &= \square\square \\ 6 + 3 &= \square\square \\ 9 - 4 &= \square\square \end{aligned}$$

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Р	К	У	В	К	И	А	Ю	О	Г	З

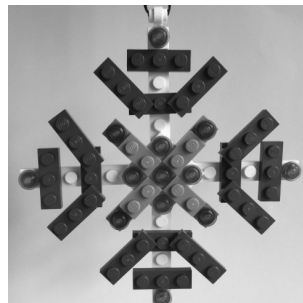
— Як ви вважаєте, чому серед цих слів є слово «безпека»? (Під час ігор необхідно дотримувати правил безпечної поведінки.) Назвіть ці правила. (На санчатах не катайся біля проїжджої частини. Не спускайся з гірки, розташованої біля дороги. На ковзанах катайся тільки на спеціальних майданчиках, не ходи на річку чи озеро. Не кидай сніжки в обличчя та голову.) Навіщо їх потрібно дотримувати? (Щоб зберегти своє здоров'я та життя.)

5. Конструювання. Робота в групах

— Для того щоб ми змогли насолодитися зимовими розвагами, нам потрібен сніг.

— А що таке сніг? З чого складається сніг?

— Працюючи в групах, складіть з конструктора LEGO сніжинки.

ДАРУНОЧКИ ЗИМИ

Білі, ніжні, мов пір'їнки,
Тихо падали сніжинки.
Білосніжний снігопад
Вкрив вночі і ліс, і сад.
Будуть зранку малюки
В сніжки гратись залюбки.
Зліплять бабу снігову —
Величезну, мов живу.
От так радість дітвори
На санчатах мчать з гори!
Сніжки, лижі, ковзани —
Це даруночки зими!

Т. Корольова

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Приєм «Мікрофон»

- Я на уроці навчився(лася), повторив(ла)...
- Найкраще мені вдалося...
- Найбільше мені сподобалося...
- У мене спричинило утруднення...

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 50. ДОСЛІДЖУЄМО ТАБЛИЦІ ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ ЧИСЛА 1

Мета: актуалізувати уявлення про сутність додавання і віднімання; скласти таблиці додавання та віднімання числа 1; дослідити залежність зміни суми від зміни одного з доданків при сталому іншому доданку; формувати обчислювальні навички; розвивати логічне мислення та мовлення учнів; збагачувати словниковий запас; виховувати старанність, товариськість, дбайливе ставлення до природи.

Обладнання: набір математичних матеріалів (*геометричні фігури, цифри*); картки для парної та групової роботи; телевізор чи ноутбук; відеозаписи; м'яч; ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична, мовно-літературна, природнича.

Хід уроку

1. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Мотивація навчальної діяльності

- Вміє чапля рахувати,
Може й цифру показати.
Шию вгору тягне птиця,
Дзьоб — униз. Це — ... (*одиниця*).

— Яке число позначає одиниця? (*Число 1. Це найменше натуральне число.*)

— Сьогодні на уроці ми будемо складати таблиці додавання та віднімання числа 1. Але спочатку потренуємося писати гарну цифру 1.

3. Каліграфічна хвилинка. Написання цифри 1

Цифра один, одиниця,
Пряма і тоненька,
Мов спиця,
Її починаю писати,

А паличка — тихо бламати:
— Пристав, не забудь, —
Вона просить, —
Маленький до палички носик!

4. Усна лічба. Гра «Математичний м'яч»

- Назви попереднє число до 4, 7, 9, 10.
- Яке число наступне після 3, 5, 7, 9?
- Перший доданок — 3 (5, 8, 4), другий доданок — 0 (1, 2). Чому дорівнює сума?

5. Робота з математичними матеріалами

— Покладіть на парту 1 квадрат. Під ним — цифру 1. Додайте ще один. Скільки тепер квадратів? (*Два.*) Позначте внизу цю кількість цифрою. (*2.*)

Далі учні додають по 1 квадрату (*до 10*) та внизу викладають цифри.

— На скільки збільшувалася кількість квадратів щоразу? (*На 1.*) Яке число отримували? (*Наступне.*) Отже, при додаванні ми отримуємо наступне число.

— Заберіть 1 квадрат. Скільки тепер залишилося? (*9.*) Приберіть ще 1. На скільки зменшилася кількість квадратів? (*На 1.*) Скільки квадратів тепер? (*8.*) Яке число ми отримали? (*Попереднє.*) Що відбуватиметься, якщо щоразу будемо забирати 1 квадрат? Яке число буде останнім? (*0.*) Отже, при відніманні числа 1 числа зменшуються на 1, отримуємо попереднє число.

Для засвоєння віднімання числа 1 можна заспівати пісеньку «Вісім яблuchок» (<https://youtu.be/Ур1y8eKePlo>).

Фізкультхвилинка

Зимонька до нас прийшла,
Сніг пухкий нам принесла.
І летять, летять сніжинки
На дерева, на стежинки.
По сніжку, як по перині,
Покачаємось на спині.

У заметах сніг лежить,
Під ногами він скрипить.
Щоб сніжну гірку збудувати,
Треба спинку прогинати.
А тепер всі на санчатах
В ліс поїдем до зайчаток.

Зайченята дружно грають,
Під ялинкою стрибають.
А лисичка виглядає,
Зараз зайчика впіймає.
Доки звірі наші грали,

Руки в нас позамерзали.
Погріємо?
А тепер на лижі стали
І додому всі помчали.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Дослідження таблиць додавання-віднімання числа 1 та їхнє засвоєння

1) Колективне складання таблиці додавання і віднімання числа 1.

— Хто розгадав закономірність цих таблиць?

— Що спільного в усіх рівностях? (*Спільним є другий доданок — число 1.*) Як змінюється перший доданок? Прочитайте значення суми. Як змінюється значення суми? Як змінюється значення суми залежно від зміни першого доданка?

Висновок. Якщо перший доданок збільшиться, то значення суми теж збільшиться.

— Уважно розгляньте таблицю віднімання числа 1. Що цікавого помітили? (*Щоразу віднімаємо те саме число — 1. Те число, від якого віднімаємо, збільшується на 1, тому результат збільшується так само.*)

Висновок. Якщо число, від якого віднімаємо, збільшити, то результат різниці теж збільшиться.

2) Робота за підручником (с. 53, завдання 1). Робота в парах.

— Прочитайте таблиці додавання і віднімання числа 1. Закрийте аркушем результати. Спробуйте назвати по черзі результати.

3) Самостійне розв'язування прикладів на засвоєння таблиці додавання та віднімання числа 1. Запис прикладів у зошит.

— Робота має три варіанти. Після завершення роботи ви дізнаєтеся, який місяць зими був зашифрований.

Розшифрування назв місяців зими.

лютий	грудень	січень
0	9	3

1-й варіант називає найбільше число-відповідь та знаходить назву зимового місяця. (*Грудень.*)

2-й варіант називає найменше число-відповідь та знаходить назву зимового місяця. (*Січень.*)

3-й варіант називає число-відповідь, що позначає порожню множину предметів, та знаходить назву зимового місяця. (*Лютий.*)

— Розташуйте місяці зими по порядку (*на дошці*).

Словниково-логічна вправа

— Вставте у прислів'я назву місяця. Як ви гадаєте, чому так говорять?

- (*Грудень*) ... рік кінчає, а зиму починає.
- (*Січень*) ... не так січе, як у вуха пече.
- (*Лютий*) ... лютує, та весні дорогу готує.

Фізкультхвилинка

У володарки Зими
Трішечки замерзли ми.
Грудень каже: «Пострибай!»,
Січень просить: «Присідай!».
Встали — сіли, встали — сіли,
Розіграли наше тіло.

Лютий місяць нагадав:
Час нам братися до справ.
Сіли, дітки, всі гарненько.
Спинки держимо рівненько.
Книги відкриваємо —
Знання здобуваємо!

2. Розв'язування прикладів-«ланцюжків» (с. 53, завдання 2)

— Відгадайте загадку.

- Тоненьке, вузьеньке, по землі в'ється,
Як батіг, довге, але зовсім не б'ється,

Жабенят та мишок на обід вживає.
В лісі їх багато, мабуть, кожен знає. (*Змія*)

— Чи знаєте ви, як зимують змії? (*Сплять, заховавшись від корчами, пеньками, у норах.*)

— Поки спить наша змія, розв'яжемо приклади-«ланцюжки», які вона охороняє.

1) Пояснення принципу розв'язування таких видів прикладів за першим прикладом підручника.

2) Робота в групах. Гра «Хто швидше?». Розв'язування другого «ланцюжка».

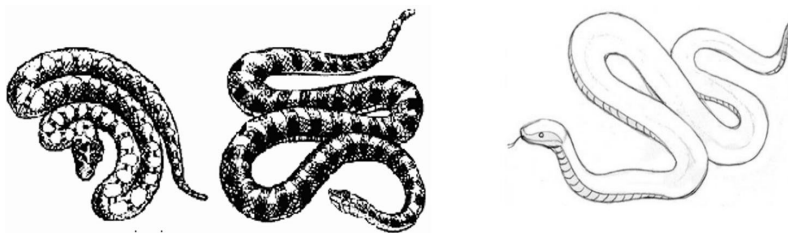
3. Повторення про можливість скласти по 2 приклади на додавання та віднімання. Вправа «Доміно»

1) Коментування виконаних дій дітьми за підручником (с. 53, завдання 3).

2) Робота в групі.

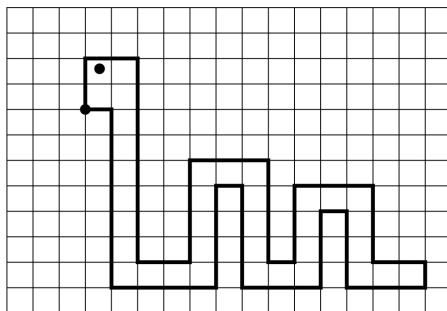
— Поміж набору доміно знайдіть кісточку, щоб одне з чисел було 1. Складіть по 2 приклади на додавання та віднімання.

4. Складання за малюнком виразу та відповідної схеми

5. Графічний диктант. Змія

Відступи 3 клітинки ліворуч, 4 клітинки зверху, постав крапочку і починай малювати: 2 клітинки вгору, 2 клітинки праворуч, 8 клітинок униз, 2 клітинки праворуч, 4 клітинки вгору, 3 клітинки праворуч, 4 клітинки вниз, 1 клітинка праворуч, 3 клітинки вгору, 3 клітинки праворуч, 3 клітинки вниз, 2 клітинки праворуч, 1 клітинка вниз, 3 клітинки ліворуч, 3 клітинки вгору, 1 клітинка ліворуч, 3 клітинки вниз, 3 клітинки ліворуч, 4 клітинки вгору, 1 клітинка ліворуч, 4 клітинки вниз, 4 клітинки ліворуч, 7 клітинок уверх, 1 клітинка ліворуч.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Приєм «Інтерв'ю»

— Які завдання ти виконав (виконала) легко?

— Чого навчився (навчилася) на уроці?

— Над чим ще варто попрацювати?

— Що здивувало на уроці?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 51. ПЕРЕСТАВНИЙ ЗАКОН ДОДАВАННЯ

Мета: ознайомити учнів із сутністю переставного закону додавання; показати, як застосовувати його для обчислення значень виразів; формувати вміння додавати і віднімати число 2; закріпити навички додавання і віднімання на числовому промені, знання складу чисел і вміння подавати число у вигляді суми двох доданків; формувати вміння добирати схему та вираз до сюжетного малюнка; розвивати логічне мислення учнів, увагу; виховувати старанність, товариськість.

Обладнання: набір математичних матеріалів (*геометричні фігури, цифри, арифметичні штанги*); набори «Доміно»; математичні пазли; ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Дзвоник всім нам дав наказ —
До роботи швидше, клас!
Попрацюємо старанно,

Щоб сказати у кінці,
Що у нашій дружній класі
Діти — просто молодці!

2. Мотивація навчальної діяльності

Гра «Додай словечко»

Після ночі буде... (*день*). За літом настане... (*осінь*). Із насінини огірка виросте... (*нова рослина-огірок*). Після уроку буде... (*перерва*). Після зеленого кольору світлофора загориться... (*червоний*).

— Ви називали незмінні правила (*закони*), що існують у природі та житті людини. У математиці також існують закони, яких потрібно дотримувати, щоб, наприклад, правильно та найзручнішими шляхами знаходити результати арифметичних дій. Сьогодні ви ознайомитесь з першим і дуже важливим законом арифметичної дії додавання — переставним законом додавання.

— Як ви гадаєте, чому його так назвали? (*Мабуть, щось будуть переставляти.*)

— Наприкінці уроку ми визначимо, чи правильними виявилися наші припущення.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Усне опитування

- Які арифметичні дії ви знаєте?
- Як називаються числа, які додають?
- Як називається результат додавання?
- При додаванні отримуємо більше число, ніж були дані числа, чи менше?
- Коли при додаванні одержимо те саме число? (*Якщо один із доданків буде дорівнювати нулю.*)
- Коли сума може дорівнювати одному з доданків? (*Якщо інший доданок дорівнює нулю.*)
- Яку арифметичну дію слід виконати, щоб отримати менше, ніж дане, або рівне йому? (*Віднімання.*)
- Коли при відніманні отримаємо те саме число? (*Отримаємо при відніманні таке саме число, якщо віднімаємо 0.*)
- Чи можна при відніманні отримати в результаті нуль? (*Так, якщо відняти однакові числа.*)

2. Каліграфічна хвилинка. Написання цифри 3

Трійку — третій зі значків —
Складено із двох гачків.

3. Дослідження

1) Практична робота з предметами навколишнього світу.

— Візьміть до лівої руки 1 олівець, до правої — стільки, щоб усього олівців у руках було 3. Скільки в лівій? (1.) Скільки олівців у правій руці? (2.) Скільки їх усього? (3.) Складіть вираз, що ілюструє виконану дію. ($1 + 2 = 3$.) Покладіть їх на парту.

— Тепер візьміть до лівої руки 2 олівці, а до правої — решту. Скільки це? (1.) Скільки в лівій? (2.) Скільки олівців у правій руці? (1.) Скільки їх усього? (3.) Складіть вираз, що проілюструє виконану дію. ($2 + 1 = 3$.)

— Чи змінилася загальна кількість олівців? Що цікавого ви помітили?

Аналогічну роботу проводять з тарілками, на яких є різна кількість яблук.

Висновок. Від зміни порядку додавання результат не змінюється.

2) Робота з математичними матеріалами.

— Викладіть на парту 4 квадрати і 5 трикутників. Складіть приклад на додавання. ($4 + 5 = 9$.) Назвіть кожен компонент. (4 — перший доданок, 5 — другий доданок, 9 — сума.)

— Поміняйте місцями трикутники і квадрати. Складіть приклад на додавання. ($5 + 4 = 9$.) Назвіть кожен компонент. (5 — перший доданок, 4 — другий доданок, 9 — сума.)

— Що спільного у прикладах? (Арифметична дія — додавання, однакові числа додаються, однаковий результат дії додавання.) Чим вони відрізняються? (Порядок додавання чисел, їхні назви при додаванні.)

Висновок. Перший доданок стає другим, а другий доданок, навпаки, стає першим, але значення суми одне й те саме. Доданки переставили, а значення суми не змінилося.

3) Робота за підручником (с. 54, завдання 1).

— Петрик та Маринка за поданою кісточкою доміно склали рівність на додавання. Прочитайте, яку рівність склав Петрик. ($2 + 4 = 6$.) Назвіть компоненти цієї рівності. (Перший доданок 2, другий доданок 4, значення суми 6.)

— Прочитайте, яку рівність склала Маринка. ($4 + 2 = 6$.) Назвіть компоненти цієї рівності. (Перший доданок 4, другий доданок 2, значення суми 6.)

— Що здивувало Петрика і Маринку? (Перший доданок став другим, другий доданок став першим, а сума не змінилася.)

4) Практична робота з математичними матеріалами «Арифметичні штанги».

(Зразок у підручнику на с. 54, завдання 1.) Проводиться аналогічна робота за малюнком.

Висновок. Від переставлення доданків значення суми не змінюється. Це переставний закон додавання: $a + b = b + a$.

Фізкультхвилинка

Із куца ліщини білка

Нахилила дітям гілку.

З'їжте, любі, смакоти,

Щоб скоріше підрости.

На тобі, окатий синку,

Три і два тобі в торбинку.

Їх одразу не гризи,

Спершу скільки їх, скажи.

(Руки вгору з поворотом кистей.)

(Нахили ліворуч-праворуч піднятих догори рук.)

(Масаж обличчя від вух до носа.)

(Руки вгору, тягнутися вверх.)

(Руками утворити коло.)

(Стискати та розтискати кулачки.)

(Повороти голови ліворуч, праворуч.)

(Піднімання й опускання плечей, руки на поясі.)

4. Закріплення вивченого матеріалу

1) Складання рівностей за кісточками доміно. Робота в парах (с. 54, завдання 2).

2) Закріплення знань про склад чисел та вміння подавати число у вигляді суми двох доданків. Робота в групах.

Групи отримують картку з числом та набір кісточок доміно. Потрібно вибрати кісточки доміно, на яких зазначено склад отриманого числа, та скласти по 2 приклади на додавання.

Фізкультхвилинка

Забавлялись зайченята,

Виглядаючи маму і тата.

Ось так лапку до лапки.

Ось так шапку до шапки.

Ось так — вусом потрусили.

Так-так-так!

(Підводяться, руки піднімають угору.)

(Руки на поясі, повертаються праворуч — ліворуч.)

(Плескають у долоні.)

(Руки піднімають до голови.)

(Хитають головою.)

(Стрибають на місці.)

5. Формування вміння застосовувати переставний закон додавання

1) Робота за сюжетним малюнком (с. 54, завдання 3).

Уточнення розуміння учнями формули переставного закону додавання: $a + b = b + a$.

Додаткове завдання. В Олега є 4 шоколадні цукерки і 3 карамельки, а в Оленки — 3 шоколадні цукерки і 4 карамельки. У кого більше цукерок? Доведіть свою думку.

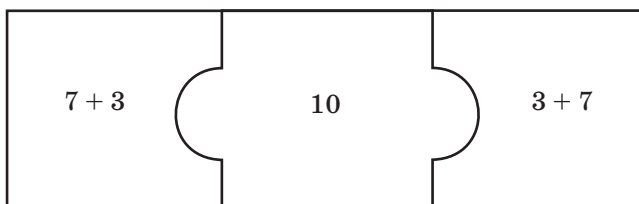
2) Ознайомлення із застосуванням переставного закону додавання для швидкого обчислення прикладів (с. 54, завдання 4).

Завдання виконують з коментуванням.

— Прочитайте першу рівність: перший доданок 7, другий доданок 3, значення суми 10. Прочитайте другий вираз: перший доданок 3, другий доданок 7. Чим схожі вирази? Чим вони відрізняються? (Вирази схожі тим, що в них однакові доданки, а відрізняються порядком доданків; доданки переставили, від цього значення суми не змінюється, тому ці вирази мають однакові значення, отже, значення другого виразу також дорівнює 10...)

6. Гра «Склади пазли». Робота в групах

Потрібно знайти 3 частинки одного пазла (наприклад, з прикладами $7 + 3$ та $3 + 7$, числом 10).

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Приєм «Мікрофон»

— Чи правильно ми здогадалися, що використовуючи переставний закон додавання, слід щось переставляти (мінати місцями)?

— Чого навчає нас переставний закон додавання?

— Чи знадобиться вам у житті знання цього закону?

— Що було найцікавішим на уроці?

— У чому ви сумнівалися?

— Що потрібно зробити, аби бути впевненішими?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 52. ВИМІРЮЄМО ДОВЖИНИ ВІДРІЗКІВ. САНТИМЕТР

Мета: формувати поняття про довжину відрізка як числа сантиметрів, що вміщуються на даному відрізку; актуалізувати способи порівняння відрізків завдовжки («на око», накладанням); ознайомити з міркою — 1 см; учити вимірювати довжину відрізків у спосіб укладання моделей сантиметра; закріпити склад чисел, назви компонентів дії додавання; закріпити вміння додавати і віднімати число 1, застосовувати переставний закон додавання; розвивати логічне мислення учнів, увагу, пам'ять; виховувати інтерес до математики.

Обладнання: смужки паперу чи стрічки різної довжини; моделі сантиметрів; картки для групової роботи; телевізор чи ноутбук; відеозаписи; конструктор LEGO; ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична, соціокультурна.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

— Погляньте на малюнки. Хто на них зображений? (*Люди різних професій.*) Які ще професії ви знаєте? Яку роботу виконують ці люди?

— Сьогодні ми поринемо у світ професій.

2. Повторення про розташування чисел на числовому відрізку

- Світ фантастики й пригод,
Гарний віршик, анекдот,
І дива, що в світі є,
Перед нами постає.

Тут журнал цікавий дуже,
Тут велика картотека.
Тут знайти, що треба, друже,
Зможе лиш... (*бібліотекар!*)

— У бібліотеці книжки стоять у певному порядку, щоб можна було швидко їх знайти. Допоможіть бібліотекареві поставити правильно книжки.

1) Гра «Порядок книжок».

Діти розставляють макети книжок з числами на обкладинці у прямому та зворотному порядку.

2) Гра «У бібліотеці».

Один учень — «бібліотекар». Він видаватиме книжки за запитом учня-«читача». Учень-«читач» називає книжку, яку він хоче почитати. Наприклад, «Ця книжка стоїть за книжкою з номером 7. Ця книжка має сусідів 4 та 6».

— А чи бували ви, діти, у справжній бібліотеці? Яку книжку прочитали? Що цікавого дізналися?

3. Повторення сутності переставного закону додавання

— Людина цієї професії дарує радість людям. Це вправний циркач. Він може з капелюха дістати слона, а з уха — букет троянд. Хто це? (*Фокусник.*)

— Ми теж можемо бути фокусниками, якщо пригадаємо математичний закон, що вивчили нещодавно. Пригадайте його.

Діти в групах отримують шаблони капелюхів. На одній стороні написано приклад. Потрібно на іншу сторону написати другий приклад на додавання, користуючись переставним законом додавання, та обчислити значення виразів.

— Як називають числа при додаванні?

— Що таке сума?

— Сформулюйте переставний закон додавання.

4. Повторення про додавання та віднімання чисел 0, 1, 2. Робота в групах

- Знань чимало в нього є,
Діглахам їх віддає.
Міста Знань постійний житель —
Носить горде ймення... (*вчитель*).

— Пропоную вам побути вчителями. На картці ви отримали роботу учнів іншого першого класу. Перевірте роботу. Чи не припущено там помилок? Якщо знайдете, виправте їх.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота над загадками

— Відгадайте загадки та здогадайтеся, до представника якої професії нас запрошує мишенятко (*ілюстрація підручника, с. 55*).

- Довгий хвостик має,
В полотно пірнає,
Квіти вишиває. (*Голка з ниткою*.)
- Комірець і рукави,
Більш для хлопчиків вони. (*Сорочка*.)
- Дерев'яний та довгенький,
Маю носик я гостренький.
На білому слід лишаю
І всіх діток потішаю. (*Олівець*.)
- Рівне поле полотняне,
Рівно ткане, чисто пране. (*Тканина*.)
- Вона довгенька та міцна,
Латає нам кожух і свитку,
І зветься штука чарівна
Звичайно ж... (*нитка*).
- Не вдягають їх хлоп'ята,
Мов принцеси, в них дівчата. (*Сукні*.)
- Пара гострих, тонких ніг
Без черевиків і без чобіт.
На ногах — по голові.
Для чого? Скажіть мені!
По папері ходять ноги,
Ріжуть все, що на дорозі. (*Ножиці*.)

— Кому знадобляться ці матеріали та інструменти? Хто виготовить нам сорочки та сукні? (*Кравець, швачка*.)

— Наше мишенятко — кравець. Людина цієї професії працює з тканиною, розкріює її та зшиває, виготовляє одяг.

Кравець повинен бути уважним, щоб не зіпсувати тканину, та вміти правильно порівнювати чи відмірювати кількість тканини.

2. Порівняння відрізків завдовжки

1) Робота за підручником (с. 55, завдання 1).

— Який відрізок найкоротший? Який — найдовший? Назвіть їх у порядку збільшення (*зменшення*) довжини.

2) Практична робота. Робота в парах.

Діти порівнюють завдовжки стрічки чи смужки паперу методом накладання.

3) Робота за підручником (с. 55, завдання 3).

— Порівняйте відрізки завдовжки «на око».

— Чи впевнені ви у точності — правильності своїх відповідей?

Висновок. Щоб визначити довжину, потрібно користуватися якоюсь міркою.

Фізкультхвилинка

- Інструмент бере у руки —
Линуть чисті, ніжні звуки.
Люди кажуть: «Це талант!»
Добре грає... (*музикант*).

Рухливі вправи під пісню «Веселий музикант» (<https://youtu.be/AaBN4RY8BV8>).

3. Перегляд уривка мультфільму «38 папуг» (<https://youtu.be/p7ZBR2mIG9A>)

— Чому в звіряток довжина удава різнилася? (*Бо вони мали різні мірки*.)

4. Вимірювання предметів завдовжки різними мірками

1) Робота за підручником (с. 55, завдання 4).

— Чи різняться відрізки завдовжки? (Використовуючи метод накладання та «на око», вони однакові.)

— Перший фіолетовий відрізок поміряли першою міркою. Який відрізок завдовжки? (6 мірок.)

— Другий червоний відрізок поміряли другою міркою. Який відрізок завдовжки? (3 мірки.)

— Третій зелений відрізок поміряли третьою міркою. Який відрізок завдовжки? (2 мірки.)

— Чому значення довжини у нас різні? (Тому що різні мірки.)

2) Практична робота. Вимірювання довжини підручника різними мірками. Робота в парах.

Висновок. Щоб правильно дізнатися довжину предмета чи відрізка, стрічки чи смужки паперу тощо, потрібна єдина мірка.

5. Ознайомлення з моделлю сантиметра (с. 55, завдання 5)

— Для того щоб люди вимірюючи отримували однакові відповіді, придумали єдину мірку для всіх людей. Хто знає, що це за мірка? (Ця мірка — один сантиметр.)

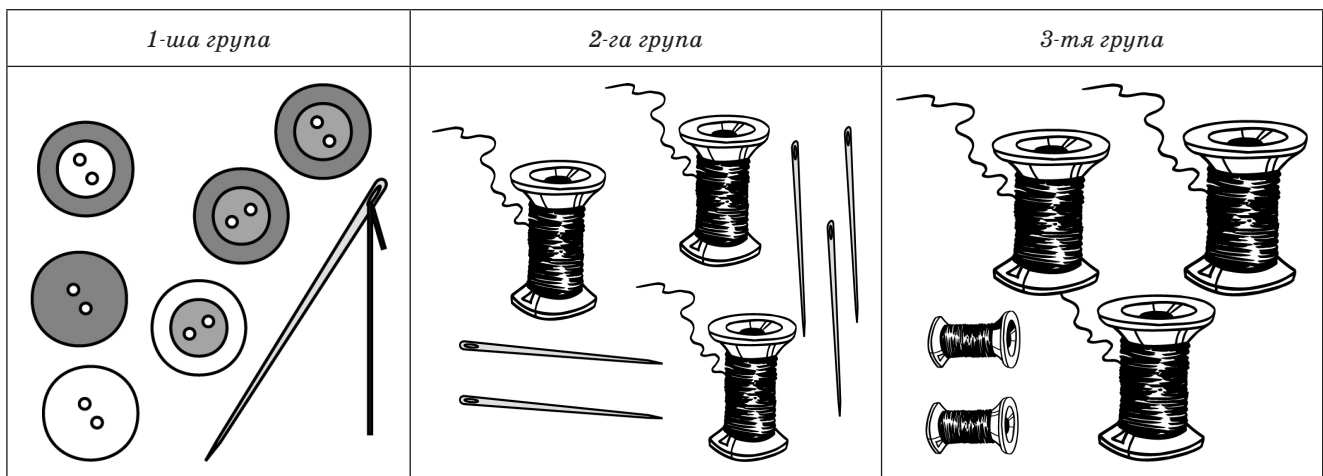
— Сантиметр прийнятий в усьому світі. Ним користуються люди різних країн.

Практична робота

Вимірювання завдовжки відрізків (підручник), смужок паперу (математичні матеріали).

— Мишенятко вам хоче нагадати правила вимірювання. Потрібно прикладати модель сантиметра щільно одне до одного, починати від самого початку.

6. Складання схеми та виразу за малюнком. Робота в групах

Фізкультхвилинка

Тато мій, тато мій —
Дуже вправний водій,
Він щодня автобус водить,
Гарна в таточка робота.
Мама малярем працює —
Стіни, двері — все фарбує.
Ну, а поки я маленький
Ще мені рости довгенько,
Та роботи не боюся:
Я у мами з татом вчуся.

7. Закріплення знання таблиці додавання та віднімання числа 1, складу чисел. Гра «Збудуй вежу» з використанням конструктора LEGO. Робота в групах

- Рівно цеглу викладає,
Дах старанно покриває...

Каменярь і покрівельник
Носять назву... (будівельник).

Діти отримують шифр та картку з прикладами. Розв'язуючи приклади по черзі, складають вежу з цеглинок певного кольору.

Значення кольорів (шифр)

Червоний	5
Оранжевий	6
Синій	7
Зелений	8
Блакитний	9
Жовтий	10

Зразок завдання для груп

Приклади	Відповідь	Отриманий результат (вежа)
$6 + 1$	7	Синій
$4 + 2$	6	Оранжевий
$10 - 1$	9	Блакитний
$5 + 3$	8	Зелений
$6 - 1$	5	Червоний
$4 + 6$	10	Жовтий

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Прийом «Інтерв'ю»

- Він дізнається для нас
Про Китай і про Канзас,
Про найдовший в світі міст
Розповість нам... (*журналіст*).
- Журналіст хоче взяти у вас інтерв'ю.
— Чи завжди ми можемо «на око» визначити довжину предмета або відрізка?
— Що потрібно, аби дізнатися, який відрізок або предмет довший або коротший за інший?
— Що необхідно для того, аби не припускатися помилок під час вимірювання?
— Яку мірку обрали як єдину?
— Ким ви хочете стати у майбутньому?
— Що потрібно, аби досягти своєї мети? (*Добре вчитися.*)

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 53. ДОСЛІДЖУЄМО ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ

Мета: дослідити взаємозв'язок додавання і віднімання; закріпити вміння дітей складати по 2 приклади на додавання та віднімання, знання назв компонентів та результату дії додавання, поняття математичного виразу «сума»; формувати поняття про взаємозв'язок арифметичних дій додавання і віднімання; удосконалювати обчислювальні навички; узагальнити знання складу чисел; розвивати логічне мислення, мовлення учнів; виховувати активність, старанність, товариськість.

Обладнання: набір математичних матеріалів (*геометричні фігури*); картки для групової роботи; телевизор чи ноутбук; відеозаписи; набори «Доміно»; ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична, технологічна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

— Попереднього уроку ми говорили про людей різних професій. Відгадайте загадку та назвіть ще одну професію.

• Пасажирський чи товарний, Металевий він і гарний.	Все ховає у вагонах І стає лиш на перонах. (<i>Потяг.</i>)

— Хто веде потяг? (*Машиніст.*) Він запрошує нас у мандрівку країною Математики.

2. Усні обчислення. Робота в групах

— Щоб потяг поїхав, його слід сформувавати. Розташуйте вагони по порядку з голови потяга. Діти отримують вагончики із записаними прикладами. Потрібно обчислити значення виразів та за відповідями розташувати у порядку збільшення. (*Відповіді від 1 до 7. Вагонів — сім.*)

3. Каліграфічна хвилинка. Написання числа 7

— Скільки вагонів у нашого потяга? Пригадаймо, як правильно писати цифру 7.
— Розкажіть усе, що вам відомо про число 7.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Зупинка «Загадкова»

— Послухайте задачі. За кожною з них складіть приклади та запишіть.

• Каже мати квочка: — У мене три дочки Та два синочки. Скільки ж діточок У квочки? ($3 + 2 = 5$.)	Потім ще чотири птиці. Скільки птиць на годівниці? ($3 + 4 = 7$.)
• У садок до годівниці Прилетіли три синиці,	• Ось до класу на урок Залетіло шість сорок. Дві пізніше прибуло. Скільки всіх птахів було? ($6 + 2 = 8$.)

— Назвіть компоненти кожного прикладу. (*Перший доданок, другий доданок, сума.*)

2. Зупинка «Ігрова». Вправа «Доміно». Робота в парах за матеріалом підручника (с. 56, завдання 3)

Кожна пара обирає собі кісточку доміно та складає всі можливі рівності на додавання та віднімання.

3. Зупинка «Тренувальна»

Діти тренуються правильно читати вирази на знаходження суми, користуючись опорною схемою підручника (с. 56, завдання 2).

4. Зупинка «Пізнавальна»

— Поки ми усно рахували та писали, тренувалися, наш потяг прибув на зупинку «Пізнавальна». Навкруги — чудова галявина. Настала зима, а лісові звірята почали готуватися до неї заздалегідь.

1) Робота з демонстраційним матеріалом.

- Білочка збрала гриби і горішки. (На дошці — предметні малюнки: 5 грибочків та 1 горішок.)
  - Скільки грибочків збрала білочка? Скільки горішків?
  - Який приклад потрібно скласти, щоб дізнатись, скільки всього грибів і горіхів збрала білочка?
  - Запишемо приклад: $5 + 1 = 6$.
  - Як називається кожне число у прикладі на додавання? Чи зміниться загальна кількість запасів білочки, якщо ми запишемо приклад: $1 + 5 = 6$?
  - Як називається кожне число у цьому прикладі на додавання?
  - Горішок білочка віддала сусідові. Який приклад можна скласти? ($6 - 1 = 5$.)
  - Прочитайте його, називаючи числа так, як у прикладі на додавання. (Від суми 6 відняли перший доданок 1, отримали другий доданок 5.)
- Аналогічно складають і читають приклад: $6 - 5 = 1$.
- Прочитайте всі приклади, що ми записали.
  - Чим вони подібні? Чим різняться?
  - Як ми їх склали? (Спочатку склали приклади на додавання, а потім на віднімання.)

2) Дослідження (с. 56, завдання 4).

- Яка смужка ілюструє перший доданок? другий доданок?
  - Що є сумою? Прикрийте спочатку перший доданок, а потім другий. Що залишається?
- Висновок.** Якщо від суми відняти один з доданків, дістанемо другий доданок.
- Ви добре попрацювали. А після гарної роботи потрібно відпочити. Ось ми і прибули на зупинку «Відпочинок».

Фізкультхвилинка

Працювати перестали
І тепер всі дружно встали.
Будемо відпочивати,
Нумо, вправу починати!
Руки вгору, руки вниз
І легесенько пригнись.
Покрутились, повертілись,
На хвилинку зупинились.
Пострибали, пострибали,
Раз — присіли, другий — встали.
Всі за парти посідали.

- Після відпочинку рушаємо далі.

5. Зупинка «Пояснювальна». Закріплення та узагальнення вивченого. Складання з рівностей на додавання рівностей на віднімання. Колективна робота. Коментування (с. 56, завдання 5)

Діти тренуються у правильному коментуванні складених прикладів.

Наприклад. Складання прикладів на віднімання за виразом $3 + 2$.

«У прикладі $3 + 2 = 5$: перший доданок — 3, другий доданок — 2, сума — 5. Якщо від суми 5 віднімаємо перший доданок 3, отримаємо другий доданок 2. Утворився приклад: $5 - 3 = 2$. Якщо від суми 5 віднімаємо другий доданок 2, отримаємо перший доданок 3. Утворився приклад: $5 - 2 = 3$ ».

6. Зупинка «Логічна»

Логічна задача. Мавпочка вирушає в путь у п'ятому вагоні з голови потяга, а жирафа — у третьому вагоні з хвоста потяга. Чи можуть вони опинитися в одному вагоні, якщо в потягу 7 вагонів; 10 вагонів? (Вони опиняться в одному вагоні, п'ятому, якщо в потягу 7 вагонів. Якщо в потягу буде 10 вагонів, вони їхатимуть у різних вагонах — п'ятому та восьмому.)

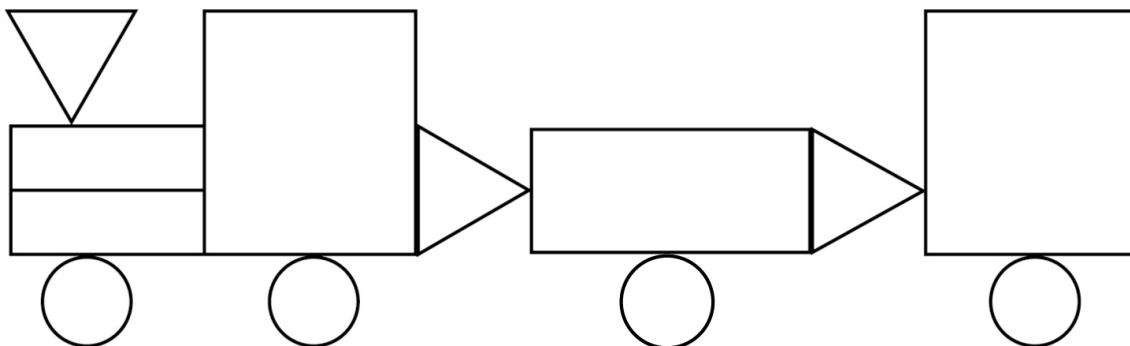
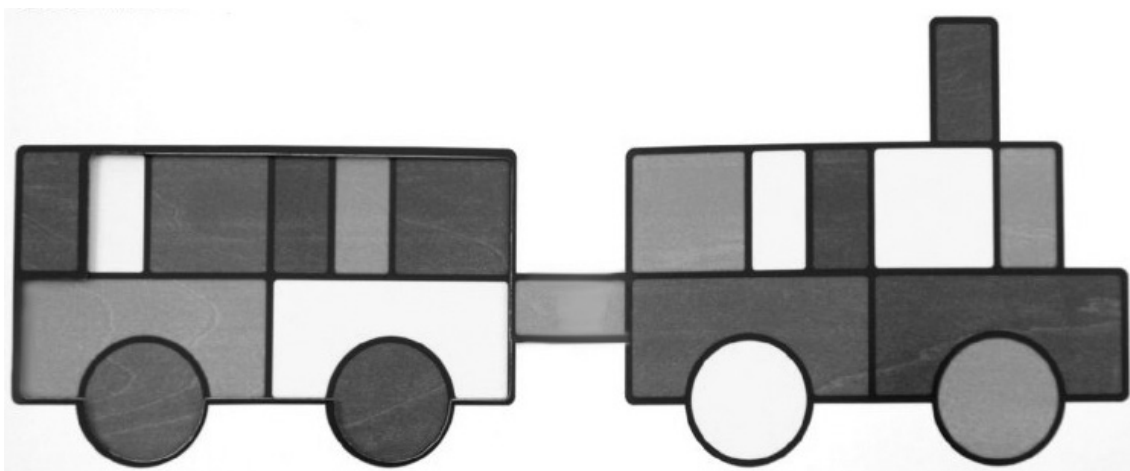
Фізкультхвилинка

Раз! Два! Всі присіли.
Потім вгору підлетіли.
Три! Чотири! Нахилились,
Із струмочка гарно вмилась.
П'ять! Шість! Усі веселі.

Летимо на каруселі.
Сім! Вісім! В потяг сіли,
Ніжками затупотіли.
Дев'ять! Десять! Відпочили
І за парти дружно сіли.

7. Зупинка «Геометрична». Робота в групах

Складіть потяг з геометричних фігур.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Приєм «Мікрофон»

- Чи сподобалася вам подорож?
- Чого навчилися?
- Що здалося складним?
- Що вдавалося легко?
- У яку подорож ви хотіли б вирушити ще?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 54. ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ

Мета: закріпити способи додавання і віднімання числа 1 та 2, знання назв компонентів і результату дії додавання, поняття математичного виразу «сума»; формувати поняття про взаємозв'язок арифметичних дій додавання і віднімання; учити складати з однієї рівності на додавання дві рівності на віднімання; формувати вміння користуватися в обчисленнях переставним законом додавання; закріпити знання складу чисел; формувати вміння добирати до схеми малюнок; розвивати логічне мислення, увагу; виховувати старанність, товариськість; стимулювати інтерес до рідної планети та бажання дізнатися більше про Всесвіт.

Обладнання: набір математичних матеріалів (*геометричні фігури*); картки для групової роботи; телевізор чи ноутбук; відеозаписи; ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Форма проведення: космічна подорож.

Освітні галузі: математична, природнича.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу. Мотивація навчальної діяльності

Небо зорями рясніє,
Таємниче і глибоке,
Всесвіт нам бентежить мрії,
Спонукаючи до дії,
Розум радує і око...

— Наша Земля — лише піщинка у безмежному Всесвіті. Багато століть людство намагається розгадати вічну загадку небес — хто ми у цій безкрайній блакиті, чи є в нас сусіди, або ж ми самотні в бездонній темряві Космосу? З давніх-давен незвідані космічні далі вабили людину, щоразу спонукаючи вгадувати щось нове: крила з воску та пір'я, аероплани, перші літаки... Побачити рідну планету із Космосу мріяли багато поколінь. Поки фантасти вгадували неймовірні інопланетні історії, астрономи й техніки невтомно працювали. 12 квітня 1961 року космічний корабель «Восток-1» з людиною на борту облетів Землю по орбіті. (*Як звали цю людину?*) Виникла нова професія — космонавт.

— Запрошую вас сьогодні до подорожі космічно-математичним небом. Спробуємо побувати космонавтами та перевірити свої знання.

Маршрут подорожі

Після кожного виконаного завдання на маршруті подорожі з'являється зірка.

За кожну правильну та повну відповідь діти отримують зірочку.

2. Математичний диктант

Відповіді математичного диктанту діти позначають на числовому ряді (*ракета*).

- Позначте число, що має сусідів 6 та 8. (7.)
- Яке число передує 4? (3.)
- Яке наступне число за 9? (10.)
- Обчисліть суму чисел 6 та 0, 7 та 1. (6, 8.)
- Доповніть речення. 9 — це 7 та... (2.)
- Який перший доданок у прикладі $5 + 3 = 8$? (5.)
— Які числа не позначили? (9, 4, 1.) Розкажіть відоме вам про них.

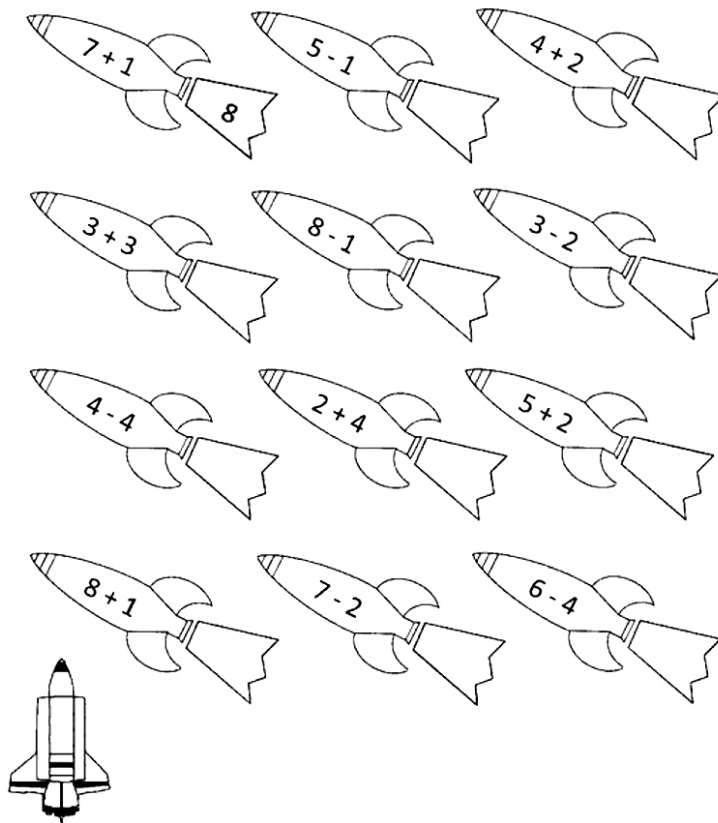
3. Каліграфічна хвилинка. Написання цифри 1

— З якою цифрою можна порівняти космічну ракету?

Урок продовжимо без зупинки
Каліграфічною хвилиною.
Щоб ракета була гарна,

Треба вивести старанно
Кожну цифру, кожен штрих.
Клас працює, клас притих.

4. Повторення складу чисел. Розв'язування прикладів. Робота в парі

Перевірка. Яке найбільше число отримали? Який приклад мав найменшу відповідь? Чи були приклади з однаковою відповіддю? Зачитайте їх.

Фізкультхвилинка

У ракету сіли діти,
Щоб летіти навколо орбіти.
Ремінь вміло прикріпили,
Дружно всі набрали сили!
П'ять, чотири, три, два, один!
Пуск!
Навколо себе подивися.
Ми у небо піднялися,
Подивіться — он Земля,
Наче м'ячик іздала.

*(Показують, які сильні.)
(Діти під лічбу підводяться.)
(Руки вгору, стають на носочки та гудуть,
ніби ракета «У-у-у!».)*

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

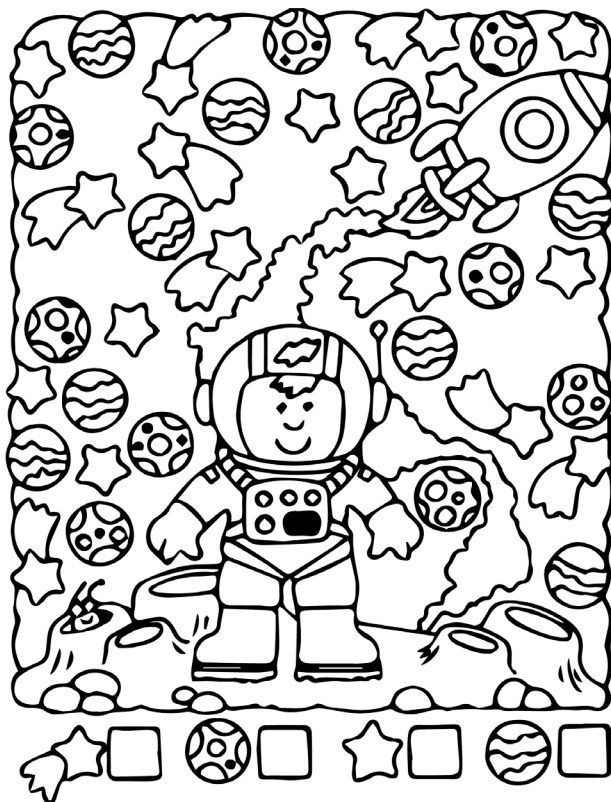
1. Дослідження (с. 57, завдання 2)

— Космонавти на орбіті на міжнародній космічній станції працюють, проводять різноманітні дослідження. Нумо і ми проведемо дослідження щодо взаємозв'язку додавання та віднімання.

— Дослідіть, що отримаємо, якщо від суми двох чисел віднімемо один доданок.

Висновок. Якщо від суми відняти один доданок, отримаємо інший доданок.

2. Вправа на увагу

- Порахуйте космічні тіла. (Усіх предметів — по 9.)
- Космонавт повинен бути дуже уважним задля точності проведених дослідів, заради своєї безпеки на орбіті.

3. Закріплення розуміння взаємозв'язку додавання та віднімання (с. 57, завдання 3)

- Наш космонавт прилетів на ракеті з номером 9. Пригадайте склад числа 9. Дізнайтеся, які числа пропущено в рівностях.

Фізкультхвилинка

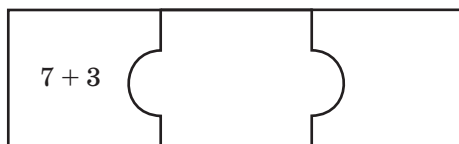
Роботозарядка (<https://youtu.be/sj7YawjYh8A>).

4. Закріплення розуміння переставного закону додавання (с. 57, завдання 4). Гра «Доміно»

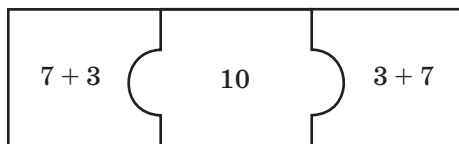
- Космонавт повинен уміти швидко ухвалювати рішення, бути гнучким та мобільним, швидко реагувати на нестандартні ситуації.

Діти отримують частини доміно. До кожного варіанту доміно — одна частина з прикладом, а на двох інших потрібно записати значення суми та інший варіант рівної суми, використовуючи переставний закон додавання.

Зразок карток для дітей

Варіант виконання

5. Складання за малюнком схеми та відповідної рівності. Робота в парах

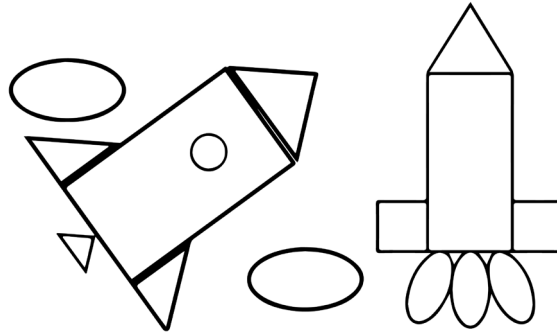
— Космонавтів радо зустрічають на Землі після довгої космічної подорожі. Вітають рідні та знайомі.

— Складіть до малюнка схему та відповідну рівність.

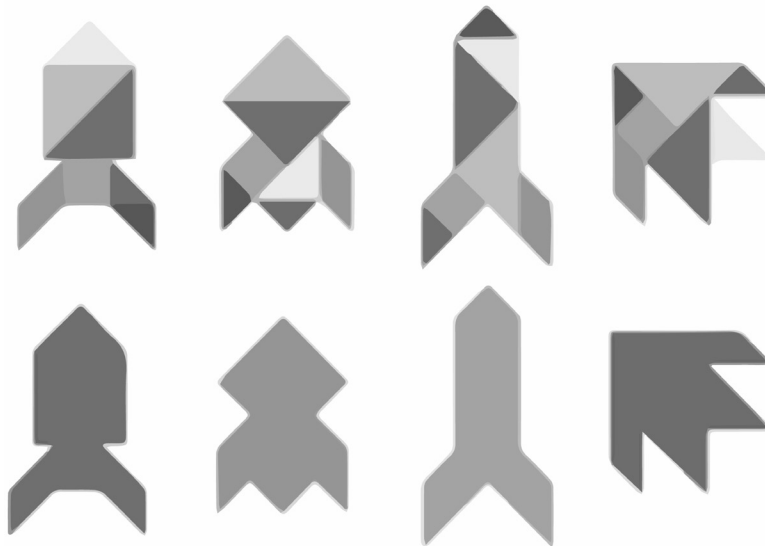
У дівчинки в лівій руці 4 фіалки, а у правій — 3 тюльпани. Скільки квітів тримає дівчинка в руках? ($3 + 4 = 7$, або $4 + 3 = 7$.)

6. Геометрична хвилинка. Конструювання. Робота в парах

— Спробуймо бути конструкторами. Складіть з геометричних фігур космічну ракету.

Танграм на тему «Космос»

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

— Чого навчилися на уроці? Що повторили?

Оформлення панно «Зоряне небо»

Діти наклеюють «зароблені» зірочки на фон Усесвіту.

— Якщо вам працювалося легко, наклейте фігурку космонавта на планету. Якщо вам ще потрібно над чимось попрацювати, було складно, наклейте на фон космічну ракету. Якщо вам було нецікаво, складно, наклейте на космічний фон комету.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 55. ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ ЧИСЛА 2

Мета: закріпити способи додавання і віднімання числа 2, назви компонентів і результату дії додавання, математичного виразу «сума», уявлення про взаємозв'язок арифметичних дій додавання і віднімання, означення арифметичної дії віднімання; учити користуватися ним під час знаходження значень виразів на основі складу числа; формувати вміння складати вираз за малюнком, добирати схему до виразу; здійснювати підготовчу роботу до збільшення або зменшення числа на кілька одиниць, до різницевого порівняння; учити будувати міркування шляхом виконання логічних завдань; стимулювати цікавість до математики.

Обладнання: набір математичних матеріалів (*геометричні фігури*); конструктор LEGO; ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Геометрична хвилинка (с. 58)

— Які фігури зображено у підручнику? (*Чотирикутники, ромби.*) Скільки їх усього? (6.) На які підмножини можна їх розділити? Скільки фігур буде у кожній підмножині? (*Поділ за кольором — 3 підмножини по 2 елементи, за розміром — 2 підмножини по 3 елементи.*) Проаналізуйте черговість зміни ознак фігур та визначте наступну фігуру. (*Відбувається зміна: колір, колір, розмір, колір, колір. Наступною зміною буде розмір. Отже, наступна фігура — великий синій ромб.*)

3. Робота з математичними матеріалами

— Покладіть на парту 6 зелених трикутників. Зробіть так, щоб трикутників стало на 2 більше. Складіть відповідну рівність. Що потрібно зробити, щоб стало на 2 більше?

— Покладіть на парту 8 червоних кіл. Зробіть так, щоб кіл стало на 2 менше. Складіть відповідну рівність. Що слід зробити, щоб стало на 2 менше?

— Покладіть на парту 7 кіл і 3 квадрати. Утворіть пари «коло — квадрат». Яких фігур більше? менше? Поясніть свою відповідь. Покажіть кола, що залишилися без пари. Відсуньте від них ті, що «взяли участь» у складанні пар. Що ми робили — об'єднували чи вилучали? Що означає вилучити? Складіть відповідну рівність.

4. Каліграфічна хвилинка. Написання цифри 2

- Ця цифра хвостик піднімає,
Шию гарно вигинає.

І так гарно впливає,
Наче лебідь з дивокраю. (2.)

Фізкультхвилинка

Раз, два — дружно встали,
Добре спинки порівняли.
Три — швиденько взяли гіри,
Підняли їх на чотири.
Попиляли ми дрова —

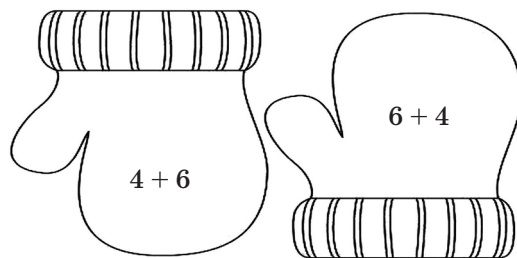
Раз, два, раз, два.
Порубали ми дрова —
Раз, два, раз, два.
Не стомились — відпочили
І за парти тихо сіли.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Формування вміння застосовувати переставний закон додавання. Гра «Знайди пару»

— Уточніть поняття «пара». Коли в житті необхідно використати пари? (*Переміщення груп дітей, використання шкарпеток, рукавичок, взуття.*)

Діти отримують набір силуетів рукавичок, на яких записано склад числа 10. Використовуючи знання переставного закону додавання, утворюють пари рукавичок. У завданні є «пастка»: приклади $5 + 5$ та $5 - 5$.

— Який закон математики можна було використати, аби швидше виконати завдання? Які рукавички не можливо об'єднати в пару? Чому?

— Склад якого числа повторили?

— Скільки пар рукавичок потрібно взяти, щоб їх було 10? (5.) Скільки людей їх може надягти? (5.)

2. Формування навички додавання числа 2, використовуючи склад числа (с. 58, завдання 1)

1) Коментування розв'язання прикладу на додавання та на віднімання числа 2.

— Пригадайте склад числа 2. Поясніть обчислення значення виразів за схемами.

(До 4 додати 2 — це означає додати 1 і ще 1; до 4 додаємо 1, отримаємо 5; додаємо ще 1, отримаємо 6, тобто $4 + 2 = 6$. Від 7 відняти 2 — це означає відняти 1 і ще 1; від 7 віднімемо 1, отримаємо 6; віднімемо ще 1, отримаємо 5, тобто $7 - 2 = 5$.)

2) Розподіл виразів на дві групи.

— На які дві групи можна розподілити приклади? (На додавання та віднімання числа 2.)

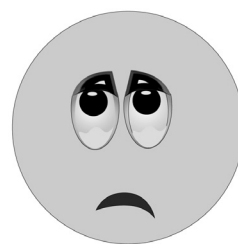
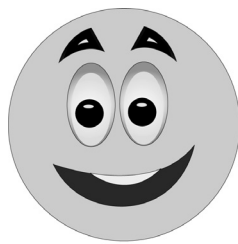
В усіх виразах спільним є число 2 — його або додають, або віднімають. Учні розподіляють вирази на групи за знаком арифметичної дії, записаної між числами. До першої групи належать усі суми, до другої — решта виразів. Випишують на дошці кожен вираз у стовпчик, обчислюють значення виразів (за варіантами).

3) Самостійна робота.

Перший варіант розв'язує приклади на додавання числа 2, а другий — на віднімання числа 2.

Самоперевірка.

Після завершення роботи на дошці — правильні відповіді. Учні повинні оцінити свою роботу, намалювавши поряд відповідний смайлик.

1-й смайлик «роздуми» — 1–2 помилки.

2-й смайлик «посмішка» — без помилок.

3-й смайлик «смуток» — більше двох помилок.

3. Закріплення уявлення про взаємозв'язок арифметичних дій додавання і віднімання

1) Колективне відновлення рівностей на основі знання складу числа 10 (с. 58, завдання 2).

— З якою дією пов'язано дію додавання?

— Сформулюйте взаємозв'язок арифметичних дій додавання і віднімання.

2) Взаємонавчання. Робота в парах (с. 58, завдання 3).

Учні розповідають одне одному про склад числа 6 та на його основі пояснюють отримання відповіді прикладу на віднімання. (6 — це 3 та 3. Отже, $6 - 3 = 3$, тому що $3 + 3 = 6$.)

Фізкультхвилинка

Руки в сторони та вгору —
На носочки піднялись.
Підніми голівку вгору —
Й на долоньки подивись.
Присідати ми почнемо,
Ретельно ноги розізнемо.

Раз — присіли, руки прямо.
Встали — знову все так само.
Повертаємося вправо,
Все виконуємо гарно.
Вліво-вправо повернулись
І сусіду усміхнулись.

4. Робота над сюжетним малюнком (с. 58, завдання 4)

— Опишіть малюнок. (Мама-квочка вивела 2 курчаток погуляти. До них прибігло ще одне.) Визначте за схемою, що відбулося: об'єднання чи вилучення? Про що можна запитати? (Скільки курчаток стало?)

— Як слід змінити питання і зображену ситуацію на малюнку, щоб потрібно було скласти приклад на віднімання? (Одне курчатко побігло в іншу сторону. Скільки залишилося?)

5. Логічна вправа

У першій клітці сидять 4 курчати й 2 кролики, а в іншій — 5 курчат. Де більше очей? Де менше ніг?

6. Формування обчислювальних навичок. Гра «Збудуй вежу» з використанням конструктора LEGO. Робота в групах

Діти отримують шифр та картку з прикладами. Розв'язуючи приклади по черзі, складають вежу з цеглинок певного кольору.

Значення кольорів (шифр)

Червоний	5
Оранжевий	6
Синій	7
Зелений	8
Блакитний	9
Жовтий	10

Зразок завдання для груп

Приклади	Відповідь	Отриманий результат (вежа)
$6 + 2$	8	Зелений
$4 + 2$	6	Оранжевий
$9 - 2$	7	Синій
$7 - 2$	5	Червоний
$7 + 2$	9	Блакитний
$8 + 2$	10	Жовтий

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Приєм «Незакінчене речення»

- Було цікаво...
- Було складно...
- Я дізнався(лася)...
- Мені сподобалось...
- Я хотів(ла) би...

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 56. ДОДАВАННЯ ТА ВІДНІМАННЯ ЧИСЕЛ 0, 1, 2

Мета: закріпити способи додавання і віднімання числа 1, числа 0, віднімання однакових чисел, назви компонентів і результату арифметичної дії додавання, поняття математичного виразу «сума», взаємозв'язку арифметичних дій додавання і віднімання; формувати вміння додавати і віднімати число 2 (*скорочені міркування*), добирати малюнок до виразу; учити будувати міркування шляхом виконання завдань з логічним навантаженням; розвивати логічне мислення та мовлення учнів; виховувати бажання дізнаватися нове, цінувати життя.

Обладнання: картки для індивідуальної та групової роботи; телевізор чи ноутбук; відеозаписи; ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: урок закріплення знань, умінь і навичок.

Форма проведення: інтелектуальна гра.

Освітні галузі: математична, природнича, технологічна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Геометрична хвилинка (*підручник, с. 59*)

— Які фігури зображено? (*Шестикутники та круги.*) Як змінювалися ознаки фігур? (*Колір — колір, форма — форма.*) Яка фігура наступна? (*Наступною має змінитися ознака кольору. Отже, продовжить ряд жовтий круг.*)

3. Усне опитування

— Назвіть натуральні числа. Яке відоме вам число не є натуральним?

— Що позначає нуль?

— Що отримаємо, якщо до числа додамо 0?

— Що отримаємо, якщо від числа віднімемо число 0?

— Як отримати нуль?

— Під час виконання арифметичної дії числа називають: перший доданок, другий доданок, сума.

Яка це арифметична дія? (*Додавання.*)

— Який закон додавання ви знаєте? Сформулюйте його.

— Яке число отримаємо, якщо віднімемо 1?

— Що отримаємо, якщо додамо 1?

4. Каліграфічна хвилинка. Написання цифр 0, 1, 2

— Вгадайте цифру за асоціативним малюнком. Розкажіть, як правильно вона пишеться.

— Запишіть каліграфічно правильно цифри 0, 1, 2.

5. Усні обчислення

Учні розв'язують приклади на картках (*с. 59, завдання 1*).

— Обчисліть значення сум. Розфарбуйте.

— Яке слово отримали? (*Космос.*)

$9 + 1$ К	$9 - 1$ Т	$5 + 1$ М	$10 - 10$ Р
$6 - 6$ Н	$5 + 0$ С	$7 - 1$ Е	$3 + 1$ С
$0 + 7$ О	$4 - 0$ У	$0 + 10$ О	$8 - 1$ Б

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

Складання «асоціативного куца» «Космос»

— Багато цікавого ви дізналися про Всесвіт (*Космос*), але він приховує ще багато таємниць.

Сьогодні на уроці пропоную вам пограти у захопливу гру «Поле чудес». Щоб стати учасником гри, потрібно виявити свої міцні знання з математики.

Умови гри «Поле чудес»

Під час уроку учні виконують завдання. Найактивніші та найспритніші учні беруть участь у трьох відбіркових турах. Переможці змагаються у фіналі. Переможцеві фіналу ставлять питання підвищеного рівня складності (*супер-гра*).

2. Відбір учасників I туру

- Поясніть за схемою, як додавати число 2 (с. 59, завдання 2).
- Поясніть за схемою, як віднімати число 2 (с. 59, завдання 2).
- Розв'яжіть вирази на додавання та віднімання числа 2 (с. 59, завдання 2).

3. Проведення гри

1) I відбірковий тур.

- Він здалеку прилітає,
Оболонку чорну має,
То його надійний щит.
Звуть же як?.. (*Метеорит*).

м	е	т	е	о	р	и	т

Фізкультхвилинка

КОМПЛЕКС ВПРАВ

1. Сузір'я «Журавель» — ходьба на місці з високим підніманням колін, спина рівна, руки на поясі.
2. Сузір'я «Жирафа». В. п. — основна стійка ноги разом, руки вздовж тулуба. 1 — руки вгору; 2 — стати на носочки; 3 — опустити руки; 4 — В. п.
3. Сузір'я «Голуб». В. п. — основна стійка. 1–4 — руки в сторони, махи руками (*імітування рухів птаха*).
4. Сузір'я «Велика Ведмедиця» — ходьба на місці на зовнішньому та внутрішньому боці ступні по чергово.
5. Сузір'я «Заєць» — стрибки на місці на носочках, імітуючи рухи зайчика.
6. Сузір'я «Риби» — руки вгору долонями досередини пальці в «замок», хвилеподібні рухи із сторони в сторону, що імітують рухи риби.

Відео для фізкультхвилинки (<https://youtu.be/myT-DCtHcuM>).

2) II відбірковий тур.

- Запишіть суми та обчисліть їхнє значення (с. 59, завдання 3).
- З кожної рівності на додавання складіть дві рівності на віднімання (с. 59, завдання 3).
- Назвіть рівності, до яких можна застосувати переставний закон. Складіть другу рівність до поданої.

3) III відбірковий тур.

- Яку форму має сузір'я Великої Ведмедиці? (*Ківш.*)

к	і	в	ш

4) Відбір учасників III туру.

- Доберіть до малюнка схему. Поясніть свій вибір (с. 59, завдання 4).
- Доберіть до малюнка та схеми вираз. Обчисліть його значення (с. 59, завдання 4).
- Опишіть ситуацію, щоб можна було скористатися першою схемою (с. 59, завдання 4).

5) IV відбірковий тур.

- Як називається шлях небесного тіла в космосі? (*Орбіта.*)

о	р	б	і	т	а

6) Відбір учасників гри з глядачами.

Потрібно за малюнком скласти схему та відповідну рівність (с. 59, завдання 5).

7) *Гра з глядачами.*

— Завдяки якій трубі можна побачити цілий Усесвіт — зірки та планети? (*Телескоп.*)

т	е	л	е	с	к	о	п

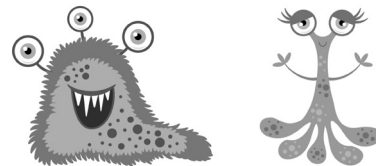
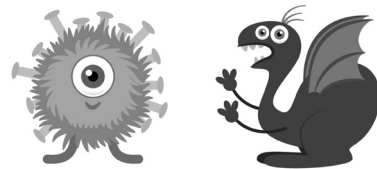
8) *Фінал.*

- Коли на Землі, то боюсь я спіткнутись,
Щоб носом у землю раптом не ткнутись.
А в Космосі ладен до крісла прилипнуть,
Але мене носить, немовби я привід.
Якая ж це сила мене захопила,
Що без повітря пручатись несила? (*Невагомість.*)

н	е	в	а	г	о	м	і	с	т	ь

Фізкультхвилинка

9) *Виконання аплікації «Інопланетні гості». Робота в групах.*

10) *Супер-гра.*

Як називається космодром, звідки здійснив перший політ Юрій Гагарін? (*Байконур.*)

Б	а	й	к	о	н	у	р

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Прийом «Мікрофон»

- Під час гри я повторив(ла)...
- Найцікавішим виявилось...
- Найбільш легким для мене було...
- Я хотів(ла) би ще потренуватися...

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 57. ДОСЛІДЖУЄМО ТАБЛИЦІ ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ ЧИСЛА 2

Мета: закріпити та узагальнити вміння та навички учнів виконувати додавання і віднімання чисел 1, 2; скласти таблиці додавання та віднімання числа 2; дослідити залежність зміни суми від зміни одного з доданків при сталому іншому доданку; формувати обчислювальні навички; розвивати вміння розрізняти та класифікувати геометричні фігури; формувати у дітей прийоми розумової діяльності — уважність, спостережливість, кмітливність; розвивати логічне мислення та мовлення учнів; збагачувати словниковий запас; виховувати наполегливість, старанність, взаємодопомогу.

Обладнання: набір математичних матеріалів (*геометричні фігури; цифри*); телевізор чи ноутбук; відеозаписи; ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Форма проведення: урок-казка.

Освітні галузі: математична, мовно-літературна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

На уроці ми будемо міркувати,
А також рахувати,
Задачі розв'язувати,
Свій розум розвивати.

2. Мотивація навчальної діяльності

— Діти, чи любите ви казки?
— Хто з вас вже сам може прочитати казку?
— Які українські народні казки ви знаєте? Які можете прочитати самостійно?
— Сьогодні ми зустрінемося з героями добре відомої вам української народної казки. Її назву ви дізнаєтесь, відгадавши загадку.

- Невеликі дві хатини,
В них м'які і теплі стіни.
По п'ять братиків малих
Прожива в хатинках тих. (*«Рукавичка»*.)

— Згадайте і назвіть героїв казки. (*Мишка, жабка, зайчик, лисичка, вовк, кабан, ведмідь*.)
— Кожна з цих тварин підготувала цікаве завдання, що допоможе дізнатись, чи добре ви навчилися додавати і віднімати числа 1, 2. А ще ми сьогодні навчимося складати таблицю додавання і віднімання числа 2.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

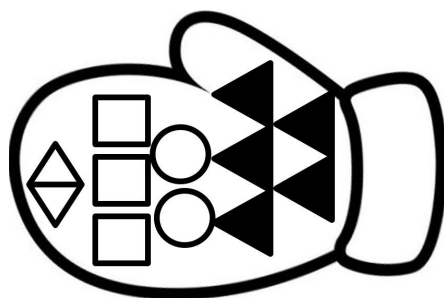
1. Каліграфічна хвилинка. Написання цифри 2

2. Усна лічба

— Ішов дід лісом та й загубив рукавичку.
— Скільки рукавичок потрібно людині? (*Дві, пара*.) А для двох? (*4*.)
— Полічіть у прямому та зворотному порядку по 2.
— Яке попереднє число до 3, наступне до 6, сусідами якого числа є цифри 7 та 9, 5 та 3?
— Яке число менше 7, але більше 5? Яке число більше 7, але менше 9?
— Назвіть склад чисел від 3 до 10 з числом 2. (*Наприклад, 3 — це 2 та 1*.)

3. Робота з геометричним матеріалом

— Бігла лісом мишка. Побачила рукавичку — та до неї. «Ой яка гарна рукавичка! А що це на ній?».

— Діти, допоможіть мишці назвати всі геометричні фігури в орнаменті, порахувати, скільки їх, та дізнатися, яких фігур найбільше, а яких — найменше.

4. Підготовча робота до збільшення або зменшення числа на кілька одиниць; до різницевого порівняння. Практичні вправи. Робота з математичними матеріалами

— Забігла мишка в рукавичку, сидить — гріється.

Аж тут скаче жабка:

— Хто-хто в рукавичці живе?

— Це я, мишка-норушка.

— Пустити мене. Будемо разом жити.

— Виконаєш моє завдання, тоді пуцу, — відповіла мишка.

— Допоможемо жабці?

- Покладіть на парту 4 зелені квадрати. Зробіть так, щоб квадратів стало на 3 більше. Складіть відповідну рівність. Що слід зробити, щоб стало на 3 більше?
- Покладіть на парту 7 червоних трикутників. Зробіть так, щоб трикутників стало на 2 менше. Складіть відповідну рівність. Що потрібно зробити, щоб стало на 2 менше?
- Покладіть на парту 6 кіл і 3 квадрати. Утворіть пари «коло — трикутник». Яких фігур більше? менше? Поясніть свою відповідь. Покажіть кола, що залишилися без пари. Відсуньте від них ті, що «взяли участь» у складанні пар. Що ми робили — об'єднували чи вилучали? Що означає вилучити? Складіть відповідну рівність.
— Сидять вони в рукавичці вдвох.

Фізкультхвилинка

Сірий зайчик сів і жде,
Спритно вухками пряде.
Зимно зайчику сидіти —
Треба трішки пострибати:
Скік-скок, скік-скок, скік-скок,
Пострибавши — відпочити.

Або відеофізкультхвилинка «Танцювали зайчики» (<https://youtu.be/ej-xzwm75lg>).

5. Закріплення способу додавання і віднімання числа 2. Робота в парах

— Аж тут зайчик плигає:

— Хто-хто в рукавичці живе?

— Я — мишка-норушка

— І я — жабка-скрекотушка.

— Пустіть і мене! Будемо разом жити.

А мишка й каже:

— Згрупуєш приклади у дві групи, допоможеш їх розв'язати, тоді й пустимо.

Завдання. Розподіліть вирази на дві групи. Обчисліть значення виразів.

$2 + 2$	$2 - 2$	$3 + 2$	$5 + 2$	$6 - 2$
$4 - 2$	$5 - 2$	$7 - 2$	$8 + 2$	$8 - 2$
$3 - 2$	$4 + 2$	$6 + 2$	$7 + 2$	$9 - 2$

(В усіх виразах спільним є число 2 — його або додають, або віднімають. Учні розподіляють вирази за типом арифметичної дії. До першої групи належать усі суми, до другої — решта виразів. Розв'язують приклади.)

Перевірка виконаної роботи з коментуванням. «До 2 додати 2 — це означає додати 1 і ще 1; до 2 додаємо 1, отримуємо 3; додаємо ще 1, отримуємо 4, тобто $2 + 2 = 4$. Від 4 відняти 2 — це означає відняти 1 і ще 1; від 4 віднімаємо 1, отримуємо 3; віднімаємо ще 1, отримуємо 2, тобто $4 - 2 = 2$ ».

— Пустили вони і зайчика. Вже утрьох сидять.

6. Дослідження. Складання таблиць додавання і віднімання числа 2 (с. 60, завдання 1)

— Аж ось біжить лисичка-сестричка.

— Хто-хто в цій рукавичці сидить?

Назвалися тваринки.

— Пустіть до себе, бо дуже змерзла.

— Ти, лисичко, — хитрунко. Якщо допоможеш нам скласти таблицю додавання і віднімання числа 2 та знайти «секрет» цих таблиць, тоді пустимо.

Дослідження

— Як змінюється перший доданок у таблиці додавання? Як змінюється значення суми?

— Що змінюється у таблиці на віднімання? А що є сталим? Як змінюється результат?

Висновок. «Секрет» таблиці додавання числа 2: кожний наступний результат більший за попередній на 1. «Секрет» таблиці віднімання числа 2: кожний наступний результат більший за попередній на 1.

— Пустили і лисичку. Сидять у рукавичці вже вчотирьох.

7. Розв'язування прикладів з використанням переставного закону додавання. Гра «Знайди пару».

Робота в парах (с. 60, завдання 2)

— Аж ось біжить вовчик-братик.

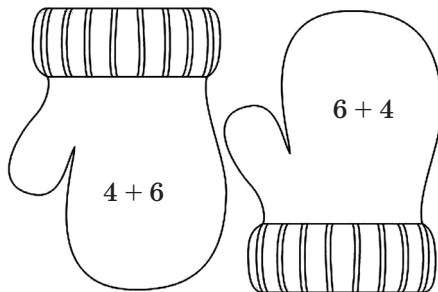
— Хто-хто в цій рукавичці сидить?

Назвалися тваринки.

— Пустіть і мене до рукавички, бо дуже холодно і голодно.

— Пустимо тебе, — кажуть звірі, — якщо допоможеш нам знайти пари рукавичкам.

Учні отримують набір рукавичок, що слід поєднати в пару, користуючись переставним законом додавання. (Наприклад, $4 + 6 = 6 + 4$.)

8. Розв'язування «ланцюжків» прикладів

— Аж раптом подув сильний вітер, намів багато снігу біля рукавички.

Нумо розчистимо до неї доріжку. Розв'яжемо «ланцюжки» прикладів (с. 60, завдання 3).

9. Засвоєння розуміння взаємозв'язку додавання та віднімання (с. 60, завдання 4)

— Аж тут прибіг кабан і теж попросився до рукавички. А тварини не дуже й хотіли його пускати, бо й самим тісно. Тому вигадали складне завдання.

Довго кабан думав, та все ж упорався. А ви зможете?

— Згадайте, що означає відняти. Доповніть та поясніть обчислення. Обчисліть значення решти виразів за схемою.

Коментування: «9 — це 2 та 7. 9 відняти 2 дорівнює 7, тому що 7 додати 2 дорівнює 9».

— Ледь-ледь кабан уліз до рукавички. Ушістьох стало зовсім тісно.

Фізкультхвилинка

Ведмежата в лісі жили,
Всі голівками крутили.
Ось так, ось так, —
Всі голівками крутили.
Ведмежата мед шукали,
Разом дерево хитали.
Ось так, ось так.
Разом дерево хитали.
На галяві танцювали,
Вище ноги піднімали.
Ось так, ось так.
Вище ноги піднімали.

Або руханка «Рукавичка» (<https://youtu.be/ghazA7KGERQ>).

10. Робота за сюжетним малюнком. Складання схеми та виразу

— Чують друзі: куці тріщать і хтось суне просто до рукавички. А це ведмідь. Почав проситися і він до них: «Щось не спиться мені. Усі запаси мої скінчилися. Не можу порахувати, скільки вже ласощів з'їв. Я ж до школи не ходив! Допоможіть!» — реве ведмідь.

— Добре, розповідай про свою проблему. Спробуємо разом допомогти тобі.

«До початку зими я (ведмідь) з'їв 3 горщики меду і 2 кошки сушеної малини. Скільки всього ласощів я з'їв?»

— Почав ведмідь на radoщах, що розв'язали його проблему, лізти в рукавичку, а вона — трісь! — та й розірвалася.

11. Завдання на розвиток просторової уяви. Пазл «Рукавичка». Робота в групах

— Розбіглись тварини хто куди.

А нам залишилося відновити рукавичку.

12. Робота з геометричними матеріалами. Вправа «Прикрась рукавичку». Робота в групах

— Схаменувся дід, що загубив рукавичку, та й почав її шукати.

— Хто допоміг дідові знайти рукавичку?

— Та щось дідусь не впізнає її. Немає на ній візерунку. Засмутився наш дідусь.

Нумо порадуємо його та прикрасимо рукавичку візерунком з геометричних фігур. Умова: використовувати фігури кожного типу по 2.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

— Що нового ми дізналися на уроці?

— Чого навчилися?

— Що нам допомогло здолати всі перешкоди? (Дружба та взаємодопомога.)

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 58. ДОСЛІДЖУЄМО РІЗНИЦЕВЕ ПОРІВНЯННЯ

Мета: актуалізувати вміння порівнювати предметні множини способом утворення пар і визначати кількість елементів, що залишилися без пари; на основі порівняння двох груп предметів формувати в учнів розуміння різницевого порівняння чисел; закріплювати знання таблиць додавання і віднімання чисел 1, 2; ознайомити учнів із правилом різницевого порівняння; розвивати математичне мовлення, логічне мислення учнів; виховувати інтерес до навчання, старанність.

Обладнання: набір математичних матеріалів (*геометричні фігури, цифри, арифметичні штанги*); картки для парної та групової роботи; телевізор чи ноутбук; відеозаписи; ілюстративний та роздавальний матеріал; м'яч.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Гра «Математичний м'яч»

- Лічба в прямому та зворотному порядку від названого числа.
- Лічба у прямому та зворотному порядку по 2.
- Повторення знання «сусідів» чисел.

3. Усне опитування

- Як називають числа при додаванні?
- Як називають результат арифметичної дії додавання?
- Яке число при додаванні зазвичай найбільше?
- З якою дією пов'язане додавання? Що залишиться, якщо від суми двох чисел відняти перший доданок? другий доданок?
- Як отримати перший доданок? другий доданок?
- Якою арифметичною дією за сумою та одним доданком знаходять інший доданок?

4. Каліграфічна хвилинка. Написання цифри 5

- Невеликі дві хатини,
В них м'які і теплі стіни.

По п'ять братиків малих
Прожила в хатинках тих. (*Рукавичка.*)

— Попереднього уроку ми мандрували казкою «Рукавичка». Яке число зустрілося у загадці про рукавичку? (5.)

— Охарактеризуйте це число.

Фізкультхвилинка

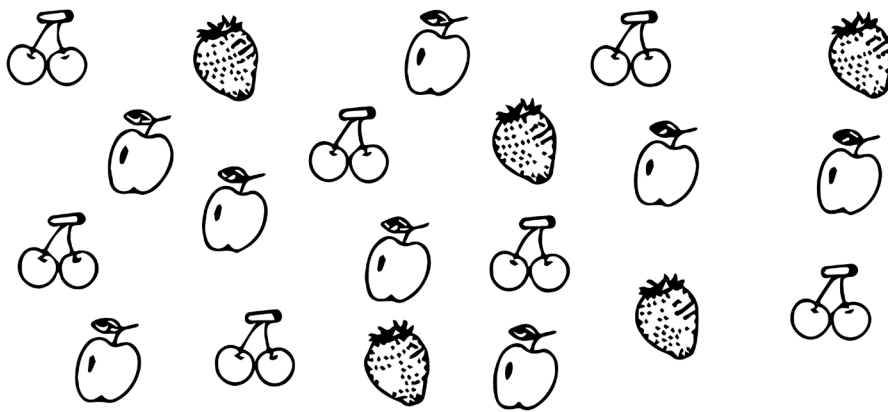
Раз, два, три, чотири, п'ять —
Треба вправи починать.
Раз, два, три, чотири —
Руки в боки, два підскоки.
Раз, два, три —

Нові вправи почали:
Нахил вправо, нахил вліво,
Вгору, вниз подивись,
До роботи знов берись.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація способу порівняння чисел складанням пар. Порівняння кількості елементів множин способом утворення пар. Практична робота

— Назвіть, що зображено на малюнку. Порахуйте кількість полуничок. Викладіть на парту стільки ж кіл. (5.) Порахуйте кількість полуничок. Викладіть на парту стільки ж кіл. (5.) Порахуйте кількість яблук. Викладіть на парту стільки ж квадратів. (8.) Складіть пари «полунички (кола) — яблучка (квадрати)». Чого більше? Чи можете ви визначити «на скільки...»? Чому ви так вирішили? Доведіть свою думку. Порахуйте кількість пар вишеньок. Викладіть на парту стільки ж трикутників. (7.) Складіть пари «яблучка (квадрати) — вишеньки (трикутники)». Чого менше? Чи можете ви визначити, «на скільки...»? Чому ви так вирішили? Доведіть свою думку.

2. Робота з математичними матеріалами (с. 61, завдання 1)

3. Ознайомлення з різницеvim порівнянням. Визначення: «на скільки ... більше» чи «на скільки ... менше»

1) Колективна робота за підручником (с. 61, завдання 2).

Після утворення пар фігур учні з'ясовують, що на всіх малюнках трикутників більше, ніж кіл, але не те саме число трикутників залишилося без пари на кожному малюнку. Отже, те, що трикутників більше на кожному малюнку, неповна відповідь, оскільки на малюнках різна кількість трикутників залишилася без пари. Тому нас цікавить питання: «На скільки більше?».

- На скільки більше трикутників, ніж кіл, на кожному малюнку?
- Це число є різницею між трикутниками і колами.
- Назвіть різницю між кількістю трикутників та кіл на кожному малюнку.

2) Робота в парах.

	на <input type="text" value="1"/>			на <input type="text"/>	
	на <input type="text"/>			на <input type="text"/>	
	на <input type="text"/>			на <input type="text"/>	
	на <input type="text"/>			на <input type="text"/>	

— Пригадаймо ще раз нашу казку «Рукавичка». Якої пори року відбувалися події у казці? (Узимку.) Заплющте очі та завдяки машині часу поринемо у протилежну пору року, коли тепло і сонячно, все бує фарбами та зеленню. У якій порі року ми опинилися? (Літо.)

4. Ознайомлення з правилом різницевого порівняння (с. 61, завдання 3). Колективна робота

— На малюнку — 3 маки, над ними літають 4 метелики. Утворюємо пари «мак — метелик». Не всім метеликам вистачило пари, тому метеликів більше, ніж маків (4 більше 3); маків менше, ніж метеликів (3 менше 4); 1 метелик лишився без пари, тому метеликів на 1 більше, ніж маків: 4 більше 3 на 1; забракло 1 маку, щоб скласти пари, тому маків на 1 менше, ніж метеликів, — 3 менше 4 на 1. Отже, метеликів на 1 більше, ніж маків, а маків на 1 менше, ніж метеликів. 4 більше 3 на 1, а 3 менше 4 теж на 1. Отже, на скільки 4 більше 3, на стільки ж 3 менше 4, — на 1...

— Якою арифметичною дією можна дізнатися значення різниці? Із 4 метеликів ми вилучаємо ті, яким дісталася пара. Залишився 1 метелик. Решту знаходимо дією віднімання. Щоб дізнатися, на скільки метеликів більше, ніж маків, потрібно від 4 відняти 3.

— А як дізнатися, на скільки маків менше, ніж метеликів? Так само! Бо на скільки перше число більше за друге, на стільки ж друге число менше, ніж перше. Отже, однією рівністю ми відповідаємо на два запитання: на скільки більше? на скільки менше?

5. Первинне закріплення

1) Робота за підручником (с. 61, завдання 4).

— Чи бували ви влітку на риболовлі? Нумо, спробуємо щось упіймати.

Порахуйте рибок та гачки. Складімо пари: «рибка — гачок»; 6 рибкам забракло пари, тому рибок більше, ніж гачків, на 6; 8 більше 2 на 6.

Двох гачків забракло, щоб скласти пари з рибками, тому гачків на 6 менше, ніж рибок; 2 менше 8 на 6. 8 більше 2 на 6 або 2 менше 8 на 6. Отже, різниця між числами 8 і 2 становить 6. Щоб дізнатися про те, на скільки 8 більше 2 або на скільки 2 менше 8, потрібно від більшого числа відняти менше: $8 - 2 = 6$. Таким чином, нам потрібен третій із поданих виразів.

2) Робота з математичними матеріалами.

— Викладіть 10 кружечків та 3 квадрати.

Це завдання аналогічне до попереднього.

Пари складати незручно, тому підводимо учнів до думки, що слід просто застосувати правило різницевого порівняння: «Щоб порівняти два числа, потрібно від більшого відняти менше».

Фізкультхвилинка

Станьмо, діти, рівненько.

Отак! Отак!

Вклонімося низенько.

Отак! Отак!

Далі руки отак в боки,

Веселенько підем вскоки!

Отак усі стриб! стриб!

А ніжками диб! диб!

Вгору ручки піднімай

І всі разом присідай!

Станьмо знов рівненько!

3) Робота в парах за картками. Різницеve порівняння чисел.

$8 \circ 1 \text{ на } \square$

$5 \circ 7 \text{ на } \square$

$3 \circ 5 \text{ на } \square$

$6 \circ 6 \text{ на } \square$

$2 \circ 7 \text{ на } \square$

$1 \circ 8 \text{ на } \square$

$6 \circ 3 \text{ на } \square$

$2 \circ 2 \text{ на } \square$

$6 \circ 3 \text{ на } \square$

$9 \circ 7 \text{ на } \square$

$2 \circ 4 \text{ на } \square$

$7 \circ 7 \text{ на } \square$

$6 \circ 9 \text{ на } \square$

$8 \circ 5 \text{ на } \square$

$4 \circ 6 \text{ на } \square$

$0 \circ 3 \text{ на } \square$

$7 \circ 7 \text{ на } \square$

$3 \circ 8 \text{ на } \square$

$7 \circ 7 \text{ на } \square$

$4 \circ 3 \text{ на } \square$

$8 \circ 5 \text{ на } \square$

$6 \circ 4 \text{ на } \square$

$4 \circ 5 \text{ на } \square$

$2 \circ 5 \text{ на } \square$

6. Удосконалення обчислювальних навичок. «Літні» приклади. Робота в групах

— Розшифруйте за малюнками приклади та розв'яжіть їх.

	+		=	<input type="text"/>		+		=	<input type="text"/>
	+		=	<input type="text"/>		+		=	<input type="text"/>
	+		=	<input type="text"/>		+		=	<input type="text"/>
	+		=	<input type="text"/>		+		=	<input type="text"/>

	= 2		= 4		= 1
	= 3		= 6		= 8

7. Логічна вправа

Петрусь наловив риби менше, ніж Микола, а Микола — менше, ніж Сергій. У кого риболовля була найбільш вдалою?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

- Як дізнатися, на скільки одне число більше від другого?
- Що сподобалося на уроці?
- У чому ви зазнали труднощів?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 59. МОДЕЛЮЄМО РІЗНИЦЕВЕ ПОРІВНЯННЯ

Мета: закріпити знання правила різницевого порівняння та вміння знаходити, на скільки одне число більше або менше за інше; формувати вміння схематично зображувати відношення різницевого порівняння; розвивати в учнів логічне мислення шляхом виконання завдань з логічним навантаженням; виховувати старанність, товариськість, стимулювати пізнавальний інтерес.

Обладнання: набір математичних матеріалів (*геометричні фігури, цифри, арифметичні штанги*); картки для парної роботи; телевізор чи ноутбук; відеозаписи; ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична, природнича.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Мотивація навчальної діяльності

— Відгадайте загадку.

- Перша сестра — від квітів рябіє, третя сестра — від дощів мокра,
друга сестра — палить, як вогнище, а четверта сестра сувора — жах! (*Пори року.*)

Після відгадування вчитель виставляє малюнок, що ілюструє певну пору року.

— На нашій планеті Земля постійно змінюються пори року. Скільки їх? Вони сліднують одна за одною, не порушуючи порядок. Допоможіть мені скласти схему зміни пір року.

— А чи знаєте ви, чому відбувається зміна пір року? (*Відповіді дітей. Доповнення вчителя.*)

— Ви вже звикли до схематичного зображення додавання і віднімання: ми складаємо схеми до малюнків, добираємо малюнки до схем і навпаки — схеми до малюнків; складаємо за схемами вирази... Попереднього уроку ви ознайомилися з відношенням різницевого порівняння. Сьогодні навчитесь таке відношення зображувати схематично. А також побуваємо у минулому та майбутньому, завдяки машині часу перенесемося з однієї пори року в іншу.

3. Каліграфічна хвилинка. Написання цифри 4

— На нашій машині часу сьогодні працюють тільки 4 кнопки. Назвіть їх.

Учитель показує на малюнок пори, а учні називають порядковий номер пори року за складеною схемою (*1 — зима, 2 — весна, 3 — літо, 4 — осінь*).

Написання цифри 4 та ряду чисел 1–4.

4. Усне опитування

— Щоб керувати машиною часу, потрібно багато знати. Нумо перевіримо, чи міцні ваші знання з математики.

- Які арифметичні дії ви знаєте? Що означає додати? відняти?
- З якою арифметичною дією пов'язана дія додавання? Що залишиться, якщо із суми двох чисел відняти перший доданок? другий доданок?
- Як отримати перший доданок? другий доданок?
- Якою арифметичною дією за сумою та одним доданком знаходять інший доданок?
- Як дізнатися, на скільки одне число більше чи менше за інше?

5. Усні обчислення. Робота в групах. Гра «Шифрувальник»

Діти розв'язують приклади (*за вибором учителя*) та розшифровують слово. Воно є назвою місяця.

Перевірка. Представник групи називає розшифроване слово-місяць та називає пору року, до якої належить цей місяць. Учні класу можуть назвати інші назви місяців цієї пори року. (*Наприклад, група розшифрувала слово «вересень». Пора року — осінь. Діти доповнюють: жовтень, листопад.*)

Фізкультхвилинка

Сонечко втомилося
Нам усім світити.

Нам його швиденько
Слід розвеселити:

Немов курочка чубата,
 На одній нозі треба стрибати.
 І як півник голосистий,
 Треба швидко нам присісти.
 Немов котик, вигнуть спинку,

Як горобчик, зацвірінкать.
 І, як жабка, пострибати,
 І, як бусол, постояти.
 Дуже гарно, дуже мило,
 Добре всі ми відпочили.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

— Спочатку опинимося у минулому. Вам підкажуть пору року такі слова: *море, сонце, квіти, відпочинок, фрукти.* (Це літо.)

1. Актуалізація знань про різницеве порівняння

1) Робота з математичними матеріалами.

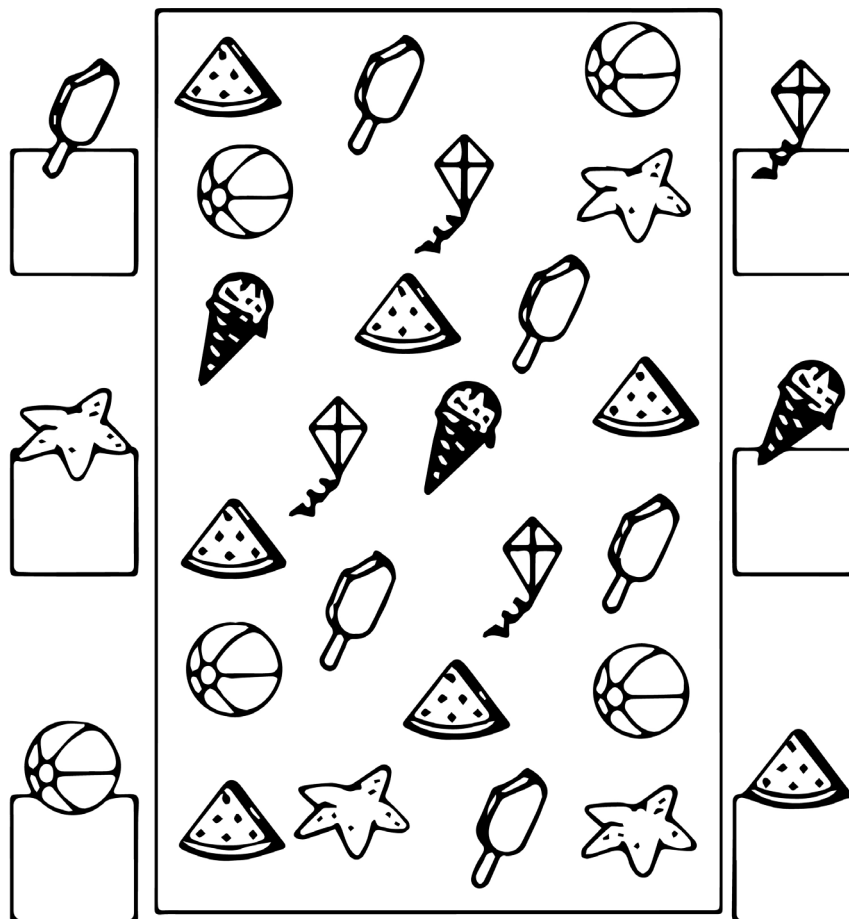
На дошці — малюнок: 3 сливи та 5 вишеньок.

— Викладіть кількість слив квадратами, а вишеньок — колами. Утворіть пари. Скільки вишеньок залишилися без пари?

— Дві вишеньки залишилися без пари, тому вишеньок більше, ніж слив, на 2; а слив менше, ніж вишеньок, на 2. Щоб про це дізнатися, потрібно від більшого числа відняти менше: $5 - 3 = 2$.

2) Запис порівнянь із зазначенням різниці. Робота в парах.

— Порахуйте предмети на малюнку. Складіть нерівності. Запишіть у зошит 3–4 нерівності за зразком-шаблоном.

□ ○ □ на □

— Летімо до наступної пори року! Це осінь. Яка головна ознака осені? (*Жовтіє листя, падолист.*)

2. Ознайомлення зі схематичним зображенням різницевого порівняння. Робота з математичними матеріалами

Учитель на дошці виставляє малюнки кленового листя (4). Учні викладають трикутники. У другий рядок викладає дубове листя (6). Учні утворюють другий ряд з квадратів.

— Яких фігур більше? На скільки більше? Яких фігур менше? На скільки менше?

Учитель виконує на дошці малюнок і схему.

Учні пояснюють, що на схемі позначає кожний відрізок і як показано різницеве відношення — різниця. Визначають, якою арифметичною дією дізнаються, на скільки одне число більше або менше за інше.

3. Первинне закріплення схематичної інтерпретації відношення різницевого порівняння. Колективна робота за підручником (с. 62, завдання 2–3)

Завдання 2

— Чого більше? На скільки? Кого менше? На скільки? Розгляньте схему. Що позначає жовтий відрізок із дужкою з числом 8? Що позначає червоний відрізок із дужкою з числом 5? Що позначає частина жовтого відрізка зі знаком питання? Як дізнатися, на скільки одне число більше чи менше за інше? Доберіть вираз.

Завдання 3

— Розгляньте схему ліворуч. Що позначає зелений відрізок? червоний відрізок? Який відрізок відповідає більшому числу? меншому числу? Що позначає частина зеленого відрізка зі знаком питання? Знайдіть малюнок, що ілюструє таке відношення...

(Схемі ліворуч відповідає малюнок праворуч. Схемі праворуч — малюнок ліворуч.)

Фізкультхвилинка

Гуси-лебеді летіли,
На лужку тихенько сіли,
Поклювали, походили,
Знялися та полетіли.
А внизу трава низенька-низенька,
Дерева високі-високі!
Вітер дерева колише-гойдає,
То вправо, то вліво їх нахилає,
То вперед, то назад прогинає,
А гуси летять-відлітають,
А діти тихенько за парти сідають.

— Повернімося у сьогоднішня. Яка зараз пора року? Які істотні ознаки зими ви можете назвати?

4. Закріплення вивченого матеріалу

1) *Складання рівностей до схем. Робота в парах (с. 62, завдання 4).*

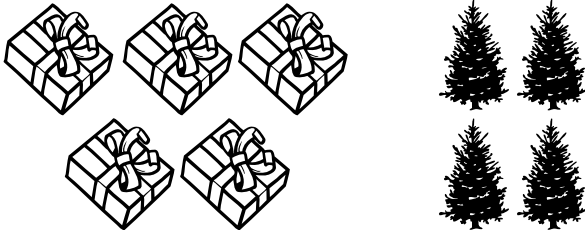

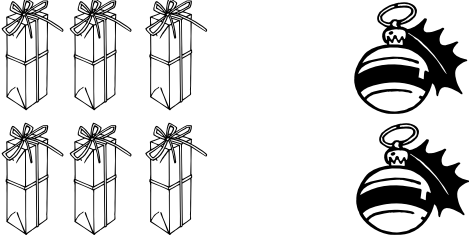
— Складіть рівності за схемами. Зафарбуйте відповідну сніжинку.

	$6 - 4$		$8 - 6$		$5 + 4$
	$6 + 4$		$8 - 2$		$5 - 4$

2) *Повторення про взаємозв'язок додавання та віднімання. Робота в парах.*

— Складіть приклад на додавання та 2 приклади на віднімання. Запишіть у зошит.

Варіанти прикладів:

 _____ + _____ =	 _____ + _____ =
 _____ + _____ =	 _____ + _____ =

- А тепер запрошую вас у майбутнє. Яка пора року настане після зими?
- Поступово вся земля вкриється зеленню та квітами.

3) *Логічна вправа. Робота в парах.*

- Які числа закрили квіточки?

$$\begin{array}{c}
 \text{Flower 1} + \text{Flower 2} = 5
 \end{array}$$

$$\begin{array}{c}
 \text{Flower 1} - \text{Flower 2} = 3
 \end{array}$$

$$\begin{array}{c}
 \text{Flower 1} = \square \quad \text{Flower 2} = \square
 \end{array}$$

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

- Чи сподобалася вам наша подорож порами року?
- Яке завдання ви виконали легко?
- Що здалося складним?
- Чого навчилися?
- Розкажіть, яка пора року у вас улюблена. Чому?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 60. ЗБІЛЬШЕННЯ АБО ЗМЕНШЕННЯ ЧИСЛА НА КІЛЬКА ОДИНИЦЬ

Мета: актуалізувати поняття «стільки ж»; ознайомити з поняттями «більше на кілька одиниць» і «менше на кілька одиниць»; учити відображати це на схемі; учити знаходити число, яке на кілька одиниць більше або менше ніж дане, співвідносити малюнок зі схемою та виразом; закріпити правило різницевого порівняння, знання взаємозв'язку арифметичних дій додавання і віднімання, навички додавання і віднімання чисел 1, 2, 0, віднімання однакових чисел; розвивати в учнів логічне мислення, математичне мовлення; стимулювати інтерес до математики.

Обладнання: набір математичних матеріалів (*геометричні фігури, цифри*); картки; конструктор LEGO; ілюстративний та роздавальний матеріал; м'ячі.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

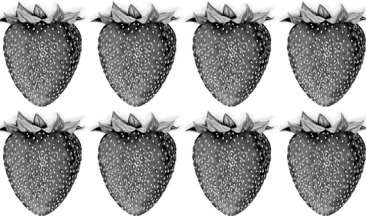
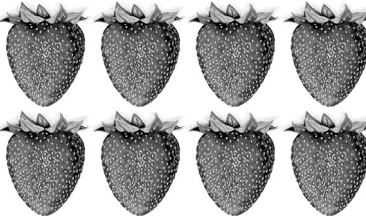
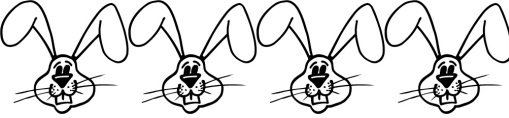

1. Організація класу

2. Розвиток обчислювальних навичок. Гра «Математичний м'яч»

Розв'язування прикладів на додавання та віднімання чисел 1, 2, 0, віднімання рівних чисел.

3. Удосконалення вміння порівнювати числа

1) *Поставте потрібний знак «більше», «менше», «дорівнює».*

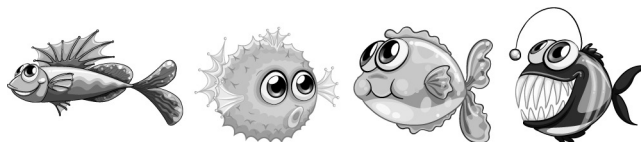
	☐ ☐	
	☐ ☐	
	☐ ☐	

2) *Виправте помилки.*

$$\begin{array}{ccc} \boxed{2} = \boxed{2} & \boxed{6} < \boxed{5} & \boxed{3} > \boxed{3} \\ \boxed{5} < \boxed{6} & \boxed{8} > \boxed{6} & \boxed{4} = \boxed{5} \end{array}$$

3) *Математичне малювання.*

— Домалюйте стільки рибок, щоб їх було на 3 більше.

4. Каліграфічна хвилинка. Написання цифри 3

Цифра три —
Два півкільця,
Скріплені, здається.

Подивися: цифра ця,
Наче змійка, в'ється.

5. Самостійна робота. Порівняння чисел з визначенням «на скільки...»

1 ○ 6 на □	7 ○ 1 на □	6 ○ 2 на □	7 ○ 1 на □
8 ○ 2 на □	1 ○ 6 на □	1 ○ 8 на □	2 ○ 6 на □
2 ○ 5 на □	5 ○ 2 на □	2 ○ 7 на □	9 ○ 1 на □
4 ○ 1 на □	2 ○ 9 на □	9 ○ 2 на □	2 ○ 1 на □

Фізкультхвилинка

Вітер очерет гойдає
І додолу нахилає.
Вліво, вправо нахилив
І знову, знову закрутив.

Раптом тихо жук підліз,
Потягнувся на весь зріст,
Свій почистив язичок
І закрутився у вальсок.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Уточнення розуміння поняття «стільки ж», стільки ж і ще 1», «стільки ж, але без 1»

1) Робота з математичними матеріалами.

— Викладіть на парту 4 трикутники, під ними стільки ж квадратів. Скільки це потрібно покласти квадратів? Порівняйте два числа. ($4 = 4$.)

— Додайте до трикутників ще 1. Тепер квадратів стільки ж? (*Ні. Тепер квадратів більше. Про кількість квадратів можемо сказати «стільки ж і ще 1».*) Позначте кількість фігур цифрами. Порівняйте числа. Який знак поставимо? Чому? ($4 < 5$.)

— Викладіть на парту 6 кружечків та стільки ж трикутників. Заберіть 1 трикутник. Чи можемо тепер сказати, що трикутників стільки ж? (*Ні. Тепер трикутників менше. Про їхню кількість можна сказати: «стільки ж без 1».*)

2) Робота за підручником (с. 63, завдання 1).

— Яке число потрібно дописати хлопчикові, якщо є 5, а необхідно стільки ж? (5.) Поставте потрібний знак.

— Яке число слід дописати хлопчикові, якщо є 5, а необхідно стільки ж і ще 1? (6.) Що означає вислів «стільки ж і ще 1»? (*Це на 1 більше, потрібно 1 додати до даного числа.*) Порівняйте отримані числа.

— Яке число слід дописати хлопчикові, якщо є 5, а необхідно стільки ж, але без 1? (4.) Що означає вислів «стільки ж, але без 1»? (*Це на 1 менше, потрібно 1 відняти від даного числа.*) Порівняйте отримані числа.

2. Ознайомлення зі збільшенням та зменшенням на кілька одиниць. Колективна робота (с. 63, завдання 2)

— Розгляньте перший малюнок. Кого більше? (*Равликів.*) На скільки більше? (*На 1.*) Що позначає жовтий відрізок на схемі? Скільки їх? (*Бабки, їх 4.*) Що позначає червоний відрізок на схемі? (*Равлики.*) З яких частин складається червоний відрізок? (*Із двох частин: перша частина позначає, що бабок стільки ж, скільки й равликів, тобто 4, а друга частина позначає ще 1 равлика, якому бракує пари.*) На скільки більше равликів, ніж бабок? (*На 1.*) Що означає на 1 більше? (*Стільки ж і ще 1.*) Отже, кількість равликів: стільки ж, скільки й бабок, 4, і ще 1. Якою арифметичною дією знаходимо 4 і 1? (*Дією додавання: $4 + 1 = 5$; 5 равликів.*) Що означає на 1 більше? (*Стільки ж і ще 1.*) Що означає на 2 більше? (*Стільки ж і ще 2.*) Що означає на 3 більше? (*Стільки ж і ще 3.*) Що означає на 4 більше? на 6 більше? Якою арифметичною дією знаходимо число, що на кілька одиниць більше за дане? (*Дією додавання.*)

— Розгляньте другий малюнок і схему. Чого менше? На скільки? Що позначає верхній відрізок на схемі? Скільки метеликів? Що позначає нижній відрізок на схемі? Чи можна сказати, що сонечок стільки ж, скільки метеликів? (*Ні, якби було ще 1 сонечко, їх було б стільки ж, скільки*

метеликів. Отже, сонечок стільки ж, скільки й метеликів, але без 1 квадрата.) Скільки метеликів? (4.) А сонечок? (Стільки ж, тобто 4, але без 1.) Якою арифметичною дією знаходимо 4 без 1? (Дією віднімання: $4 - 1 = 3$; 4 метелики.) Що означає на 1 менше? (На 1 менше — це означає стільки ж, але без 1.)

3. Формування вмінь добирати вираз до малюнка (с. 63, завдання 3). Колективна робота

— Уважно розгляньте малюнки. Що можна сказати про кількість крокодилів на кожному малюнку? Крокодилів більше чи менше? На скільки? Доберіть відповідний вираз.

$3 - 2$	$3 + 2$	$4 + 2$	$4 - 2$
---------	---------	---------	---------

(На першому малюнку крокодилів стільки ж, скільки жабок, і ще 2, тому крокодилів більше за жабок на 2. Стільки ж, тобто 4, і ще 2 знаходять арифметичною дією додавання, тому до цього малюнка підходить вираз $4 + 2$.) Обчислимо його значення:

$$4 + 2 = 6; 6 \text{ крокодилів.}$$

(На другому малюнку крокодилів стільки ж, скільки бабок, але без 2, тому крокодилів менше за бабок на 2. Стільки ж, тобто 3, але без 2 знаходять арифметичною дією віднімання, тому до цього малюнка підходить вираз $3 - 2$.) Обчислюємо його значення:

$$3 - 2 = 1; 1 \text{ крокодил.}$$

Фізкультхвилинка

Я малюю зайчика для вас — раз!

Це у нього голова — два!

Це у нього вуха догори — три!

Це стирчить у нього хвостик сірий — чотири!

Це очиці весело горять — п'ять!

Один, два, три, чотири, п'ять —

Нам потрібно спочивати!

Тож підніmemo руки вгору

Та подивимось на зорі.

А тепер всі руки в боки —

Як зайчики — скоки, скоки.

4. Формування вміння складати схему до ситуації, у якій описано збільшення або зменшення числа на кілька одиниць (с. 63, завдання 4). Практичні дії з конструктором LEGO

— Скільки у крільчихи народилося білих кроленят? (5.) Позначимо кількість кроленят жовтими цеглинками. Що відомо про сірих кроленят? (На 2 менше.) Що означає на 2 менше? Кількість сірих кроленят будемо позначати зеленими цеглинками. Скільки маємо викласти зелених цеглинок, щоб позначити сірих кроленят? (Стільки ж, тобто 5, але без 2.) Якою арифметичною дією дізнаємося про 5 без 2? Складіть відповідну рівність.

5. Розвиток логічного мислення

— Сьогодні — п'ятниця. Сірі кроленята народилися позавчора, а білі — у середу. Які кроленята народилися раніше? (Вони народилися в один день, бо від п'ятниці «позавчора» — це середа, день, у який народилися і білі кроленята.)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Приєм «Мікрофон»

- На уроці я навчився(лася)...
- Ці знання мені допоможуть...
- Я знаю, як збільшити число на кілька одиниць. Для цього слід...
- Я знаю, як зменшити число на кілька одиниць. Для цього необхідно...
- Я легко виконував(ла) такі завдання...
- Потрібно було добре подумати, коли...

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 61. ЗБІЛЬШЕННЯ АБО ЗМЕНШЕННЯ ЧИСЛА НА КІЛЬКА ОДИНИЦЬ

Мета: формувати поняття різницевого порівняння (*більше на кілька одиниць, менше на кілька одиниць*); учити подавати їх схематично; учити знаходити число, що на кілька одиниць більше або менше, ніж дане; учити читати рівності у різні способи; удосконалювати обчислювальні навички; розвивати в учнів логічне мислення шляхом виконання завдань з логічним навантаженням; виховувати старанність.

Обладнання: набір математичних матеріалів (*геометричні фігури, цифри, арифметичні штанги*); картки для парної роботи; ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Геометрична хвилинка (підручник, с. 64)

— Уважно розгляньте фігури. Які ознаки фігур змінювалися? У якій послідовності? Яка фігура наступна? Чому? (*Подані квадрати і трикутники різного розміру та кольору. Зміна ознак відбувалася так: розмір — форма, колір — розмір, форма — колір — ... Наступна ознака, що зміниться — розмір. Отже, продовжить ряд великий жовтий трикутник.*)

3. Розвиток обчислювальних навичок

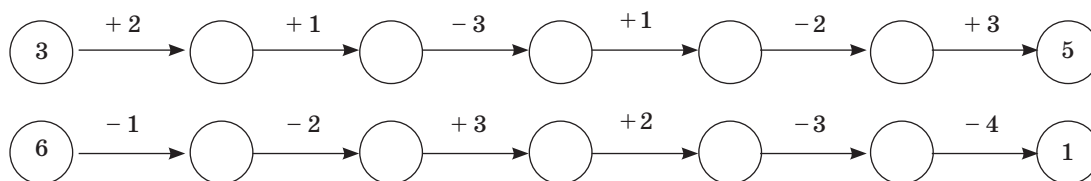
1) Гра «Мовчанка».

Учитель називає приклад чи завдання. Учні обчислюють, підводять руку. Відповідь говорять учителеві на вушко.

2) Гра «Знайди пару». Робота в парах.

Діти мають подвійний набір цифр 1–9. Учитель називає число. Дітям у парі потрібно знайти 2 числа, що становлять задане. (*Наприклад, учитель називає число 10. Учні показують пару чисел, що відповідають складу числа 10: 1 і 9, 2 і 8, 3 і 7 тощо.*)

3) Розв'язування «ланцюжків» прикладів.

4) Розв'язування віршованих задач.

- На березі річки
Три жабки сиділи.
До них пристрибали ще п'ять.
Зможеш всіх порахувати? ($3 + 5 = 8$.)
- Біля лісу на галявці
Знайшли моркву сірі зайці.
Вісім морквин — це чимало.
Чотири з'їли. Скільки стало? ($8 - 4 = 4$.)
- Ось родина їжаків —
Мама й п'ять малюків.
Скільки з мамою малих?
Порахуй скоріш усіх! ($1 + 5 = 6$.)
- Вісім вантажівок у гаражі стояли.
Дві з них у рейс сьогодні відправляли.
Хто уміє рахувати,
Скільком треба зачекати? ($8 - 2 = 6$.)

4. Каліграфічна хвилинка. Написання цифри 6

Шість уважненько пишетьь.
М'яким знаком не назвіть,
Бо образиться іще
І до літер утече.

Фізкультхвилинка

Вийшли діти у лісок,
Зазирнули за дубок.
Побачили зайчика,
Поманили пальчиком.
Зайчик, зайчик, пострибай,

Свої лапки виставляй!
Почав заєць танцювати,
Малих діток забавляти.
Разом з зайчиком скоріше
Потанцюєм веселіше.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота з математичними матеріалами

— Покладіть на парту 6 кружечків. У другий ряд — трикутників стільки, щоб їх було на 2 більше, ніж кіл. Скільки трикутників потрібно покласти? Виконайте на дошці схему. Що позначатиме верхній відрізок? (Скільки кіл, їх 6.) Що позначатиме нижній відрізок? (Скільки трикутників, їх на 2 більше, ніж кіл, тобто стільки ж, скільки кіл, 6, і ще 2. Кількість трикутників — 6 і ще 2.) Якою арифметичною дією знаходимо 6 і ще 2? (Дією додавання.) Складіть відповідну рівність. ($6 + 2 = 8$.) Прочитайте цю рівність у кілька способів. (До 6 додати 2 — отримаємо 8. Перший доданок 6, другий доданок 2, значення суми 8. Сума чисел 6 і 2 дорівнює 8.) Що ми знайшли? (Кількість трикутників, яких на 2 більше, ніж кіл.) Якою арифметичною дією дізнаємося число, яке на 2 більше за дане? (Дією додавання.) Якщо додамо 2, то отримаємо на 2 більше (стільки ж і 2).

— Покладіть на парту на 2 квадрати менше, ніж кіл. Скільки квадратів слід покласти? Виконаймо на дошці схему. Квадратів стільки ж, скільки кіл, 6, але без 2. Якою арифметичною дією знаходимо 6 без 2? (Дією віднімання.) Складіть відповідну рівність. ($6 - 2 = 4$.) Прочитайте цю рівність у кілька способів. (Від 6 відняти 2, одержимо 4; 6 мінус 2 одержимо 4.) Що ми знайшли? (Кількість квадратів, яких на 2 менше, ніж кружечків.) Якою арифметичною дією дізнаємося число, що на 2 менше, ніж дане число? (Дією віднімання.) Якщо віднімемо 2, то отримаємо на 2 менше (стільки ж, але без 2).

2. Збільшення або зменшення на кілька одиниць. Робота за підручником з математичними матеріалами (с. 64, завдання 1)

Практичні дії з коментуванням

«На 1 більше за 6 — це означає стільки ж, тобто 6, і ще 1; 6 і ще 1 знаходимо арифметичною дією додавання: $6 + 1 = 7$. Було 6, ми отримали на 1 більше за 6, тобто 7. Як змінилося число? (Воно збільшилося.) На скільки воно збільшилося? (На 1.) Отже, якщо до числа додамо 1, то це число збільшиться на 1...»

«На 2 менше за 7 — це означає стільки ж, тобто 7, але без 2; 7 без 2 знаходимо арифметичною дією віднімання: $7 - 2 = 5$. Було 7, ми отримали на 2 менше за 7, тобто 5. Як змінилося число? (Воно зменшилося.) На скільки воно зменшилося? (На 2.) Отже, якщо від числа віднімемо 2, то це число зменшиться на 2...»

Аналогічну роботу проводять з арифметичними штангами.

3. Первинне закріплення. Робота в парах з математичними матеріалами

Один учень викладає перед собою певну кількість фігур та дає завдання другові. Інший учень викладає потрібну кількість фігур та складає вираз. (Наприклад: «У мене 3 квадрати. Виклади на 1 менше. У мене 5 трикутників. Виклади на 2 більше».)

Фізкультхвилинка

Раз, два, три, чотири, п'ять —
Треба вправи починати!
Раз, два, три, чотири —
Руки в боки, два підскоки.
Раз, два, три —

Нові вправи почали:
Нахил вправо, нахил вліво,
Вгору, вниз подивись,
До роботи знов берись.

4. Робота за схемами (с. 64, завдання 2)

— Розгляньте схеми. Як змінилася кількість іграшок у другому випадку? Поясніть складені вирази.

— До якої схеми можна вжити вислів «на 1 більше», «на 1 менше»?

5. Закріплення поняття «на ... більше», «на ... менше»

1) *Робота за підручником (с. 64, завдання 3).*

2) *Гра «Чарівна скринька».*

Учитель називає число та говорить, що у скриньці сховалося число «на 1 (2, 3,...) більше/менше даного». Дітям потрібно відгадати число, що знаходиться у скриньці.

3) *Робота за таблицею «Збільшити на 2», «Зменшити на 2».*

Початок — колективна робота, продовження — робота в парах.

— Що означає збільшити на 2? (*Потрібно додати 2.*)

— Яку арифметичну дію використаємо, щоб зменшити число на 2? (*Віднімання.*)

	6	3	5	7	1	4	2	8
Збільшити на 2								

	6	3	5	7	9	4	2	8
Зменшити на 2								

6. Логічні вправи

1) *«Збирання грибів». Колективна робота.*

Ваня знайшов кілька грибів, а Катруся на 1 гриб більше. Скільки грибів знайшла Катруся? Замініть слово «кілька» числом, що не менше, ніж 5, але не більше за 8. Скільки розв'язків матиме це завдання?

— Пригадайте, які гриби збирати не можна.

2) *«Хто в якій сорочці?». Робота в групах. Розфарбовування сорочки хлопчиків.*

Є у мами три синочки,
Усі трое у сорочках.
У Миколи — не зелена,
Не червона у Петра;
Наймолодшому синочку

Мама жовту одягла.
У найстаршого, Антона,
Теж сорочка не червона.
Відгадай, в якій сорочці
Кожен з маминих синочків.

(*Антон — у зеленій, Петро — у жовтій, Микола — у червоній.*)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Прийом «Мікрофон»

— Чим корисний був для кожного з вас цей урок?

— Про що ви дізналися?

— Що почали робити краще?

— Що означає на 1 (2, 3...) більше?

— Якою арифметичною дією ми про це дізнаємося?

— Що означає на 1 (2, 3...) менше?

— Якою арифметичною дією ми про це дізнаємося?

— Над чим слід ще попрацювати?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 62. ДІЗНАЄМОСЯ ПРО МАТЕМАТИЧНИЙ ВИРАЗ «РІЗНИЦЯ»

Мета: закріпити поняття «більше на кілька одиниць», «менше на кілька одиниць», відношення різницевого порівняння, збільшення або зменшення на кілька одиниць та їх схематичне зображення; ознайомити з поняттям математичного виразу «різниця»; закріпити знання взаємозв'язку арифметичних дій додавання і віднімання, означення дії віднімання; удосконалювати обчислювальні навички; розвивати пам'ять, увагу, логічне мислення; виховувати бажання допомогти іншому, робити приємне.

Обладнання: набір математичних матеріалів (*геометричні фігури, цифри, арифметичні штанги*); картки для парної роботи; телевізор чи ноутбук; відеозаписи; конструктор LEGO; ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

На уроці ми будемо міркувати,
А також рахувати,
Задачі розв'язувати,
Свій розум розвивати.

2. Усне опитування

- Яку арифметичну дію слід виконати, щоб знайти 7 і ще 1?
- Яку арифметичну дію слід виконати, щоб знайти 5 без 2?
- Як називаються числа при додаванні?
- Яке число при додаванні може бути найбільшим? Що становить суму?
- Коли допомагає переставний закон додавання? Сформулюйте його.
- З якою арифметичною дією пов'язане додавання? Яку арифметичну дію називають відніманням?
- Що означає «число на 2 більше»? (*Стільки ж і ще 2.*)
- Якою арифметичною дією дізнаємося про число, що на 2 більше за 8? (*Дією додавання: $8 + 2 = 10$.*)
- Що означає «число на 1 менше»? (*Стільки ж, але без 1.*) Якою арифметичною дією дізнаємося про число, що на 1 менше, ніж 4? (*Дією віднімання: $4 - 1 = 3$.*)
- Як дізнатися, на скільки одне число більше чи менше за інше? (*Потрібно від більшого відняти менше.*)

3. Віршовані задачі

- Дві подружки — Оля й Віра
У дворі гуляли.
До них прийшли ще чотири —
Аля, Ната, Іра, Галя.
Скільки стало разом їх?
Порахуй скоріш усіх! ($2 + 4 = 6$.)
- А у нас в саду черешні небувалий урожай!
Стигли ягоди великі — тільки ротик підставляй.
Я зірвала вісім штук, Таня — на дві більше.
Скільки ягідок у Тані? Порахуйте швидше!
($8 + 2 = 10$.)
- Треба швиденько порахувати.
Сушити білочка гриби для холодної зими.
Десять штук лежать в дуплі —
І великі, і малі.
Менше на чотири
Білка винесла сушити над дуплом на гілках.
Скільки зверху їх висить?
Хто ж нам скаже, дітки? ($10 - 4 = 6$.)
- Дев'ять кабачків дозріло на городі.
Три з них на ікру зірвали сьогодні.
Скільки залишилось на грядці, скажи!
Порахувати допоможи! ($9 - 3 = 6$.)
- В магазині мама й Коля фрукти купували.
Походили між полиць, товар вибирали.
Дев'ять бананів хлопчик взяв
І до кошика поклав.
І про маму він подбав:
Ківі смаченькі їй він узяв,
На два менше, ніж бананів
У пакуночок поклав.
Кошик взяв у руки.
Скільки ківі він поклав?
Порахуйте штуки. ($9 - 2 = 7$.)

- На верхній полиці — чотири тарілки.
На нижній — ось більше на три.
Матуся сьогодні гостей в дім звала.
Скільки на нижній полиці тарілок взяла?
($4 + 3 = 7$.)
- Ми з Наталкою збирали
В полі білі ромашки

Та в букети їх складали —
Було це неважко.
Я зірвала п'ять квіток —
І букетик мій готов!
На дві більше Ната — для матусі й тата.
Скільки ромашок в букеті у Нати?
($5 + 2 = 7$.)

- Хто з діточок хотів зробити приємне батькам?
- Що ви можете зробити для своїх батьків та близьких, аби порадувати їх?

4. Каліграфічна хвилинка. Написання цифри 7

- На кого схожа цифра сім?
- На чаплю, — скажуть вам усі.
Комахи й жаби б'ють тривогу,
Як сімку бачать довгоногу.

Фізкультхвилинка

Косить в лузі журавель
Конюшину та щавель.
А журавлики малі
Узялися за граблі.
Хоч журавка і не косить,
Так джерельну воду носить,
Носить воду ще й обід,
Щоб косилося, як слід.

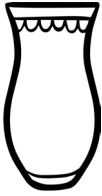
II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Математичне малювання. Робота в групах

Кожній групі пропонують домалювати потрібні предмети за умовою «на ... більше», «на ... менше». (Варіант роботи: виконати аплікацію.) Записати вирази.

Орієнтовні завдання для груп

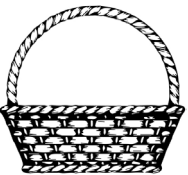
1-ша група. Домалювати квітки у вазі.

			
7	На 4 менше	На 2 більше	На 2 менше

2-га група. Домалювати рибок в акваріумі.

			
4	На 3 менше	На 1 більше	На 2 більше

3-тя група. Покласти яблука у кошик.

			
6	На 2 менше	На 1 більше	На 3 менше

4-та група. Покласти у банку огірки.

			
3	На 2 більше	На 4 більше	На 2 менше

2. Мотивація навчальної діяльності

- Зачитайте приклади на знаходження суми. Якою арифметичною дією її знаходять?
- Розкажіть, що може позначати поняття «сума». (Назва виразу на додавання або значення виразу на додавання.) Зачитайте приклади на віднімання. Ми теж знаходили суми? (Ні, бо сума — значення виразу на додавання.) Як ви вважаєте, чи є назва у результаті дії віднімання? Звісно, є.
- Розташуйте числа у порядку спадання — і зможете прочитати, як називають результат віднімання.

Н	Ц	Р	І	Я	З	И
4	2	7	6	1	5	3

7	6	5	4	3	2	1
Р	І	З	Н	И	Ц	Я

3. Ознайомлення з поняттям «різниця»

1) Виконання завдання 3 (с. 65).

— Розподіліть вирази на дві групи. Обчисліть значення виразів на додавання. Прочитайте та обчисліть значення виразів на віднімання.

— Прочитайте вирази на знаходження суми. Обчисліть значення сум.

Повторення. Якщо між числами стоїть знак «+», то записано математичний вираз «сума». Сума — це результат арифметичної дії додавання, або назва виразу, в якому між числами є знак «+».

— У виразах другої групи між числами є знак «-».

Результат дії віднімання називають *різницею*; вираз, у якому між числами є знак «-», можна назвати так само, як і результат дії віднімання, — *різниця*. Якщо між числами є знак «-», то записано математичний вираз «різниця». Щоб записати різницю, слід між числами поставити знак «мінус».

2) Робота в парах. Виконання завдання 4 (с. 65).

— Обчисліть значення різниць.

Фізкультхвилинка

Проти сонця на горбочку
Випинаються дубочки.
Свіжий вітер повіва,
Міцне гілля нагина.

Так щоранку всі дубочки
Роблять вправи на горбочку —
І тому вони гінкі,
І тому вони стрункі.

4. Закріплення знань з різницевого порівняння. Робота зі схемами

1) *Актуалізація знань про «збільшення на...» та «зменшення на...» (с. 65, завдання 2). Колективна робота.*

— На першій схемі невідома довжина червоного відрізка. Він складається з двох частин: з відрізка «стільки ж» (7) та відрізка, що позначає число 3. Якою дією знайдемо «стільки ж і ще 3»? (*Додаванням.*) Який вираз відповідає цій схемі? ($7 + 3$.) Обчисліть його значення.

— Отже, на першій схемі проілюстровано відношення «більше на ...»: якщо слід знайти число, яке на кілька одиниць більше, то його знаходять арифметичною дією додавання.

На другій схемі невідома довжина червоного відрізка означає «стільки ж» (7) з вилученням відрізка з числом 3. Якою дією знайдемо «стільки ж, але без 3»? (*Відніманням.*) Тому до цієї схеми підходить вираз $7 - 3$. На цій схемі проілюстровано відношення «менше на ...»; якщо необхідно знайти число, що на кілька одиниць менше, то його знаходять арифметичною дією віднімання.

2) *Складання до схем питання та виразу (с. 65, завдання 5). Запис виразів до зошита.*

Перша схема. Питання: «Яке число на 2 менше, ніж 8?» Вираз: $8 - 2 = 6$.

Друга схема. Питання: «Яке число на 1 більше, ніж 9?» Вираз: $9 + 1 = 10$.

Третя схема. Питання: «Яке число на 2 менше, ніж 10?» Вираз: $10 - 2 = 8$.

— Зачитайте вирази на знаходження різниці; на знаходження суми.

5. Гра «Побудуй вежу» (робота з конструктором LEGO)

Діти мають набір прикладів та карток-умов з поняттями «на ... більше», «на ... менше». Один учень бере приклад, розв'язує його, будує вежу. Інший учень бере картку з умовою та будує поряд другу вежу.

Наприклад, учень узяв картку з прикладом $4 + 2$. Він будує вежу з 6 цеглинок. Інший учень узяв картку з умовою «на 2 менше». Він будує вежу заввишки 4 цеглинки.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Прийом «Мікрофон»

- Що нового дізналися на уроці?
- Що означає обчислити «суму чисел», «різницю чисел»?
- Що є результатом дії додавання? віднімання?
- З чим ви упоралися легко?
- Над якими завданнями довелося пометикувати?

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 63. ВІДКРИВАЄМО СПОСОБИ ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ ЧИСЛА 3

Мета: актуалізувати знання складу чисел; ознайомити учнів зі знаходженням значень виразів на дві дії, зі способом додавання і віднімання числа 3; учити додавати і віднімати число 3 у два способи; закріпити уявлення про відношення різницевого порівняння, поняття «більше на кілька одиниць», «менше на кілька одиниць»; аналізувати схематичне зображення різницевого порівняння; формувати обчислювальні навички; розвивати логічне мислення, мовлення учнів; виховувати старанність, товарищескість.

Обладнання: набір математичних матеріалів (геометричні фігури, цифри, арифметичні штанги); картки для парної роботи; ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: математична.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Логічна хвилинка

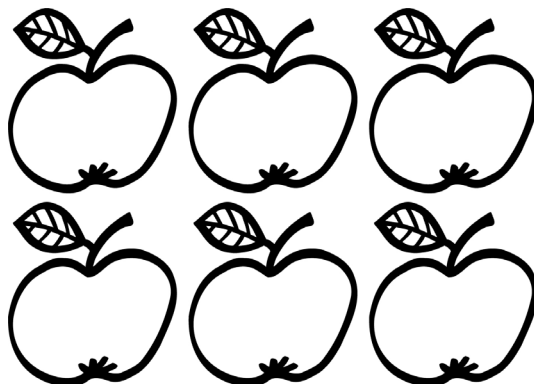
— Визначте, чи істинні твердження.

- Усі яблука висять на яблуні.
- Усі груші висять на груші.
- На деревах більше груш, ніж яблук.
- На малюнку більше груш, ніж яблук.
- На груші більше яблук, ніж на яблуні більше груш.

3. Проблемні ситуації. Визначення теми уроку

- 1) Візьміть жовтий та червоний олівець. Розфарбуйте яблучка у різні способи, використовуючи ці два кольори.

- 2) У Петрика було 3 цукерки. Він з'їв спочатку 2 цукерки, а потім 1. Скільки цукерок з'їв Петрик?
— У Софійки теж було 3 цукерки. Вона спочатку з'їла 1 цукерку, а потім 2. Скільки цукерок з'їла Софійка?
— Що ви побачили спільного? Чим різнилися дії дітей?
— Якою арифметичною дією передамо дії дітей? (Петрик: « $- 2 - 1$ ». Софійка: « $- 1 - 2$ ».)
- 3) Петрусь і Наталка пішли по гриби. Петрусь спочатку знайшов 2 гриби, а потім ще 1. А Наталка спочатку поклала до кошика 1 гриб, а потім знайшла ще 2. Скільки грибів знайшов кожен з дітей? Якою арифметичною дією передамо дії дітей? (Петрусь: « $+ 2 + 1$ ». Наталка: « $+ 1 + 2$ ».)
— Сьогодні на уроці ми будемо додавати та віднімати число у різні способи. Чи здогадалися ви, яке це буде число? (Три.)

4. Каліграфічна хвилинка. Написання цифри 3

Раз гачок і два гачок,
А між ними — язичок.
Цифра нас зачарувала.
Трійко, ми тебе впізнали!

5. Повторення складу числа 3

Запис у зошит у вигляді прикладів на додавання: $3 = 1 + 2$; $3 = 2 + 1$.

Фізкультхвилинка

Раз! Два! Час вставати:
Будемо відпочивати.
Три! Чотири! Присідаймо,
Швидко втому проганяймо.
П'ять! Шість! Засміялись,
Кілька раз понахилились.
Зайчик сонячний до нас
Завітав у вільний час.
Будем бігати, стрибати,
Щоб нам зайчика впіймати.
Прудко зайчик утікає
І промінчиками грає.
Сім! Вісім! Час настав
Повернутись нам до справ.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація способу додавання і віднімання числа 2

- У зеленому жакеті
Галасує в очереті.
Хоч і плавати мастак,
І не риба, і не рак. (Жаба.)

— Пригадайте, як жабка вчила нас додавати і віднімати число 2.

$$5 + 2 = 5 + 1 + 1 = 6 + 1 = 7$$

$$5 - 2 = 5 - 1 - 1 = 4 - 1 = 3$$

— Чому число 2 ми додаємо чи віднімаємо по одиниці? (Тому, що число 2 складається з 1 і 1.)

Як ми виконували дії? (Ми спочатку додали (відняли) одну одиницю, а потім до отриманого результату додали (відняли) ще 1.)

2. Ознайомлення з виразами на дві дії (с. 66, завдання 1)

— Зверніть увагу, що в цих прикладах виконують дві арифметичні дії. Спочатку виконують першу арифметичну дію, а потім працюють з отриманим результатом.

Пояснення дітьми розв'язання прикладів на дві дії.

3. Ознайомлення зі способами додавання і віднімання числа 3 (с. 66, завдання 2)

— У кожній парі виразів усно обчисліть значення першого виразу. Згадайтеся, яке значення матиме другий вираз у парі?

Висновок. Зручніше виконувати додавання (віднімання) частинами.

— Скільки способів ми побачили при додаванні (відніманні) числа 3? Назвіть їх. Як можна до числа додати (відняти) 3? (Спочатку 1, а потім 2.) А як інакше додати (відняти) 3? (3 — це 2 і 1, тому спочатку можна додати (відняти) 2, а потім ще 1).

4. Первинне закріплення додавання і віднімання числа 3

1) Виконання арифметичних дій за числовим променем (с. 66, завдання 3).

2) Знаходження значення виразів у два способи за схемами (с. 66, завдання 4). Робота в парах.

$$5 + 3 = 5 + \square + \square = \square + \square = \square$$

$$5 + 3 = 5 + \square + \square = \square + \square = \square$$

$$8 - 3 = 8 + \square - \square = \square - \square = \square$$

$$8 - 3 = 8 + \square - \square = \square - \square = \square$$

Фізкультхвилинка

Працювати перестали
І тепер всі дружно встали.
Будемо відпочивати,
Нумо, вправу починати!
Руки вгору, руки вниз
І легесенько пригнись.

Покрутились, повертілись,
На хвилинку зупинились.
Пострибали, пострибали,
Раз — присіли,
Другий — встали.
Всі за парти посідали.

5. Повторення про різницеве порівняння (с. 66, завдання 5)

— Порахуйте спінери кожного кольору окремо. Що позначає зелений відрізок? (Кількість спінерів рожевого кольору.) Що позначає червоний відрізок? (Кількість спінерів зеленого кольору.) Чого більше? Чого менше? Що позначає частина відрізка зі знаком питання? (Різницю.) Яке питання можна поставити? (На скільки зелених спінерів більше, ніж рожевих? На скільки рожевих спінерів менше, ніж зелених?)

6. «Загадкові» приклади

— Згадайтеся, які числа заховалися за малюнками. (М'яч — 2, спінер — 1.)

 $+ = 3$	 $= \square$
 $=$ 	 $= \square$

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Приєм «Незавершене речення»

- На уроці я навчився(лася)...
- Найбільше мені сподобалося...
- Мені було складно...

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 64. ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ЧИСЛО 3. ПОВТОРЕННЯ ВИВЧЕНОГО

Мета: формувати вміння додавати та віднімати число 3 різними способами; узагальнити вивчене про числа 1–10, склад цих чисел, удосконалювати обчислювальні навички; закріпити навички додавання і віднімання чисел 1, 2, 0, віднімання однакових чисел; формувати вміння обчислювати значення виразів у дві дії; закріпити поняття «більше на кілька одиниць», «менше на кілька одиниць» та схематичне зображення ситуацій, що містять ці поняття; закріпити поняття математичного виразу «різниця»; розвивати увагу, логічне мислення; виховувати старанність, товариськість, бажання приносити радість іншим.

Обладнання: картки; телевізор чи ноутбук; відеозаписи; ілюстративний та роздавальний матеріал.

Тип уроку: урок закріплення знань, умінь та навичок.

Форма проведення: урок-гра.

Освітні галузі: математична, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

На порозі рік Новий —
Добрий, світлий, чарівний.

Щастя, злагоду — усе,
Хай до хат він нам несе!

— Діти, сьогодні я пропоную вам пограти у гру «Незабаром Новий рік». Під час гри нам стануть у пригоді ваші увага, пам'ять і, звісно ж, знання з математики.

Протягом уроку клас працює в групах, поступово заповнюючи панно «Незабаром Новий рік» або просто виконуючи окремі завдання за темою.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

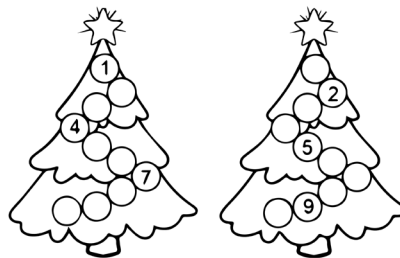
1. Вправа «З'єднай цифри по порядку»

Після поєднання цифр по порядку діти отримують зображення ялинки.

2. Вправа «Гірлянда»

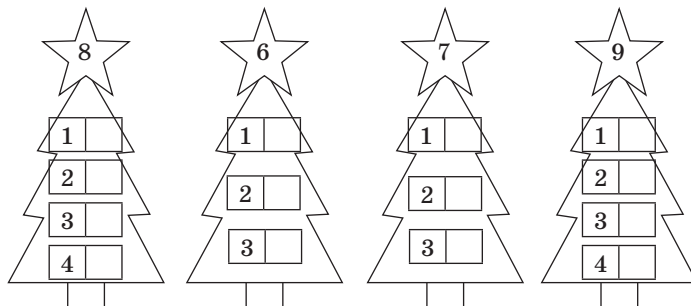
- Вона зелена і пухнаста,
Весела, радісна й срібляста,
Вогниками грає,
З Новим роком нас вітає. (Ялинка.)

— Щоб наша ялинка засяяла вогниками, запишіть на гірляндах числа по порядку.

3. Вправа «Прикрашаємо ялинку»

Кожна група отримує асоціативний образ-малюнок цифри. Пише вгадану цифру на зірці-верхівці для ялинки та наклеює її угорі ялиночки. Потім приклеює їх на ялинку парами, утворюючи з ялинкових іграшок пари (склад відгаданого числа).

Фізкультхвилинка

Станем в коло, дівтора,
Дівтора, дівтора.
До ялинки вже пора,
Нам пора, нам пора.
Станем в коло й покружляєм,
Покружляєм, покружляєм.
Зупинились й поплескаєм,

Поплескаєм, поплескаєм.
Тупаємо ніжками,
Мов йдемо доріжками.
Наче зайчики, йдемо,
Ідемо ми, ідемо.
Поплигали, поскакали
І за парти посідали.

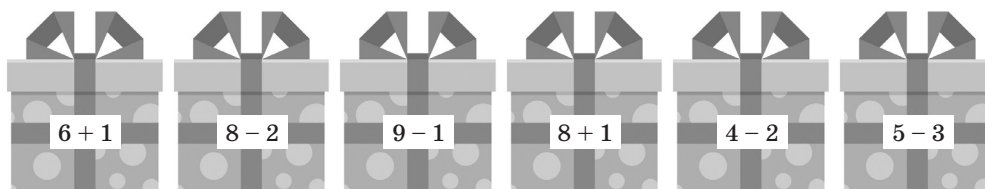
Або відеофізкультхвилинка «Ялинонька» (https://youtu.be/anLVbkn9_rk).

4. Вправа «Подарунки під ялинку»

Темно у хаті,
Темно надворі,
Мишка шкребеться
Десь у коморі.
Сплять і дорослі,
Сплять і малі,
Він лиш крокує
В цю ніч по землі.
Добрими в хату
Загляне очима,
Лантух великий
За його плечима,

Там подарунки
На різні смаки:
Кубики, пазли,
Машини, ляльки.
В Діда Мороза
Роботи багато —
Треба дарунки
Роздати до свята.
Щоб зранку всі діти
Щасливі були,
І під ялинкою
Мрію знайшли.

1) Приклеїти під ялинку подарунки, на яких зазначено різниці. Зверху написати результат.

2) Скласти рівність за малюнком. Дібрати схему. Скільки подарунків у Діда Мороза в мішку?

3) Гра «Знайди подарунок для Снігуроньки».

Під зелену, під ялинку
Ставив Дід Мороз корзинку:
В ній цукерки та пакунки,

В ній солодоці, дарунки,
І для цуцика сюрприз —
Кістку Дід Мороз приніс!

— Дід Мороз так багато подарунків приготував, що навіть забув, куди поклав подаруночок для своєї онучки Снігуроньки. Допоможіть йому.

На малюнку — подарунки у мішках, круглих та квадратних коробках. Усі упаковки в трьох кольорах: червоний, зелений, синій.

У Діда Мороза був подарунок для Снігуроньки.

- 1) У коробці.
- 2) Коробка була квадратною.
- 3) Вона була НЕ червоного і НЕ синього кольору. У чому ж лежить подарунок для Снігуроньки?

5. Вправа «Віршик для Діда Мороза»

— На всіх новорічних ранках діти розповідають віршик Діду Морозу, щоб отримати подарунок. Але ж у нас святковий урок математики, тому ми будемо пояснювати Діду Морозу, як правильно розв'язати приклади.

Діти підходять до дошки, беруть сніжинку з написаним прикладом на додавання чи віднімання числа 3 та пояснюють, як розв'язати його одним із способів.

За правильну відповідь учень отримує додаткову прикрасу-наліпку для ялиночки своєї групи чи зображення подарунка.

Фізкультхвилинка

Зимонька до нас прийшла,
Сніг пухкий нам принесла.
І летять, летять сніжинки
На дерева, на стежинки.
По сніжку, як по перині,
Покачаємось на спині.
У заметах сніг лежить,
Під ногами він скрипить.
Щоб сніжну гірку збудувати.
Треба спинку прогинати.
А тепер всі на санчатах

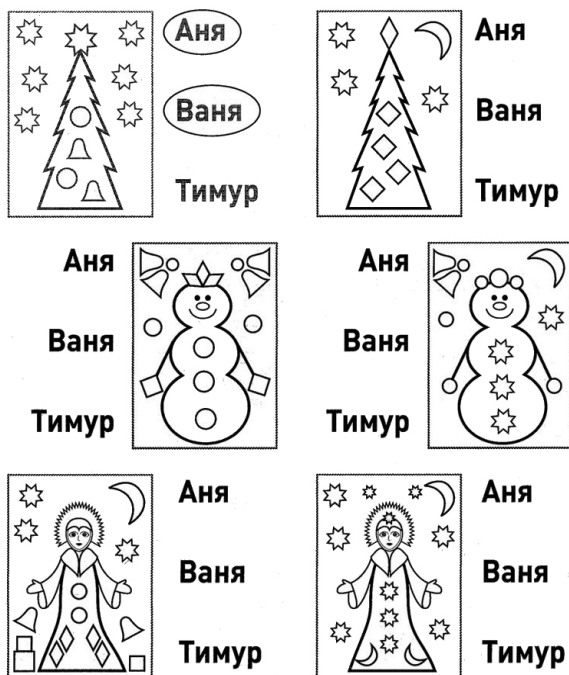
В ліс поїдем до зайчаток.
Зайченята дружно грають,
Під ялинкою стрибають.
А лисичка виглядає,
Зараз зайчика впіймає.
Доки звірі наші грали,
Руки в нас позамерзали. —
Погріємо?
А тепер на лижі стали,
Додому всі помчали.

Або відеофізкультхвилинка «Новорічна» (https://youtu.be/kRr_MZZks18).

6. Вправа «Листівка»

— Усі чекають на подарунок від Діда Мороза, але можна і самому спробувати виконати роль казкового дідуса. Чи знаєте ви, як це зробити? (Так, приготувати самому для рідних чи близьких, для друзів сюрприз чи маленький подарунок власноруч.)

— Розгляньте малюнки. Хто яку листівку зробив? Якщо в Ані були такі наклейки ○ △, у Вані — ☆ ☾, а у Тимура — такі ◇ ◇.

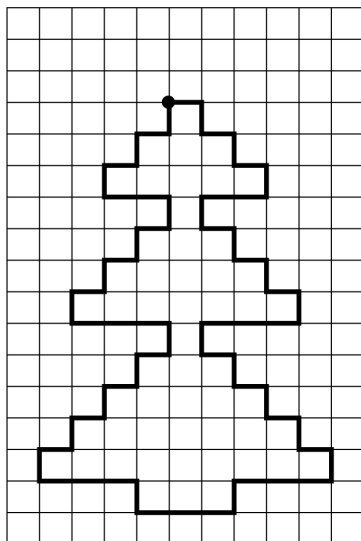

7. Вправа «Листівка власноруч». Виготовлення листівки (малювання ялиночки).

Варіанти завдань

1) Графічний диктант «Ялинка».

— Відступи праворуч 5 клітинок та зверху 3, постав крапку та починай малювати.

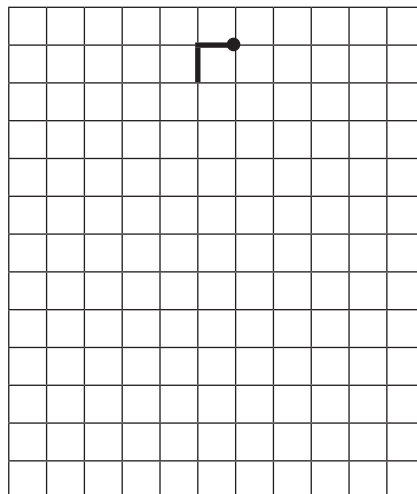
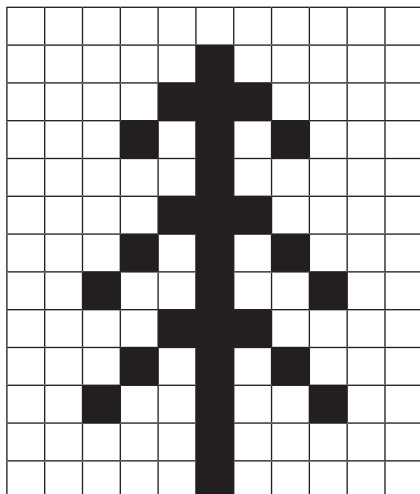
1 →	1 ↓	1 →	1 ↓	1 →	1 ↓
2 ←	1 ↓	1 →	1 ↓	1 →	1 ↓
1 →	1 ↓	3 ←	1 ↓	1 →	1 ↓
1 →	1 ↓	1 →	1 ↓	1 →	1 ↓
3 ←	1 ↓	3 ←	1 ↑	3 ←	1 ↑
1 →	1 ↑	1 →	1 ↑	1 →	1 ↑
1 →	1 ↑	3 ←	1 ↑	1 →	1 ↑
1 →	1 ↑	1 →	1 ↑	2 ←	1 ↑
1 →	1 ↑	1 →	1 ↑		

2) Зафарбуй клітинки з цифрою 3 зеленим кольором.

1	2	4	6	5	8	7	9	0	6	5	2	1	4	5	7	9
2	7	9	0	4	5	6	7	3	0	1	2	4	5	7	8	0
4	2	4	6	8	9	0	3	3	3	1	2	4	5	6	7	8
6	6	7	8	9	0	4	5	3	9	8	7	6	2	1	9	0
7	9	8	6	5	3	2	1	3	2	4	3	1	4	5	8	9
9	1	4	6	7	9	3	3	3	3	3	4	1	2	5	7	0
0	7	9	2	4	6	8	0	3	1	2	6	7	0	8	4	6
8	1	4	7	3	9	3	7	3	2	3	1	3	4	6	7	1
6	4	5	6	1	3	3	3	3	3	3	3	4	6	0	9	4
4	1	2	4	6	7	0	9	3	8	7	6	5	4	2	1	6
2	1	2	3	4	3	5	6	3	7	8	3	9	3	0	9	8
4	2	4	5	3	3	3	3	3	3	3	3	3	4	5	7	9
6	5	9	8	6	5	2	4	3	5	9	7	6	4	2	1	7
8	1	3	2	3	4	3	6	3	7	3	8	3	9	3	0	5
9	1	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	6	8	2
7	5	4	0	9	6	7	8	3	0	2	1	4	5	7	9	5
6	3	1	3	2	3	4	6	3	7	9	3	9	3	0	3	6
4	7	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1	1
2	1	2	4	5	7	8	0	3	9	7	6	4	5	7	8	2
1	2	4	6	7	8	9	7	3	4	2	5	1	7	8	9	0
0	7	5	4	2	6	0	9	8	6	5	4	2	4	6	7	9

1	2	4	6	5	8	7	9	0	6	5	2	1	4	5	7	9
2	7	9	0	4	5	6	7	3	0	1	2	4	5	7	8	0
4	2	4	6	8	9	0	3	3	3	1	2	4	5	6	7	8
6	6	7	8	9	0	4	5	3	9	8	7	6	2	1	9	0
7	9	8	6	5	3	2	1	3	2	4	3	1	4	5	8	9
9	1	4	6	7	9	3	3	3	3	3	4	1	2	5	7	0
0	7	9	2	4	6	8	0	3	1	2	6	7	0	8	4	6
8	1	4	7	3	9	3	7	3	2	3	1	3	4	6	7	1
6	4	5	6	1	3	3	3	3	3	3	3	4	6	0	9	4
4	1	2	4	6	7	0	9	3	8	7	6	5	4	2	1	6
2	1	2	3	4	3	5	6	3	7	8	3	9	3	0	9	8
4	2	4	5	3	3	3	3	3	3	3	3	3	4	5	7	9
6	5	9	8	6	5	2	4	3	5	9	7	6	4	2	1	7
8	1	3	2	3	4	3	6	3	7	3	8	3	9	3	0	5
9	1	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	6	8	2
7	5	4	0	9	6	7	8	3	0	2	1	4	5	7	9	5
6	3	1	3	2	3	4	6	3	7	9	3	9	3	0	3	6
4	7	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1	1
2	1	2	4	5	7	8	0	3	9	7	6	4	5	7	8	2
1	2	4	6	7	8	9	7	3	4	2	5	1	7	8	9	0
0	7	5	4	2	6	0	9	8	6	5	4	2	4	6	7	9

3) Намалюй за зразком.

8. Вправа «Побажання на Новий рік»

— Зазвичай на листівці пишуть побажання або вручають її, бажаючи людині чогось приємного у Новому році. Що можна побажати, підкажуть наші «загадкові» приклади.

— Розв'яжіть приклади та прочитайте побажання до Нового року.

Побажання 1

$6 - 2 - 2$	$9 + 1 - 10$	$5 + 2 - 2$	$3 + 3 - 0$
М	И	Р	У

Код:

0	1	2	3	4	5	6
И	Н	М	О	Д	Р	У

Побажання 2

$2 + 0 + 3$	$6 - 2 + 2$	$7 - 3 - 1$	$4 - 3 + 0$	$6 + 1 - 3$
Д	О	Б	Р	А

Код:

0	1	2	3	4	5	6
К	Р	У	Б	А	Д	О

Побажання 3

$7 - 3 + 1$	$3 + 2 - 1$	$5 + 3 - 8$	$6 - 2 + 2$	$3 - 3 + 2$
Щ	А	С	Т	Я

Код:

0	1	2	3	4	5	6
С	П	Я	Р	А	Щ	Т

Побажання 4

$7 - 3$	$5 + 2$	$6 + 0$	$2 + 3$	$3 - 0$	$4 - 2$	$1 + 1$
З	Л	А	Г	О	Д	И

Код:

1	2	3	4	5	6	7
И	Д	О	З	Г	А	Л

Побажання 5

2 + 0	4 + 3	2 - 1	8 - 2	7 - 3	2 + 3	1 + 2
Р	А	Д	О	С	Т	І

Код:

1	2	3	4	5	6	7
Д	Р	І	С	Т	О	А

Побажання 6

6 - 2	5 + 2	10 - 2	4 - 2	2 + 6	6 + 0	5 - 0
З	Д	О	Р	0	В'	Я

Код:

2	3	4	5	6	7	8
Р	Ж	З	Я	В'	Д	О

Побажання 7

8 - 0	5 - 3	2 + 3	6 + 0 - 2	4 + 3	7 - 7 + 4	8 - 2
У	С	П	І	Х	І	В

Код:

2	3	4	5	6	7	8
С	М	І	П	В	Х	У

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

— Наприкінці року всі люди підбивають підсумок своєї роботи за рік, аналізують, що вдалося, що, можливо, потрібно виправити чи чогось навчитися.

— Сніговичок-кореспондент хоче взяти у вас інтерв'ю для казкового телебачення.

Приєм «Мікрофон»

— На уроках математики ми навчилися...

— Наступного року хочу навчитися..., більше дізнатися...

На порозі рік Новий —
Добрий, світлий, чарівний.
Щастя, злагоду — усе
Хай до хат він нам несе!
З Новим роком всіх вітаю,

Щастя та добра бажаю,
Щоб уміли ми радіти
Щиросердно, наче діти,
Щоб здоровими були
Й подолати все змогли!

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. *Богайчук Р. В.* Практика ейдетики в початковій школі: посібник для вчителя / Р. В. Богайчук.— Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2013.— 48 с.
2. *Будна Н. О., Головка З. Л.* Збірник задач і тестів з математики. 1 клас: Посібник для вчителів початкових класів та самостійної роботи учнів.— Тернопіль: Навчальна книга — Богдан, 2002.— 48 с.
3. *Будна Н. О., Романишин І. Я., Тучапська Г. В.* Предметні олімпіади у початкових класах : Навчальний посібник.— Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2005.— 32 с.
4. *Игры и игровые упражнения с детьми шестилетнего возраста* / Под. ред Е. И. Коваленко.— К. : Рад. шк., 1987.— 144 с.
5. *Парнивода Т. І.* Секрети пам'яті : робочий зошит із мнемотехніки для учнів 1 класу / Т. І. Парнивода, Т. Б. Ухіна.— Тернопіль : Мандрівець, 2016.— 72 с.
6. *Скворцова С. О.* Математика. 1 клас. Навчальний зошит : У 4 ч. / С. О. Скворцова, О. В. Онопрієнко.— Х. : Вид-во «Ранок», 2018.— 72 с. : іл. + Додаток (8 с.)
7. *Скворцова С. О.* Математика : підруч. для 1 кл. закл. загал. серед. освіти / С. О. Скворцова, О. В. Онопрієнко.— Х. : Вид-во «Ранок», 2018.— 144 с. : іл.
8. *Скворцова С. О.* Математика. 1 клас. Розробки уроків : До видання : Скворцова С. О., Онопрієнко О. В. Математика. 1 клас. Навчальний зошит : У 3 ч. / С. О. Скворцова, О. В. Онопрієнко.— Х. : Видавництво «Ранок», 2013.— 432 с.
9. *Типові освітні програми для закл. загальної середньої освіти : 1–2 класи.*— К. : ТД «ОСВІТА-ЦЕНТР +», 2018.— 240 с.
10. *Узорова О. В.* Контрольные и олимпиадные работы по математике. Пособие для начальной школы.— М. : ООО «Издательство Астрель»; ООО «Издательство АСТ», 2000.— 128 с.
11. *Формування здоров'язбережувальної компетентності молодших школярів* / Упоряд. Божко О. В.— Х. : Вид. група «Основа», 2014.— 141, [3] с.— (Б-ка журн. «Початкове навчання та виховання»; Вип. 1 (121)).
12. *Хвилинки здоров'я — щодня. 1 – 2 класи* / упоряд. В. П. Порощук — Х. : Вид. група «Основа», 2018.— 222, [2] с.— (Серія «Нова українська школа»).
13. *Шевчук Л. М.* Комплексний тренажер з математики. Склад чисел 2–10. Додавання і віднімання в межах 10. Додавання і віднімання в межах 100. Прості задачі. Перший десяток.— Х. : АССА, 2017.— 96 с.
14. *Шість цеглинок в освітньому просторі школи. Методичний посібник* / Упоряд. О. Рома. — The LEGO® Foundation, 2018.— 32 с.
15. <http://cikavo.net>
16. <http://doshkolenok.kiev.ua>
17. <https://kapitoshka-at.nethouse.ua/>
18. <http://metodportal.com>
19. <http://ostriv.in.ua/>
20. <http://samouchka.com.ua>
21. <http://teacher.at.ua/>
22. <http://www.pochatkivec.ru>
23. <http://www.razvitievradost.ru>
24. <https://abetkaland.in.ua/>
25. <https://childdevelop.com.ua/>
26. <https://dovidka.biz.ua>
27. <https://naurok.com.ua>
28. <https://urok-ua.com>
29. <https://vseosvita.ua>
30. <https://vsimpptx.com>

ВИДАВНИЧА ГРУПА «ОСНОВА» — ПРОСТІР ДЛЯ СПІЛКУВАННЯ ТА ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ ПЕДАГОГІВ!

З 2002 року ми є надійним помічником педагогів України. Із року в рік любов до читача та віра у свою справу сприяють виникненню нових ідей і допомагають рухатись уперед.

Ми надаємо комплексну інформаційно-методичну підтримку освітянам

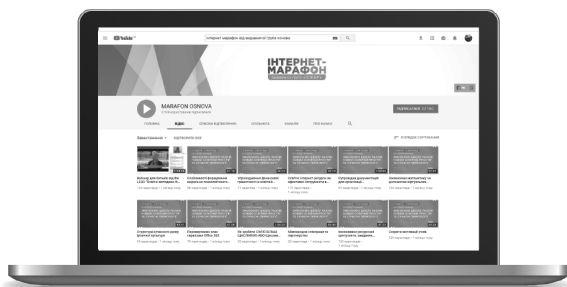
Щомісяця випускаємо **науково-методичні журнали** в електронному та паперовому форматі. Для наших читачів створено найвигідніші варіанти передплати, започатковано акції та нарахування бонусів! Дізнавайтесь більше на нашому сайті: <http://journal.osnova.com.ua>

Випускаємо розробки уроків серій **«Мій конспект»** та **«Усі уроки»**, які створені, аби полегшити роботу вчителів під час підготовки до уроків!

Пропонуємо **1300 книг і посібників** для комплексної організації роботи у ЗДО та школі за найвигіднішими цінами! Обирайте й замовляйте в нашому інтернет-магазині: <http://book.osnova.com.ua>

Підвищуємо професійний рівень педагогів у **«Дистанційній академії»**! Ви можете записатися на курс та отримати сертифікат! <http://osnova.d-academy.com.ua>

Підтримуємо вас у соціальних мережах! Приєднуйтесь до нас **у Facebook**: www.facebook.com/OsnovaVG. Тільки в нас: актуальні новини освіти, спілкування в колі освітян, розіграші й акції!

Проводимо **безкоштовні Інтернет-марафони!** Спікери: вчителі — агенти змін, тренери НУШ, іноземні фахівці з освіти! Лише актуальні теми та корисна інформація! Слідкуйте за анонсами на сторінці у Facebook: www.facebook.com/InternetMarafon

Ведемо **YouTube-канал Інтернет-марафону!** Понад 200 безкоштовних онлайн-лекцій, які можна переглядати у вільний час за посиланням: www.youtube.com/c/MARAFONOSNOVA.

ДЯКУЄМО, ЩО ОБИРАЄТЕ НАС!

З повагою
Видавнича Група «Основа»

ОСНОВА
ВИДАВНИЧА ГРУПА

Код	Ціна
ПШМ210	100,00

Навчальне видання

Серія «Мій конспект»

БОНДАР ТЕТЯНА МИКОЛАЇВНА

МАТЕМАТИКА. 1-й КЛАС. ЧАСТИНА 1

Головний редактор *Ю. Є. Бардакова*

Редактор *О. В. Грабар*

Відповідальний за видання *Ю. М. Афанасенко*

Технічний редактор *Є. С. Островський*

Коректор *О. М. Журенко*

Підписано до друку 23.01.2019. Формат 84×108/16.

Папір газет. Друк офсет. Гарнітура Шкільна.

Ум. друк. арк. 23,52. Замовлення № 19-01/14-05.

ТОВ «Видавнича група «Основа»

61001, м. Харків, вул. Плеханівська, 66

тел. (057) 731-96-34

e-mail: office1@osnova.com.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

ДК № 6058 від 01.03.2018 р.

Телефон для замовлення: 0-800-505-212

(Безкоштовно з мобільних та стаціонарних телефонів України)

Надруковано у друкарні ТОВ «ТРИАДА-ПАК»

м. Харків, пров. Сімферопольський, 6. Тел. +38(057)703-12-21

www.triada-pack.com, email: sale@triada.kharkov.ua

ISO 9001:2015 № UA228351, FAMO TRIADA LLC (065445)